

תשורה

מחגיגת הבר מצוה

של

מינחם מענדל שיחי'

מונדשיין

אור ליום השלישי שהוכפל בו כי טוב

טו"ב כסלו, ה'תשס"ח

ב"ה.

פתח דבר

אודה לה' על כל הטוב אשר גמלני, ובחסדו הגדול זיכני להגיע ליום הגדול – יום חגיגת ה"בר-מצווה".

שמח אני להגיש בזה "תשורה" לידידינו ומכירנו שבאו להשתתף עמנו בשמחתנו, קובץ ממכתבי והוראות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע לזקני הרב יהושע מונדשיין שליט"א ולהבחל"ח זקנתי המנוחה מרת רחל לאה ע"ה, הן בקשר לעבודתם בכרם חב"ד בשליחותו והכוונתו של הרבי והן בענייניהם הפרטיים.

בהזדמנות זו הוסיף זקני הרב יהושע שי' ביאורים והסברים לרקע המכתבים ותוכנם. הריני להביע לו בזה את תודתי על מסירת המכתבים לפרסום ב"תשורה", יתן השי"ת לו ולביתו אורך ימים ושנים טובות ורוב נחת מכל יוצאי חלציהם שי', מתוך הרחבה ובריאות.

בנוסף לכך נדפס כאן לקט "סיפורים, אמרות, משלים ופתגמים" מתוך 'אגרות קודש' לכ"ק אדמו"ר זי"ע, שערך הדוד הרה"ח ר' הלל מונדשיין שי'. אנו מודים לו על תרומתו זו ל"תשורה" שלפניכם.

כסיום נדפס כאן שנית הקונטרס "ברית מנחם" שנערך בקשר ליום היכנסי בברית בשנת תשנ"ה.

תודה מיוחדת להורי שיחיו, משלוחי הרבי למוסקבא, על ההשקעה שהם משקיעים בחינוכנו החסידי, בדרכי רבותינו נשיאנו.

תודה לכל אלו שבאו להשתתף וליטול חלק בשמחתי, ובשמחתכם נשמח גם אנו בע"ה. יהי רצון שבקרוב ממש נזכה כולנו לגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש, ומלכנו בראשנו.

מנחם מענדל מונדשיין

יום השלישי שהוכפל בו כי טוב,
טוב כסלו, ה'תשס"ח,
מוסקבא, רוסיא.

מונדשטיין - ירות"ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

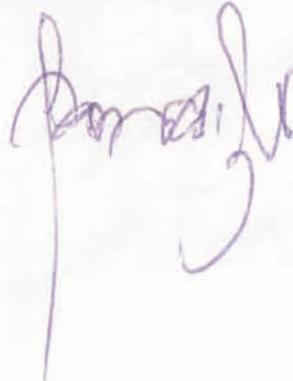
בייה, כייט סיון תשמ"ג
ברוקלין, נ. י.

האברך דוד שי

שלום וברכה!

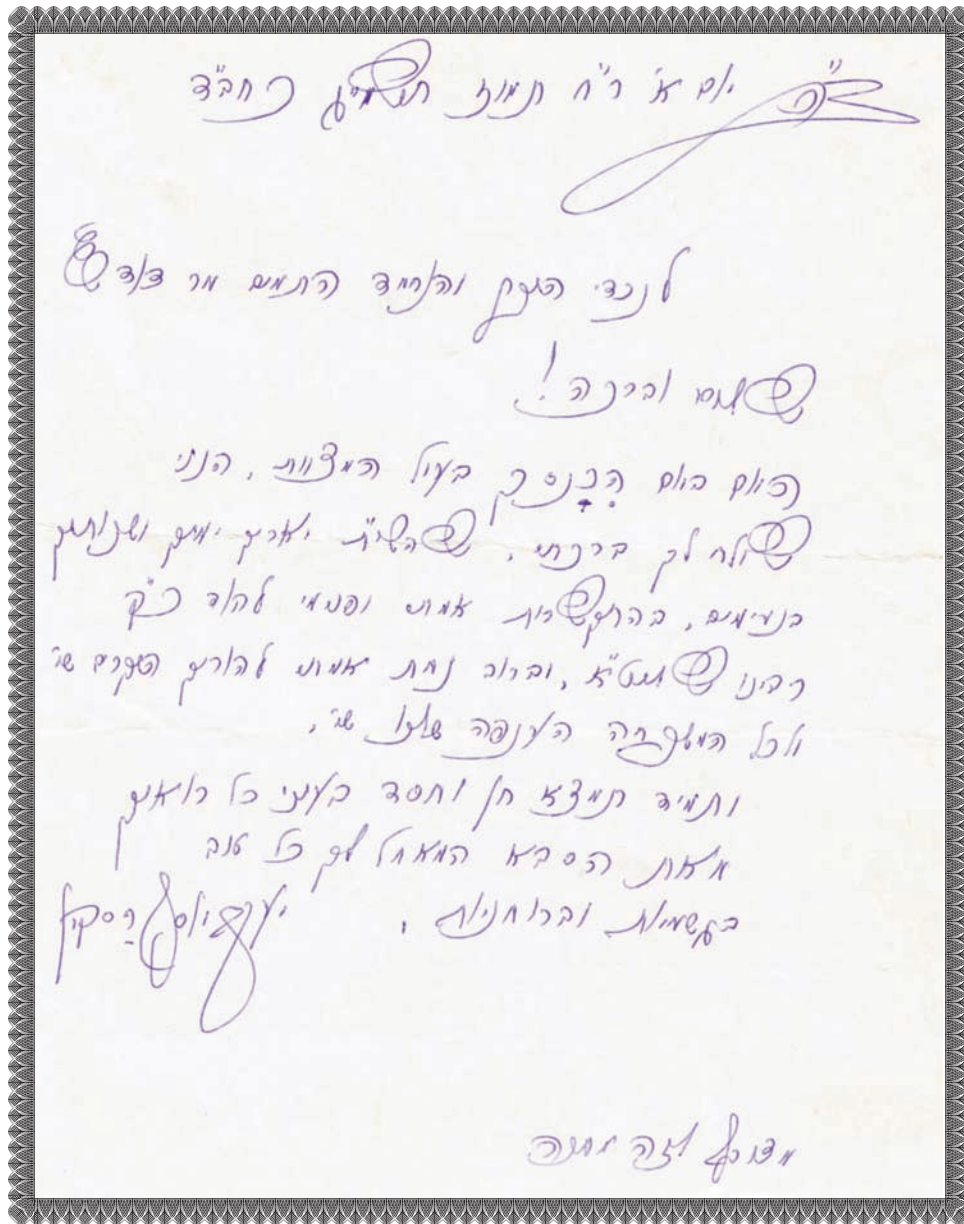
במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

מכתב ברכתו של הרבי לבר המצוה של אבי חתן הבר מצוה

מכתב ברכה מזקננו הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין ז"ל

ב"ה יום א' ר"ח תמוז תשמ"ג

כחב"ד

לנכדי היקר והנחמד התמים מר דוד שי'

שלום וברכה!

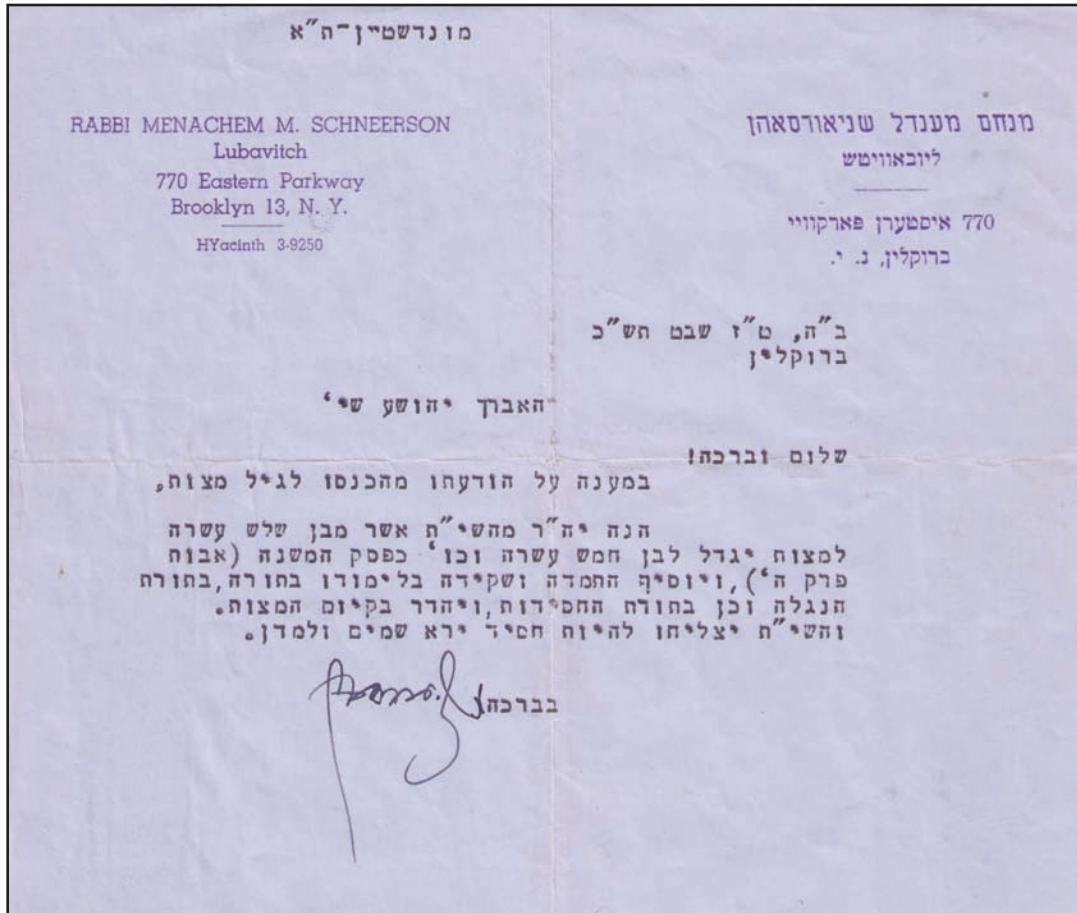
היום ביום הכנסך בעול המצוות, הנני שולח לך ברכתי, שהשי"ת יאריך ימך ושנותיך בנעימים, בהתקשרות אמתי ופנימי להוד כ"ק רבינו שליט"א, וברוב נחת אמתי להוריך היקרים שי' ולכל המשפחה הענפה שלנו שי'.

ותמיד תמצא חן וחסד בעיני כל רואיך.

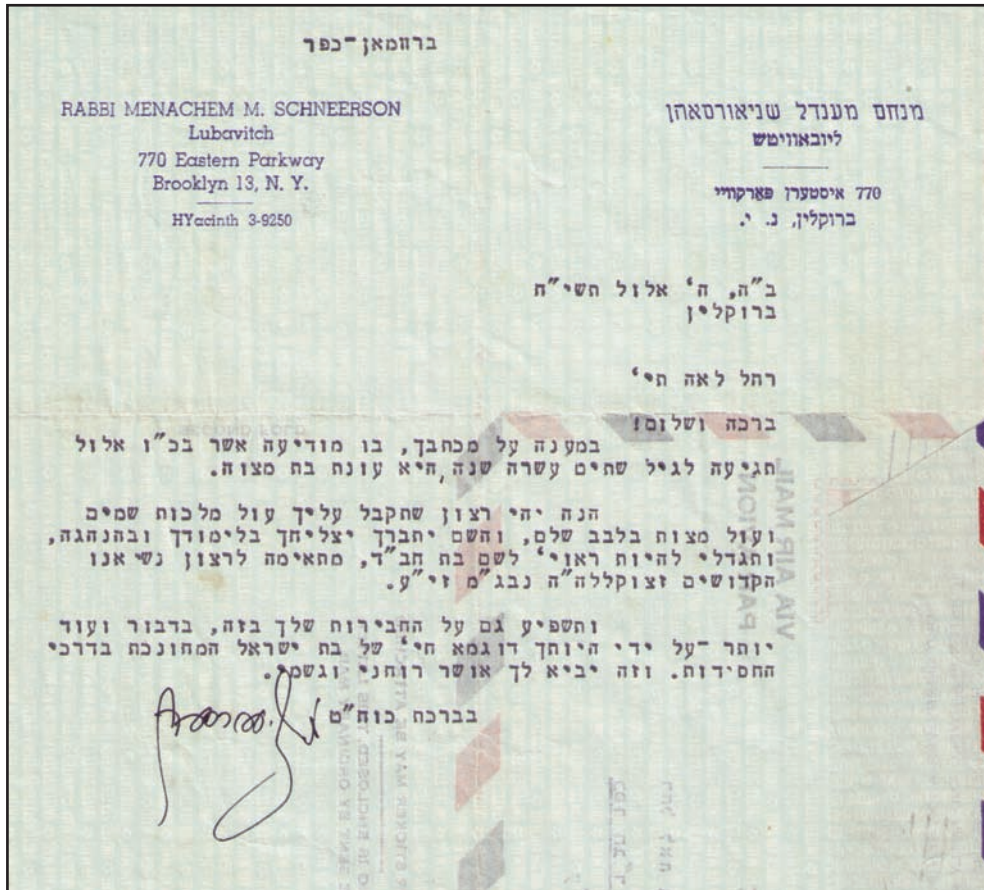
מאת הסבא המאחל לך כל טוב בגשמיות וברוחניות.

יעקב יוסף רסקין

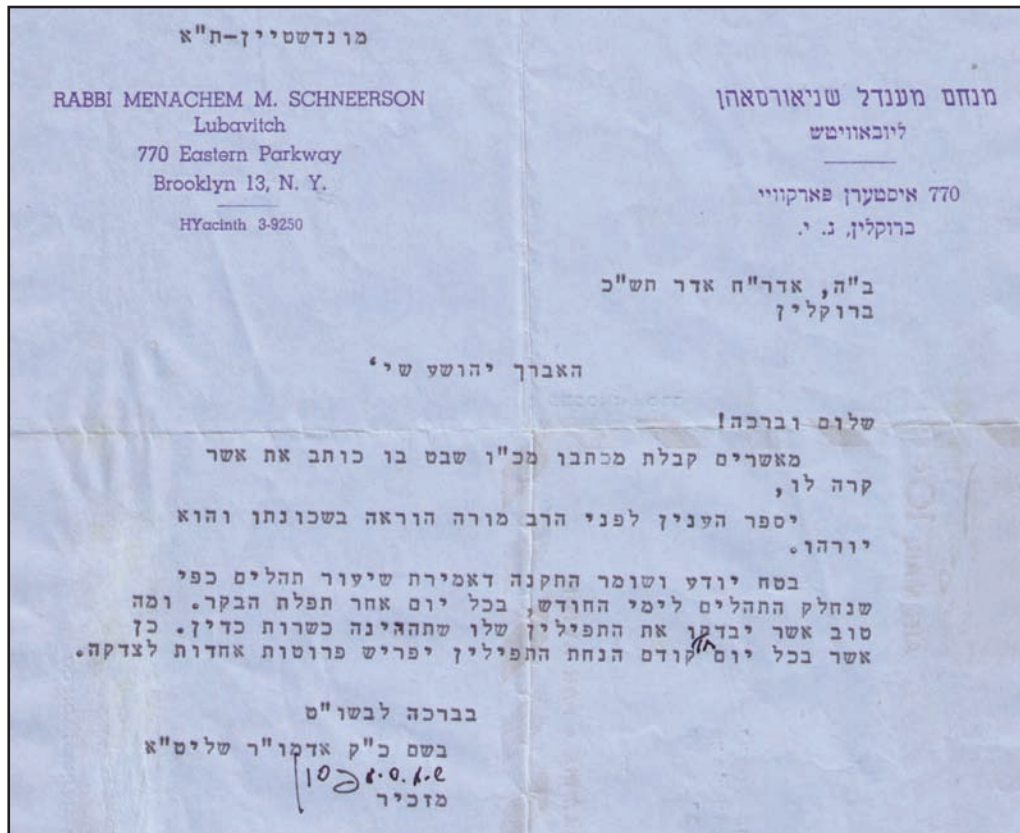
מצורף לזה מתנה.

היה זה מכתבי הראשון אל הרבי, וזכור לי היטב נוסחו: ביום ט' בשבט ימלאו לי אי"ה שלוש עשרה שנה, ואני מבקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א שיאציל לי מברכתו הקדושה שתלווני בחיי... בפנים המכתב וגם בחוץ נכתב לכתחילה "מונדשטיין", אלא שבכתובת הנמען תיקן הרבי בכי"ק: "מונדשיין".

מכתב לקראת הבת-מצוה של סבתו של חתן הבר-מצוה שי', בחתימתו של הרבי

"מאשרים קבלת
מכתבו מכ"ו שבט בו
כותב את אשר קרה
לו"; מה באמת קרה
לי?

היה זה זמן לא רב
אחרי שהתחלתי
להניח תפילין (איני
זוכר מתי התחלתי,
אבל ודאי שלא
חודשיים לפני הבר-
מצוה) ועדיין לא

הייתי מיומן בהנחתם וחליצתם. וכך אירע לי שחלצתי את ה"של ראש" לפני שהסרתי את הכריכות מהאצבע וכך היד. זהו האירוע הראשון.

בנוסף לכך אמרתי לילה אחד את "קריאת שמע שעל המיטה" בגילוי הראש (וכך כתבתי: "נשמטה בלא משים כיפתי מראשי"). את שני הדברים הללו כתבתי לרבי וביקשתי "תיקון".

התשובה נכתבה מיידית (בא' דר"ח אדר, מענה למכתבי מכ"ו שבט!) ונחתמה בכתי"ק של הרבי, שכתב את שמו של המזכיר ש"מ סימפסון.

"יספר הענין לפני הרב מורה הוראה בשכונתו והוא יורהו".

הרב בשכונתי לא היה חסיד, לפיכך הלכתי אל הרה"ח ר' שאול דובער זיסלין ע"ה (שכיהן בבית-הכנסת 'מאה שערים', לא הרחק משפת הים).

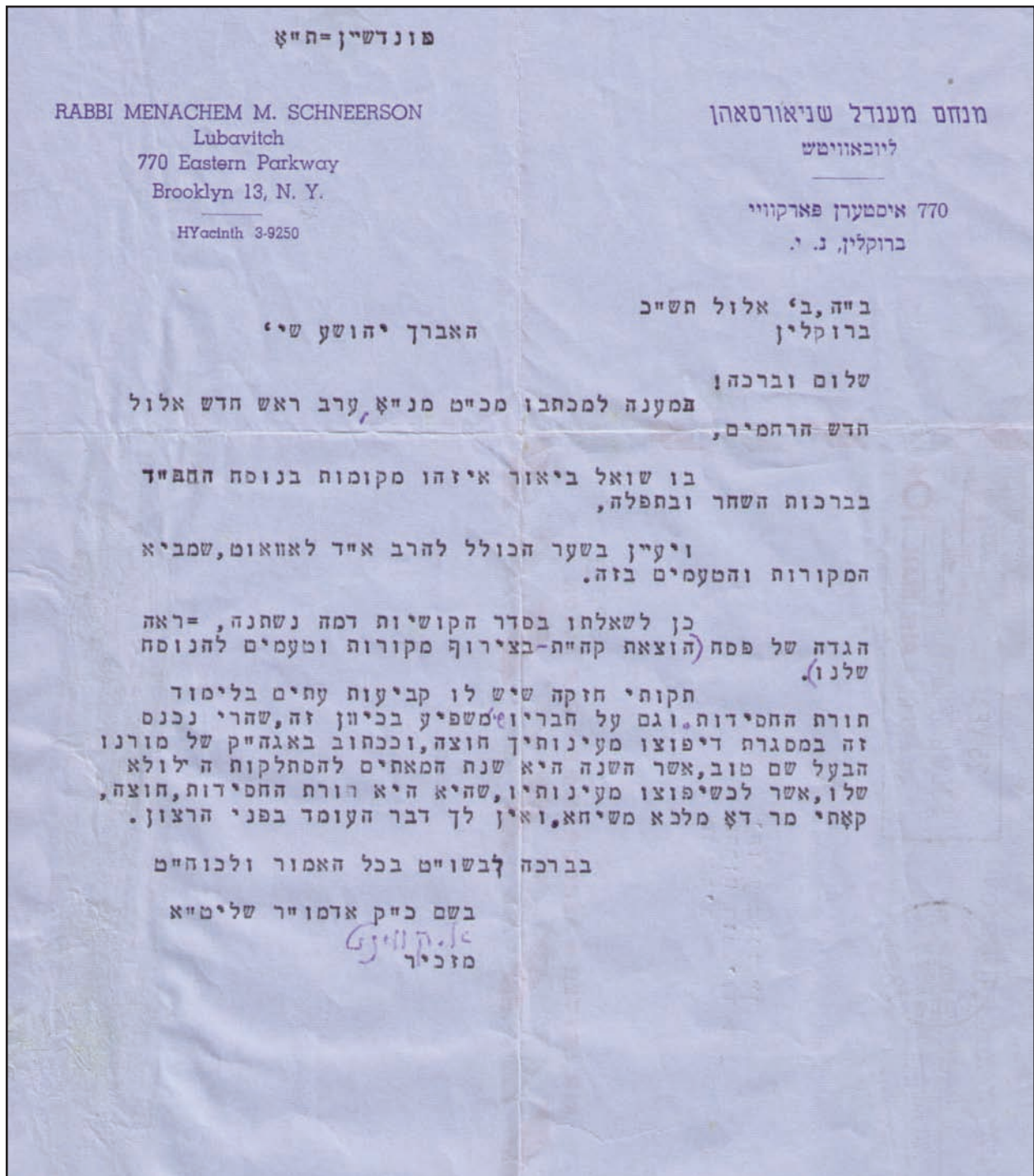
הרב זיסלין קרא את המכתב ושאלני: "באיזו שכונה אתה גר?"
בשדרות רוטשילד, השבתי.

"אם-כן, אני איני המורה הוראה בשכונתך, ולא אלי שלחך הרבי!" ואפילו לא ביקש לשמוע את פרטי הענין שאירע לי...
כמובן שהיה זה עבורי שיעור מאלף באופן שבו צריכים לקיים את הוראות הרבי ככתבן וכלשונו.

פניתי אל רב השכונה, הוא אמר לי ש"זה שום דבר" ואין לי מה לעשות ולתקן...

יש לציין, שבמכתב זה הורה לי הרבי לומר רק את השיעור תהלים היומי, ואילו על אמירת שלושת השיעורים כולם נצטוויתי רק בשנת תשכ"ג, לקראת יום הולדתי הט"ז.

עוד הוסיף הרבי בכ"ק את המלה "חול", במשפט "בכל יום חול קודם הנחת התפילין יפריש פרוטות אחדות לצדקה".

מאז הבר-מצוה שלי התחלתי להתפלל בסידור תהלת-ה' (שאותו קבלתי כמתנת בר-מצוה מאת בן-דודי היקר ר' אהרן ע"ה) וכמה שינויים שבו עוררו את פליאתי.

זכורני כמה מן התמיהות:

[א] הנוסח של "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם" אינו זהה לנוסח המשנה בתחילת מסכת פאה.

ב] במוסף שבת "תקנת שבת" ולא "תכנת שבת" כמנהג העולם (כנראה שלא הבנתי מה שייך כאן "תיקון" ולא עמדתי על כך שהוא מלשון "תיקון תקנה").

ג] סדר הקושיות של "מה נשתנה" אינו זהה לסדר המשנה בפסחים (פרק י' משנה ד').

מכתבי נכתב בכ"ט מנחם-אב (זכורני שילדות היתה בי ונקטתי בסגנון כתיבה "רבני": בשורת התאריך רשמתי שהוא לסדר "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך... ושמרת לעשות ככל אשר יורוך"), והמענה נכתב בב' אלול. ואני איני מצליח להבין כיצד. גם כאן חתם הרבי בכ"ק בכתבו את שם המזכיר א' קווינט.

בגוף המכתב הוסיף הרבי בכת"ק 'פסיק' אחד, זוג 'סוגריים', וכן הוסיף את התיבה שי במשפט "חבריו שי".

בעקבות מכתב זה הלכתי לחנות הספרים של ר' יודל שמוטקין ע"ה, שם ראיתי לראשונה את ההגדה בעריכתו של הרבי. את "שער הכולל" לא ניתן היה להשיג כלל באותם ימים, ורק בשנת תשכ"ב נזדמן לי לראותו ולעיין בו. מעבר למכתב נרשם: ד"ש מ. פשמיסלבסקי.

היה זה ר' משה, יהודי חביב שלמד בישיבת תורת בלודז', התפלל באותו כינוס שבו התפללנו ועבד בבית הדואר בתל-אביב. כשהבחין בבית-הדואר במכתב מהרבי, מצא בזה הזדמנות נעימה למשלוח ד"ש...

מונדשמיין-ת"א

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ו' שבט תשכ"ג
ברוקלין

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,
בוראי ינהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון
ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ח שחיה"י שנה הצלחה אצלו
בלימוד החורה ובקיום המצוה בהידור.
בברכה לתלמוד חורה ביראה שמים
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

במה שומר הוא השלשה השיעורים השונים לכל נפש בהנמש
ההלים והניא בכל יום, וישמור עליהם מכאן ולהבא ג' כ.

מונדשמיין-ת"א
Tel.: HYacinth 3-9250
Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, י"ד שבט ה'תשכ"ג

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

הפ"נ שלו דיום ההילולא
נחבל, ויקרא בעה רצון על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מזכיר

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

מענה לפ"נ עבור אמי ע"ה, שנפטרה בחודש זה, בכ"ט בו.

הנוסח אודות שמירת השיעורים שונה במקצת מהרגיל, כגון "השנים לכל אדם" ולא "השנים לכל נפש" כפי הנוסח השגור במכתבי הרבי.

מונרשיין-ה"א
 Tel. HYacinth 3-9250 Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מוכירות
 כ"ק ארמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
 ליובאוויטש

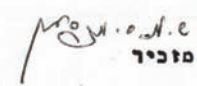
SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 the Lubavitcher Rabbi
 770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, י"ד מנ"א ה' תשכ"ג

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

הם"נ שלו מיום יא' מנ"א בעד אמו
 נחבל, ויקרא בעה רצון על ציון כ"ק מו"ה
 ארמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

 מזכיר

במה יודע הוא ושומר השלשה השיעורים השנים
 לכל אדם בחומש ההליק ונהניא בכל יום, וישמור
 עליהם מכאן ולהבא ג.כ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ז' אלול תשכ"ג
 ברוקלין

רחל לאה חחי'

ברכה ושלום!

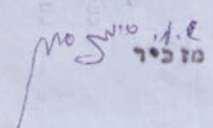
במקנה למכחבה מיום כ"א מנ"א.

יהי רצון מהשי"ה שימלא משאלוה לבבה לטובה לנצל
 כשרו נזה"י בהינוך על מהרה תקודש בבה"י ספר הרשה אשר
 על שם כ"ק מו"ה ארמו"ר נשיא ישראל, והובטחנו הבא לטאר
 מסייעין אותו.

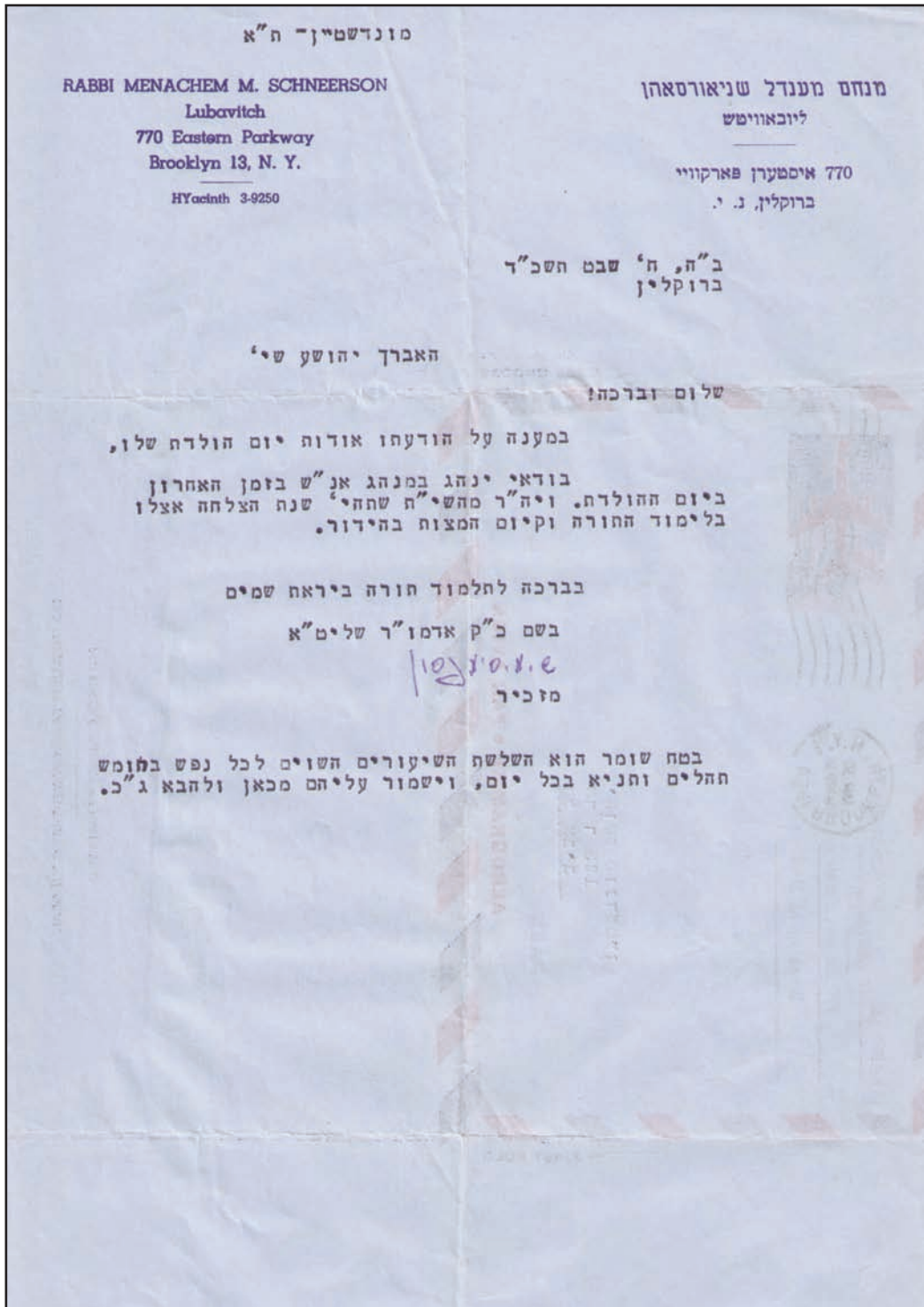
ובדאי מצדה תכין אה עצמה באופן המתאים להנ"ל,
 ואופן ההכנה החיעץ בזה עם אנ"ש אשר בסביבה, והשי"ה
 יצליחה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור
 ולכהיבה והחיה מובה ובקשר
 ליוק ההולדה - לשנת הצלחה
 בגז"ר

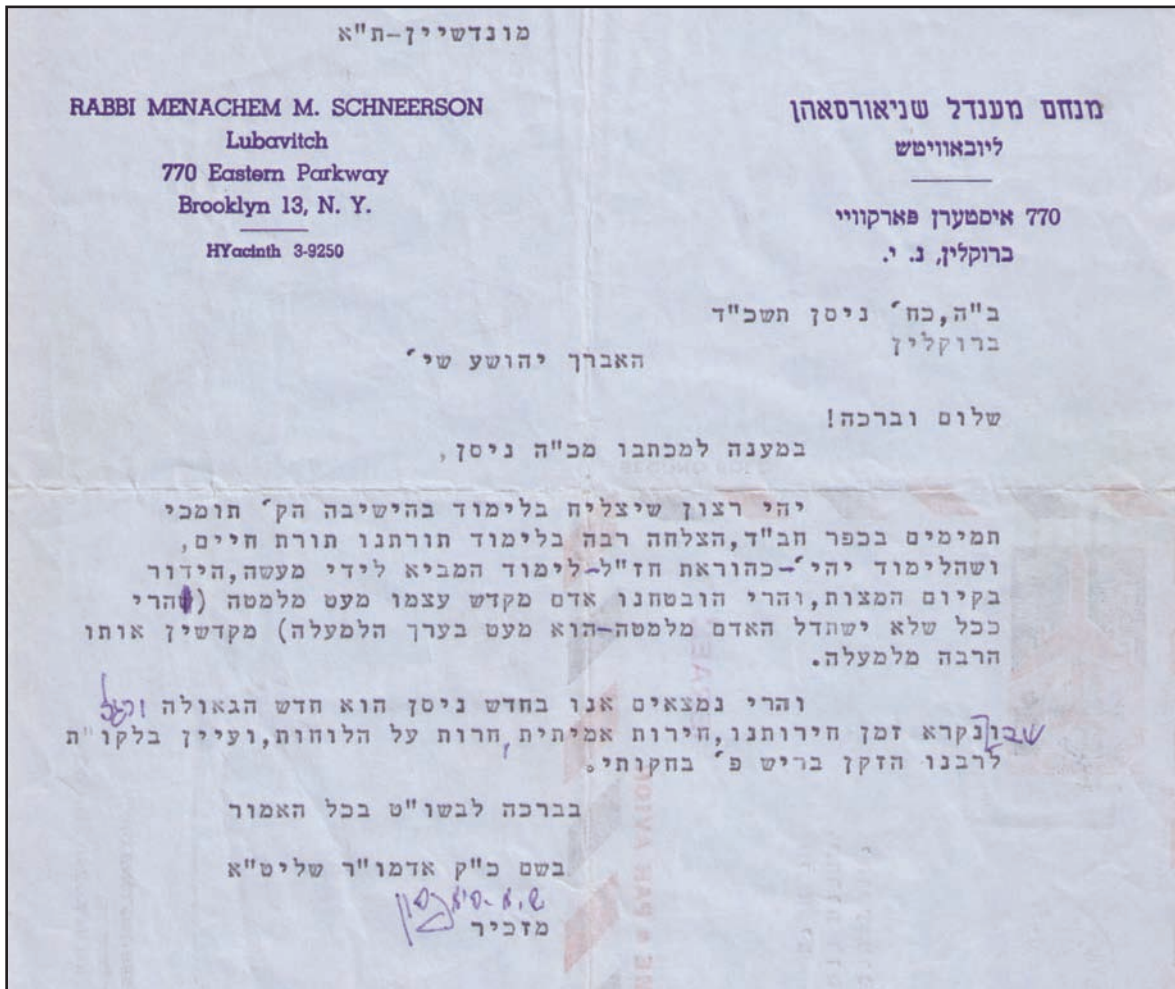
בשם כ"ק ארמו"ר שליט"א

 מזכיר

בגיל ש-עשרה החלה סבתו
 של חתן הבר-מצוה ללמד
 בבי"ס חב"ד בחולון, וזהו
 המכתב שקיבלה מהרבי
 בשנת עבודתה הראשונה,
 בצירוף ברכות ליום הולדתה
 הי"ז.

מכתב ליום הולדת. הרבי חתם בכ"ק את שמו של המזכיר ש"מ סימפסון

בסוף שנת-הלימודים תשכ"ג עזבתי את ישיבת "היישוב החדש" בת"א, על-מנת ללמוד בישיבה-גדולה. התלבטתי בין ישיבת 'באר יעקב' (הסמוכה לכפר-חב"ד) לבין ישיבת 'כפר חסידים' המרוחקת. הרה"ח ר' שלמה חיים קסלמן ע"ה הסביר לי, שאף כי ישיבת 'באר יעקב' סמוכה במקום, אבל רחוקה היא, ובחורים משם אינם מגיעים להתוועדויות בכפר חב"ד. אבל בחורים מהישיבה ב'כפר חסידים' משתתפים בהתוועדויות.

נסעתי (עם בחור נוסף בן-כתתי בישיבה בת"א) ל'כפר חסידים' ועמדנו למבחן בביתו של ראש-הישיבה הרב אליהו מישקובסקי ע"ה. זכורני שהדיבורים היו בענין החקירה האם קריאת-שמע של שחרית ושל ערבית הן מצוה אחת או שתי מצוות. ראש-הישיבה הנהה שחזרנו לפניו על "חידוש" שלו בענין זה, ששמענו מבחורי הישיבה טרם בואנו אליו...

נתקבלתי לשנת הלימודים הבאה, אבל פטירת אמי ע"ה בערב ר"ח אלול תשכ"ג גדעה את התכנית. נשארתי ללמוד עוד כמה חודשים בישיבה בת"א תוך שמזמן לזמן נסעתי בהיחבא לישיבת 'תומכי תמימים' בכפר-חב"ד.

בחודש ניסן גמלה בלבי ההחלטה לעבור ל'תומכי תמימים' ויהי מה. מיד אחרי חג הפסח נסעתי לשם על-מנת להשתקע וכתבתי על כך לרבי.

והנה, אף כי במשך שנת תשכ"ג כתבתי לרבי על כל התלבטויותיי ותוכניותיי, ועל שנתקבלתי לישיבה ב'כפר חסידים' – לא קבלתי שום מענה. אך ברגע שכתבתי על נסיעתי לישיבה בכפר-חב"ד, זכיתי למענה מיוחד זה.

הרבי חתם בכי"ק את שמו של המזכיר ש"מ סימפסון, תיקן את התיבה "שהרי" ל"והרי", ובמשפט "חדש הגאולה ונקרא זמן חירותנו" הוסיף בכתי"ק ושינה ל"חדש הגאולה ורגל שבו נקרא זמן חירותנו".

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

ברומאן - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ב' אלול השכ"ד
ברוקלין

רחל לאה תי'

ברכה ושלום!

במענה למכתבה בו כוהבת אודות יום הולדת שלה, ובוראי מוסיפה בעניני יהדות ומצוה כציווי תורתנו הק' תורת חיים להעלות בקדש, ונוסף על העיקר, מילני הציווי- הרי זה גם הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ח בהמצטרך.

ויהי רצון מהשם יהברך שחתי' שנה הבאה עלי' לטובה שנת הצלחה בגשמיות וברוחניות. וחבשר טוב בכל האמור.

בברכה הצלחה בהינוך עסקי' ובברכה כחיבה וחמימה טובה בשם כ"ק ארסו"ר שליט"א

מזכיר
1105101.e

מונרשמיין - חו"ת כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

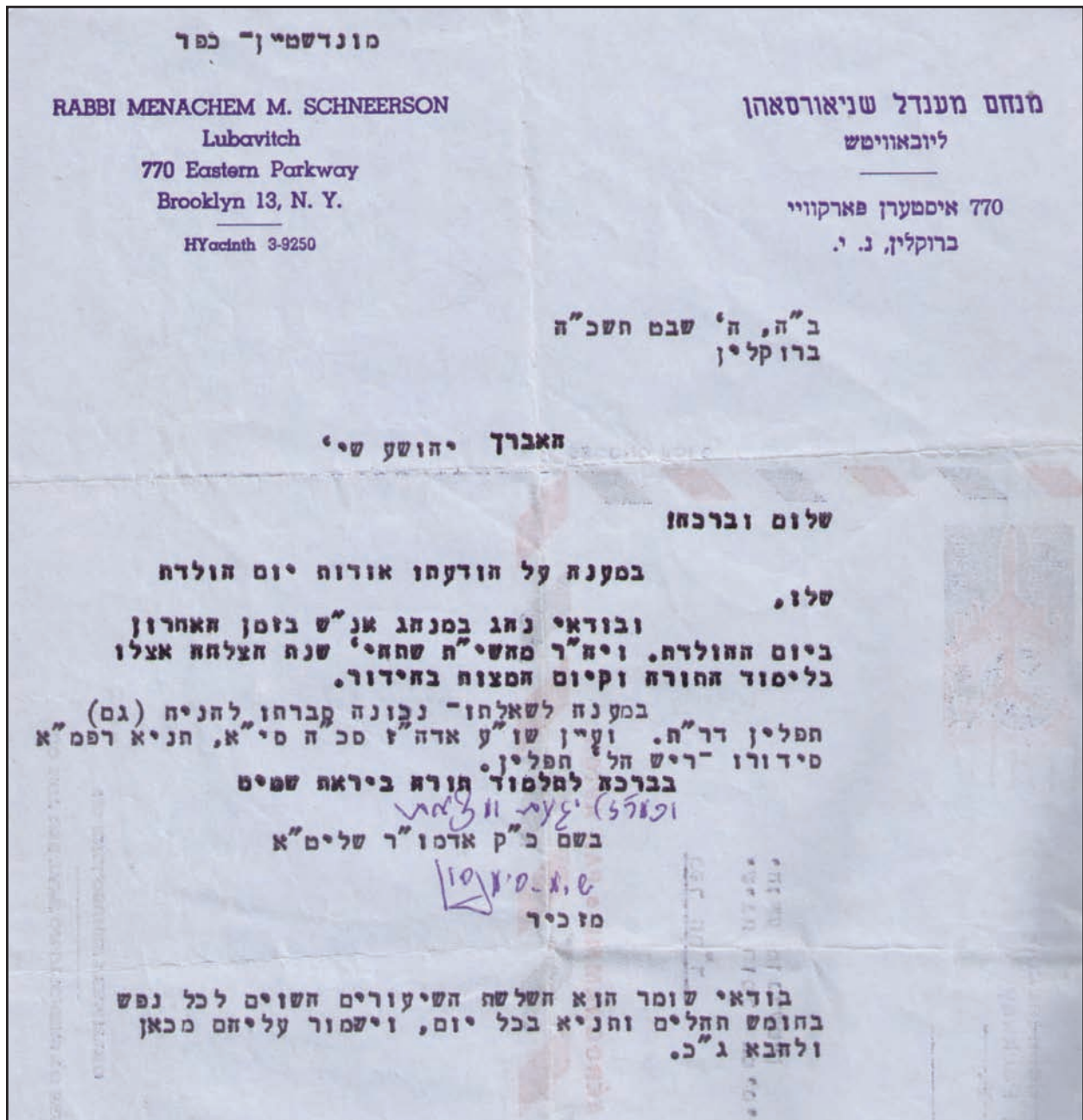
ב"ה, ימי הסליחות, ה'חשכ"ד
ברוקלין, נ. י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נחקבל. ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, חנני בזה להביע לו ברכתי, ברכת כחיבה וחמימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לח"ח ביראה
שמים

באותן שנים נהוג היה להתחיל בהנחת תפלין דר"ת בגיל שמונה-עשרה, אחרי שאלת פי הרבי. נהגתי גם אני כמנהג הבחורים וזה המענה שקיבלתי.

לנוסח הברכה השגור "לתלמוד תורה ביראת שמים" הוסיף הרבי בכתי"ק את המלים "וכמרז"ל יגעת ומצאת". יתכן והיה בזה מענה לדברים שכתבתי במכתבי.

גם כאן חתם הרבי בכי"ק את שמו של המזכיר ש"מ סימפסון.

ברומן - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ה' אלול תשכ"ח
ברוקלין

רחל לאה ת"י

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום א' אודות יום הולדת
של ה', בודאי מוסיפה בעניני יהדות ומצות כצ"ח
תורתנו הק' תורה חיים להעלות בקדש,
ונוסף על העיקר מילוי הציוני-הרי זה
גם הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ח בהמצטרך.
ויהי רצון שחתי' שנה הבאה עלי' לטובה
שנת הצלחה בגשמיים וברוחניים. וחבשר טוב בכל האור.

בברכה כתיבה וחתימה טובה
בשם כ"ק אדמו"ר שלימ"א

מזכיר

מכתב ליום הולדת.
החתימה - ש.מ.
סימפסון - בכ"ק
של הרבי

מונדשטיין - כפר תו"ח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות תשכ"ח
ברוקלין, נ. י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!
הפ"נ שלו נחקבל.

ולקראת השנה החדשה, שנה השבע שנה
השמיטה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע לו ברכתי, ברכה
כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיים וברוחניים.

בברכה לתלמוד תורה ביראה
שמים

מונדשטיין - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ר"ח אדר תשכ"ו
ברוקלין

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת
שלו,

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון
ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת שחיי"ט שנת הצלחה
אצלו בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור.

בברכה לחלמוד תורה ביראה שמים
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

מכתב ליום הולדת.
החתימה - ש.מ.
סימפסון - בכ"ק
של הרבי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ. י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!
קאשר עניני קבלת מכתבו מה' ניסן. וכן הפ"נ
שיקרא עליה זמן חירותנו, הבא
ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברות - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו
בברכה החב"א

תשורה מחניגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בס"ב תשס"ח

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

ב"ה, כ"ג אדר"ש, ה'תשכ"ז
 ברוקלין, נ.י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!
 מאשר הנני קבלת המכתב מיום ס' אדר"ש והמצו"ב ב"ה.
 בימים אלה, ימים שבין פורים קסן לפורים גדול, הו"ל קונטרס
 - מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שאמרו בפורים קסן
 לפני ארבעים שנה, ד"ה וקבל היהודים את אשר החלו לעשות. ומצו"ב.
 ובודאי אשר כל אלה שיגיע המאמר אליהם ילמדו אותו בעיון המתאים
 לגודל ערך תוכנו, ובפרט בהביא בחשבון המקום והזמן בס נאמר (כמבואר
 במכ"ש הו"ל בהוספה לקונטרס).
 ויה"ר שיהי' גדול לימוד זה- שיביא לידי מעשה, מעשה גדול ופעולות
 רבות, רבות בכמות ובאיכות גם יחד, בכל הענינים אודותם מדובר במאמר
 זה,
 ובמכש"כ וק"ו: ומה בארץ ההיא ובשנה ההיא, ארץ קשה ושנה קשה,
 עשו ופעלו וכו' - עאכו"כ צ"ל העשי' והפעולה בארצות אלו ובשנים אלו.
 ובכל כגון זה הובטחנו מחז"ל: הבא לטהר
 - וידוע דיוק רבנו הזקן "לטהר" (חסר יו"ד) - לטהר אחרים -
 מסייעין אותו.
 בברכה
 פורים קסן... גדול: כן נק' בסי' אדה"ז (לפני ובא לצ"ג) הבכ"מ. והוא
 ע"ד פסח קסן, גדול (חולין קכט, ב. מגלת הענינה פ"ב ועוד). הו"ל
 קונטרס: נדפס לראשונה ב"התמים" ח"ז. אח"כ - בס' המאמרים תשי"א
 (קונטרס פס). לפני ארבעים שנה: להעיר ממחז"ל (ע"ז ה, ב) לא קאי אינש
 אדעת' (סוף דעתו ותבונתו, רש"י) דרבי' עד ארבעין שנין. לקו"ת ס"פ
 אחרי. מאמר וקבל: להעיר ממאמר ד"ה זה בחו"א, שערי אורה, דרמ"צ
 להצ"צ ח"ב (ע' תקצח ואילך) ועוד. שיגיע אליהם: להעיר מלקו"ת ר"פ
 שמיני "להגיע (אן רירען בל"א). וראה ג"כ מגילה יט, א. תו"א (צט, ג.
 קיח, ג-ד) בפי' מש"נ ומה הגיע אליהם. גדול לימוד... מעשה: גדול -
 שתהי' ההמשכה מבחי' ולגדולתו אין חקר כו' (ראה בארוכה בבי' הדעות
 החלמוד או מעשה גדול - באוה"ת להצ"צ ד"ה ושננתם ע' רלט ואילך).
 ארץ קשה ושנה קשה: מפרש"י (חולדות כו, יב) שניהם למה כו' - מוכח
 וכאשר שני "קשה" הם בבת אחת - כל אחד מהם מוסיף בה"קשה" של שני.
 וידוע דיוק: לקו"ת דברים פט, ד. לטהר" (חסר יו"ד): כגירסת הש"ס
 (ולא הע"י) יומא לה, סע"ב.

בשנת תשכ"ו נתמנית לגבאי מעות
 ה"מעמד" בישיבה, ומאז קבלתי מפעם
 לפעם מכתבים "כלליים-פרטיים" ובהם
 אישור ל"רשימות" ששלחתי. בפעם זו
 שלחתי כנראה דבר-מה נוסף, ועל כך
 הוסיף הרבי בכתי"ק: ות"ח.

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

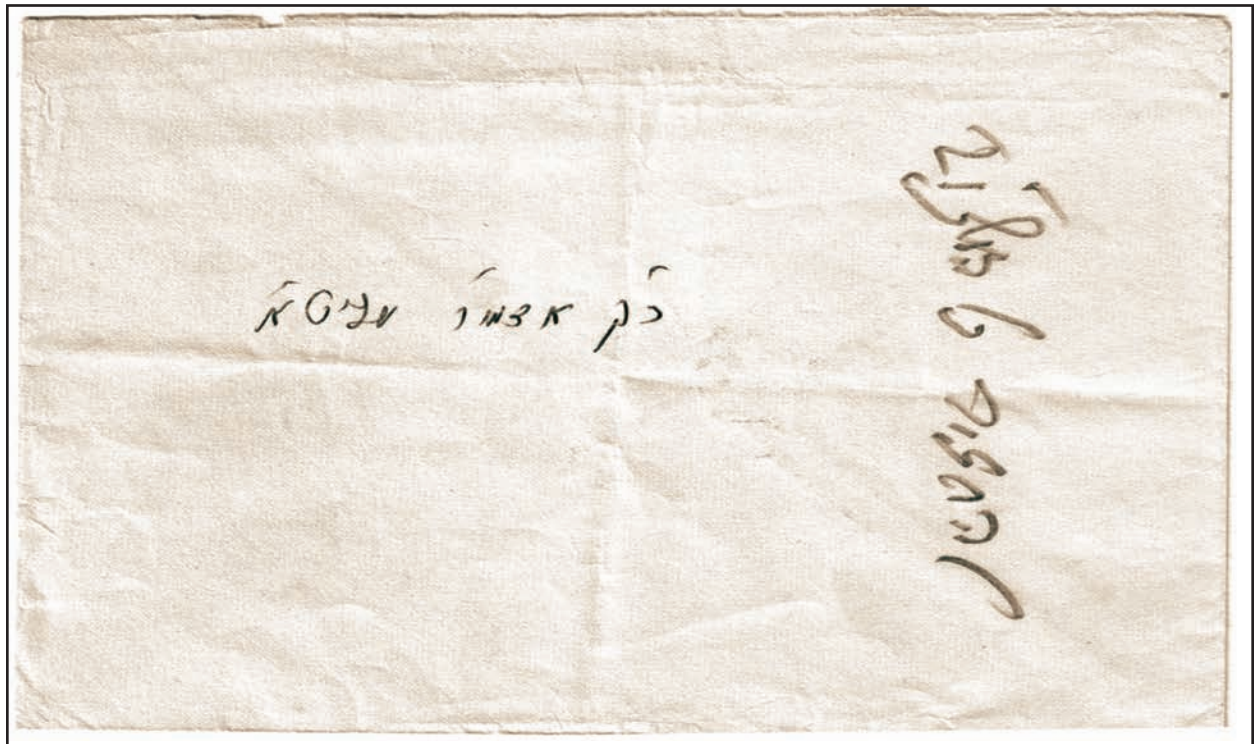
ב"ה, ימי הסליחות ה'תשכ"ו
 ברוקלין, נ.י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!
 חפ"נ שלו נחקבל.
 ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו
 ועל כל ישראל לטובה ולברכה, חנני בזה
 להביע לו ברכתי, ברכה כחיבה וחתומה
 טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיים וברוחניות.
 בברכה לחלמוד תורה
 ביראה שמים

לקוטי ביאורים בספר התניא

בחורף תשכ"ח סייעתי בידי הרה"ח ר' יהושע קארף שי' בעריכת ביאורי התניא שלו ובהבאתם לדפוס. לצורך העריכה קבלנו מהרה"ח ר' יוסף ויינברג שי' את דפי השיעורים בתניא שהוא לימד ברדיו, ועליהם הגהותיו המרובות והמדוקדקות של הרבי. מהגהות אלו דליתי פנינים רבות, לבד מביאורים שלמים וערוכים שהרבי רשם שם באריכות. לקטתי ביאורים רבים משיחותיו של הרבי וממאמריו, גם דברים מפי השמועה (ובהם כמה דברים בשם אביו הרה"ח מו"ה לוי יצחק ע"ה), ואת הדברים הללו מסרנו להגהתו של הרבי. הרבי גילה חיבה יתירה לספר זה, והגיה את הרשימות בחפץ לב (צילומים מהעמודים המוגהים בכי"ק נדפסו להלן עמ' 93).

מעטפה שבה הוכנסו לרבי דפים להגהה
ועליה נרשם בכי"ק: להחזיר כל המצו"ב

כמדומני שהרבי גם הגיה במיוחד עבור הספר שיחה שנאמרה אז בביאור התניא.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

בשעה שהדפסת הספר התקרבה לסיומה, הועלתה הצעה להוסיף בסופו ליקוט משיחות רבותינו וממכתביהם אודות ספר התניא ואודות שיעורי החת"ת. הודעתי על כך לרבי (חתמתי – כמובן בקבלת רשות – בשמו של ר"י קארף), וצינתי ש"ליקוט זה יגמר אי"ה מחר".

ב"ה ט"ו שבט.
 כ"ק אדמו"ר שליט"א.
 עתה נמצאים כבר בסוף הדפסת הספר, באמצע אגה' ק. ההשטות עומדות ג"כ להמטר עתה לא לסדור. גם עפ"י הצעת רי"ל שי' גראנער מוסיפים בסוף ליקוט משיחות ומכתבי רבותינו אודות ספר התניא, ושיעורי החת"ת. ליקוט זה יגמר אי"ה מחר.
 ובזה מצורפת שיחה נוספת מכ"ק, אשר נרשמה מזכרון השומעים, ואין זוכרים מתי נאמרה.
 יהושע בן ב"ה שבע קארף.
 (משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א.)

פ"כ: שכמו שהי' הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם: דייק בלשונו "קודם הבראם... אחר שבראם", ויש לומר עפ"י הידוע בענין ההפרש בין "ברא" ל"נברא" (ראה לקו"ת כפי שנסמך במפתח בערך בריאה, בד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א, ובכ"מ), ש"ברא" מורה על ההלבשות כח הפועל בנפעל, שמצד זה, נעשה התהוות בפועל, בחי' מציאות וישות. ו"נברא" מורה על ההתהוות שבדרך ממילא, התהוות כמו שהיא מצד שם הוי', שאינה בבחי' מציאות ממש. וזהו שמדייק אדה"ו: "שכמו שהי' הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם", היינו קודם בחי' "נברא" (ולא רק קודם בחי' "ברא"), "כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם", אשר גם אחרי הבריאה שמצד שם אלקים, בחי' "ברא" שבהתלבשות, הוא יחיד ומיוחד כמו שהי' קודם שהיתה הבריאה ד"נברא".

(א' יצ"ב א' יצ"ב)

MACHNE ISRAEL
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN 13, N. Y.

עב"ר

כ"ק אדמו"ר שליט"א.

הרבי הדגיש את המלה "מחר" בהדגשה כפולה, והוסיף בכי"ק: ובטח לא יאוחר, שהרי אין לדבר סוף. ועוד הוסיף: אפשר לצרף המכ[תבים] לסיום חלקי תניא (להאכלער שי' טורונטו – ועוד) –

לשם כך ביקשתי מהרופא הידוע ד"ר זליגסאן ע"ה כדורים לשמירה על עירנות, ועד לסיום יום המחרת הצלחתי לגמור את הליקוט בעז"ה. "המכתבים לסיום חלקי התניא" שבמענה הרבי, ניתוספו גם הם שם בע' תה-תי.

[גם לכדורים אלו היסטוריה משלהם: בשיחת ש"פ תולדות תשכ"ה דיבר הרבי על אלו המפקים ונרדמים באמצע השיחות, ועל יסוד הסיפור שסיפר לו מו"ח אדמו"ר, שאצל מהר"ש חילקו סם הרחה כדי שלא ירדמו [ראה ברשימות ה'יומן' עמ' קפג], המליץ הרבי לנהוג כך גם בהתוועדויותיו (ולא כשיטת ה"ועד המסדר" שהחליט לשלול את זכות הישיבה מאלו העלולים להירדם), והוחלט שלפני תחילת כל התוועדות של ש"ק יחלקו כדורי עירנות. במשך הזמן בטלה תקנה זו, בעיקר בגלל שהרה"ג ר' זלמן שמעון דבורקין ע"ה היה סבור שאסור ליטול כדורים אלו ביום הש"ק. אבל מכאן נמצאנו למדים שב-770 מצויים כדורים לשמירת עירנות, ונטלתי מהם ברשיון הרופא].

בשיחה בהתוועדות פורים תשכ"ח אמר הרבי: "נדפס עתה ליקוט ביאורים בס' התניא, אשר זה כמה שנים שהיה מדובר אודותיו". והיה מובן בשעתו לשומעים, שכוונת הרבי היא למ"ש עוד בשנת תשי"ד (בהקדמתו לקונטרס ה'מפתחות' לס' התניא) אודות הכנת ההוצאה השלימה של התניא, שבה יודפס גוף התניא - באמצע העמוד, ומסביב לו יבוא מראה מקומות, פירוש קצר וכן ליקוט מספרי רבותינו נשיאינו וכת"י שלהם המפרשים את דברי התניא.

כשהכניסו לרבי את נוסח ה"הקדמה קצרה" לספר זה, הוסיף הרבי וכתב בכתי"ק - אחרי משפט התודה למנהלי דפוס 'בלשן' "שטרחו ויגעו הרבה בסדור הספר והדפסתו בשלימות ויופי" - קטע שלם אודות שיטתו של אדמו"ר הזקן לגבי "התנאה לפניו במצות" שהוא מן התורה (נדפס לימים בהוספות ללקו"ש, יא, עמ' 241).

באותה הקדמה נכתב: "תודתי נתונה להרה"ת המופ' ר"א שי' חיתריק, ולהת' יהושע שי' מונרשיין שסייעו בליקוט ההוספות"; במהדורה השניה השמיט המחבר מהקדמתו את המשפט הזה, ועוד יותר מזה, שהשמיט את הקטע הנ"ל שהוסיף הרבי, מפני שכפי הנראה נשתכח ממנו שאלו הם דברי הרב ככתבם וכלשונם.

ביום ראשון, כג ניסן תשכ"ח, תמה שנת ה"קבוצה" בחצרות קדשנו (שהחלה בערב י"א ניסן תשכ"ז). הכנסנו אל הרבי – באמצעות המזכירות – פתק בקשה ל"יחידות פרטית" לכל אחד מהבחורים, ונענינו בשלילה, מפני שבהתוועדות שהיתה ביום הש"ק (היא התוועדות יום אחרון של פסח) הזכיר הרבי את הבחורים שחוזרים לאה"ק (או בגלל שהיתה אמורה להיות "יחידות כללית").

עזות היתה בנו ובקשנו שוב "יחידות פרטית"; הרבי נענה לבקשתנו וקיבל למעלה מעשרים בחורים ל"יחידות פרטית"! כל הבחורים ציינו ש"יחידות" זו היתה בפנים שמחות ומאירות.

ב"יחידות" שלי נאמרו – בין השאר – גם הדברים הבאים:

[בקשר לטענתי על קשיים בלימוד בע"פ ובמנוחה וכו']: זו גוזמא והיפך הדין והיפך המציאות, היפך ענין "יגעת ומצאת". וכדי שיהיה בנקל יותר, יש ללמוד עם חבר או חברים, וזה גם ללימוד בע"פ. וכפי שראיתי במראי-מקומות [ששלחתי לרבי לפני למעלה משנה, בענייני מנהגי חב"ד] שאם אתה רוצה אתה יכול, אלא שאינך מניח עצמך.

אם אשמע בשורות טובות משמירת סדרי הישיבה, שאתה יושב ולומד נגלה וחסידות בשקידה והתמדה, אולי אשלח לך לערוך מראי-מקומות על ההוספות. אך בתנאי שישמרו הסדרים בנגלה ובחסידות.

[וחזר שוב]: יישר-כח על המראי-מקומות, ואולי אשלח לך לערוך מראי-מקומות להדפיסם לזכות הרבים.

[בירך בכמה ברכות, "וברכת הנסיעה בכניסה עם כולם"].

אחר-כך היתה "יחידות כללית" לכל בחורי ה'קבוצה' (שבמהלכה נתן הרבי לכל אחד ואחד שטר של דולאר בנוסף לשטר של מאה דולאר שקיבל כל בחור באמצעות המזכירות, כדי שתהיה המעלה של "מאה ואחת").

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, עש"ק פ' עלי באר ענו לה, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ. י.

האברך יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת **אמנות** הרשימות (איידי וסיון) אין רבני.
אביע תקותי חזקה, אשר בימי סגולה, ימי הגאולה יב-יג תמוז
הבע"ל, וכן בימים שלפניהם ושלאחריהם,
תעלה בזכרון כא"א פרשת הגאולה, פרשת המאסר שקדם לה ופרשת
הסיבות שגרמו להם,
זכרון המביא לידי התבוננות, התבוננות ו"לימוד" פרשות אלו המביא
לידי מעשה,
מעשה בפועל בפעולות שהן היסוד והפנימיות של הפרשות האמורות: הפצת
היהדות, התורה (הנגלה והפנימית) ומצותי' ועד כדי מסנ"פ,
מסנ"פ (רצונו וכל עניניו) מתוך הרחבה אמיתית, שהרי גם במצב שמחיימת
במילואה ההבטחה: פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו' צ"ל קבוע בלבנו תמיד ממש ענין
מסירת נפשו לה',
לעמוד חזק נגד כל מונע ומעכב, אויב ומתנקם - הן מחוץ והן מבית,
ולהיות בטוח אשר סוף סוף יבטלו כל המניעות ועיכובים ותצליחנה
הפעולות הלוח והוסיף ואור
וגם מספר הפועלים בזה - פעלי דיממא, מאכען ליכטיג - יגדל הלוח
וגדל עד כי חדל לספור -
עדי לקיום היעוד כי תרבה הדעה והחכמה והאמת ומלאה הארץ דעה את ה',
בגאולתנו הקרובה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

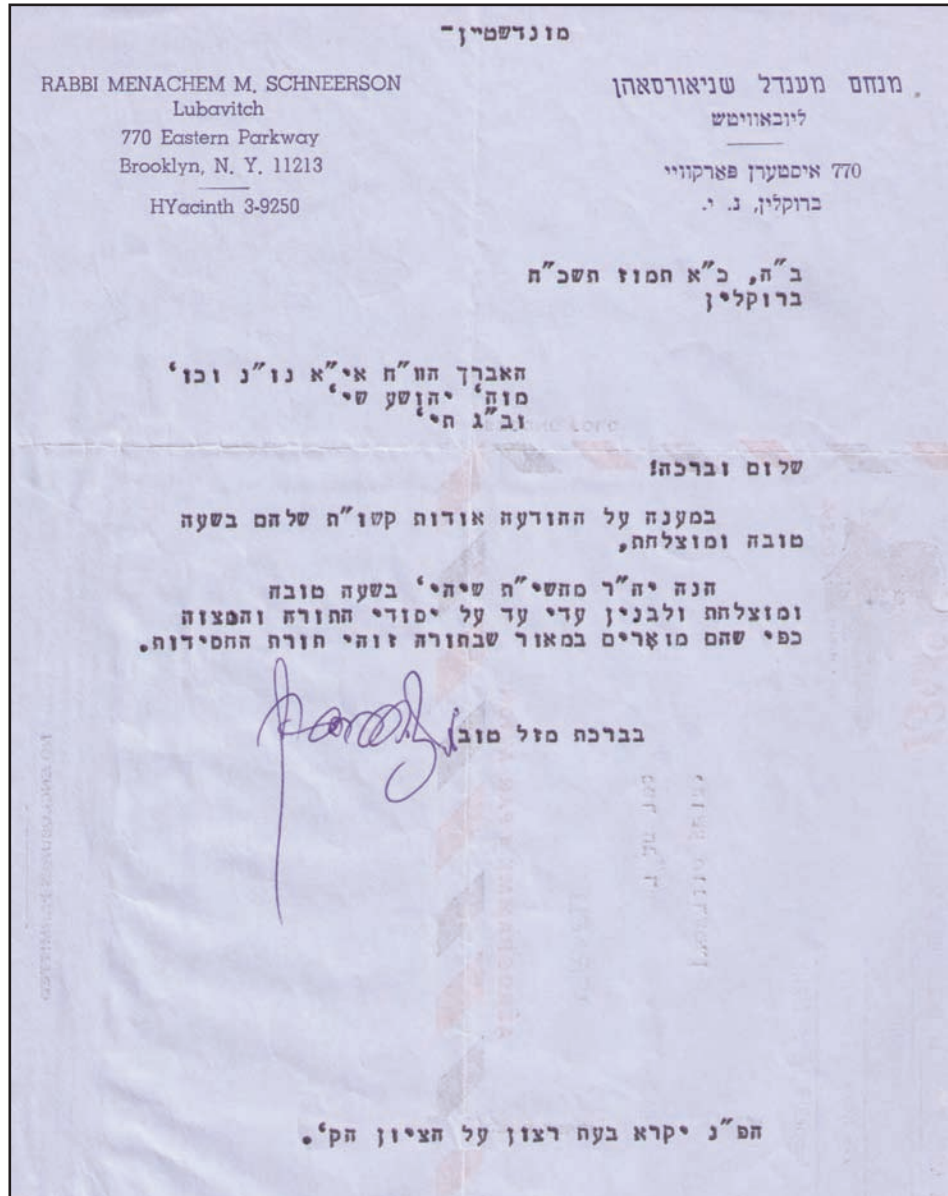
בברכה זמרת

עלי באר: שיעור היום (בשיעורי חת"ת הידועים). על באר ענו לה: באר
נקראו כנס"י וכמש"נ מעין גנים באר מים חיים וענו לה שמעוררים אותם
למעלה, וע"י תומ"צ עולים ממאסר הנה"ב לאור באור החיים (עיינן לקו"ח
ואוה"ח עה"פ). פרשת הגאולה, והסיבות: ראה בזה רשימות המאסר (לקו"ח
ח"ד). קונטרס יב תמוז, חרצ"א (בס" הקונטרסים). מסנ"פ (רצונו: ראה
ד"ה פי' מס"נ לאדה"ז (בונה ירושלים סע"א, מאה שערים סמ"ג). ד"ה
עתידי צדיקים, ה'חש"ב. ההבטחה: פחדכם: ראה בכ"ז תניא ספכ"ה ופמ"א. אויב
ומתנקם: ראה ד"ה וקבל היהודים, הרפ"ז. פעלי. ליכטיג: עירובין סה, א;
וכפי' הצ"צ (הובא בלקו"ח ח"ב עה"כ. ונאמר ויקרא אלקים לאור יום).
תרבה. אח"ה: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט, ה"ב. שם בסיום וחותם הל'
מלכים. פיה"מ סנה" ר"פ חלק (קרוב לסוף ההקדמה לי"ג היסודות). מו"נ
ח"ג ספי"א. תרבה. החכמה. דעה את ה': בזח"א (קמ, סע"א): אותו זמן ישגא
החכמה בעולם כו'. אלא שמשמע שמדבר בחקופת חה"מ (וכן מוכח בזח"א
ק"ג, ב. קל, סע"א). משא"כ ברמב"ם. הדעה והחכמה והאמת: הוסיף ביאור
בסוף הל' מלכים: ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד (להעיר
מהל' יסוה"ת פ"א ה"ד: הוא לבדו האמת. ועייג"כ הניא פל"ה בהג"ה בשם
הרב המגיד) ולפיכך יהיו ישראל חכמים כו' וישיגו דעת בוראם כו' (להעיר
מהל' יסוה"ת פ"ג. ה"ס). ובזה יובן ג"כ מה שרק בהל' מלכים ובמו"נ הובא
סיום הכתוב: כמים לים מכסים.

במכתב זה הוסיף הרבי בכ"ק את המלים "(אייר וסיון) וכן הפ"נ". דהיינו אישור קבלת רשימות ה"מעמד" מחודשים אלו, וכן
פ"נ שאיני זוכר לרגל מה נשלח, ויתכן שלא היתה זו אלא בקשת ברכה שגרתית.

לפני חתימתו הוסיף הרבי בכתי"ק ברכה "לבשו"ט בכהנ"ל", דהיינו בכל העניינים שבתוכן המכתב.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

מענה על בשורת
קישורי-התנאים
שהתקיימו בי"ב
בתמוז תשכ"ח

בי"ב בתמוז נערכו קשוה"ת בכפר-חב"ד (בערך באותה תקופה נודעה דעתו של הרבי לעשות 'ווארט' ולא 'תנאים', וגם אצלנו רצו לעשות כן, אך כשהגיעו למעשה לא ידעו איך עושים 'ווארט', ובלית ברירה כתבו 'תנאים'...), וכעבור כשבועיים נסעתי לחצרו"ק למשך שלושה חודשים (קבלת היתר-היציאה משלטונות הצבא היתה שלא כדרך הטבע כלל, שהרי אך זה עתה חזרתי משהייה של שנה בניי, שגם היא התקבלה בצורה בלתי מקובלת כלל וכלל – שהיתה זו הפעם הראשונה שאישרו "קבוצה" למשך שנה תמימה).

ביום ו' מנ"א תשכ"ח קבלתי מענה בכי"ק, על מכתב שכתבתי מיד בבואי לשם. וז"ל:

נת' אזכיר עה"צ להנ"ל.

בטח יתחיל תומ"י בלימוד בהתמדה גדולה (וכפס"ד הרמב"ם הידוע).

הכוונה, כמובן, לפס"ד הרמב"ם שאסור לצאת מאה"ק לחו"ל, אלא רק לתלמוד תורה וכו'.

כעבור זמן-מה התקבלתי ליחידות' (באישור מיוחד מהרבי, מפני שהמזכירות סירבה לאפשר לי להתקבל, שהרי חלפו רק כארבעה חודשים מה'יחידות' הקודמת). זכורני שהיתה זו "שטרענגע יחידות".

וזה מה שרשמתי אחר-כך:

וועגען די תנאים, דוכט זיך מיר אז איך האב געשריבן א בריף אין וועלעכן אדרעס, אין כפר חב"ד אדער אין ירושלים. אבער אין יעדענספאל, זאל זיין בשעטומ"צ א בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בנוגע די ענינים וואס דו האסט געשריבן נעכטען אדער היינט, מ'דארף פארטרינקן ווערן אין תורה, סיי נגלה און סיי חסידות, און א טייל פון זיי אויף אויסעווייניג, עבודה-מאמרים, עטלעכט פרקים תניא, עטלעכע פרקים משניות, און הטבילה במי הדעת הטהור – אין מים אלא תורה – מטהר. זעלבסטפארשטענדליך דארף זיין חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא.

בנוגע די דירה אין כפר חב"ד, איז דאס א גלייכע זאך.

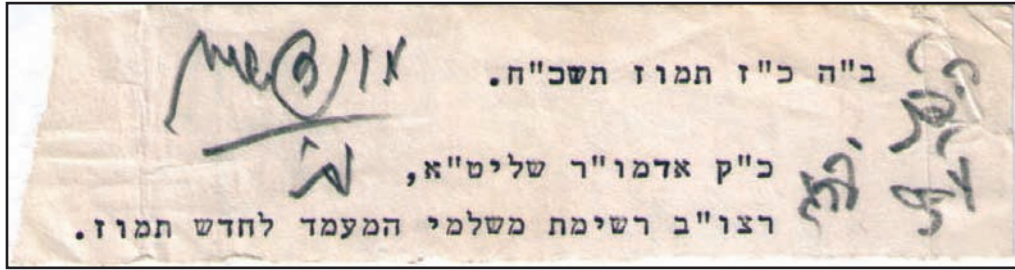
בנוגע זמן החתונה, צונויף ריידען ביידע צדדים און זאל זיין בשעטומ"צ א בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בנוגע די סדרים, ס'האט גידארפט זיין אז גלייך ווי דו ביסט אנגעקומען האסט געדארפט ריידען מיט די הנהלה וועגן די סדרים, אז מ'וואלט דיר אריינעמען אין איינע פון די כתות אדער אין כולל, כדי אז נאך עמיצער זאל וויסען וואס מיט דיר טוט זיך. אבער אין צועקין על העבר.

א כתיבה און א גמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

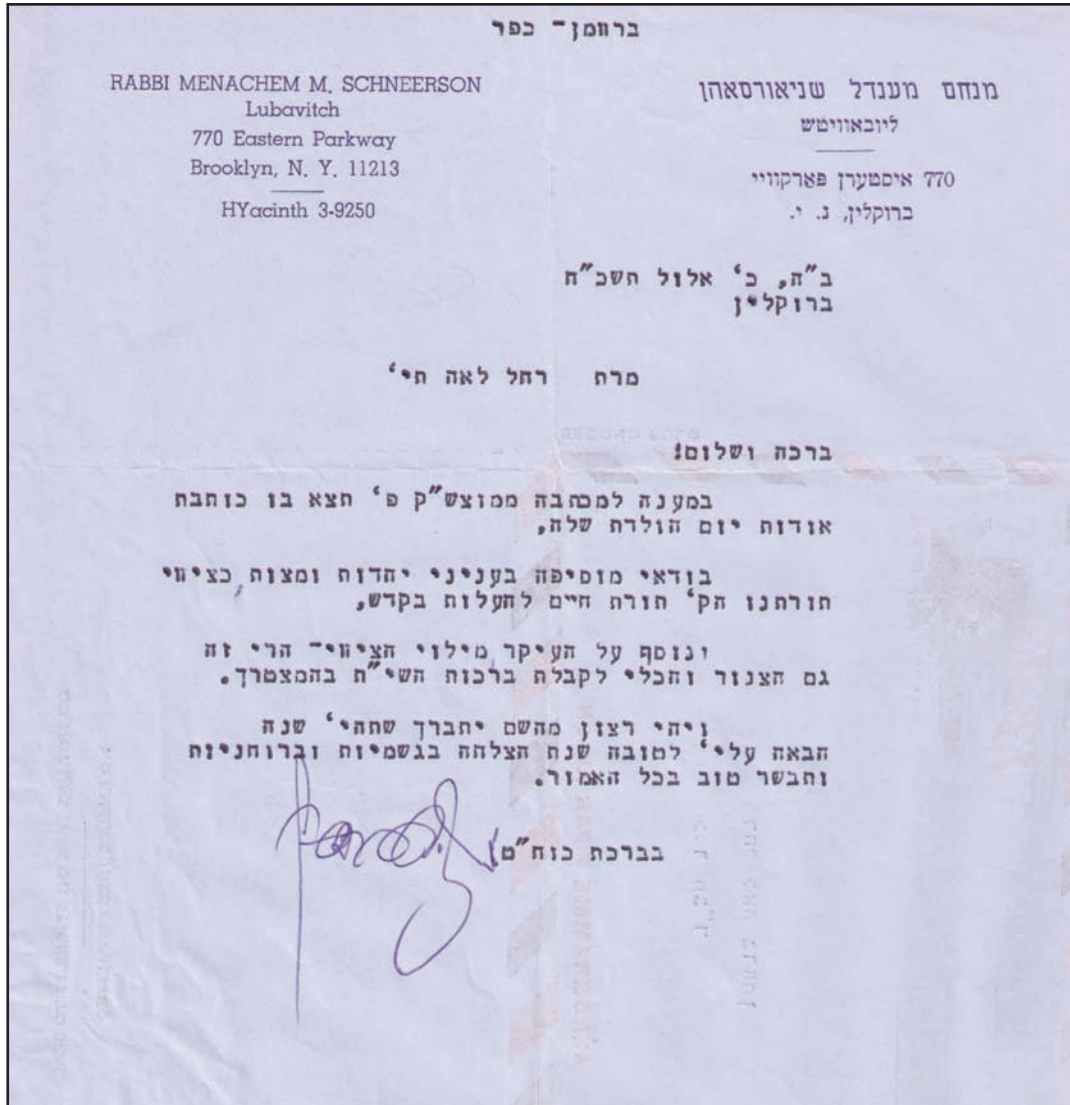
[דברי הרבי אודות משלוח המכתב "לירושלים", הוא מפני שבתקופה שבין קשוה"ת לבין הנסיעה, למדתי בישיבת "תורת אמת" בירושלים, שהיתה אז בשכונת "מאה שערים"].

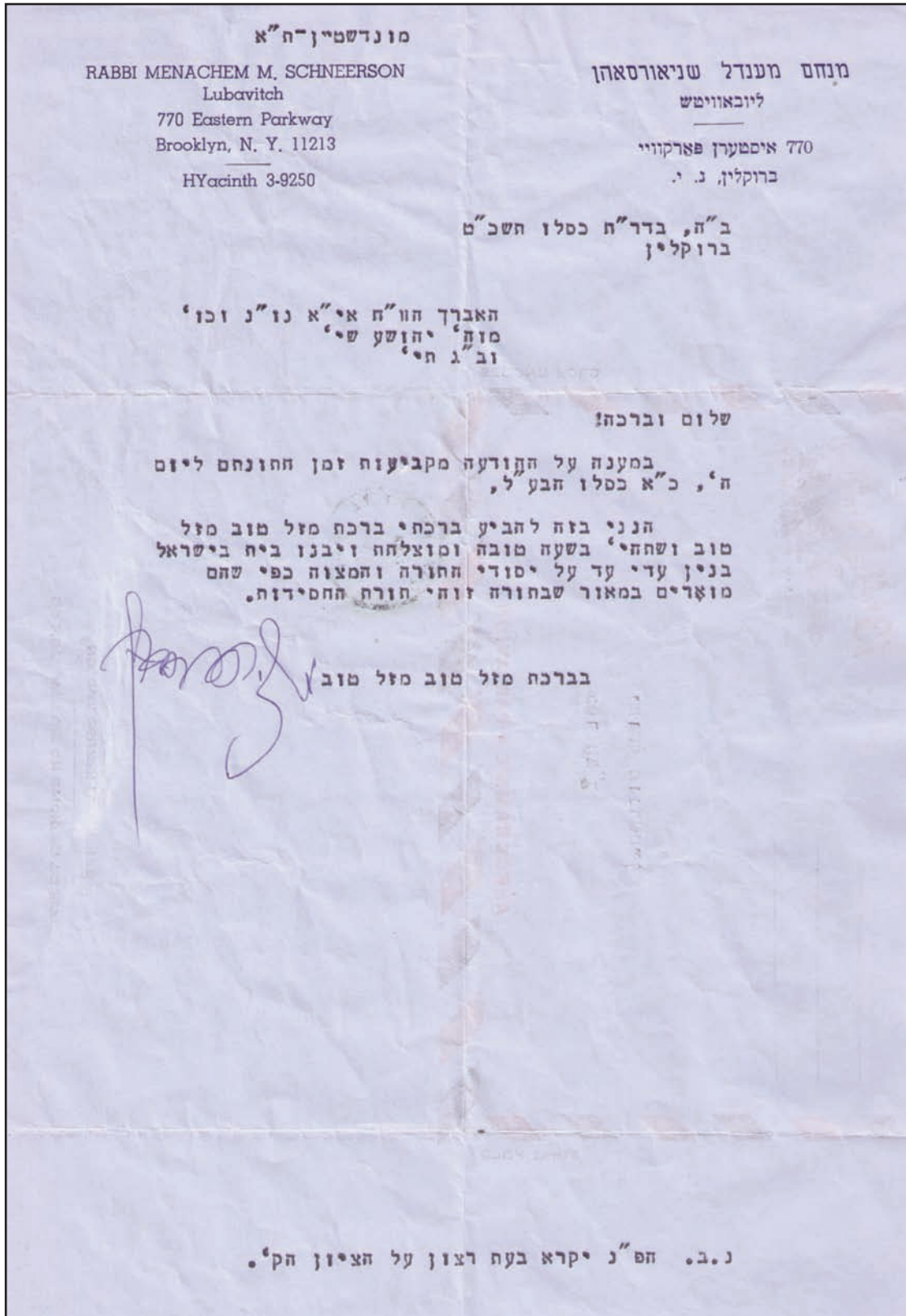

מרשימת משלמי המעמד לחודש תמוז תשכ"ח ששלחתי, הפריד הרבי את שורות הפתיחה, ורשם עליהן בכי"ק: מונרשיין – נת'. הפ"נ יקרא עה"צ.

היתה זו, כמובן, הוראה למזכירות, שישלחו מכתב ובו אישור קבלת הרשימה, ושהפ"נ ייקרא על הציון. אבל אני מעולם לא קבלתי מכתב שכזה.

מכתב ברכה לקראת החתונה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ערב ש"ק פ"ב בא אל פרעה, ה"חשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום כ"ו שבחשוון ה'תש"ח.
ובעמדנו ימים ספורים לפני יום העשירי בשבט, יום ההילולא של
כ"ק מו"ח אדמו"ר ונשען על מחז"ל אין מזרזין אלא המזורזין,
הנני לעורר ע"ד התחזקות והוספה בהליכה בדרך ישרה אשר הורנו
מדרכיו ונלכה באורחותיו
במעשה בפועל בשלש הדברים (הקווין) שעליהם העולם עומד - כולל
העולם קטן זה האדם - תורה ועבודה (תפלה) וגמ"ח,
ביחד עם התשובה - שאז המעשים טובים ומאירים,
ובלשון הרמב"ם שאז מקבלין אותן (המצות שעושה) בנחת ושמחה כו'
ולא עוד אלא שמתאווים להם,
גם התשובה צ"ל בכאו"א וכמחז"ל להיות כל ימיו בתשובה (עילאה),
להוציא ולהעלות נפשו האלקית מגלותה להשיבה אל בית אבי' (כל ימיו
בחיים חיתו בעוה"ז) שחאה כלולה ומיוחדת בו ית' ע"י שישים כל מגמתו
וחפצו בתורה ומצוה,
כי המעש"ט שעושה משיבין (נפשו שהיא) חלק ה' למקורא ושרא דכל
עלמין,
זאת בעבודת ה' במילי דשמיא ובמילי דעלמא ידועים דברי נשיאנו
בעל ההילולא אשר מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים כו' להושע
בבני חיי ומזוני רויחי.

בברכת הצלחה ולהתועדויות פעילות
בתורה ועבודת גמ"ח באופן גדול
והולך

ערב ש"ק: שייך לתשובה (ראה אגה"ת ספ"י). ש"ק פ"ב בא: שנת ה"תש"י -
נסתלק כ"ק מו"ח אדמו"ר. אין מזרזין: במדב"ר פ"ז, ז. (עד"ז מכות
כג, א). בדרך... באורחותיו: אגה"ק סי' זך. ולהעיר מזה"ב רטו, רע"א.
זה"ג ס"פ קדושים. לקו"ת שה"ש (יב, ב). בשלש הדברים (הקווין): וי"ל
שאלו הן ג' הדברים "אמונה ויראה ואהבה" שבאגה"ק הנ"ל (והביאור).
ועפ"ז מובן סדרן שבאגה"ק. שעליהם... וגמ"ח: אבות פ"א מ"ב. וראה לקו"ת
שלה מט, ב. ד"ה על ג"ד ה"ש"ת. כולל... האדם: לפירוש הראשון בפרישה
(ריש שח"מ) אדרבא עיקר כוונה המשנה להאדם. העולם קטן זה האדם:
נחומא פקודי ג. ועבודה (תפלה): שבמקום קרבן תיקנוה (ברכות כו, א).
וע"ק מתענית (כז, ב) סדר קרבנות דוקא ונקרא עבודה (תענית ב, א).
רמב"ם הל' תפלה בחלתן. סהמ"צ מ"ע ה. רבנו יונה באבות (ס). שאז...
ומאירים: לקו"ת (שמע"צ פה, א. שה"ש י, ז ג). ובלשון הרמב"ם: הל'
השובה פ"ז ה"ז. וכמחז"ל: שבת קנג, א. בתשובה (עילאה): ראה אגה"ת
ספ"א. תניא פל"א (מ, סע"א). וברמב"ם הל' תשובה (פ"ז ה"ב) מדבר בתשובה
על חטא. ועפ"ז מובן מה שמביא הכתוב בכל עת יהיו בגדיך לבנים ולא
מחז"ל כל ימיו בתשובה. כן מבואר דיוק הל' בשבת (שם) ואף שלמה אמר
(ולא כל' הרמב"ם הוא ששלמה אמר) ומה שהובא גם סיום הכתוב ושמן על
ראשך לא יחסר (והרמב"ם השמיטו) - עיין תניא פל"ה וספנ"ג. להוציא...
עלמין: ראה תניא פל"א. זאת בעבודת כו': ראה אגה"ק סו"ס זך. דברי
נשיאנו: במכתבו ליום ההילולא של אביו כ"ק אדנ"ע (קונטרס ג'). להתקשר
בעץ החיים כו' רויחי: י"ל דשייך בפרט לתשובה - המשיבה למקורא כו'
ומוציאה מגלות והגבלות כו'. בבני חיי ומזוני: בג' הקווין - דעת
חכמה בינה (מאו"א ב" ס"ז. הובא ונהבאר בכיאוה"ז להצ"צ פ" וירא).
וכ"מ בתקו"ז בהקדמה (טו, ב). וראה ביאיר נתיב (למאו"א שם) שצ"ע מל"ת
להאריז"ל פ" תולדות (ולקוטי הש"ס ברכות). דגדל והולך: עיין אגה"ק
סו"ס זך.

נ.ב. ז"ע נתקבל מכתבו מיום ה' שבט.

ולהודיעו אודות יום הולדת שלו, בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון
ביום ההולדת. ויה"ר מחשי"ת שחתי' שנת הצלחה אצלו הן בגשמיים והן ברוחניים
ויסיף בלימוד חזרה וקיום מצותי' מהוך הרחבה.

גם בשנים הבאות המשכתי לשלוח את רשימות ה"מעמד" (מאברכי הכולל) וקבלתי "מכתבים כלליים פריטיים"

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.</p>
<p>ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ט ברוקלין, נ. י.</p>	
<p>הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי'</p>	
<p>שלום וברכה! מאשר הנני קבלת מכ"מ אדר והשלום ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח – מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב. ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה. ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בחורחנו חורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.</p>	
<p>בברכת החג</p>	

בעקבות דיווח נלהב – בעיקר על
תלמידי ביה"ס בנה"ח שעלו
מגרוזיה – קבלנו את המכתב הבא,
שבו הוסיף הרבי בכי"ק תודה
(ות"ח על הבשו"ט מעניני
נה"ח") וברכות ("בברכת הצלחה
רבה בפעולותיהם בנה"ח").

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.</p>
<p>ב"ה, ג' סיון ה'תשכ"ט ברוקלין, נ. י.</p>	
<p>הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי' וזוג' תי'</p>	
<p>שלום וברכה! מאשר הנני קבלת מכתביהם וזאת (הנאמ' אצלנו) נהא, ולקראת חג השבועות, זמן סתן חורחנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב הוא, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:</p>	
<p>לקבלת החורה בשמחה ובפנימיות. דדונה רחמי וזה יצונו ויהי קנהא בברכת החג</p>	

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, מחרת ימי הגאולה,
יב-יג תמוז, ה'תשכ"ט.
ברוקלין, נ.י.

מו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה סיון והמצו"ב.
תבואנו מימי גאולה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר היא גם
גאולת כאו"א מאתנו, בחוככי כלל ישראל,

הנה - כל גאולה ענינה ותוכנה שבאה היא אחרי מאסר וגלות. עוד
יתרה מזה - באה מתוך מאסר וגלות וכלשון חז"ל בזה ובכיוצא בזה: מהוך
אפילה אורה. ואחז"ל כל מה דעניד רחמנא לטב עביד. ועוד בה שלישי' והיא
העולה על כולנה - שהחשך עצמו נהפך לאור ובסגנון חז"ל: גם זן לטובה.

ופירשו רבותינו נשיאינו אשר כך הוא סדר ההנהגה חסד דין רחמים,
ולזאת אחר ענין ומאורע של דין מהעוררת מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת
החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים.

ויהי רצון אשר מהוך הרחבה בגשם וברוח גם יחד יתבונן כאו"א איך
אשר כל נברא מוגבל הוא ונשמחו, אשר היא חלק אלוה ממעל ממש, נמצאת
במאסר גוף בשר ודם ובבחי' גלות בו וכו', אשר לכן ישים כל מגמתו וחפצו
להוציאה ולהעלותה מגלות זה - ע"י תשובה ומע"ט,

ולא ישמע ליצרו כלל ואדרבא ירגיז יצ"ט על יצה"ר ויכוף את יצרו
ועד אשר יגיע לעבודת הוי' ולאחבתו בכל לבבך בשני יצריך.

וכד אתכפיא ס"א ואהתפכא חשוכא לנהורא - מסמך גאולה לגאולה, גאולת
נפשו לגאולת הכלל,

שמקריבים את הגאולה הכללית האמתית והשלימה ע"י משיח דקדונו, אשר אז
לילה כיום יאיר והוי' יהי' לך לאור עולם.

בברכת,

היא גם.. ישראל: וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה
(נדפס בסה"מ חש"ח ע" 263): לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם
את כל מחבבי תורתנו הק", שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה. מתוך
אפילה אורה: מדרש תהלים כב, ז. יל"ש עקב רמז חתנב, יל"ש ירמי' רמז שיא.
ואחז"ל.. עביד: ברכות ס, ב. טושו"ע או"ח סו"ס רל. לטב עביד.. זו לטובה:
החילוק נה" בארוכה במ"א (לקו"ש כרך ב" ע" 393 ואילך). שהחשך עצמו נהפך
לאור: ע"ד הצחות אולי אפ"ל שלכן ברשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) כז, א
בהביאו מרז"ל מהוך אפילה אורה - לא ציינו למדרש תהלים (שמסם נקט ליל"ש)
וגם לא ליל"ש הקודמו (פ" עקב), כ"א לירמי' - דכולי חורבנא (ב"ב יד, ב)
ולכן נקרא שמו ירמי' (קה"ר בתחלתו) ויהי' ירמי' ירום י" (יל"ש ירמי' רמז
רנז) ולמעליותא. ובסגנון - לטובה: תענית כא, א. ופירשו רבותינו נשיאינו:
אדה"ז (ס" המצות להצ"צ קיד, ב), אדהאמ"צ (ס" מאה שערים יד, ב) ואדמו"ר
הצ"צ (שם יח, ב. רשימותיו לתהלים ע" צז). - ויש להעיר ממדרש תהלים (שם.
כהמשך להנ"ל): מתוך צרה רוחה ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע. וידועה תורת
הבעש"ט ע"ז שהצרה עצמה נעשה צהר (ד"ה הוי כי גדול. ס" המאמרים אידיש).
רחמים.. מדתו של יעקב: רחמים דא יעקב (ז"ח חוקה נ, ד). וראה ב"ר (פע"ח, ח)
רחמן שבאבות. יעקב.. מצרים: שבת קיח, סע"א. חלק.. ממש: תניא רפ"ב. ולהעיר
מהגהות הצ"צ (בס" קיצורים והערות (עב-עג)): ממעל ע"ק כו'.. נמצאת.. יצרו:
ראה תניא פל"א, פכ"ט. ירגיז יצ"ט: ברכות ה, רע"א. ולהעיר ממאמר אדה"ז
בזה (לקו"ד ח"ג ע" תקכד). בכל.. יצרינ: ברכות נד, א. נת' לקו"ת חוקה נח, ד.
בשני יצרינ: תכלית השלימות בזה ראה ירוש' סוף ברכות: אברהם אבינו כו'.
וכד אתכפיא.. הכלל: תניא פל"ו. אגה"ק ס"ד. לילה כיום יאיר: תהלים קלט, יב.
והוי'.. עולם: ישע"י ס, יט. וראה יל"ש תצוה רמז שעח. תניא פל"ו. רשימות
הצ"צ לישיע"י שם משל"ה מס" פסחים (מצה עשירה ד"ב. קנז, א) ועוד. ובשל"ה
שם: יתרון האור מתוך החושך כו' וענין עוה"ז עשית התשובה מכת הגליות
כו' ואח"כ משיח כו' תכלית בראשית ברא ויאמר אלקים יהי אור.

במכתב זה הוסיף הרבי בכי"ק ברכת הצלחה בכה"ע [=בכל הענינים]

מונדשטיין-קריה מלאכי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כה' חשרי תש"ל
ברוקלין

מרת רחל לאה תי'

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום כז' אלול בו כוחבת
אודות יום הזלדה שלה,

בודאי מוסיפה בעניני יהדות ומצות כציוני
תורחננו הק' תורת חיים להעלות בקדש,

ונוסף על העיקר מילוי הציוני הרי זה
גם הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך.

ויהי רצון מהשם יתברך שחתי' שנה הבאה
עלי' למזבה שנה הצלחה בגשמיזת וברוחניזת
וחבשר טוב בכל האזור.

הפ"נ שבמכ' יקרא בעת רצון על הציון
הק'.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, זאת חנוכה, ה"הש"ל.
ברוקלין, נ. י.

הנה"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יהושע שי'

אשר

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום כ"ד מ"ח והפ"נ שבו, יקרא בעה רצון
ע"ה צ"ק. ובעמדתנו בסיום וחזרת ימי חנוכה, יום בו מדליקין כל שמונת הנרות,
יה"ר שתומשך השפעת ימי חנוכה אלה בכל השנה כולה,
ועד לאופן שתראה ההשפעה (שאינה דומה) (פעולת) ראי"ה (פעולת) (שמיעה)
ושלטא בה עינא,
ותביא את כל אחד ואחת, בתוככי כאחבנ"י, שליט"א, עליהם נאמר ואנשי
קודש תהיון לי, לקיום התומ"צ בשלימות, קיום לשמה,
וכהוראת נרות חנוכה, אשר קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא
לראותן בלבד,
ויקויים היעוד: כה אמר ה' צבאות אם בדרכי חלך ואם משמרת תשמור
גו"ה הנני מביא את עבדי צמח,
כי יעשה ה' חסועה גדולה ופורקן לעמו ישראל ויבואו לדביר ביתו
וידליקו נרות בחצרות קדשו ויודו ויהללו לשמו הגדול.

בברכה
[Handwritten signature]

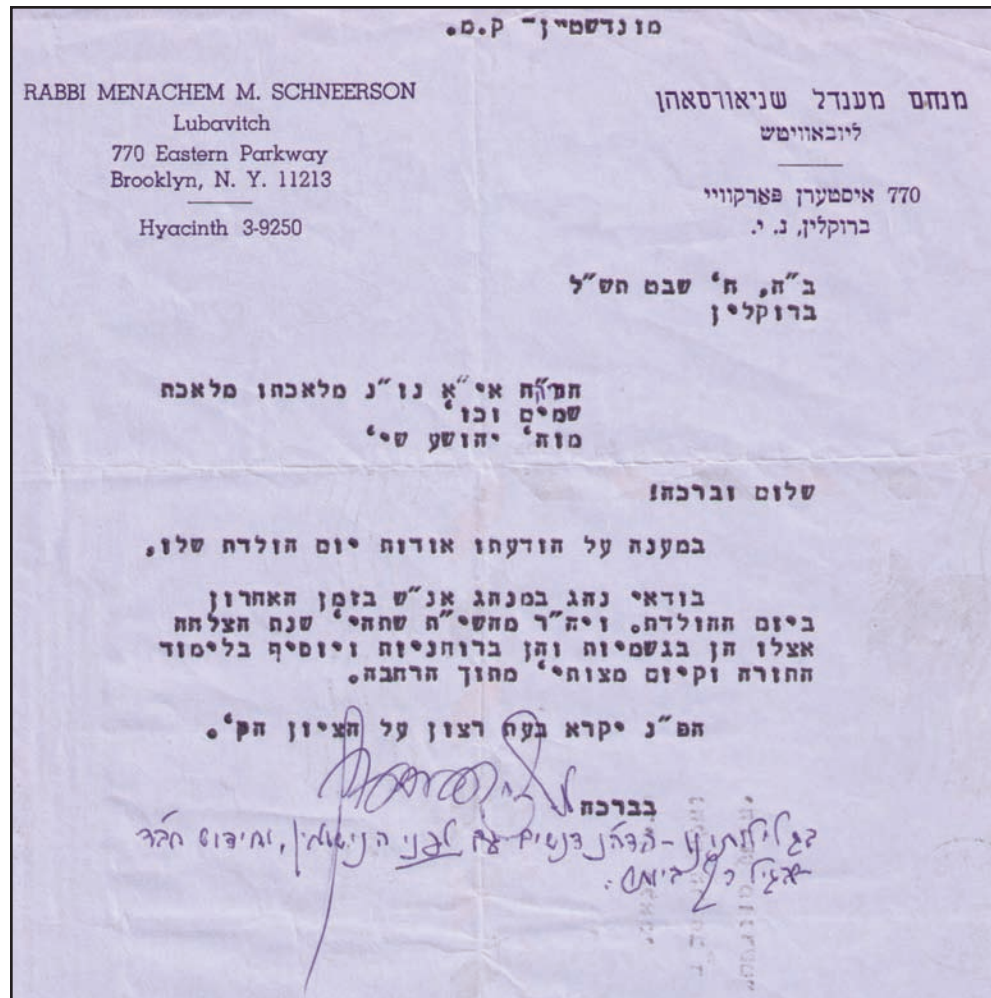
זאת חנוכה: ראה ד"ה ברוך שעשה נסים - לאדמו"ר הצ"צ - סו"ס ד ומסיים שיום
ח"ה דחנוכה הוא ע"ד יום ח"ה דמילואים. עיי"ש. שמונת הנרות: להעיר ממרוז"ל
כנור של מקדש של ז' נימין כו"ה ושל ימיה"מ שמונה (ערכין יג, ב). שו"ת הרשב"א
ס"ס. תו"א ד"ה ת"ר מצות נ"ח (לג, ד). ימי חנוכה אלה: דמדליקין אל"ה נרות
(ראה מהרי"ל. רוקח ועוד). (שאינה דומה. שמיעה): ראה מכילתא יתרו יט, ס. תו"א
סד"ה מי כהוי"ה וביאורו. ובכ"מ. ושלטא בה עינא: בסוכה (ב, א) דלמעלה מכ"ה
אמה לא שלטא בה עינא ופירש"י שאינו רואה. ולכאורה קשה שהרי רואים שרואה
גם למעלה מכ"ה אמה. וי"ל הכוונה: א) שאינו מטריח עצמו לראות בגבוה כ"כ
(ועפ"ז יובן בפשוט הקס"ד לחלק בזה בין הולך ליושב ומה שאמלחא כשרה אף
למעלה מכ"ה (עירובין ג, א). ב) דאין כאן שלטא - ראי"ה חזקה [נכמו בברכות
כ, סע"א]. ובתענית (ה, סע"ב) דקרי דאין העין שולטת - אף שראה אלא שלא
מדד [כי האויר מזיק לעינים (ב"י סהרע"א ד"ה וכתב הר"י)]. ולכאורה: א) עפ"ז
הרואה נ"ח במישור אבל רחוק מכ"ה אמה אסור לברך! ב) נרות משתשקע החמה
מסתכלים בהם יותר מאשר בציור וכיור שבקורה (שו"ע או"ח סס"ג סכ"ו). ולהעיר
מבכורות (נד, ב) שיחסר מיל קא שלטא ב"י עינא דרועה (ובפי"ה רגמ"ה - לשומרן).
כל אחד: וצ"ע בנוגע לעבד וראה רמב"ם הל' מגילה וחנוכה פ"ג ה"ד וריש פ"א
ובצפ"נ (שם ולמג"א בסופה). העמק שאלה לשאלתא כו סוס"ק כב. ואחת: שבת
כג, א. ועיין רש"י שם. ותוד"ה שאף (מגילה ד, א). ואנשי קודש. התומ"צ:
משפטים כב, ל. סהמ"צ להרמב"ם שרש ד. ובברכת המצוה: קדשנו במצותינו. ואנשי
קודש: נשים מניין ת"ל תהיון לי (מכילתא דרשב"י במדרה"ג). וראה זח"ב כ"א, א.
ירוש' קדושין פ"א ה"ז. בשלימות, קיום לשמה: ראה רמב"ם סוף הל' תשובה.
קודש הם. בלבד: ל' נרות הללו - כפי נוסח אדה"ז בסידורו (וראה מס' סופרים
פ"כ ועוד). וצ"ע טעם השינוי הם - ל' זכר, משא"כ בהן, לראותן. קודש הם:
צ"ע משבת (כב, א) וכי נר קדושה יש בה. ולכן אפילו לפס"ד - יש מתירין
תשמיש של קדושה (שו"ע ר"ס תרע"ג). ואולי י"ל הכוונה דקודש הם לענין שאין
מסתפקין משמנו - (ובזמן השיעור - לכ"ע) - וכיו"ב. ודוחק. ועיין אור התורה
- להצ"צ - לחנוכה (שכו, א ואילך). שד"ח אס"ד חנוכה סק"ט. אלא לראותן בלבד:
אולי בא לשלול דלא רק שימוש דמלאכה אסור (דלא כדעה ראשונה בפסיקתא דר"כ
ר"פ ב. וראה בפ"י זרע ישי). או גם תשמיש של קדושה (לדעת האוסרין). כה אמר
..צמח: הפסורת שבת חנוכה. צמח: משיח(תרגום ומפרשים במקומו - זכרי"ה ג, ח).
תלך..השמור: י"ל: מ"ע, מל"ת (דכל מקום שנאמר השמר אינו אלא בל"ת (עירובין
צו, א). יעשה ה'..הגדול: כל"ע ועל הנסים. ופי"ה באבודרהם וכו". לשמן הגדול:
ראה תו"א סוף דרושי חנוכה ובכ"מ.

תשורה מחניגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל"ו תשמ"ח

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.</p>
<p>ב"ה, ר"ח שבט ה'תש"ל, ברוקלין, נ.י.</p>	
<p>הר"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה יהושע שי</p>	
<p>שלום וברכה!</p>	
<p>בעמדנו בעשתי עשר חדש באחד לחודש, אשר בעשירי בו הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, יום זכרון הוא (זמן כפרה ותשועת נפשם מיד שונא) להזכיר כאו"א אח עצמו ואח כל סביבתו אח נקודת עמלו (של בעל ההילולא) שעמלה נפשו בחיינו חיותו בעלמא דין – מסירה נפש על הפצת היהדות, תורה אמה ותורת חיים ומצוותי עליהן נאמר וחי בהם – מבלי להתפעל ואפילו לא להתרשם מכל מונע ומעכב, אויב ושונא, זכרון ע"מ שיבוא בפועל ובמעשה שהוא העיקר, ללכת בדרך זו אשר הורנו וסלל לפנינו – להפיץ התהומ"צ חדורים אהבה השם ויראה השם ובאופן דמוסיף והולך. ותוקף מיוחד לתקופת יום ההילולא בשנה זו (עשרים שנה להסתלקות) אשר הקביעות היא כמו בשנת ההסתלקות – ביום השבת קדש ואשר קורים בו פ"ב בא. ויה"ר שיהי' הזכרון וההתעוררות שעל ידו והכפועל שלאח"ז – ברי קיימא ויפעלו פעולתם במשך כל השנה כולה, ותאה השנה שנת אורה, שנת ברכה, שנת תורה ושנת גאולה – בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומביאה משיח לתחיית המתים והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם.</p>	
<p>ברכה</p>	
<p>מכ" (והמצו"ב) נחקבלו. ה"ב יל"ו ע"ג. ה'תש"ל ע"ב ה'תש"ל ע"ג</p>	
<p>ר"ח: (ולא תחלת החודש, כי) הוא ביחס לכל ימי החודש כמו ראש לאיברים, שחיותם כלול מחלה בראש והראש – מנהיגם (מאמרי ר"ה חש"א ועוד – לבעל ההילולא. לקו"ת דברים נה, ג. עט"ר בתחלתו). בעשתי לחודש: דברים א, ג. ולהעיר מאוה"ת להצ"צ שם עה"פ שלפניו אחד עשר יום. יום ההילולא: בש"ק פ"ב בא בשעה שמונה במקור שנת ה'תש"י. זכרון שונא: חפלה מוסף ר"ח. ועיין אבודרהם הפ"י. עמלו בחיינו: להעיר מסנה" (צט, ב) עה"פ נפש עמל עמלה לו ועה"פ אדם לעמל יולד. ד"ה אר"א אדם לעמל יולד, תרפ"ט. שעמלה נפשו בחיינו: אגה"ק סי' כח. וחי בהם: אחרי יח.ה. עיין רמב"ן שם. אור תורה לה"מ. לקו"ת שה"ש סד"ה לסוסי (הראשון). אוה"ת להצ"צ פ"א אחרי. התהומ"צ חדורים אהבת השם ויראת השם: שאז קיומן אמתו כו' (תניא רפ"ד. קונטרס העבודה ס"ב). וראה פירושו להרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב. ותוקף לתקופת: להעיר מברכות (נס, ב) בתקופתה כו'. עשרים שנה: להעיר מירוש' סוטה (פ"א, ה"ח) – בשמשון, שנקרא ע"ש של הקב"ה כו' שמש כו' הוי" (סוטה י, א), יחוב א' אומר כו' שהיו הפלשתים יראים ממנו כו'. וכיון שבכתוב נאמר (לנוסחת הירושלמי – תוד"ה מעבירים שבת נה, ב) וישפוט את ישראל, מובן שזהו העיקר, אלא שהי' אפשרי ע"ז שהיו הפלשתים יראים כו'. ולהעיר מלקו"ת במדבר ד"ה מבן עשרים. להסתלקות: לביטוי הסתלקות, יש להעיר מהמאמר שניתן ליום ההסתלקות (ד"ה באתי לגבי פ"א), דמפרש מש"כ בזהר כד אתכפאי סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דהיינו שנמשך יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין (אלא שהגילוי הוא בבחלת רוממות). פ"ב בא: אל פרעה. להעיר מזח"ב (לד, א) אדרין בתר אדרין כו' ופי' (בד"ה בא, העת"ר) שזהו לשבור עצמות קליפת פרעה וזהו בכחו של משה דוקא, ואני הכבדתי גו' נעשה עי"ז ואכבדה בפרעה גו'. ולהעיר מחורת הבעש"ט עה"פ כי תראה חמור שונאך רובץ גו' (היום יום ע"כג), המשך זאת חנוכת המזבח, תר"ם בתחלתו. – השייכות להסתלקות בפרט מובן מל"ת להאריז"ל תהלים (פד, ז). לתחיית המתים: שכמה זמנים בזה וצדיקים גמורים יקומו כו' (זח"א קט, א). וראה תוד"ה אחד פסחים (קיד, ב) דכשיבנה המקדש משה ואהרן יהא עמנו (וראה ג"כ יומא ה, ב) וברמב"ם הל' מלכים ספ"א פס"ד דבנין ביהמ"ק קודם לקיבוץ גלויות. הקיצו: עפר: כי טל אורות טלן גו' ישעי' (כו, יט). וראה כחובות (קיא, ב) כל המשמש באור תורה אור תורה מחיהו.</p>	

כאן אישר הרבי בכת"ק את קבלת ה"רשימות" והפ"נ, והוסיף: הידיעות ע"ד הנהגת "אנשי הכולל" – מבהילות. וד"ל.
באותם ימים ביקר אחד מחשובי אנ"ש שבברוקלין את בנו שהתגורר בנה"ח ולמד ב"כולל", וכדרכו של "אורח לרגע" הבחין
בפגעים רבים (שהיו ושלא היו) ודיווח עליהם לרבי. את העדר שביעות-רצונו המוחלט הביע הרבי בתגובה חריגה זו.
למכתב צורף קונטרס "מנהגי היאר-צייט" שיצא-לאור בתשי"ב ע"י "מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בשולי מכתב הברכה ליום ההולדת, הוסף הרבי וכתב בכי"ק: בגלילותינו - הדה"נ דנשים גם לפני הנישואין. וחיידוש חב"ד - שבגיל רך ביותר. והוא מענה לשאלתי, שבמכתב משנת תשט"ו (שלימים נדפס בלקו"ש כרך ח' עמ' 582, ובאג"ק כרך יא עמ' ר) כותב הרבי, שכיסוי הראש הוא דוקא בנשים נשואות, ופנימיות הטעם ע"פ נגלה: דכיסוי הראש באשה בא כעונש על חטא עה"ד שהכשילה את בעלה, ולכן אינו בבתולה.

ועל פי זה שאלתי, מדוע נהוג בחב"ד להדליק נרות ש"ק גם לפני הנישואין, הרי גם הדלקת נש"ק קשורה לחטא עה"ד "שהיא כיבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה" (שו"ע אדמו"ר רסג, ה).
 (איני זוכר אם במכתב זה או בהזדמנות אחרת, שאלתי מהמפורש בס' "שארית יהודה" בשם אדמו"ר הזקן, שבימי הגמרא גם הבתולות לא היו הולכות פרועות ראש. יעו"ש בשער המילואים סי' מב [דף קה, ב]).
 על כך השיב הרבי, שעצם הענין שנשים מדליקות נרות ש"ק קודם הנישואין נהוג "בגלילותינו" בכלל (ולכן אין מקום להקשות על מנהג חב"ד דוקא), והחיידוש שבמנהג חב"ד הוא שמתחילות להדליק בגיל רך ביותר.
 מפליא שהלשון "גיל רך ביותר" מופיע, באותו הקשר, גם במכתב משנת תשי"ט (אג"ק, יח, עמ' לה): יש קהלות נוהגים שהנשים מתחילות להדליק הנרות בעש"ק וערב יו"ט בגיל רך ביותר ועד לכמה שנים עוד קודם היות בת מצוה, ויש קהלות שהם נוהגות להתחיל ההדלקה רק לאחר הנישואין. מנהג בית הרב הוא שמתחילים להדליק בגיל רך ביותר כאמור. עכ"ל [וצ"ע שאין מובא כאן מנהג הקהלות "בגלילותינו", שמתחילות להדליק לפני הנישואין, אך לא "בגיל רך ביותר"].
 ועוד באג"ק שם (עמ' שסא): הדלקת הנרות ע"י נערות - כפי הנהג בבית הרב, ובבית אנ"ש היודעים מזה, מתחילות להדליק משהגיעו לחינוך. עכ"ל.
 ההתעוררות הגדולה להדלקת נש"ק ע"י ילדות קטנות יצאה מאת הרבי רק בשנת תשל"ה, אבל ממכתבי זה (ומהמכתב באג"ק כרך כ"ז עמ' תק, שנכון להדליק מגיל שש שנים או קודם יעו"ש) נראה, שכבר בשנת תשל"ה היתה התעוררות זוטא לאותו ענין.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ל" לחודש שבט, הוא
ר"ח אדר ראשון,
ה"תש"ל. ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום כ"ח שבט והמצו"ב.

בהתחלת התקופה דעשרים שנה ומעלה מעת ההסתלקות-הילולא של
כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

שלאחרי הסתלקות - בכלל "נקל מאד לתלמידיו (כולל כל ההולכים
בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו") לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות
כו' ולא זיום בלבד" "הואיל ואינה בתוך כלי ולא בבחי' מקום גשמי".

וכעבור עשרים שנה ומעלה - הרי אמחז"ל דמבן עשרים שנה מוכר
בנכסי אביו (ואמחז"ל: התלמידים קרוים בנים והרב קרוי אב),

וע"פ ביאור רבנו הזקן במחז"ל זה - מובן, אשר מאז מיתוסף
בחיות וברצון ובתענוג ובמעשים טובים הבאים עי"ז,

ה"ז דרישת השעה ושעת הכושר לעשות חשבון צדק מכל הפעולות במשך
העשרים שנה מעת ההסתלקות, פעולות בהתאם לדרישות בעל ההילולא בחיים
חיותו בעלמא דין, ובכל שלשת הקווין עליהם העולם

- עולם כמשמעו ועולם קטן זה האדם -

עומד: תורה ועבודה (-זו תפלה) וגמילות חסדים (מצות),

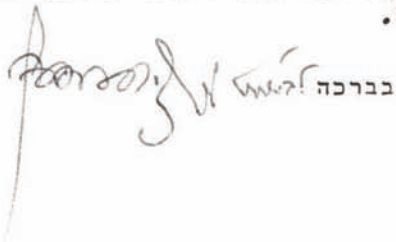
על מנת - להשלים את החסר ולהוסיף ולהעלות בהם מכאן ולהבא,

מתחיל בעסק בתורה (נגלה וחסידות) - בהקדמת עבודת התפלה - ומסיים
במעשה המצות, מעשים טובים ומאירים,

ובכל אלו - מתוך מסירת נפש (הוא הרצון) ומתוך שמחה וחיות ואור
חסידותיים.

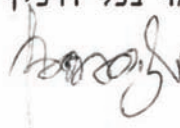
ויהי רצון שיבוא כהנ"ל בפו"מ ובהצלחה רבה ועד שיראו במוחש -
בלשון בעל ההילולא:

אשרנו מה טוב חלקנו בעבודת הלב ומה נעים גורלנו בעבודת המוח
ומה יפה ירושתנו לראות ולהרגיש האלקות בכל דבר ולהשלים הכוונה
העליונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

בברכה

-ב-

ל' לחודש. ראשון: ראה טושו"ע אה"ע סקכו" ס"ו. דעשרים שנה: יו"ד שבט תש"י - תש"ל. להעיר מירוש' סוטה פ"א ה"ח. ההסתלקות: לשון הקדמה - בני הגאון המחבר ז"ל - להשו"ע דאדמו"ר הזקן בנוגע לפטירתו. ויל"פ עפמ"כ (בתו"א ס"פ ויקהל) דהמשכה וגילוי בבחי' רוממות נק' אסתק. והרי עפמ"כ באגה"ק (הובא בפנים) לאחרי ההסתלקות מקבלים מבחי' העצמיות כו". ועוד שם דיש עוד בחי' שאינה מתלבשת כו' רק כו'. הילולא: ראה ד"ה להבין ענין לג בעומר (תו"ח ס' שמוח). להבין ענין הילולא דרשב"י, תרע"ח. ועוד. נקל מאד. גשמי: אגה"ק לאדמו"ר הזקן בי' לסי' זך. בדרך. מדרכיו: שם סי' זך. אמחז"ל ולמכור: גטין סה, א. ב"ב קנה, א. ואמחז"ל התלמידים: ספרי ואתחנן ו, ז (הובא בפרש"י שם). ביאור רבנו הזקן: לקו"ת במדבר (ב,א) ומבאר שם מש"כ בע"ח שכ"ד (ראה דרושי הצלם בסופו). וראה ג"כ ביאור"ז ואוה"ת ר"פ ח"ש בביאור "עשרים שנה". ובלקו"ת שה"ש (לה, ג): כ" ר"ת כתר, וכן עשרים הוא גימט' כתר. בחיות וברצון ובתענוג: ראה לקו"ת (במדבר שם) החכמה תחי' ואח"כ ההעלאה לרצון העליון, חי' יחידה. ובמעשים טובים הבאים עי"ז: ראה שם: כל המסתעפים ממנו. ולהעיר אשר "תכלית הכוונה הוא שיהי' הגילוי דחיי החיים בהחיים דהעולם" (המשך יו"ט שר"ה שחל להיות בשבת ה"חש"י, סיום אות כ). חשבון צדק: נוסף על שבסיום כל תקופה צ"ל ממארי דחושבנא (בקשה"ט - בסוף היום. לפני ר"ה - בסוף השנה ועוד) - י"ל דישנה שייכות מיוחדת כיון שקשור בהסתלקות כו" - עפמ"כ ברמב"ם יפשפש במעשין ויחזור בתשובה (הל' אבל ספי"ג) - אלא שרשב"י ודכוותי' שרצו שיהי' זה באופן ד"יום שמחתי" (ל' פע"ה שכ"ב פ"ז) - ה"ז מתוך שמחה (וע"ד תשו"ע). הקווין. עומד: אבות פ"א, מ"ב. נתבאר בד"ה וירא ישראל, תרכ"ז. ובכ"מ. ועולם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. ת"ז חס"ט (ק,ב). בהקדמת עבודת התפלה: טושו"ע או"ח סקנ"ה. ועיין רש"י ד"ה סמוך ברכות (ה,ב) ולקו"ת ברכה (צו,ב) וראה קונטרס התפלה פ"ט. ובכ"מ. מעשים טובים ומאירים: ראה תו"א (צ,ג). מסירת נפש (הוא הרצון): תו"א (לו, ב) ובכ"מ. וידוע מא' של "הבעש"ט נ"ע דבמקום שהוא הרצון של הנברא שם הוא כולו" (ד"ה רפאני, תרח"ץ. ס' הקונטרסים ע" 818). שמחה וחיות ואור: בינה חכ' כתר - כידוע. אשרנו. בתחתונים: סד"ה אשרנו, ה"ש"ת. עבודת הלב. המוח. האלקות בכל דבר: ולהשלים הכוונה: תפלה, תורה, מצות - ג' קווין - מסירת הרצון. ולהשלים הכוונה: ראה אור תורה לה"מ פ' תרומה. דירה בתחתונים: ראה תניא פל"ו.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.
ב"ה, י"א ניסן ה'תשל"ל ברוקלין, נ. י.	
ה'ג"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי'	
שלום וברכה! המכתב מצא"ב נחקבל. ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להבית ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב. ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה. ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו חורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו. בברכת החג 	

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

מונדשטיין - ק.מ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.
ב"ה, ת' סיון תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יהושע שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוג' תי',
השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל וחלד
זחוק"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה
[Handwritten Signature]

נ.ב. רשימת המעמד מאברכי הכולל לנכון נחקבלה.

מונדשטיין - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.
ב"ה, ב' תמוז תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יהושע שי'

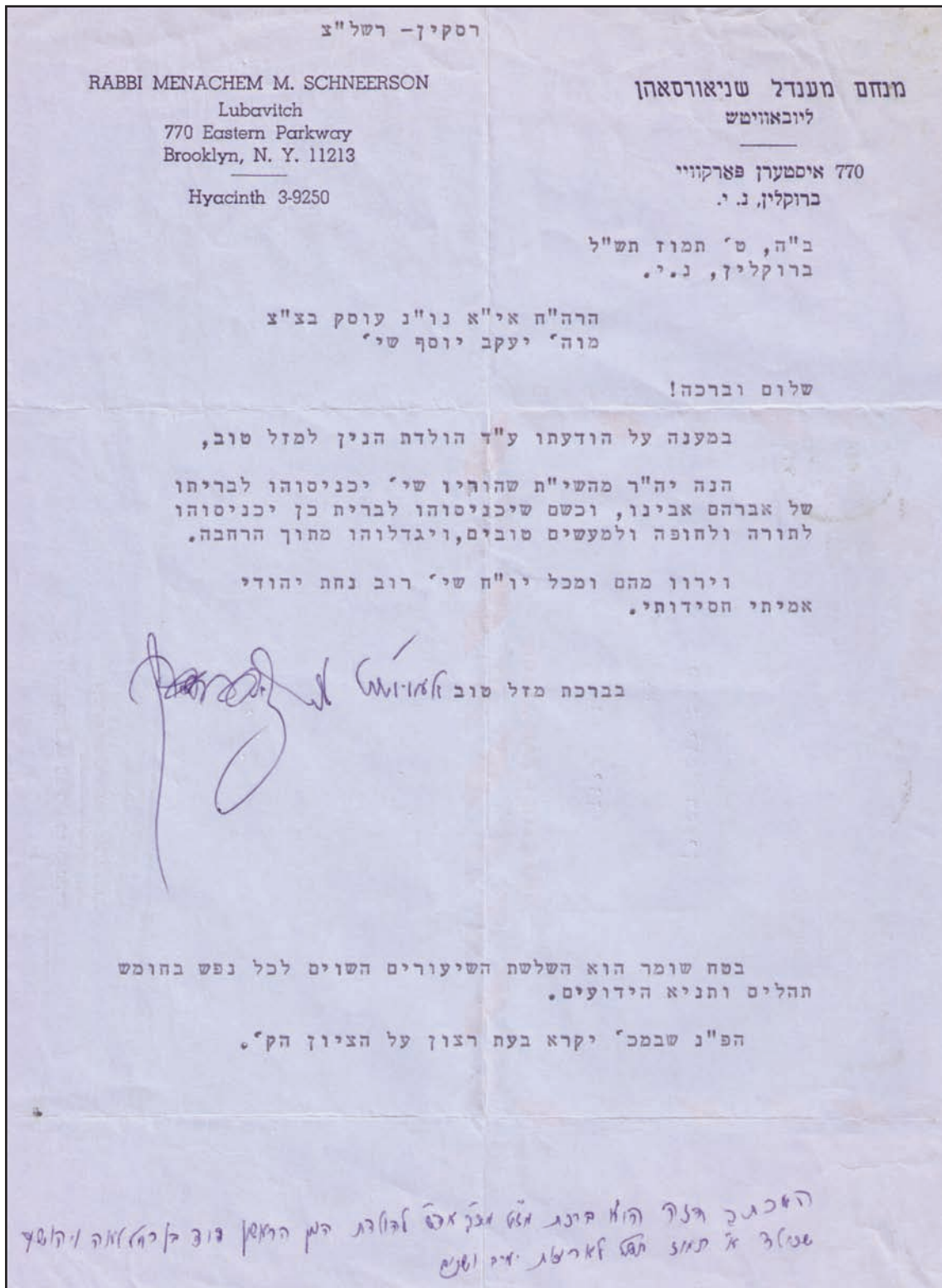
שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן למזל
טוב,
הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של
אברהם אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו
לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביחד עם זוג'
תי' מתוך הרחבה.

בברכה מזל טוב
[Handwritten Signature]

ז"ע נחקבל המכ' שלאחרי הנ"ל והפ"נ יקרא בעת
רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

להולדתו של בנו בכורנו דוד שי' לאויש"ט בב' דר"ח תמוז.
המכתב נשלח לכפר-חב"ד ששם שהינו זמן-מה אחרי הלידה.

מכתב ברכה מהרבי לזקננו הרה"ח ר' יעקב יוסף ראסקין ע"ה, לרגל הולדת הנין, הוא בנו דוד שי'.

הרבי הוסיף בכי"ק: ולאויוש"ט.

בשולי המכתב רשם זקננו: המכתב הזה הוא ברכת מז"ט מכ"ק אד"ש להולדת הנין הראשון דוד בן רחל לאה ויהושע, שנולד א' תמוז תש"ל לאריכות ימים ושנים.

ב"ה ג' ג' תמוז תש"ל ראשון
 לציון
 כ"ק אדמו"ר שליט"א
 במה אקדם ה' אכף לאלקי
 מרום וגו'
 ברוך שבח והודי' ובחסד עליון הנני מבשר שזכינו לברך ברכת מזל טוב עבור הולדת הנין שלנו, לנכדתינו רחל לאה בת צבי
 ובעלה התמים יהושע מונרשיין שיחיו ביום א' ר"ח תמוז בשעה 1 צהרים, לאריכות ימים ושנים.
 יהי רצון, שהוריו שיחיו יגדלוהו לתורה חופה ומעשים טובים, ונזכה להכניסו בבש"אע"ה בשעטומו"צ ביום א' הבעל"ט
 לסדר מה טובו אוהליך יעקב וגו'.
 ות"ל בעד חסדיו כי שלום לילודת ולתינוק שי' והכל כשורה ב"ה.
 אנא לברכני שאזכה להסתופף בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א בימים הנוראים הבאים עלינו לטובה ולברכה. שלא יהי' שום מניעות
 מבית ומחוץ כו'.
 מאת עבדו המתאבק תחת רגליו
 יעקב יוסף בן דוואניע ובן הווח"ס ר' חיים בנציון רסקין

(טיוטת) מכתבו של זקננו
 הרה"ח ריי' ראסקין ע"ה,
 שבו מבשר הוא לרבי על
 הולדת הנין:

ב"ה ג' ג' תמוז תש"ל ראשון
 לציון
 כ"ק אדמו"ר שליט"א
 במה אקדם ה' אכף לאלקי
 מרום וגו'

בתאריך י' מנ"א תש"ל כתב הרב וולף ע"ה אל הרב חדקוב ע"ה:

רא"צ כהן מסר לנו כי קיבל מכתב מכת"ר ע"ד ספרו של האברך ר' מרדכי אשכנזי. קראנו לאברך הנ"ל ושוחחנו אתו ולדבריו יכול לסיים את עבודתו עד ר"ח חשון וכו'. כמו"כ הוא אומר כי לאחר שהוא מסיים עבודתו, צריכים עוד לעבור על זה ולעבד את הספר וזאת ביקש מהאברך ר' יהושע מונדשיין שיעשה זאת ויכינו לדפוס. נברר אצל ר"י מונדשיין מה היא ההתקדמות בעבודתו זו ונראה איך להסדיר הדבר אי"ה.

וממשיך וכותב בי"ז מנ"א: בהמשך לשיחה הטלפונית מאתמול; שאלתם אם אמנם אפשר לסמוך שר"מ אשכנזי יסיים עבודתו עד ר"ח חשון, וכן ר"י מונדשיין לזרזו שיסיים עד לתאריך הנ"ל. ומה שכבר סיים שיתקתק בכמה העתקים וישלח אליכם העתק אחד.

מסרנו כי שלחנו את ר"י מונדשיין ללקט חומר בקשר לר' לויק, והוא מספר כי יש יהודי שרשם מדרשותיו של ר' לויק במשך שנה והוא ישתדל בקשר לזה. בקשתם לזרזו עד"ז.

ובכ"ח מנ"א כותב הרב וולף ע"ה: לוטה בזה הצעתו של האברך ר' יהושע מונדשיין בקשר להדפסת "התמים". נא להודיענו אם יש מקום להתייחס להצעותיו כפי שהוא מעלם.

ואלו התוצאות:

[א] ספרו של הרב אשכנזי שי' נדפס בחודש כסלו תשל"ב.

[ב] היהודי שאליו נסעתי לקבל את רשימותיו מדרשותיו של הר"ר לוי"צ כבר שחל"ח זמן רב לפני כן, וספק גדול אם היה ממש בשמועה אודות רשימותיו.

[ג] בשנת תשל"א נדפס "התמים" בכפר-חב"ד (עם כמה הוספות שהצעתיו), אחרי שבמשך שנים רבות שכב למעצבה על שולחן המערכת בנ.י.

ולאנ"ש שייחלו לו רבות היה למשיב נפש.

את ההתכתבות בין הרה"ח רחמ"א חדקוב ע"ה – מזכירו האישי של הרבי – לבין הרה"ח ר' אפרים וולף ע"ה, המובאת בעמוד זה ובעמודים נוספים להלן, קבלנו מארכיון "ימי תמימים" באדיבותו של הרה"ח ר' זושא וולף שי'. ובזאת מביעים אנו לו את תודתנו העמוקה.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
י"באויטש

770 אייזערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ט"ו אלול ה"תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מממש ומתאמת -
ובעמדנו בחודש אלול, חודש המיוחד בכל חדשי השנה
- שהרי הוא חדש החשבון של שנה החולפת ועוברת וחודש ההכנה לראש
השנה ולכל השנה הבאה -
מתבטא יחודו גם בזה אשר בכל יום מימי חודש זה אומרים פעמיים
מזמור המתחיל: לדוד הוי' אורי וישעי גו' מעוז חיי,
אשר - בפשוטו של דבר - יש לבאר תוכן שלשת תוארים כלליים אלה:
כיון אשר שתי דרכים לפני האדם דרך החיים והטוב והדרך ההפכית,
הוי' אורי - לראות איזוהי דרך החיים והטוב;
כיון אשר כמה מכשולים ונסיונות בדרכו של אדם ואחז"ל אשר בכל
יום יצרו של אדם מתגבר עליו
הוי' ישעי - הקב"ה עוזרו לנצח במלחמת היצר, להתגבר על כל המכשולים
ולעמוד בכל הנסיונות;
כיון ששלימות עבודת האדם בעולמנו זה הרי היא ללכת מחיל אל חיל -
מטוב אל הטוב יותר ומחיים אל חיים שהם בחיות (לעבעדיג) יותר,
הוי' מעוז חיי - נותן עוז בחיות אשר בחיי האדם ואז מתחיל מחדש
- אבל בתוספת חיות ובדרגא נעלית יותר - הסדר של אורי, ישעי, מעוז
חיי;
אשר כ"ז נרמז גם בתקיעת שופר, שגם בזה מתבטא יחודו של חדש זה
אשר בכל יום בו (מלבד ש"ק וער"ה - מטעם מיוחד בהם) תוקעין בשופר
שנאמר עלה אלקים בתרועה וגו' ונאמר אם יתקע שופר בעיר וגו'.
וביאר הרמב"ם הרמז אשר בתק"ש: עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
מתרדמתכם - (שאינו דומה כלל החיות אשר בישן ונרדם לגבי האדם הער) וחפשו
במעשיכם (להבחין בין אלו שמצד החיים והטוב ואלו כו') וחזרו בתשובה
(שמנצח יצרו ויודע תעלומות מעיד עליו שלא ישוב עוד לכסלה) וזכרו בוראכם
(שהוא אורי וישעי ומעוז חיי - שעי"ז מתעורר משנתו וכו') -
יהי רצון שיעשה כל אחד ואחד את התלוי בו בכל האמור ויראה אשר
"הוי' אורי וישעי ומעוז חיי" וממלא כל אשר שואל ומבקש לטובה ועד לקיום
היעוד "ואזבחה באהלו זבחי תרועה" - בבית מקדשנו השלישי אשר יבנה במקומו
ע"י משיח צדקנו בגאולה האמתית והשלימה בקרוב ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

חדש החשבון... ההכנה: ראה לקוטי מהרי"ל במקומו. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא עה"פ ובכחה גו" ירח ימים. טואו"ח ר"ס תקפ"א. לקו"ת ד"ה אני לדודי (וכן בסידור וכו' ד"ה זה). ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמזלו בתולה) י"ב חודש. אומרים. הוי' אורי: כי בו מאירים י"ג מדות הרחמים (רשימות הצ"צ לתהלים עה"פ. ובפנים יפות שם: שמעתי הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי' כנגד יג"מ שאומרים באלול. וראה שער הכולל פי"א ס"ק כח). מזמור: תהלים כז. וראה פנים יפות שם פי' כל המזמור על אלול ר"ה יוהכ"פ וחה"ס. בפשוטו של דבר: אבל עיי' רשימות הצ"צ לתהלים. פנים יפות ועוד. יש לבאר: ולהעיר מפי' הראב"ע עה"פ שיש אומרים כו'. ראה ג"כ רד"ה לדוד הוי' אורי וסד"ה אשרי העם, תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 279 וע' 290). תוארים כלליים: מתאים להנ"ל שהחודש – כללי. שתי דרכים: ובהתאם לזה שני דרכים אחת של ג"ע ואחת כו' (ברכות כח, ב. ולהעיר מקידושין ב, ב). החיים והטוב כו': נצבים ל, טו. ולהעיר מפי' הבעש"ט עה"פ (בצוואת הריב"ש). איזוהי דרך: ראה לקו"ת ואתחנן ד"ה שמע ישראל. ואחז"ל אשר בכל יום... הקב"ה עוזרו: סוכה נב, סע"א ושם. שלימות כו' בעולמנו כו' ללכת: ראה ברכות בסופה. תו"א ס"פ וישב, ובאוה"ת להצ"צ בראשית (כד, ב): וזהו (עירובין נד, א) האי עלמא דאזלינן מיני' כו' ע"י עוה"ז דוקא. ומחיים אל חיים: להעיר ממחז"ל עשרה נקראו חיים (אדר"נ ספל"ד). בכל יום כו' בעיר: טושו"ע או"ח ר"ס תקפ"א. וראה ד"ה ענין תקיעת שופר בר"ח אלול (אוה"ת להצ"צ נצבים ע' א'רפ). וביאר ברמב"ם: הל' תשובה פ"ג ה"ד. וראה המשך תרס"ו בתחלתו. החיות אשר בישן ונרדם: להעיר ממרוז"ל שינה אחד כו' (ברכות נז, ב. וראה ג"כ זח"א רז, רע"א). ובב"ר (פי"ז, ה) ג' תרדמות הן כו'. וחפשו: להעיר מפסחים (ז, ב) וחיפוש מחיפוש כו' חופש כל חדרי בטן. ויודע... לכסלה: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. אגה"ת פ"א (צא, רע"א). מעיד עליו: ראה יל"ש הושע רמז תקלב בסופו. אוה"ת להצ"צ לשבת שובה (ע' א'חקך). יבנה במקומו כו': ראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

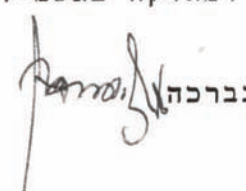
מונדשיין-נח"ה
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תש"ל
 ברוקלין, נ. י.

הנה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 כו' מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!
 זל קראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
 כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
 ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
 טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
לונבאוויטש

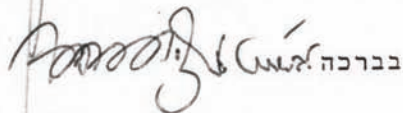
770 איסמערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יו"ד כסלו
- יום גאולת אדמו"ר האמצעי -
ה'תשל"א. ברוקלין, נ.י.

הנה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום כ"ד מ"ח והרשימה.
ובעמדנו ביום גאולת אדהאמ"צ - יה"ר שמיום זכאי זה ויום זכאי
הסמוך לו, יום בשורה - יט כסלו - גאולת אדמו"ר הזקן,
אשר אז הותחל עיקר ענין הפצת המעינות חוצה,
נזכה בקרוב ממש למיסמך גאולה לגאולה, לקיום היעוד דכשיפוצו
מעינותיך חוצה אתי מר, דא מלכא משיחא,
שהוא ילחום מלחמת ה' ויצליח וינצח כל האומות שסביביו ואח"כ
יבנה בית המקדש במקומו ואח"כ יקבץ נדחי ישראל,
בגאולה האמתית והשלימה דבני ישראל
ודשכינתא שבגלותא - ושבה עמהן כשהן נגאלין,
וכמש"נ ועלו מושיעים (משיח) בהר ציון לשפוט גו' והייתה לה'
המלוכה.

בברכה

גאולת אדמו"ר האמצעי: א' וישלח בשנת תקפ"ז. בארוכה ראה קונטרס בד קודש.
שמיום זכאי: בפרש"י ד"ה זכות (ערכין יא, ב) משמע דגם בנוגע לחודש כן הוא.
יום בשורה: ראה שו"ת מן השמים ס"ה. אז הותחל: תורת שלום ע' 112 בסופו.
למיסמך גאולה לגאולה: ע"ד פרש"י במגלה (ו, סע"ב) גאולת פורים (דאכתי
עבדי דאחשורש אנן) לפסח" (דכימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות). לקיום היעוד:
באגרת הבעש"ט הידועה (נדפסה בס' פורת יוסף. ובכ"מ). ילחום ישראל: ראה
רמב"ם הל' מלכים ספי"א. כל האומות שסביביו: כן הוא בדפוס הרמב"ם שלא
שלטה בהם יד הגוים. שבגלותא. נגאלין: זח"א קכ, ב. מגלה כט, א. מושיעים
(משיח): רמב"ם הל' מלכים פי"א סה"א. וראה ג"כ פרש"י וישלח לג, יד. לשפוט
גו' והייתה לה' המלוכה: י"ל שזהו ב' התקופות דמשיח: נצחון האומות במלחמה
(ואח"כ) אהפוך אל עמים גנ' לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו גו' (רמב"ם הל'
מלכים ספי"א. - בתנ"ך שלפננו לעבדו. אבל ראה ב"ר ס"פ וישב. ועוד. ואכ"מ.
וראה ג"כ רשימת הצ"צ עה"פ). וכביאור אדהאמ"צ דלעת"ל א"צ למלחמה ואדרבא אז
כתיב אין אהפוך אל עמים כו' וע"ז אמר דוד פדה בשלום נפשי כו' (שערי תשובה
ח"א ד"ה פדה בשלום. וראה ברכות ה, רע"א. הצ"צ לתהלים נח, יט. דרושי
רבותינו נשיאינו ד"ה פדה בשלום). ולהעיר מאגרת אדה"ז הידועה ש"כשקריתי ..
פדה בשלום נפשי יצאתי בשלום מה' שלום".

- ב -

נ.ב.

ע"פ סיבה נתעכב המשלוח עד עתה – טו כסלו, מילוי הלבנה, קיימא סיהרא בשלימותא דחדש תליתאי דחדשי החורף,

ויה"ר שיהיו כל הדברים במילואם ושלימות האמתית שלהם – הן בעבודת האדם בשלשת הסוגים דסור מרע ועשה טוב בקש שלום, או (כביאור חז"ל עה"פ פדה בשלום) עסק בתורה ובגמ"ח ותפלה,

הן בשכר העבודה ופעולתה – שבאתדל"ת אתדל"ע,

ועד לקיום ובקרוב בימינו ממש דההבטחה המשולשת: אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

מילוי הלבנה: כלשון שמ"ר פט"ו, כו. בשלימותא: זח"א (רכה, סע"ב). וי"ל דב"שלימותא" (שלימות) יש עוד פי' – יותר ממילוי (חסרון). וע"ד החילוק בין די מחסורו ולעשרו (כתובות סז, ב). ובדוגמא ב' הפי' בויבוא יעקב שלם – בשבת (לג, סע"ב) ובזח"א קעב, סע"ב. וי"א דמר אמר חדא כו' ולא פליגי. דחדש תליתאי: ראה שבת (פח, א ובר' נסים גאון שם). דחדשי החורף: שהם לעומת חדשי הקייץ (ל"ת להאריז"ל פ' ויצא. שם פ' בא בטעמי המצות). ושלימותא.. בעבודת.. בשכר.. דההבטחה: להעיר מד"ה וכל בניך תרפ"ט פ"ב בפ"ה השולמית. וסד"ה כל הנהנה תרפ"ט (בס' הקונטרסים ח"א). דסור.. שלום: ראה לקו"ת בלק ד"ה מה טובו. כביאור חז"ל: ברכות ח, רע"א וראה פי' הרשב"א וחדא"ג שם – הובאו בצ"צ לתהלים הנ"ל. עיי"ש. ולהעיר מאור תורה להה"מ עה"פ ובגפן שלשה. דסור.. המשולשת: ראה זח"א דפרשתנו (קפט, א) עה"פ כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. ובהערות אאמו"ר שם דמשפט כנגד מל"ת (דינים) וחסידיו – מ"ע, לעולם נשמרו – תורה דמגינא ומצלא לעולם (סוטה כא, א) ובא בהמשך למש"נ לפניו (תהלים לז, כז) סו"מ וע"ט ושכון לעולם (לקוטי לוי יצחק – זח"א). אלקים.. בה: תהלים מזמור סט בחותמו. וירשוה.. עבדיו.. ואוהביו: י"ל כנגד ישראלים לויים כהנים (עם תליתאי), תורה (מורשה) תפלה (עבודה) גמ"ח (דפנימיותם – אהבה).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, שלהי אדר,
שנה כי תשא את ראש בני י, ,
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום י"א אדר והמצוה בהרצאות זמן והפ"נ יקראו עה"צ
ובעמדנו בימים שבין גאולה (פורים) לגאולה (לפסח),
אשר ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר - כפשוטו (סאין
מקרא יוצא מידי פשוטו) וכמשמעו - דרו"ל
אורה זו תורה שמחה זה יו"ט ששון זו מילה ויקר אלו תפלין,
יה"ר שיעשה כאו"א את התלוי בו בהפצת התורה ובהידור בקיום מצותי'
שהוקשו לתפלין,
הוספה בת"ת ובקיום מצותי' - בכמות ובאיכות, בעצמו ולזולתו, דיחיד
ודרבים
כולל, כמובן, הוספה במבצע תפלין,
ויעשה כ"ז מהוך שמחה - נקודת חודש אדר (שאמחו"ל שמרביין בו בשמחה)
וימי הפורים,
ונקודת ארבעת דברים האמורים, מתחיל מאורה זו תורה עלי' נאמר פקודי
ה' ישרים משמחי לב ומסיים בתפלין שאמחו"ל מאן דמנח תפלין אצטרך למחדי
ואפ"ל השמחה עד דבדה טובא,
ובקרוב ממש נזכה לימים עליהם נאמר אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה
אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה

[Handwritten signature]

בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו
בברכה
גאולה שיוסף (אם לא פה)
דור ילני (ועצ"ז יתאם אצור)
אי"כ הורחה ש"קדו"ת צ"ה צ"ה
ג"ה"ה ע"ה י"ה

כי תשא: חובה (לקח טוב כאן). וראה ג"כ ב"ב (י, ב) הובא בלק"ט תיכף להנ"ל:
במה תרום קרן ישראל (שזהו ודאי) בכי תשא. גאולה.. (לפסח): מגילה ו, סע"ב
ובפרש"י. אשר ליהודים.. ויקר: מג"א (ח, טז). ולהעיר אשר ע"פ פשטות הכתובים
שם - כ"ז התחיל בכ"ג סיון שלפני ימי הפורים. וראה ירוש' ברכות רפ"א, אסח"ר
בסופו ועוד: גאולתן של ישראל כו' רבה והולכת כו' ואח"כ ליהודים כו' - ואינו

כאן הוסיף הרבי בכ"ק בתחילתו של המכתב (אישור לקבלת מכתבי והמצורפים אליו "הרשימות וכו' והפ"נ יקראו עה"צ")
ובסופו: "מש"כ בתו"ח שיוסף נשלח בכל דור לבני" (ועד"ז בכמה מדדו"ל) אינה הוכחה ששבועת משה עצמו קיימת גם עתה.
וק"ל".

היה זה מענה לשאלתי על הנדפס בליקוט לפ' ויגש שלאותה שנה בקשר לנצחיותם של סיפורי התורה, ובהם גם הענין של
"ויכלכל יוסף" שנמשך גם עתה ברוחניות העניינים. וצויין שם בהערות לדברי הגאון הרגזובי שסיפור התורה על "ויואל משה"
שנשבע כו' הוא פועל תמיד ומתפיסים בשבועתו וכו' [לקו"ש, ה, עמ' 241].

ועל כך שאלתי, מדוע לא צויין למפורש ב"תורת חיים" פ' ויחי (קה, ב): דהנה התורה נצחית היא בכל דור ובכל זמן כידוע,
והענין הוא כידוע שבנ"י בכל דור ודור נשלח להם בגלות בחי' יוסף צ"ע [=צדיק עליון] שז"ש למחיה שלחני אלקים כו' [יעו"ש
באריכות].

ממשיך בנס דפורים (וראה פי' מבעל ס' החרדים שם)! ליהודים..תפלין: יהודי ע"ש שכופר בע"ז (מגילה יג, א) שהוא כמודה בכל התורה כולה (קדושין מ, א) ואח"כ הפרטים: תורה כו' תפלין. וע"פ קבלה וחסידות: יהודי – כתר ומסנ"פ. ואח"כ ע"ס ועבודה פרטית – אורה ושמחה – חו"ב, וששון ויקר – זו"ן (תו"א (צא, ב ואילך). שערי אורה בסופו. הצ"צ למג"א עה"פ). דרוז"ל..תפלין: מגילה (טז, ב) ועד"ז בתרגום עה"פ. ויקר אלו תפלין: על ידיהו"ן ועל רישיהו"ן (תרגום שם). ואף שבש"ס מפרש אלו תפלין שבראש (שהם בגלוי ושייך ע"ז וראן, יקר) – הרי כל זמן שבין עיניך יהו שתיים (מנחות לו, א). ולהעיר מצפ"נ (להרגוצבי) לרמב"ם הל' תפלין פ"ד ה"ד. מצותי' שהוקשו לתפלין: קדושין (לה, א). הוספה בת"ת ובקיום מצותי': ומדובר בזה בט"ו בשבט. ולהעיר ממרוז"ל שבפורים קיימו מה שקבלו כבר במ"ת (שבת פח, א). הוספה במבצע תפלין: להעיר ממש"נ במג"א (ח, יז) שנפל פחד היהודים על עמי הארץ – שזהו ע"ד ראיית חז"ל לויקר אלו תפלין שנאמר וראו כל עמי הארץ גו' ויראו ממך. שאמחז"ל: תענית (כט, סע"א), מג"א סתרפ"ו סק"ה. וראה שו"ת חת"ס חאו"ח סק"ס. נמוקי או"ח לסתרפ"ו ונשאר בצ"ע. ואולי י"ל שהרמב"ם לשטתו שצ"ל "שמח כל ימינו" (הל' דעות פ"א ה"ד. ועד"ז שם פ"ב ה"ז. וראה ג"כ פיה"מ ברכות פ"ט מ"ה), משא"כ מארי דשמעת' דבאדר מרבין בשמחה דס"ל דשמחה שאינה של מצוה עלי' נאמר ולשמחה מה זה עושה (שבת ל, ב). ולהעיר מרמ"א סוף הל' מגילה (וסיים חלק אורח חיים): וטוב לב משתה תמיד. ימי הפורים: עיין רמב"ם (הל' מגילה פ"ב הי"ז) דמשמע שגם הטעם דסעודת פורים ודמשלוח מנות ומתנות לאכיונים הוא משום שמחה (משא"כ ברמ"א (יו"ד טו"ס שפ"ה) שזהו כשאלת שלום לחוד). תורה..לב: תענית ל, א. שאמחז"ל..למחדי: זו"ח שה"ש עה"פ לריח שמניך. ואפ"ל..טובא: ברכות (ל, סע"ב). ועפמש"כ בזו"ח הנ"ל יומתק המענה בש"ס אנא תפלין מנחמא – שזהו ג"כ הטעם דבדת. וראה תר"י בברכות שם. טובא: יותר מדאי (פרש"י שם). ולהעיר מהחיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע (מגילה ז, ב). נאמר..אלה: תהלים קכו, ב. וראה ברכות שם. אז גו' אז: ופי' רו"ל (שמו"ר פכ"ג, ד): אין אז אלא שמחה.

מונדשיין-נח"ה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.
---	---

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"א
ברוקלין, נ. י.

ה'ה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו' מו"ה יהושעשי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ברכה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י.
ב"ה, יום ג' בשבת, ב' דחנוכה, ה'תשל"ב. ברוקלין, נ.י.	
הרה"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה יהושע שי'	
שלום וברכה! מאשר הנני קבלת המכתב מיום ח' מ"ח והקודמיו. במלאות שבעת ימים מיום י"ט כסלו יש להעיר: קביעות שנה זו - בנוגע ליום בשורה הוא יום י"ט כסלו, זכרון לי"ט כסלו דגאולה אדמו"ר הזקן (בשנת הקנ"ט) - מיוחדת בזה שהוא יום שהוכפל בו כי טוב, אחד הציונים-שבחים דזמן גאולה אדמו"ר הזקן וכלשונו במכתבו מבושר גאלחו: יום אשר עשה ה' לנו יום י"ט כסלו יום ג' שהוכפל בו כי טוב יום הילולא רבא דרבינו הקדוש נ"ע. כמה ענינים בכפילת הטוב - מתחיל ממחז"ל טוב לשמים וטוב לבריות, הורה (לקח טוב) ומצות (מעשים טובים וכללותם - מצות הצדקה), ובל' אדמו"ר הזקן מהאריז"ל שיש ב' מיני נשמות בישראל נשמות ת"ח העוסקים בתורה כל ימיהם ונשמות בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח. וככל הענינים בקודש - כל אחד מהנ"ל כלול מחברו. ולדוגמא: תורה - ת"ח לרבים; צדקה וגמ"ח - כמעשה אבות, גמ"ח דאברהם אשר נטע אשל וכל עובר ושב אכלו ושתו כו' אמר להם כו' משל אלקי עולם אכלתם הודו ושבתו וברכו למי שאמר והי' העולם. והמעשה עיקר, אשר (גם) הקביעות דיום זכאי - י"ט כסלו - דשנה זו (כמו - דשנת הגאולה) ביום שהוכפל בו כי טוב, תעורר את כל אחד ואחת וביתר שאת וביתר עז לעשי' כפולה ומכופלת: ת"ח ות"ת דרבים, גמ"ח וגמ"ח בגשם וברוח גם יחד, מיוסדים וחדורים אהבת השם (שהיא מיסודי התורה ושרשה ומקור לכל רמ"ח מ"ע) ואהבת ישראל (שקיומה זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו'), עשי' כדבעי לי' למיעבד ועוד יותר - עשית מהדרין, ועוד יותר - מהדרין מן המהדרין, וכהוראת ימי חנוכה - דמנהג הפשוט במצות היום - הדלקת נרות חנוכה הוא כמהדרין מן המהדרין.	
בברכה - לכאבו ע"ד העתקתם (בזמנה) לכחב"ד - שיהא משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות ג' י"א	
בשבת. דחנוכה: להעיר מזבחים (צ, סע"ב): תדיר ומקודש כו'. ב' דחנוכה: התחלת היכרא דמהדרין מן המהדרין (שבת כא, ב). במלאות שבעת ימים: ראה שו"ת	

למכתב "כללי-פרטי" הוסיף הרבי ברכה פרטית, בקשר להעתקת מקום מגורו מנה"ח לכפר-חב"ד:

בברכה - לכתבו ע"ד העתקתם (בזמנה) לכחב"ד - שיהא משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות גם יחד [שתי התיבות האחרונות נכתבו בכי"ק].

בסופו של המכתב באו תשובות לשבע הערות-שאלות, שכתבתי מן הסתם בשבעה מכתבים! כלומר, במשך חודשים רבים הרבי לא השיב למכתביי אלא הניחם בצד, עד כי תבוא שעתם!

עיכוב המענה היה כרוך, לענ"ד, במעקב אחרי התקדמות עבודתי בעריכת המפתחות ל"לקוטי לוי"צ" (כדלהלן במכתבים הבאים). וכשהתקדמות השביעה את רצונו של הרבי, השיב על כל שאלותיי במכתב אחד (שגם בו ניכר ששתי התשובות האחרונות ניתוספו אחרי קטע הסיום אודות שמירת שיעורי החת"ת וקריאת הפ"נ עה"צ).

ב

הרשב"א ס"ט. וראה ד"ה בכ"ה בכסלו, תר"ס. ד"ה ויהי ביום השמיני, הש"ד.
ליום בשורה: ראה שו"ת מן השמים כ"ה. ומבואר במ"א. וכלשונו במכתבו: נדפס
 בבית רבי ה"א פי"ח. כמה ענינים: ראה אוה"ת (להצ"צ) בראשית ד"ה ויאמר אלקים
 חדשא. וראה פיה"מ להרמב"ם ריש פאה. ממחז"ל: קידושין מ, א. תורה (לקח טוב):
 אבות פ"ו מ"ג. מעשים טובים: ראה תו"א ד"ה יביאו לבוש. שערי אורה שם.
וכללותם – מצות הצדקה: בל"א אגה"ק סל"ב: כל הגוף נכלל בימין. וראה תניא זל"ז.
 ובכ"מ. ובל"א אדמו"ר הזקן: אגה"ק סוס"ה. כלול מחברו: להעיר מזח"א ר"פ נ:ן.
 הרחוקים מצדקה דמתרחקי מאורייתא. ושם קצט, סע"א. וראה המשך והחרים תרל"א
 (מאמר דפ"א אזור – בסופו) בפ"י וצדקה כנחל איתן. במ"ח דאברהם: סוטה י, ב.
 ובתרגום ירושלמי (וירא כא, לג) שלא היו זזין משם עד שגיייר אותם. אמר להם
כו' משל כו': הרי זה לימוד תורה (דז"ב מצות דידהו). ואחת: דחייבות ללמוד
 הלכות הצריכות להן כו' וכל מ"ע שאין הזמ"ג כו' (הל' ת"ת לאדה"ז ספ"א). והרי
 המצוות לידע שיש שם מצוי ראשון כו' ולייחדו ולאהבו וליראה אותו ולדבקה בו
 ולהדמות בדרכיו – הראשונות במצות (בכלל), והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו
 בשעה שיתבונן האדם כו' (רמב"ם יסוה"ת רפ"ב). וראה קונטרס לימוד החסידות.
וביתר שאת וביתר עז: ראה לקוטי לוי יצחק לתניא רפנ"ג. שהיא מ"ע: קונטרס
 אחרון (בתניא קסב, סע"א). שקיומה..הוא כו': תניא פ" לב. כדבעי לי' למיעבד:
 כתובות סז, רע"א. וכהוראת ימי חנוכה: שהתחלתן בתוך שבוע הימים (ההיקף – בל'
 הרשב"א שם) די"ט כסלו, הנס הי' בשמך – הרומז על פנימיות התורה (ברכות נז, א.
 זח"ג ט, א. ובכ"מ) ועוד. דמנהג הפשוט: רמ"א שו"ע או"ח סתרע"א ס"ב. הדלקת
נרות חנוכה: על פתח ביתו מבחוץ ועי"ז מאיר להעוברים ברה"ר (ועד דכליא – ומכלה
 בחוץ – רגלא דתרמודאי, תדמור אותיות מורדת) קהלת יעקב בערכו. אוה"ת חנוכה
 (כרך ה') ע' 1882 סוף ס"ד. סד"ה מצותה משחשק, רע"ה. התמים חו' ג' ע' נו
 [288]). ולהעיר מתורת הבעש"ט בהמעלה (בנוגע ליעקב עצמו) דקיפל הקב"ה לכל
 א"י והניחה חתת יעקב – דלא הי' צריך לנסוע ממקום למקום לברר הניצוצין דשם
 (כתונה פסים – לבעל התולדות – פ' בהעלתך. ודוקא יעקב – תורה).

ג.ב.

במענה להערות: (א) מכ' אדמו"ר מהר"ש – הרי מפורש (בהעתקתו) שנכתב
 ל"סאראקע" (אחת המושבות). (ב) ציון המקור לשייכות תוכן הפי' וזמנה לשל"ה
 – כי כן ציין הצ"צ מש"כ בזה המנח"א (מזח"ב רו, ב) – ראיתי מאז. ג) גם
 פרש"י בנ"ך הוא ע"ד הפשט (שהרי הוא בהמשך לפי עה"ת. אבל לא בקדמות ע"ז
 כבפי' עה"ת) (וכדמוכח כ"ז – בכ"מ). ואולי הסיבה – כי גיל הלומד נ"ך מבוגר
 יותר. וק"ל). (ד) "שנת תורה" – הוא הסה"כ דכל הא"ב (גם התי"ו) ומיוסד
 בנוסח ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר: (ה) דעת רע"ק בנוגע בן כו' באינה
 סותרת מש"כ הרמב"ם הל' מלכים פפי"א – כי רע"ק שוה"ת תחלת תקופתקגילוי
 שלו.

והיא רשומה
 מה' ג' י"ח
 (24' ע')

בטח שומר על שלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא, ועכ"פ
 יעשה כן מכאן ולהבא.
 הפ"נ שבמכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק"פ.

ו) דלאסור אשר על נפשו קאי בנדרים – ספרי עה"פ: על נפשו כו' נדרי
 עצמו כו' נדרי אשתו כו'. (וסרה קושית הרמב"ן על פרש"י שם – לגירסתו). ועיין
 מפרשים לזח"ב (קטו, ב) והדברים עפ"י. (ז) בשמשון – ב' דעות בסוטה (ט, ב) ושם):
 ת"ר כו' מרד (בבוראו) כו' אר"י דמגין כהקב"ה. ובזח"ג (קכז, א) – כהה"ר, ומתוך
 שם הקושיא: וא"ת שמשון נזיר אלקים הוה כו'. והנה ידוע בכללי הרמב"ם דלא סמיך
 אשינויא דחיקא וכשיש ב' סברות הפכיות בתלמוד ופסק תלמודא כחד מינייהו מסעים
 בתוך דבריו שלילת אותה הסברה (יד מלאכי. וש"נ) – לכן מאריך הרמב"ם (הל'
 איסור"ב פי"ג הי"ד): אל יעלה כו' את ישראל כו', וי"ל דהא דמאריך אח"ז: סוד
 הדבר כך הוא – לרמז שגם ע"פ סוד דעתו כך היא.

וז"ל התשובות (חלק מהתיבות שניתוספו בגוכתי"ק נדפסו כאן בהדגשה), ואחרי כל אחת מהן תוכן ההערה-שאלה שאליה
 מתייחסת התשובה:
 ג.ב. במענה להערות:
 (א) מכ' אדמו"ר מהר"ש – הרי מפורש (בהעתקתו) שנכתב ל"סאראקע" (אחת המושבות).
 [שלחתי אז לרבי את העתקת מכתבו של אדמו"ר מהר"ש שנדפס בס' "אמרי שפר" (ווארשא תרמ"ד), שבשער הספר נאמר
 שהוא נשלח לק' ה"ש, ופענחתי שהכוונה למושבה "הר שפר". הרבי כותב שבמכתב עצמו מפורש שנכתב ל"סאראקע"
 (וסאראקע היא היא הר-שפר)].

(ב) ציון המקור לשייכות תוכן הפ' וזמנה לשל"ה – כי כן ציין הצ"צ (וישב רסח, א). מש"כ בזה המנח"א (מזח"ב רו, ב) – ראיתי מאז.

[מענה לשאלתי, מדוע לענין שייכות הפרשה וזמנה נוהג הרבי לציין לדברי השל"ה, ולא לדברי הזוה"ק המובאים בשו"ת מנחת-אלעזר. על כך משיב הרבי, שהוא מציין לדברי השל"ה מפני שגם הצ"צ ציין לשל"ה].

(ג) גם פרש"י בנ"ך הוא ע"ד הפשט (שהרי הוא בהמשך לפי עה"ת. אבל לא בקפדנות ע"ז כבפי' עה"ת (וכדמוכח כ"ז – בכ"מ). ואולי הסיבה – כי גיל הלומד נ"ך מבוגר יותר. וק"ל).

[מענה לשאלתי, מדוע מפרש הרבי בשיחותיו גם את פירש"י לנ"ך בדרך של "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", והרי פירושו של רש"י לנ"ך אינו בדרך הפשט. על כך משיב הרבי, שגם פירש"י לנ"ך הוא בדרך הפשט, אבל לא באותה קפדנות כפי שהוא בפירוש התורה].

(ד) "שנת תורה" – הוא הסה"כ דכל הא"ב (גם התי"ו) ומיוסד בנוסח ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר, סה"מ ה'שי"ת (ע' 48) ובכ"מ. [שאלתי, מדוע נוהג הרבי לאחל "שנת אורה, שנת ברכה ועד שנת תורה", והרי ב"סדר העבודה" שבסידור לא נזכר כלל "שנת תורה". נקודת המענה, שכך נהג אדמו"ר הרי"צ].

(ה) דעת רע"ק בנוגע בן כוזיבא המלך – אינה סותרת מש"כ הרמב"ם הל' מלכים ספי"א – כי הי' קס"ד דרע"ק שזוהי תחלת תקופת הגילוי שלו.

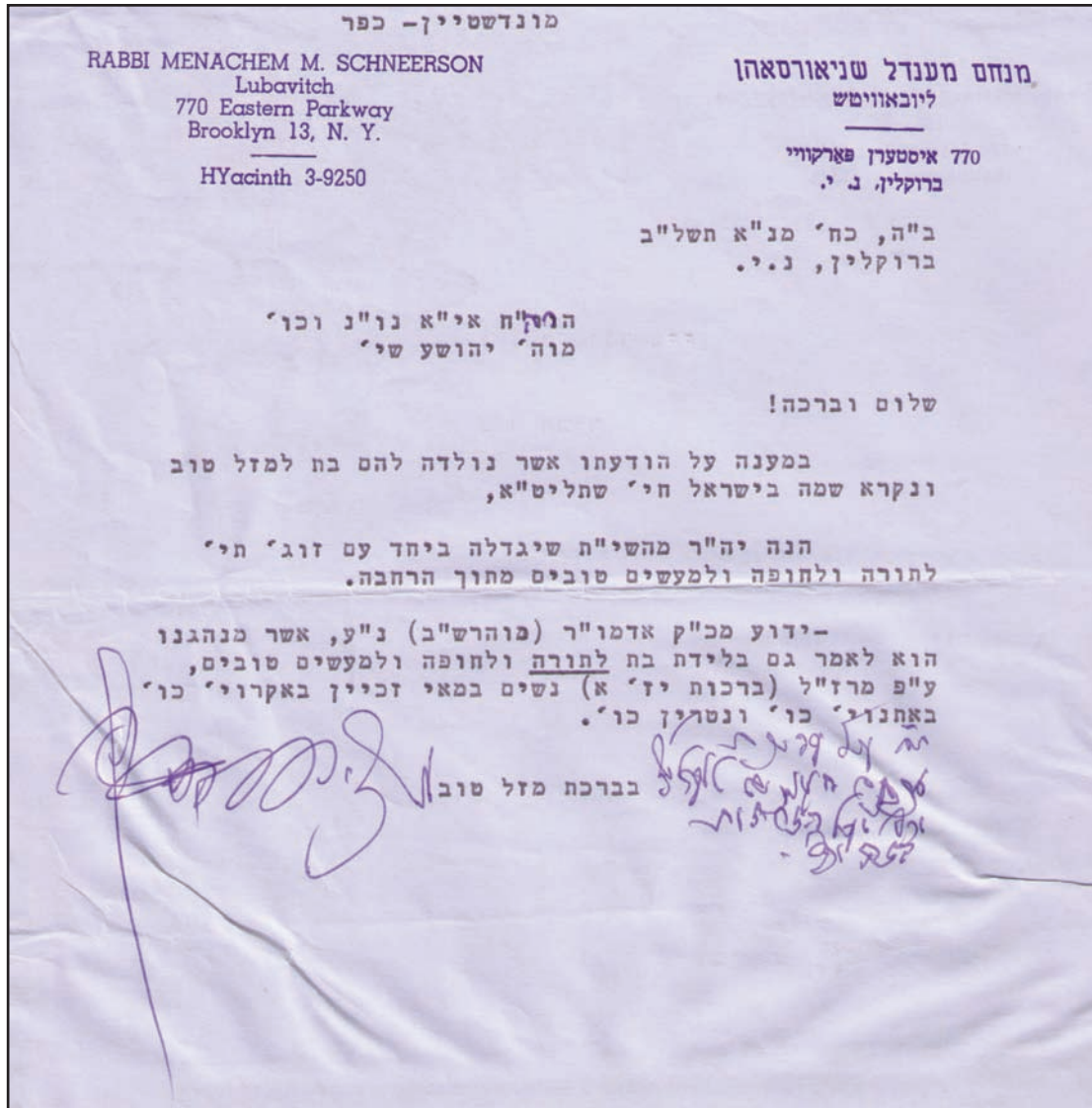
[שאלתי, כיצד האמין ר' עקיבא במשיחותיו של בן כוזיבא, והרי לא היו בו כל אותם סימני משיח שמונה הרמב"ם בהל' מלכים "יקום מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות... ויכוף כל ישראל..". (הרבי הדגיש את האות סמ"ך של סוף פרק י"א, או בגלל שטעיתי בציון המ"מ, או שזה חלק מהתירוץ, שענין ר"ע ובן כוזיבא הוא בתחילת הפרק וסימני המשיח בסופו). והרבי משיב שהיתה קס"ד של ר"ע שזו תחילת תקופת הגילוי של בן כוזיבא (בכמה מקובצי הע' הת' דנו בביאור התירוץ). יש לציין שבמכתב היה כתוב בתחילה "בר כוכבא", והרבי שינה בכתי"ק ל"בן כוזיבא המלך" כלשונו של הרמב"ם שם].

(ו) דלאסור איסור על נפשו קאי בנדרים – ספרי עה"פ: על נפשו כו' נדרי עצמו כו' נדרי אשתו כו'. (וסרה קושית הרמב"ן על פרש"י שם – לגירסתו). ועיין מפרשים לזח"ב (קטו, ב) והדברים עתיקים.

[שאלתי על האמור בלקוטי לוי"צ (לזח"ג ע' רפז) ש"לאסור איסור על נפשו" היינו נדרים, והרי בס' קה"י מע' אסור נאמר שאין אסור אלא שבועה. הרבי מוכיח מדברי הספרי, ומציין לסוגיא הידועה בפירוש דברי הזוהר ששבועה חלה על דבר שיש בו ממש, ונדר על דבר שאין בו ממש – להיפך מדברי התלמוד. גם בביאור ההוכחה מדברי הספרי דנו בקבצי הע' הת' בכ"מ].

(ז) בשמשון – ב' דעות בסוטה (ט, ב ושם): ת"ר כו' מרד (בבוראו) כו' אר"י דמגין כהקב"ה. ובזח"ג (קכז, א) – כהת"ר, נמתרץ שם הקושיא: וא"ת שמשון נזיר אלקים הוה כו'. והנה ידוע בכללי הרמב"ם דלא סמין אשינויא דחיקא וכשיש ב' סברות הפכיות בתלמוד ופסק תלמודא כחד מינייהו מטעים בתוך דבריו שלילת אותה הסברא (יד מלאכי. וש"נ) – לכן מאריך הרמב"ם (הל' איסו"ב פי"ג הי"ד): אל יעלה כו' את ישראל כו'. וי"ל דהא דמאריך אח"ז: סוד הדבר כך הוא – לרמז שגם ע"פ סוד דעתו כך היא.

[בש"פ פ' וישב שלאותה שנה דיבר הרבי בענין "וירד תמנתה" – ירידה היתה לו (לימים נדפסה השיחה בלקו"ש, י, עמ' 122 ואילך), ושאלתי מדברי הרמב"ם האומר (בפי"ג מאיסו"ב הל' יד) אל יעלה על דעתך שמשון המושיע את ישראל וכו' נשאו נשים נכריות בגיותן, אלא סוד הדבר כך הוא וכו'. הרבי מבאר שהדבר שנוי במחלוקת בגמרא ומסביר מדוע נוקט הרמב"ם כדעה האחת (שהיא לא כדעת הזוהר), ואעפ"כ ס"ל לרמב"ם שכן הוא גם ע"פ סוד (את המשפט האחרון הספקתי לשלב בהקדמה לס' המפתחות ללקוטי לוי"צ, מהדורת תשל"ג, עמ' יד, הע' 103. במהדורת תשס"ז הוא בע' טז הע' 104)].

מכתב ברכה להולדת בתי חיה שתחי' לאויוש"ט.

בסופו הוסיף הרבי בכ"ק: ת"ח על עריכת מפתח הענינים ללקולי"צ וכו' ועל הזריזות בזה וכו'.

כנראה שבאותם ימים הודעתי לרבי על ההתקדמות בעריכת המפתחות לס' "לקוטי לוי יצחק", וקצב העבודה השביע את רצונו של הרבי.

מזכרונות הימים ההם: בתי נולדה בש"ק פ' ראה כ"ה מנ"א (שבלוח הי"י ליום זה מובאים דברי אדמו"ר מוהרש"ב שגם בלידת בת אומרים "לתורה ולחופה ולמעש"ט"), ובמכתב לידידי הרה"ח רש"ב חייקין שי' בישרתיו לאמר: בש"ק פ' ראה נולדה לי בת בשעטומ"צ, ובו ביום קראתיה בשם חיה ע"ש אמי ע"ה.

במכתב תשובתו כתב לי הרב חייקין: ביום ב' י"א באלול נולדה לי בת בשעטומ"צ, ובו ביום קראתיה בשם שרה חנה ע"ש אמי ע"ה.

בשנת תשנ"ד נשא בני דוד שי' את מרת שרה חנה שתחי', ובנם בכורם הת' מנחם מענדל שי' הוא חתן הבר-מצוה דנן. לאויוש"ט.

ג"כ אגה"ת רפ"ד. וצע"ק דעפ"ז אפ"ל שלימתא בהרהר חשובה (קדושין מט, ב). יתרה
 מזה בעשי"ת שהחשובה יפה ביותר ומתקבלת היא מיד (רמב"ם הל' חשובה פ"ב, ה"ו).
 - ונ"ל שפיקר החילוק הוא בנוגע לפעולת התשובה (רק שמכאן ולהבא הוא צדיק
 (גמור), גם הקלת העונש, ביטול העונש וכו'). ועפ"ז יש לחוור כמה מחז"ל בזה,
 ואכ"מ. ומלך מלכי המלכים: ראה לקו"ת צו (י, ב, ב, יג, ד). למלך...לכולם: לקו"ת
 ראה (לב, ב) ובאוה"ת שם. אנשי העיר: כי כאו"א מבנ"י מאנשי עיר מלכו של עולם
 הוא וכמש"ג בנים אתם לה' אלקיכם. ויכולים: הוספת ביאור דכ"ק מו"ח אדמו"ר
 (ס"ה לך אמר לבי, השי"ת). בכל יום...בעיר: שושוע או"ח רסתפק"א. ראה ד"ה
 ענין תקיעת שופר בר"ח אלול (אוה"ת נצבים ע' א'רפ). מלבד ש"ק: שתק"ש בו שבות
 (דגזירה שמה יוליכנו כו' י"ל דשייכת רק בתק"ש דר"ה דחייבין בה (ר"ה כט, ב)
 משא"כ בתק"ש דאלול דתקנת חכמים, ועיין שו"ע אדה"ז סתקפ"ח ס"ד). וער"ה:
 להבדיל מתק"ש בר"ה שהיא מן התורה (לבוש). וביו"ט ס"ז ר"ה שחל להיות כשבת -
 י"ל דלא פלוג. וראה אלף המגן למטה אפרים סתקפ"א ס"ז ס"ק יב-יג). ומזה שמע
 דעניני ורמזי תק"ש (עכ"פ - העיקריים) שווים בשניהם ולכן צריך הבדלה. לעורר
 לתשובה...שכן עושיין למלך: שני ענינים הראשונים - בהעשרה שמנה הרס"ג בתק"ש
 דר"ה (הובא באבודרהם במקומו). וי"ל שזהו נרמז ג"כ בהבאת ב' כתובים בתק"ש
 דאלול: עלה (ל' חשיבות - רד"ל פדר"א פמ"ו) אלקים בתרועה (וראה רד"ל שם שי"א
 שגם בעליית משה תקעו כל החדש). יתקע שופר בעיר. וראה מפרשי הסור בזה. לתשובה
 ..כשממליכין...יאר הוי' פניו אלינו: ראה לקוטי אמרים להה"מ קרוב לסופו: וזהו
 בחצרות וקול שופר כו' מחזירי פניהם בהכנעה ואימה להבורא ית' ומקבלים עול
 מלכותו עליהם כו' ואז גם השי" ב"ה מחזיר פניו לישראל כו' פא"פ. למלך כשממליכין
 אותו: ובכל פעם שחוקעין - מוכירים זה, וכמשל הרה"ג החסיד מהרלי"צ ז"ל מבארדיטשוב
 הובא בהמשך וככה פ"ע. קול רם: וכמש"ג כשופר הרם קולך (ישעי' נח, א). ומעורר
 ..הישן...הנרדם: וכברמב"ם (הל' תשובה, פ"ג ה"ד): תק"ש בר"ה כו' רמז עורר
 ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מחרדמתכם כו'. - ענין השינה התרדמה והקיצה ותק"ש
 ע"פ קבלה - ראה ליקוטי לוי יצחק (לאאמור"ר) ואגרות ע' שיג. וש"נ. מבלי הבדל
 מעמד ומצב: וכמשל הבעש"ט (הובא בהמשך הנ"ל שם). כל יושבי תבל...תשמעו: ישעי'
 יח, ג (מפסוקי שופרות). ולהעיר מרמב"ם הל' מלכים (פ"ח ה"י): ציווה משה רבנו
 מפי הגבורה לכופף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח. מהגבלת סבעו מרותיו
 ושכלו: ראה סד"ה לך (המשך חרס"ו). יגלה...וחסד: ראה לקו"ת ראה שם. אהבה
 ..התורה...וחסד: י"ל שזהו ג' הקווין: עבודה (זו תפלה - פולחנא דרחימוחא, אני
 לדודי (ראה ג"ח לטואו"ח סתקפ"א) - ממטה למעלה. ועי"ז המשכה למעלמ"ט: ודודי לי,
 חורה וגמ"ח. אגיד...גדולות: תהלים עא, יח-יט. גבורתך וצדקתך...גדולות: י"ל ג'
 קווין דשמאל, אמצעי (ולכן בתוס' וא"ו, עד מרום), ימין. בשופר גדול: הדיוק
 גדול ושייכותו לשופר דר"ה ודמ"ת - ראה עטרת ראש פכ"א ואילך. דחרותנו...וקבצנו
 ..ע"י מלך המשיח: וכברמב"ם (הל' מלכים פ"א) שהסדר הוא חירות וגאולת ישראל
 ואח"כ קיבוץ נדחי ישראל וכ"ז דוקא ע"י מלך המשיח.

מונדשטיין - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinch 3-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.
---	--

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ב
 ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
 מוה' יהושע שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
 כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
 ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
 טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

ס' "תורת חיים"

במוצש"ק פ' תולדות [אור לג' כסלו] תשל"ג, כתב הרב וולף ע"ה אל הרב חדקוב ע"ה:

ע"ד הטלפון האחרון שקבלתי מכת"ר, דברתי עם ר"י שי' מונרשיין ואמר לי שאת התיקונים של תורת חיים שלח באמצע חודש אלול ע"י א' הנוסעים... וגם צירף לזה צילומים מכתבי יד של ר' לוי יצחק זצ"ל, ולפלא שלא נתקבל. הוא שולח עוה"פ את המכתב הנ"ל וצילום מההגהות שלו לתורת חיים.

ובט"ז אדר ב' תשל"ג כותב עוד:

בהמשך לשיחה טלפונית מיום ד' [שבו הודיע הרב חדקוב ש]נדפס בארה"ב תורת חיים על בראשית, להדפיס גם באה"ק. וכפי שבתו"א ולקו"ת נדפס בסוף ביבליוגרפי', יסדרו גם בתורת חיים, אולי ע"י מונרשיין וכו'.

לאור זאת הוספתי במהדורת ה"תורת חיים" שנדפסה באה"ק בשנת תשל"ד, קונטרס "הוספות לספר תורת חיים - א) פאקסימיליות. ב) הערות וציונים. ג) דפוס הספר תורת חיים".

ה"הערות וציונים" הם אלו שבמהדורת נ.י., עם הוספות, ובעיקר תיקונים לשיבושים הרבים שנפלו במהדורת נ.י.

גם הגהותיו של אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (בראש הספר) נסדרו מחדש בתיקון השיבושים שבמהדורת נ.י.

ס פ ר

תורת חיים

בו דרושים ומאורים טובים אשר נמצאו בין כתבי הקודש של הרב הנאמן כר המניח מו' **שניאור זלמן** נ"ע: וצוה בעוד חיים חיותו להביא לבית הדפוס: והמה מוסדות על פרשיות של תורת סרעיה מפ' בראשית עד פי תולדות: ולפני שהקינטרסים הללו המה בכתובים מעתיקים בלשון קצרה מאד הרחובם בתוס' כיאור כנו הרב הגדול הספורטם וכי' מודור **רוב בער** שיחי' בכ"ו שיהי סבונים בלשון מדברת לכל אדם:

ברשיון
הצענור
דאקיעטיא
דווילנא

ברפום של
הרמ"י
הגנוד
רמ"י: מה' יתקב
במ"י **שלמנל**
כגיל מדפים דקק
סדילקאב

בסדילקאב

נדבם

כשנת תקפז לפ"ק

2: שער התורת-חיים הוצאה ראשונה (טופס ב)

ס פ ר

תורת חיים

ובו דרושים ומאורים טובים אשר נמצאו בין כתבי קודש שנשארו מהמנחם הרב מוה"ר **שניאור זלמן** נ"ע - וצוה בעודו חייתו להביא לבית הדפוס - והמה מוסדות על פרשיות של תורת מעילה מפרשת בראשית עד פי תולדות ומפי שהקינטרסים הללו המה בכתובים בלשון קצרה מאד הרחובם בתוס' כיאור כנו הרב מוה"ר **רוב בער** שי' בכ"ו שיהי סבונים כפי שכתב בלשון מדברת ומכאן באשים הכאים בשערי אור תורת אביו הרב הגמ"ר נ"ע שיהי עירבים עליוס רמ"י ספרים ויהנו בהם ככל עה מנחם חדש ושבת ובכל יום ימצאו מנוע למשם להאיר באר החיים לראות בחיי עולם:

ברשיון
הצענור
דאקיעטיא
דווילנא

ברפום של
כרמ"י
כחולג סג"ל
מוס' יהודא
יפה הקלסונג

במצות ודאמטת חשנה ורמ"י הגיל ע"ה: מה' זענר מוה' **מדרום בסד** יהודא י"ה

בקאפוסט

כשנת תקפז לפ"ק

1: שער התורת-חיים הוצאה ראשונה (טופס א)

מן החידושים שבקונטרס ה"הוספות" לס' תורת-חיים

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ.י.

ב"ה, מוצאי שבת, ב' דר"ח אדר ראשון
שנה השביעית, ה'תשל"ג.
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתבים והכבוד.

כבר נדבר כמה פעמים במשך השנה ע"ד נקודה המיוחדת של שנה זו –
שתוכנה וכמה מעניני קשורים ביום השבת;

כל השנה כולה – שנה השביעית – עלי' נאמר שבת שבתון ירי' לארץ
שבת להוי',

ראש השנה, שבו נידונים ונקבעים מאורעות כל ימי השנה – חל להיות
בשבת,

ר"ה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הק' זבוקלה"ה נ"ע זי"ע והיא
היא תורת הבעש"ט ז"ל – יש כסלו – חל להיות בשבת,

יום הסתלקות של נשיא דורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר – יו"ד שבט – חל
להיות בשבת,

ובהיותה שנה מעוברת – הרי ראש ותחלת חדש העבור – חל להיות בשבת.

והנה ענין העיבור בכללותו – שעל ידו משלימים את החסר (במספר הימים –
ביחס לשנת החמה) במשך שנים שעברו וגם מוסיפים כמה ימים על ימי שנת החמה.

ענין יום השבת הוא – מנוחה ועונג וכמש"נ וקראת לשבת עונג וכל פעולות
האדם בו ועניניו ה"ה מתוך עונג ובאופן דעונג.

ויה"ר שכהנ"ל יעורר את כאו"א, בתוככי כלל ישראל, ועד שיצליח למלאות
את כל החסר במשך כל ימי חייו ולהשלימו ולהוסיף עליו, הלוך והוסיף ואור

וע"פ הציווי להלך אחר מדותיו של הקב"ה שמהם: וצדקתך אלקים עד מרום
גו' ומתהומות הארץ גו',

להאיר בעניני מרום (תומ"צ) ובעניני תהום (עוה"ז הגשמי והחומרי ממש
סאיג תחתון למטה ממנו),

ולעשות כ"ז מתוך מנוחה ועונג אמתיים,

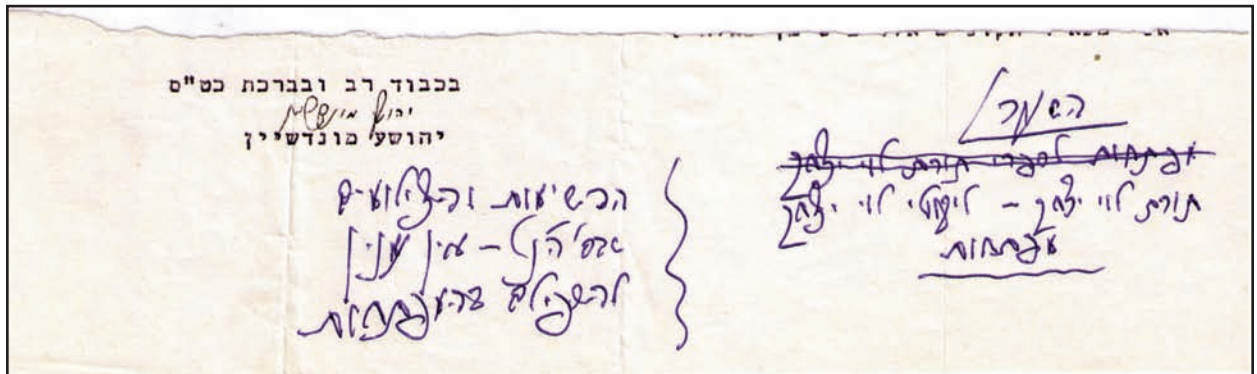
עדי נזכה בקרוב ממש לגאולה האמתית והשלימה עלי' נאמר: בשובה ונחת
חושעוין.

בברכת הצלחה אימת קניינת העצמות וכו'

בסוף המכתב איחל הרבי בכי"ק ברכת הצלחה מיוחדת בעריכת המפתחות וכו' – הם המפתחות ל"לקוטי לוי"צ" כאמור לעיל.
יתכן שבאותם ימים התקדמה מלאכת העריכה לקראת סיומה וכבר נעשו ההכנות להדפסת הספר.
עיכוב מסויים נגרם בגלל שביקשתי שיבררו כמה ספיקות בגוף כתה"י שממנו נדפסו הספרים.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל"ו תשס"ח

מוצאי שבת: ראה טושו"ע או"ח ס"ש שבמוצ"ש מלווין את (היינו שנמצאין עם) השבת. אדר ראשון: ע"ד הקבלה – ראה ליקוטי לוי יצחק למג"א (צט"א). כבר נדבר: ראה ג"כ המכתבים לר"ה ודוא"ו בחשתי, תשל"ג. עלי' נאמר.. שבת להוי": בהר כה, ד. ובפרש"י (ס"ב) כשם שנאמר בשבת בראשית. וראה טעהמ"צ להאריז"ל פ"ב בהר ובמקומות המקבילים. יהי' לארץ: כנס"י (ראה כתבי האריז"ל שם) מקור נש"י (תו"א בתחלתו; ס"פ שמות ועוד). וראה תורת הבעש"ט עה"פ כי תהיו אתם ארץ חפץ (היום יום, יז אייר). נידונים ונקבעים: כיחס הראש לכל האברים. וראה לקו"ת ד"ה והי' גו' בשופר גדול. ר"ה..ז"ל: מכתב כ"ק אדנ"ע (מבוא לקונטרס ומעין ע' יז). יום הסתלקות: ראה אגה"ק סי' כח: מתגלה ומאיר כו' בעת פטירתו כו' ופועל ישועות בקרב הארץ. וראה סידור סד"ה אתה הצבת וסד"ה עד הגל. ותחלת חדש: משא"כ א' דר"ח שהוא למ"ד דחדש שלפניו (טושו"ע או"ח סחכ"ז. טו"ע אדה"ז או"ח סנ"ה סעי' יג). חדש העבור: אדר ראשון: רש"י ותוס' ר"ה (יט"ב). ירוש' מגילה (פ"א, ה"ה הובא בתוס' שם). טו"ע או"ח סנ"ה ס"י (וצע"ג שלא הביאו אדה"ז בשולחנו שם. ויתרה מזו שבסעיף יב בשולחנו השמיט התיבות ושנת העיבור בת יג חודש. ואולי רצה להביאם בסי' תכ"ח או תרפ"ה, תרצ"ז. וראה סרפ"ד סו"ס יג שכ" כמ"ש בס' תכ"ח. ואכ"מ). וגם מוסיפים: ואפילו בשנת ג' למחזור (וכיו"ב) – הרי באדר (שאו מעברים) חסר רק כז יום לערך (ראה רמב"ם הל' קדה"ח פ"ו, הי"א וה"ד). השבת.. מנוחה: ראה חת"ש ד"ה ענין השבת (נט"ב) בבי' באה שבת באה מנוחה (רש"י כגילה ט, א בשם מדרש חכמים) ורזא דשבת כו' (זח"ב קלה, א ושם). וקראת לשבת: ישעי' נח, יג) וממשיך אז תחענג גו'. וראה פע"ח שער השבת פכ"א. לקו"א להה"מ ד"ה בשעה כו' אנכי (כח"ד). אוה"ת להצ"צ בראשית ד"ה ויכולו השמים. וכל פעולות.. מתוך עונג: ראה טו"ע אדה"ז סס"ו סוסכ"א: ואין לך עונג גדול מזה. וה"ז במשך כל המעל"ע. (וצע"ק שלא הזכירו כלל בר"ס רמ"ב). וראה ד"ה למען דעה, תר"ץ. ובאופן דעונג: ראה גסין נו"ב. הציווי.. מדותיו: סוטה יד, א. וצדקתך.. הארץ: תהלים עא, יט-כ. עוה"ז.. ממנו: ראה חניא רפל"ו. בשובה ונחת: ראה ירוש' תענית פ"א סוף ה"א: שבת כו' ואומר בשובה כו'. ובויק"ר רפ"ג: שאין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת שנאמר בשובה כו'. וראה המשך וככה בסופו.

פשר דבר:

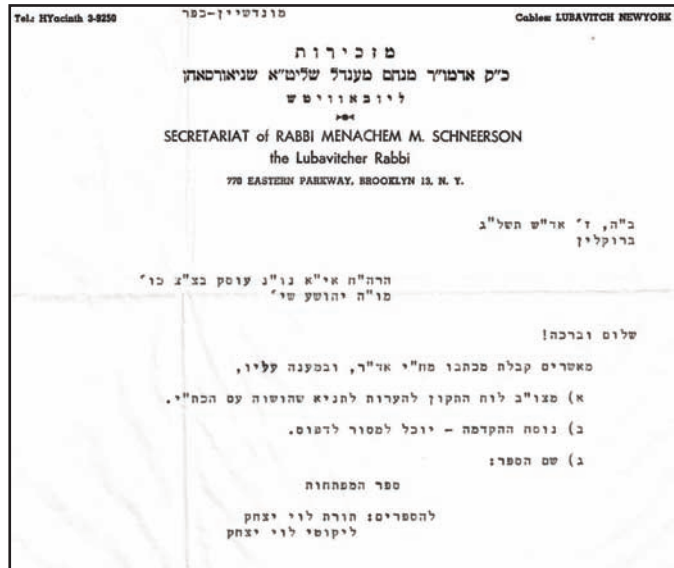
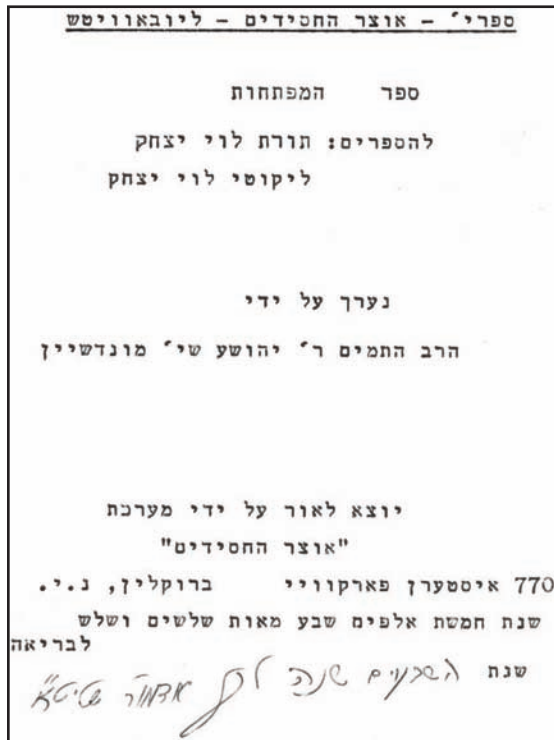
לפנינו מה שרשם הרבי בכי"ק (על מכתבי אל המזכירות), בקשר לשם הספר: (תורת לוי יצחק – לקוטי לוי יצחק מפתחות), והוראה נוספת: הרשימות והצילומים שבס' הנ"ל – אין ענין להכפילים בהמפתחות.

כלומר, אין צורך להדפיס בס' המפתחות את הרשימה של הרלווי"צ אודות מאסרו, וגם לא פקסימילים מהערותיו על שולי הספרים – שהם כבר נדפסו בכרכי הספרים לקוטי לוי"צ ותורת לוי"צ (באותם הימים הדפסת הפקסימילים היתה כרוכה בהוצאה ניכרת, הכנת גלופות וכו').

המענה הזה לא הגיעני בשעתו, לפיכך שם הספר אינו תואם את מה שרשם הרבי, ונכפלו בו רשימות וצילומים שכבר נדפסו בספרים הנ"ל.

בנוסף לכך קבלתי מכתב מהמזכירות אודות נוסח השער ועוד, אבל גם מכתב זה הגיע אחרי שהספר כבר היה בדפוס. הרבי דחק וזירז את ההדפסה ולא היה ביכלתי להמתין עד שאנשי המזכירות יענו למכתביי ולשאלותיי.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונדשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

בסיום התוועדות כ"ק מנ"א תשל"ג (שחל ביום הש"ק) קרא אליו הרבי את אלו מהנוכחים שהיו קרובים לאביו בגלותו באלמא-אטא וסייעו לו שם (ונגשו הרה"ח ר' דוד ראסקין שי' והרה"ח ר' משה בנימין קפלן ע"ה), את זה שהעתיק את הכתבים (ונגשו הרה"ח ר' זלמן האדיטשער - לוויטין - ע"ה), את זה שערך את המפתחות (ונגשתי אני). ונתן לכל אחד מהנ"ל בקבוק 'משקה'. אח"כ התחיל הרבי לנגן את ניגון ההקפות של אביו ז"ל.

בערב ר"ח אלול תשל"ג נכנסתי ליחידות, והרבי הציע לי להישאר שם למשך שנה ולעבוד על הביכלאך דאדמו"ר הזקן (זכורני שנקט לדוגמה את בוך "אתהלך לאזניא" ובוך "באברויסק - וולף"). הענין לא יצא אל הפועל, ובי"ט אלול קבלתי את המענה דלהלן: לא יהרסו כל המעמד שהשיגו שם - ובפרט שכ"כ רבו הסיבוכים שבכל פרט ופרט וא"א לדעת כלל, איך יפול דבר (שבאם אפילו רק בפרט אחד לא יהי' כדבעי און גלאט - כל הענין יסבול או עוד גרוע מזה ח"ו). ורבה העבודה טובה שיוכל לעשות באהקת"ו באם רק ירצה ויפעול במרץ ובזריזות. ועד חזרתו - במפתחות לצ"צ וכיו"ב כאן.

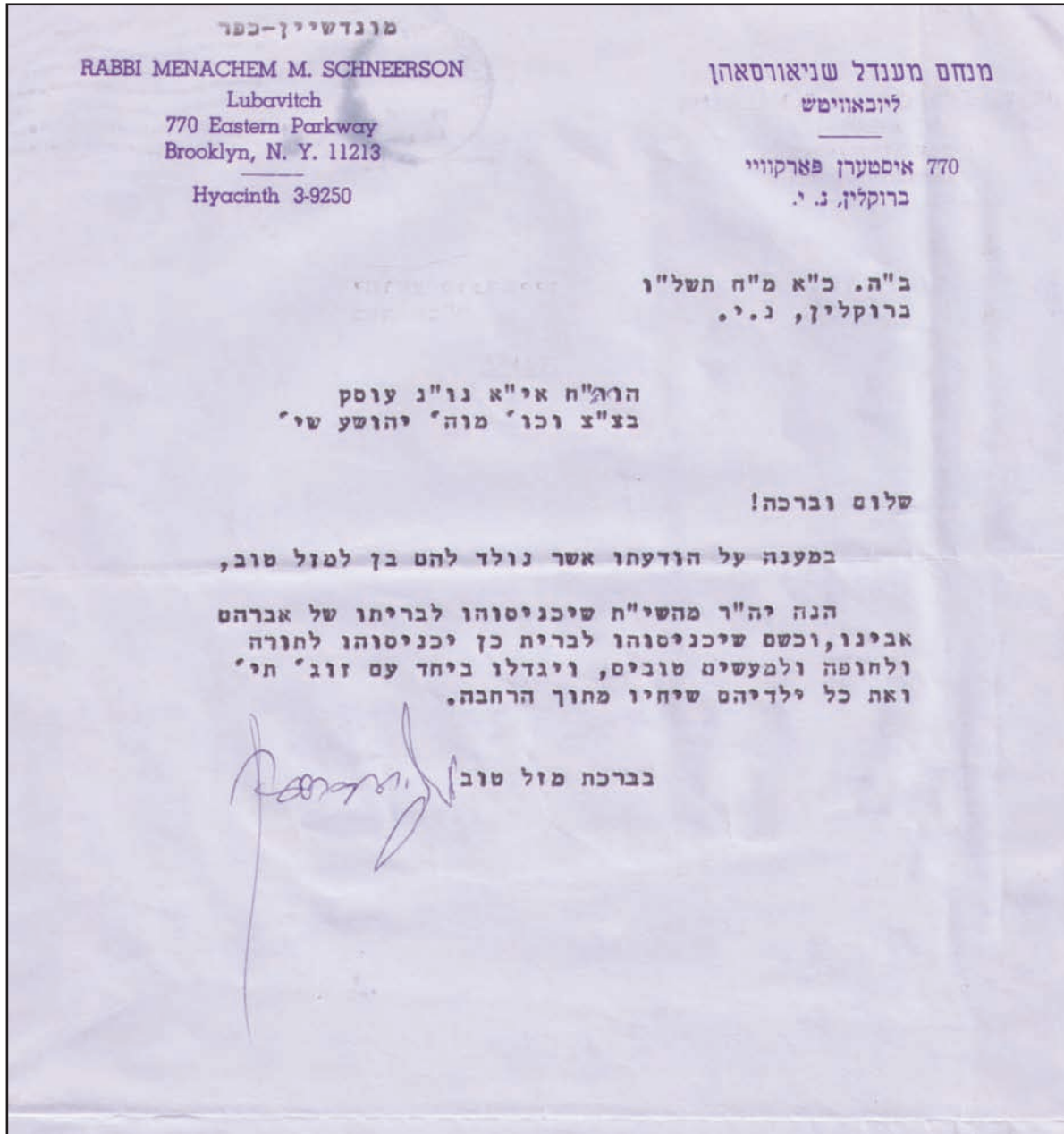
חברי הכולל שע"י המזכירות עסקו אז בעריכת המפתחות לספרי הדא"ח של אדמו"ר הצ"צ, וקבלתי עלי את עבודת ריכוז החומר וסידורו (כל אברך קיבל כרך אחד מסידרת "אור התורה" וכל אחד סידר את המפתחות לפי הבנתו וכישוריו. לפיכך יש כרכים שמופתחו היטב, ואחרים שנערכו ברשלנות אחת הנה ואחת הנה. לימים נערך "ספר הליקוטים - דא"ח צ"צ" לפי מפתחות אלו, וסביר להניח שאותם כרכים שמפתחותיהם לקויים לא מצאו ב"ליקוטים" את מקומם הראוי להם). ביוהכ"פ פרצה המלחמה באה"ק ושהותי בחצרות הק' התארכה. הצלחתי בעז"ה לסיים את חלק ה"עניינים" שבמפתח, ובחודש כסלו תשל"ד יצא הספר לאור.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

שאלתי (בימי הסוכות דשנת תשל"ד, שאז קטע זה הוא בשיעורי החת"ת), באגה"ק סי' כג ד"ה בגזירת עירין וכו' עשרה שיושבין וכו', שביחיד יש רק קביעת שחר, והרי במשנה שם להלן (אבות ג, ו) מפורש שגם ביחיד העוסק בתורה שכינה שרויה (בשנת תשל"ה נדפס חלקו השני של אור-התורה על שה"ש, ושם – בעמ' תשעז ואילך – מבאר אדמו"ר הצ"צ את אגה"ק הנ"ל ומתרץ גם לקושיה זו).

הרבי השיב בכי"ק (אך הציטוט מהזכרון):

שאלתי עד"ז את כ"ק מו"ח אדמו"ר וכמדומה נדפס תוכן המענה.

מכתב ברכה של הרבי לרגל הולדתו של בני לוי יצחק שי' לאויוש"ט
בדרך-כלל לא הופיעו המלים "ואת כל ילדיהם שיחיו" במכתבים מעין אלו

בתחילת המכתב הוסיף הרבי אישור לקבלת כמה מכתבים "וכן הפוטוסטאט דהביכלאך כת", ות"ח ת"ח".

הם תצלומים מכרכי כתבי-יד חב"ד שבספריה הלאומית בירושלים.

למימון פרויקט הצילומים והכריכה נערכה מגבית-זוטא בין אנ"ש דכפר-חב"ד ודנחלת הר חב"ד.

בסוף המכתב ניתוסף המשפט: נ.ב. לפני כשנה (ויותר?) הציע והוסכם שיו"ל באה"ק מאמר הארוך (גם בכמות) דאדהאמ"צ!

ופרשת הענין:

בחודש אדר תשל"ה

שהיתי בחצרו"ק לרגל שמחה משפחתית, ובאותה הזדמנות הצעתי להו"ל באה"ק את המאמר הארוך ד"ה "אל תצר את מואב" לכ"ק אדמו"ר האמצעי.

מכיון שלא קבלתי שום מענה, הבנתי שהרבי אינו מקבל את ההצעה משום מה, ושוב לא חזרתי לענין זה.

כעבור "שנה ויותר" כתב הרבי את הערתו זו, שממנה הבנתי שהאישור ניתן בשעתו, אלא שמשום מה איש המזכירות לא העבירו אלי.

בעז"ה הצלחתי לערוך את המאמר ולהדפיסו בחודש אלול שלאותה שנה (ובעידן ההדפסה בעופרת זה לא בא בנקל).

בשער המאמר כתבתי (ע"פ המפורש בכמה מכתה"י): נאמר לפני הרב ר' עקיבא אייגר בפוזנא, פ' דברים תקפ"ה.

והנה, כעבור זמן מה קבלתי מענה מהרבי שבו נאמר (הציטוט הוא מזכרוני): תמוהה האריכות דלפני רע"א וכו'.

אני הבנתי שהרבי מביע את תמיהתו על ששילבתי את המידע הזה בנוסח השער. אך הרה"ח ר' יואל כהן שי' טען, שהרבי מתפלא על שאדמו"ר האמצעי אמר מאמר ארוך כל-כך לפני הג"ר עקיבא אייגר.

מכיוון אחר הגיעתני תרעומת על שקיצרתי בתארו של הגרע"א. וכאן הנני מוסר מודעה, שהדבר נעשה מהעדר תשומת-לב ואתי תלין משוגתי.

במשך השנים חזר הרבי כמה וכמה פעמים על נקודה אחת ממאמר זה (ענין עבודת המוחין לעתיד לבוא).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, בין פורים קטן לפורים גדול,
ה"תשל"ו. ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

ות"ח ת"ק נהקבל, ויהי רצון שיבשר טוב בחוכנתו, וכ"ה הביכלאך כת"י, ובפרט שנמצאים אנו כעת בימי חודש אדר - ובשנה זו, שנה עיבור, הרי שני חדשי אדר - שמרבים בהם בשמחה, ושנקודתם, בלשון המגילה, "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". וידוע פירוש רבותינו ז"ל, נוסף על פשוטו של מקרא: "אורה - זו תורה כו' ויקר - אלו תפלין", שהוקשה כל התורה (ומצותי) לתפלין.

ושני הפירושים עולים בד בבד, כי התורה ומצותי, נוסף על העיקר שהם ציווי השי"ת, הרי הם גם כן הצנורות והכלים לקבלת ברכות ה' בגשמיות וברוחניות גם יחד.

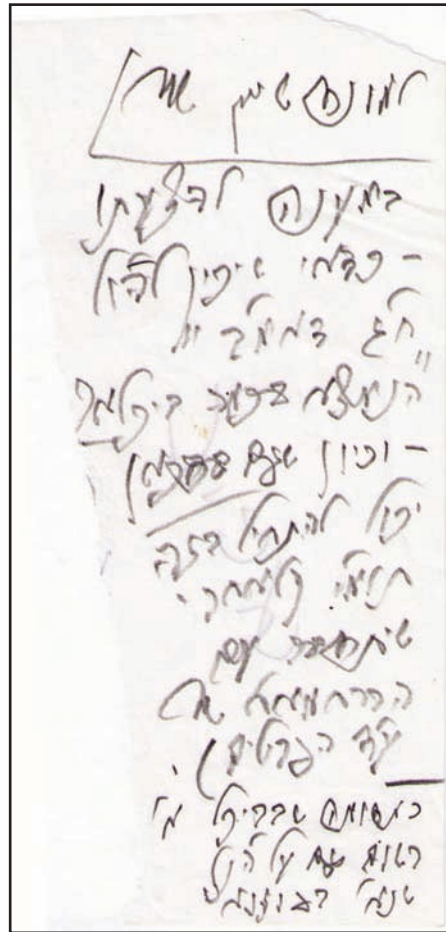
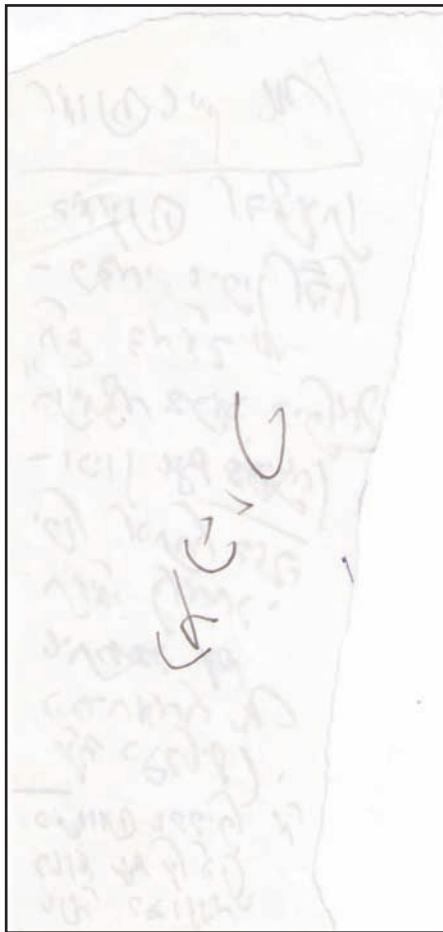
ומובן שנכלל בהאמור קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, כלל גדול בתורה - הזכות והחובה על כל או"א להיטיב לזולתם בטוב האמתי על ידי הפצת התורה ומצותי ככל אשר ידם מגעת.

בברכה לימי פורים שמחים ומוצלחים
ולבשורות טובות בכל האמור

נ.ב.
לפני כשנה (ויותר?) הציע והוסכם שיו"ל באה"ק מאמר הארוך (גם בכמות) דאדהאמ"צ!

בשנת תשל"ו ערכתי מפתחות לתשעת הכרכים הראשונים של "לקוטי שיחות", והבאתים עמי לחצרו"ק לקראת הימים הנוראים.

במהלך הטיסה מאה"ק עסקתי בתיקון עלי-ההגה, אך לא הספקתי לסיים את המלאכה. הרב חדקוב ע"ה לחץ שההדפסה תהיה תיכף ומיד, וכשאמרתי לו שעדיין לא הכל מוגה, השיבני: לכל תקופה יש את הענין שלה; כפי שהרבי קבע, למשל, שעכשיו הוא הזמן של מבצע נרות שבת, כך עתה הוא הזמן להדפיס את המפתחות! במהלך עבודתי רשמתי את הערך "סרח בת אשר" וציינתי לכרך ה, אבל נשמט מספר העמוד; ביקשתי לחפש ולמצוא את המקום המדוייק לפני ההדפסה, אבל מהירות ההדפסה קדמה בחשיבותה. וכך נדפס הערך ללא ציון העמוד.

למונדשיין שי'. במענה להצעתו – כדאי שיכין להו"ל "ח"ג דאמ"ב" הנמצא בכמה ביכלאך – וכיון שגם בדכאן יכול להתחיל בזה תומ"י (לאחרי שיתדבר עם הרחמא"ח שי' ע"ד הפרטים).

כמדומה שבביכל א' רשום גם על הנ"ל שנא' בפוזנא
בצדה השני של הפיתקה רשם הרבי בכי"ק: מהיר

פשר דבר:

בהיותי בראשית שנת תשל"ז בחצרות קדשנו, עלו במחשבתי כמה רעיונות להוצאה לאור של מאמרי אדמו"ר האמצעי; כתבתי מכתב לרבי, נקבתי בשמותיהם של כמה מאמרים, בקשתי רשות לפרסמם ושאלתי לאיזה מהם זכות הקדימה.

אחרי שהמכתב כבר נכנס אל הרבי, תפסתי בראשי: כיצד זה שכחתי את המאמר החשוב ביותר (לענ"ד), בעל מירב הסיכויים לקבל את הסכמתו של הרבי, הלא הוא החלק השלישי של "אמרי בינה" שלא נדפס! אבל את הנעשה אין להשיב, ולא עלה בדעתי למסור לרבי "מהדורא בתרא" של מכתבי.

עד מהרה נתקבלה התשובה (בציון "מהיר") בצעטיל הנ"ל, שבו מורה לי הרבי להכין את ה"אמרי בינה" להו"ל! היא ההצעה שביקשתי להציע אך לא הצעתי...

הרבי הוסיף והורה שאתחיל תיכף ומיד בעבודת ההכנה, שהרי כת"י מהמאמר מצויים "גם בדכאן" – בספרייתו של הרבי – אחרי שאתדבר עם "הרחמא"ח [=הר"ר חיים מרדכי איזיק חדקוב] שי' ע"ד הפרטים".

היה כאן מופת גלוי, אך לענ"ד, "טשטוש" המופת מאלף יותר מהמופת עצמו; אילו היה הרבי משיב לי, כמנהגו, בשולי הדף שעליו כתבתי את שאלתי, היה נראה בעליל שהוא משיבני על מה שלא שאלתי כלל, ומקבל את ההצעה שרק עלתה במחשבה! לפיכך תלש הרבי את הנייר שנותר חלק במכתבי, ועליו כתב את מענהו.

עובדה זו מוכחת גם מצורת המענה: אילו היה ה"אמרי בינה" רשום ברשימתי, לא היה הרבי מזכירו במענהו, אלא היה מקיפו בעיגול, כמנהגו, ומוסיף בצד שגם בספרייתו שלו מצוי כת"י של המאמר, ויכולני להתחיל בזה תיכף ומיד. במקרה כזה הרבי גם לא היה צריך להוסיף ולכתוב את שמי, שהרי מפורש הוא בגוף המכתב.

אך מכיון שההצעה לא היתה רשומה במכתבי, לפיכך שינה הרבי ממנהגו: [א] תלש את הנייר מגוף המכתב, [ב] הוסיף עליו את שמי, [ג] כתב את כל הענין מתחילתו ובשלימותו: במענה להצעתו... "ח"ג דאמ"ב" – מבלי להשתמש בשום מלה ממכתבי.

בעז"ה נדפס הספר בחודש תמוז תשל"ח, ובו ל"ה פרקים.

לפניי היו כמה העתקות, אך לאחר כמה שנים זכיתי למצוא כמה פרקים בגוף כתי"ק של אדמו"ר האמצעי.

בשנת תשנ"ז עזרני ה' למצוא עוד שלושה פרקים המשלימים, כנראה, את הספר כולו (נתפרסמו ב'פרדס חב"ד' גל' 4. עיי"ש ב'פתח דבר' בעמ' 108).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

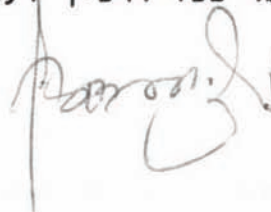
ב"ה, י"א ניסן ה'תשל"ח
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו"מ מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה! ^{המכ"ח} וכן הביכל דא"ח נתקבלו, ות"ח ת"ח.
ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח – מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג

ת"ח על הברכות. וכבר מלתי' אמורה בתוה"ק:
ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של
הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר.

נ.ב.י. ז"ע נתקבל המכ"ח מו"ה ניסן, ובמענה עליו –
אין ברשותי כל רשימות ותמונות וכד' אודות חסידים
מכ"ק מו"ה אדמו"ר, ולפלא כתבו בזה.

בתחילת המכתב (שבו נוסח הברכה הקבוע לחג-הפסח, בתוספת קטע של תודה על הברכות ל"א ניסן) הוסיף הרבי: המכ" וכן הביכל דא"ח נתקבלו, ות"ח ת"ח.

כנראה שגם כאן מדובר בתצלום של ביכל ששלחתי אל הרבי.

בסוף המכתב נוסף המשפט: נ.ב. ז"ע נתקבל המכ"ח מו"ה ניסן, ובמענה עליו – אין ברשותי כל רשימות ותמונות וכד' אודות חסידים מכ"ק מו"ה אדמו"ר, ולפלא כתבו בזה.

פשר דבר: היה זה מענה לבקשתי, שיאפשרו לי לבדוק באוסף התמונות שנשלחו בשעתן אל כ"ק אדמו"ר הרי"צ, על-פי בקשתו. על כך השיב לי הרבי שאוסף זה אינו ברשותו. ואכן, לימים התברר שהאוסף (או רק הנותר ממנו) היה מונח בספרייתו של אדמו"ר הרי"צ.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין - טו"ב בסלו תשמ"ח

מונדשיין - ירות"ו
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ"ה תשרי תשל"ט
 ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
 מוה' יהושע שי'
 וזוג'תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות מצבה,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל והלד
 זחוק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

וללהודעה ע"ד הכנסס לדירה חדשה,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מזל
 לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

ברכה
 מנחם מענדל שניאורסאהן

מהנכון שיבדקו התפליין שלו וכך המזוזות בדירתם-
 שתהיינה כולן כשירות כדין. (באם לא נבדקו בי"ב חודש
 האחרונים).

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.

בסיומו של מכתב הברכות
 הוסיף הרבי בכי"ק:
 אמ"ב ח"ג - נתקבל ות"ח
 ת"ח וכו'.

הוא ה"אמרי בינה - חלק
 שלישי" שנדפס - כמסופר
 לעיל - בשלהי שנת תשל"ח.

LISHKAS CHASHOIN **ל ש כ ת ח ש א י ן**
 BY MACHNE ISRAEL, Inc. ע"י מחנה ישראל
Special Charity Fund

770 Eastern Parkway Brooklyn, N. Y. 11213

ב"ה.

N° 1602 \$ 18 - קבלה

RECEIVED FROM נתקבל מ' *מנחם מענדל שניאורסאהן*

The sum of סך *שמונה עשר דולר*

For בעד *מנחם מענדל שניאורסאהן*

Signature החתימה *מנחם מענדל שניאורסאהן*

Date יום לחודש *ט"ו תשרי* תשל"ט

Donations are tax exempt

מונדשטיין - ירות"ו
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

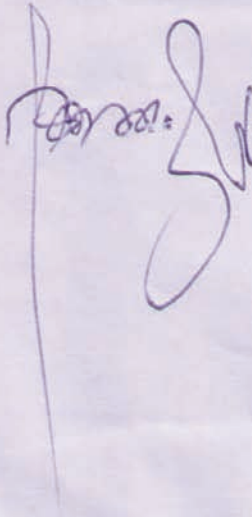
ב"ה, ה' סיון תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה' גהושע שי'

שלום וברכה!

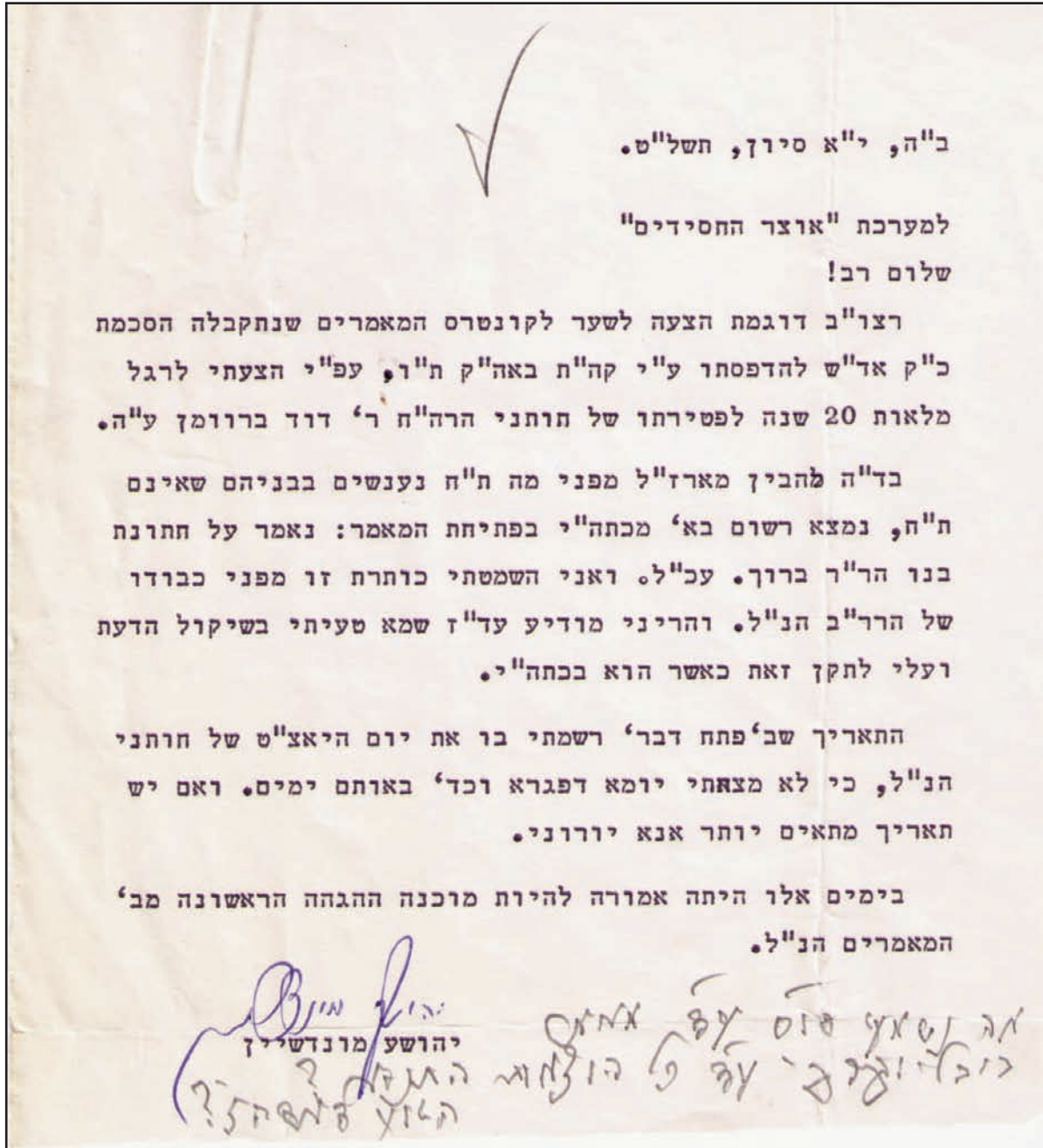
במענה על ההודעה אשר נולד להם בן למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביחד עם זוג' תי' מתוך
הרחבה.

בברכת מזל טוב
ולקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות

מכתב ברכה לרגל הולדתו של בני הלל שי' לאויוש"ט

בי"א סיון תשל"ט שלחתי אל מערכת "אוצר החסידים" הצעה לנוסח השער לקונטרס מאמרים של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שנערכו בהסכמתו ובהוראתו של הרבי.

במכתב הודעתי על השמטה מסויימת שעשיתי, וכן הצעתי לרשום בתאריך ה'פתח דבר' את יום היאצ"ט של חותני הרה"ח ר' דוד ברומן ע"ה.

הרבי ציין על כל העמודים את הסימן ✓ (לאות אישור והסכמה) והוסיף ורשם בכי"ק:

מה נשמע סו"ס ע"ד מאמר ביבליוגרפי ע"ד כל הוצאות התניא? השו"ע דאדה"ז?

מסופקני מאד האם הודיעוני בשעתו מהמזכירות אודות התעניינותו-דרישתו זו של הרבי, בדבר עריכת ביבליוגרפיה למהדורות ה'תניא' ושו"ע אדמו"ר הזקן!

מ א ר י ם

ד"ה יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט
ד"ה להביך מארז"ל מפני מה ת"ה כו'

מאת
כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור
עולם מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו
מוהר"ר דובער נבג"מ זי"ע
- אדמו"ר האמצעי -

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י
על ידי מערכת
"אוצר החסידים"
770 איסטערן פארקוויי ברוקלין נ.י.
סניף ארה"ק כפר הב"ד

שנת המשת אלפים שבע מאות שלשים וחשע לבריאה

פוח דבר

ב"ה

על פיה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו מו"ל בזה - לראשונה מכת"י - שני מאמרים מלך
אדמו"ר האמצעי נבג"מ.

ד"ה יפה שעה אחת נמצא בכת"י רבי¹ וכאן נדפס הוא לפי כה"י שבמחלקת כה"י שבבית
הספרים הלאומי בירושלים ת"ו (מספרי כה"י: 16; 841; 1057; 2544; 3515; 3531; 3546;
3556; 5623 - כולם בגודל 8⁰, וכן כ"י 4⁰ 988). ההעתיקות נחלקות לשלשה סוגים: הנוסח
הארוך | 'נוסח א' | שראיתיו רק בשני כה"י (מס' 8⁰ 2544 וכת"י נוסף בספרייה כ"ק אדמו"ר
שליט"א); הנוסח הקצר | 'נוסח ב' | שהוא המצוי ברוב ההעתיקות; נוסח קצר יותר - ללא הקטע
האחרון הפותח "זוהו הפז" - שהמיוחד בו הוא גם העדר הביטויים ב'לשון אשכנז' (והם מס'
16 החסר בסופו, ומס' 3546 ו-3556. אלא שבאחרון נוספו ביטויים אלו בכתובה מאוחרת).
ונראה שררוש זה נאמר ע"י אדמו"ר האמצעי בהזדמנויות שונות.²

ד"ה להביך מארז"ל מפני מה ת"ה וכו' נדפס כאן מכ"י ירושלים מס' 8⁰ 2319; 8⁰ 3514;
8⁰ 3546.

חורתנו להנחלה מחלקת כה"י הנ"ל על מתן האישור להעתיקה כה"י על מנת להדפיסם.
בשנה"ג באו מ"מ וציונים מהרה"ת ר' יהושע שי' מונרשיין.

מערכת אוצר החסידים

כ"ד סיון ה'תשל"ט, כפר הב"ד

1 רובו של מאמר זה נדפס (מהעתיקה משובשת) ב'שארית ישראל' להרה"ק וכו' רי"ד מווילעדניק נ"ע
בין הדרושים לעש"ת, ומעיר שם המו"ל: "המאמר שתי גינות וגם המאמר יפה שעה אחת לא ידעתי
מי המעתיקם ואנכי מצאתים בכתבי אדמו"ר... ונראה כי זה לשון אדמו"ר יראתי להשמיעם והמעייין
יראה ויביין" ע"כ. והמעייין יראה ויביין ששני מאמרים אלו הם מכתבי הב"ד שהיו בידי הרה"ק
הנ"ל ולא סמנו יצאו הדברים (ד"ה שתי גינות נמצא בכ"כ ביכלאך דא"ה, רובם לאדמו"ה"א, ונדפס
בקונטרס 'מאמרים' לאדמו"ר הצ"צ, ברוקלין תשי"ז). ■ המאמר ד"ה מפני מה יש כמה כנ"א כו'
הנדפס בשא"י הנ"ל בשער ההתקשרות, שגם עליו מעיד המו"ל כי נמצא בוויילעדניק בין כתבי אדמו"ר -
גם הוא מותרת הב"ד.

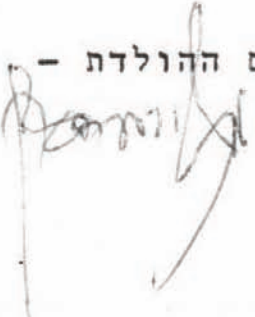
2 ולהעיר ממ"ש בלוח הי"ח עמ' עד (ובסה"מ הרנ"ט עמ' רכב) שאחד מסאמריו של אדמו"ר האמצעי,
הקבועים לו לחודום פעם בכמה שנים - הוא המאמר יפה שעה אחת (אלא שתוכנו הוא עשרה מרקים
הראשונים של ד"ה הנה כאו"א אומר שב'דרך-חיים').

בכ"ז טבת תשמ"מ כתב הרב וולף ע"ה אל הרב חדקוב ע"ה:

הנני לאשר בזה קבלת הטלפון מהשבוע, כדלקמן: ר"י מונרשיין כותב ע"ד כל הוצאות התניא. כ"ק אד"ש מעורר מאד שהכל יצא עוד לפני יו"ד שבט. לזרזו עד"ז. - דברתי עם הרי"מ ואמר לי שנמצא בענין זה בקשר עם רשד"ב לוי' בניו יורק. כתב כבר עד [מהדורת] שנת תש"כ ומקווה לגמור עד יו"ד שבט.

[עוד אודות ס' זה - להלן במכתבי שנת תשמ"א ותשמ"ב].

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn, N Y 11213 493-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.</p>
<p>ב"ה, י"ב שבט תשמ"מ ברוקלין</p>	
<p>הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי'</p>	
<p>שלום וברכה! מאשר הנני קבלת מכ' וכו', ודבר בעהו - בסמיכות ליו"ד שבט העשירי יהי' קודש, דויהי בשלשים שנה, שנה השביעית, שבת לה'. הפ"נ יקראובעת צוון על הציון הק'.</p>	
<p>בברכה - בקשר ליום ההולדת - לשנת הצלחה בגו"ר</p> 	

הס' מגדל עז

ב'פתח דבר' לספר "מגדל עז" מסופר:

לפני שנים מספר עלה הרעיון לעריכת "ספר זכרון" לשמו של הרה"ח רב הפעלים ר' עזריאל זעליג סלונים ע"ה... ראשון המעודדים לעשייה היה הרה"ח הגרש"י זיון ע"ה... משנתגבשה כבר תכנית הספר בקוים כלליים, הגישוה לכ"ק אדמו"ר שליט"א, וישרה בעיניו. ומאז זירז את המתעסקים חזור וזרז בכל עת מצוא. וברבות הימים כתב: "בנוגע לס' הזכרון – חבל על שמתעכב כ"כ, ועד מתי?!"

בשנת תשמ"מ נשלמה הדפסת הספר, ועם קבלתו שלח הרבי אל המו"ל ר' משה סלונים ע"ה – יוזם ההדפסה ומפעילה – את המכתב הבא:

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn, N. Y. 11213 493-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.
ב"ה, י"א ניסן ה'תשמ"מ ברוקלין, נ. י.	
הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו"ה מו"ה משה שלמה שי' שלום וברכה!	
המב' וכו' נתקבל נשכח הס' אג"ת ע"ש ואלו יגדלו יצאו לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח – בכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב. ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה. ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא ככל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.	
בברכת החג והלילה הזה יעזוב	

אחרי אישור קבלת המכ' וכו' הוסיף הרבי בכתי"ק: "זוכן הס' מגדל עז ות"ח. והגדיל לעשות בו וגם בעז זו תורה".

מאז היה הספר מונח על שולחנו של הרבי, כפי שסיפרו רבים מאלו שנכנסו לחדרו הק'. בחודש אייר הגעתי עם בני דוד שי' לחצרו"ק (כדלהלן), ובערב ש"ק פ' אמור (או פ' בהו"ב) ראו הנוכחים שהרבי לקח עמו את הספר לביתו. הרב ירוסלבסקי שליט"א מספר, שכשהיה – עם עוד רבנים – בחדרו של הרבי בשנת תשמ"ב, הבחין שהספר מונח על מדף קטן שהוצמד למיטתו של הרבי (אשר הוכנסה לשם אחרי האירוע של שנת תשל"ח).

באותו קיץ נסעתי עם בני דוד שי' לחצרו"ק, והגענו לל"ג בעומר ול"פאראד" שהתקיים באותה שנה. היתה זו השנה הראשונה שבה הכריז הרבי על הבאתם של כל ילדי ישראל לביהכ"נ לשמיעת קריאת "עשרת הדברות" בחג-השבועות; כמובן שלתפילת שחרית של החג נאספו ל-770 ילדים רבים, והוכן עבורם מקום מיוחד במרכזו של ביהמ"ד. הרבי ייחד את מבטו האוהב עליהם כמה וכמה פעמים, בפנים שמחות ומאירות. אחר חג-השבועות נכנסתי עם בני שי' ל"יחידות", זמן קצר לפני שבטלו ה"יחידות פרטיות" לכללות אנ"ש.

וזאת אשר רשם בני שי' אחר ה"יחידות":

ליל י"א סיוון תש"מ

בערך בשעה עשר בלילה נכנסנו ליחידות. אבא נתן לרבי את הפתק ובו שמות כל בני המשפחה. הרבי שאל אותי: "מה שמך?" ועניתי: דוד (והרבי עשה סימן ליד השם שלי).

– "מה אתה לומד?"

עניתי באידיש: איך לערן גמרא פרק המפקיד.

– "אפשר קענסטו מיר זאגן אַ דין פון גמרא?"

אמרתי את המשנה: אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע מיהו נותן לזה מנה ולזה מנה.

שאל הרבי: "וואָס איז דער יושר אַז ער האָט געגאָזל'ט פון איינעם און גיט צוריק צו ביידע?"

עניתי: מפני שהודה מפי עצמו.

– "ווי אַלט ביסטו?"

עניתי שבראש חודש תמוז אהיה בן עשר.

"אין טאָג פון דיין יום הולדת זאָלסטו לערנען דיין נייע קאָפיטל, קאָפיטל י"א."

הרבי הושיט לי דולר ואמר: נא דיר אַ דולר און בייט דאָס אויס אויף ארץ ישראלדיקע געלט, און גיב דאָס אויף צדקה אין דיין יום הולדת. און צדקה און אַלע מעשים טובים וואָס מ'טוט אין יום הולדת איז מוסיף אין אידישקייט און אין חסידישקייט (וברך אותי).

אח"כ פנה לאבא, נתן לו דולר ואמר: נא דיר אויכעט אַ דולר און בייט דאָס איבער אויף שקלים ווען דו וועסט קומען צו ארץ ישראל (וברך אותו) [בתוך הברכה היה הלשון "בניך אלו התלמידים"].

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בס"ב תשמ"ח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי חודש אלול, ה'תשמ"מ
שנה השביעית, שבת לה'.
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יהושע שי'
וזוג"הי'

שלום וברכה!
מאשר אני קבלת מכתמתם, והשי"ת ימלא משאלות לבבם לטובה.
והרי נמצאים אנו בימי חודש הרחמים והרצון, אשר כדברי כ"ק אדמו"ר
הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, בזמן זה הוא

משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין
פניו בשדה, ואז רשאיין
ומבאר כ"ק מו"ה אדמו"ר - רשאים ויכולים
כל מי שרוצה לצאה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים
יפות ומראה פנים שוחקות לכולם וכו'.

זאת אומרת, שימי חודש אלול מסוגלים ביותר לבקש בהם קרבת ה' כי טוב
ואור פני מלך, ואין הדבר תלוי אלא בהאדם - שירצה בזה, ואז מובטח לו
שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא מקבלו בסבר פנים יפות וא-ל הוי' יאר
פניו אליו וכו'.

ובפרט אשר השנה היא שנה השביעית שבת להסם,
ויקוים בכל אחד ואחת - האנשים והנשים והטף: ואנחנו עמך וצאן מרעיתך
נודה לך לעולם לדור ודור נספר ההלחך. בברכה - בקשר ליום הולדתה - לשנת הצלחה
בגו"ר
בברכה כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

Menachem Schneerson

הרחמים והרצון: ראה מטה אפרים בתחלתו. כדברי כ"ק: לקו"ת רד"ה אני לדודי
(פ' ראה לב, ב). ומבאר כ"ק: סד"ה לך אמר לבי (סה"מ ה'שי"ת ע' רפה).
שירצה בזה: ובפרט ע"פ חורת הבעש"ט שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא
(כתר ש"ט - הוספות סי' לח, נש"ג). וא-ל-פניו: ראה לקו"ת סס. האנשים
והנשים והטף: ובפרט אשר השנה הבע"ל היא שנה הקהל (וילן לא, יב). ואנחנו
...ההלך: ההלים עט, יג.

במכתב לימי אלול הוסיף הרבי את
ברכותיו: בתחילתו "והשי"ת ימלא
משאלות לבבם לטובה", ובסיומו
"בקשר ליום הולדתה - לשנת
הצלחה בגו"ר".

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ג אדר"ש תשמ"א
ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו' מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!
מאשר הנני קבלת המכ" וכו',
ודבר בעתו -
בסמיכות לימי הפורים אשר ליהודים היחה
אורה ושמחה וששון ויקר - כפשוטו, וככל דחז"ל
בזה - כן תהי' לנו.
הפ"נ שבמכ" יקרא בעה רצון על הציון הק".

בברכה
Menachem Schneerson

ב"ה, ח"ח שבח"ח דשנת הקהל,
ה'תשמ"א. ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה...שי'

שלום וברכה!

..ולפלא שלא ראיתי ולא שמעתי מעוררים על הפשוט (בנוגע לס' התניא) בפני המדברים עד"ז, שלפענ"ד פשוט - ההיפך. והוא: א) לשון השער "ספר לקוטי.. בעזה"י" (שאף זה לשון אדה"ז) (כ"ק מו"ח אדמו"ר) הוא שייך רק לח"א (כמפורש בו-"חלק ראשון"). ושער היחיה"א - אינו "מיוסד ע"פ כי קרוב גו'"). ב) "הסכמת הרבנים בני כו'" - אינה הסכמה במובנה הרגיל (כשתי ההסכמות שלפני' - שעיקרה הסכמה על (תוכן) הספר, שלכן טוב להדפיסו כו'), כ"א ע"ש התחלתה "הוסכם אצלנו ליתן רשות כו'" להדפיס (אגה"ק). ג) "הקדמת המלקט" - היא ג"כ הקדמת ח"א בלבד, "חשובות" וועצה נכונה.. בעבודת ה". ד) השער לשער היחיה"א - הוא (ג"כ לשון אדה"ז ובסגנונו ממשיך דהשער לח"א): לקוטי אגה"א ח"ב הנקרא בשם חינוך קטן מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון נ"ע מיוסד על צד פ"ר דק"ש. וכחבו אדה"ז במקומו-לפני ח"ב. ובטלה החמי' על שלא נזכר ח"ב בשער הא' של התניא.

אף שעצ"ע: לא אחרי ש"נעשה" השער הראשון - שער הכללי דכל הספר (ע"י שהוסיפו בו "וניחוסף בו אגרת החשובה") הי' צ"ל, לכאורה, לשונו:.. בעזה"י. לקוטי אמרים חלק שני.. (כלשון אדה"ז הנ"ל ע"ד) שמע. וניחוסף בו אגרת החשובה..

והרי "וניחוסף בו אגה"ח" באה כבר בהוצאת שקלאב חקס"ו, היינו בזמן אדה"ז ובמקום הסמוך לו ואגה"ח שבה היא לא מהד"ק שלה כ"א מהד"ח, שכ"ז מראה שאדה"ז שם עיניו עלי'.

ה) י"ל דד"ה "חנוך לנער" שכתבו אדה"ז והעמידו לפני שער היחיה"א - הוא בדוגמת הקדמת המלקט לפני ח"א,

כי שתי סוגי הקדמות הם: א) ביאור סיבת כתיבת הספר, או הדפסתו. ב) הקדמה לתוכן הספר, או להבנתו.

ו) להעיר: בנוגע לח"א כותב אדה"ז "לבאר היטב איך הוא קרוב גו'" בנוגע לח"ב - "להבין מעט מזעיר מ"ש בזהר כו"....

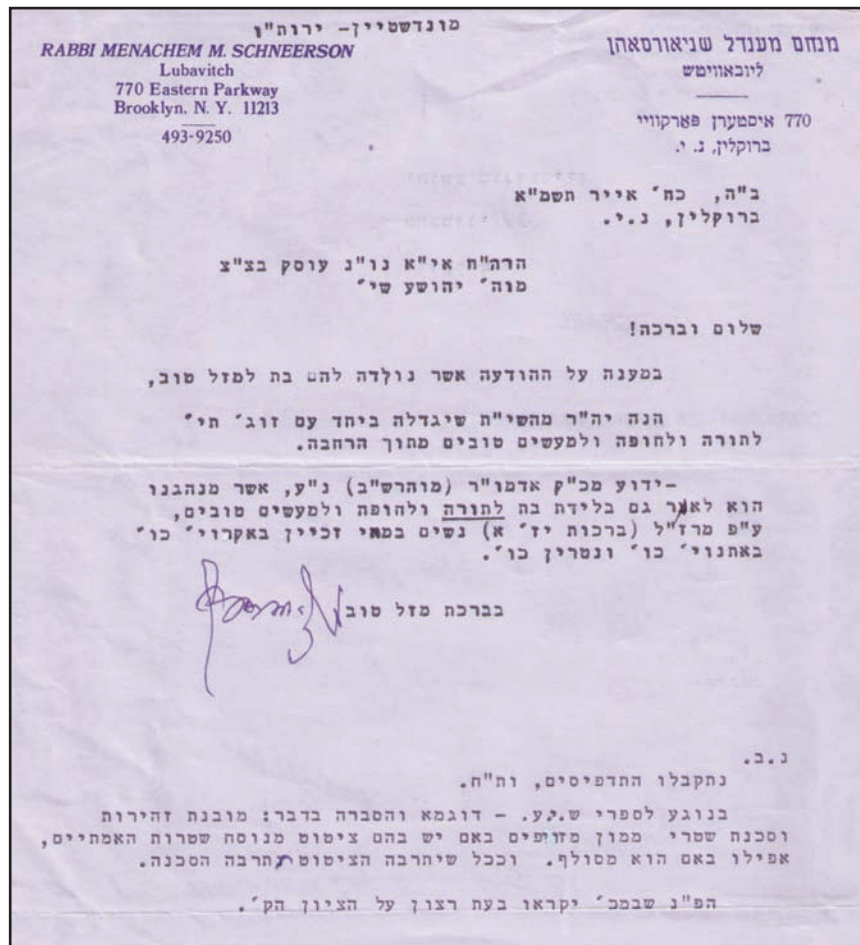
בברכה

לשאל ע"פ הרמ"א
הרבנים
התניא - כותב התניא
התניא

מכתבו של הרבי שנכתב במיוחד עבור ספר רשימת דפוסי התניא, ונשלח אלי מהמזכירות בפקודת הרבי, על-מנת שאדפיסנו בספר זה.

בד בבד נדפס מכתב זה גם ב'לקוטי שיחות' (כרך יז עמ' 519) אך בהבדל אחד: במכתב שנשלח אלי נכתב - בקשר לנוסח שער התניא "ספר לקוטי.. בעזה"י" - שאף זה לשון אדה"ז [ולא רק גוף הספר] ובלקו"ש נדפס: שאף זה לשון אדה"ז [ולא שאר נוסח השער].

במקומות שונים ניטש הוויכוח איזהו נוסח הוא הנכון, ויכוח שנמשך עד עצם היום הזה ועדיין לא הוכרע...

מכתב ברכה לרגל הולדתה של בתי נחמה דינה שתחי' לאויוש"ט.

אחרי חתימתו הוסיף הרבי את הקטע: **נ.ב. נתקבלו התדפיסים, ות"ח.**

זכרים כאן "תדפיסים" בלשון רבים, אבל התייחסותו של הרבי היא לאחד מהם בלבד, **בנוגע לספרי ש.י.ע.**

פשר דבר: כמה שנים לפני כן שאלתי את הרבי ב'יחידות' אם להדפיס מאמר שכתבתי בקשר ל"מוטיבים חב"דיים" באחד מסיפוריו של הסופר ש"י עגנון; הרבי האריך מאד במענהו, ותמצית הדברים:

הוא עצמו בעולם האמת, ואומרים שבחיי הפרטיים היה שומר תורה ומצוות. אבל הכתבים שלו...

מיט בולבעס - איך ווייס ניט ווי מ'זאגט דאָס אויף זשאַראַגאָן - קען מען ניט פאַלשן אַ מטבע. נאָר מיט סיגי זהב, סיגי כסף וסיגי נחושת [=עם תפוחי-אדמה אי-אפשר לזייף מטבע, רק עם סיגי זהב, סיגי כסף וסיגי נחושת].

הרבי חזר שוב: הוא עצמו בעולם האמת, ואומרים שבחיי הפרטיים היה שומר תורה ומצוות, ומסתמא כן הוא, אבל מוטב לנצל את הזמן על דברים טובים יותר.

אך מכיון שכבר כתבת, ואינך מפרסם זאת בשמך, ואפשר שתצא מכך תועלת - יכול אתה להדפיס זאת.

בשנת תשמ"א נדפס מאמרי זה (בחתימת יהושע ד. לבנון) בכתה"ע לספרות וכו' 'בקורת ופרשנות' (גל' 16). שלחתי לרבי תדפיס מהמאמר, ונקודת תשובתו מקבילה לדברים שנאמרו ב'יחידות' הנ"ל:

דוגמא והסברה בדבר: מובנת זהירות וסכנת שטרי ממון מזויפים באם יש בהם ציטוט מנוסח שטרות האמתיים, אפילו באם הוא מסולף. וככל שיתרבה הציטוט תתרבה הסכנה.

אלא שבדיבורו נקט הרבי בדוגמת מטבעות מזויפים, ובמכתבו - שטרי ממון מזויפים.

בקשר להדפסת הביבליוגרפיה לתניא כתב הרבי (ונמסר אל הרה"ח ר' אפרים וולף ע"ה):

(א) פנים [בתוך ה'פתח דבר' להוסיף] נבג"מ זי"ע [אחרי שמו של אדמו"ר הזקן].

(ב) תאריך [ה'פתח דבר'] ג' תמוז ה'תשמ"א כפר-חב"ד.

(ג) בוודאי יכניס שפע פקסימיליות (באם לא יתעכב על-ידי-זה אפילו רגע אחד).

לאור תשובה זו, קודמתה מחודש סיון תשל"ט ומכתבים נוספים בשנים תשמ"מ-תשמ"א (וכן שיחת הטלפון מהרב חדקוב בכ"ד תמוז תשמ"ב, המדווחת במכתבו של הרב וולף מכ"ז תמוז: בענין הוצאות של ר"י מונדשיין, אנו פנינו אליו בבקשה שיסדר ויערוך הספר להוצאתו לאור, ואמנם היתה לו בזה עבודה רבה ונראה שיש לשלם לו עבור עבודתו זו וכו') – נפלאת בעיני שאלתו של הרב חדקוב ע"ה, כפי המדווח במכתבו של הרב וולף ע"ה מיום ח' מנ"א תשמ"ב:

לשאלת כת"ר שיחי' מי נתן ההוראה להר"י שי' מונדשיין להתעסק בהוצאת הספר "תורת חב"ד".

לדברי הר"י מונדשיין היה זה לאחר חג השבועות בשנת תשל"ז או תשל"ח, כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש מהאברכים שיו"ל כתבי יד של אדמוה"ז, התניא מהדו"ק, וכן החלו להו"ל אז את ספרי הליקוטים, התקשר כת"ר שיחי' טלפנית אל הר"י מונדשיין והטיל עליו להתעסק בהו"ל של הספר "תורת חב"ד" וכמו"כ בענין השו"ע אדמוה"ז, ומאז התחיל ר"י מונדשיין להתעסק בזה. ולאחר מכן התקשר גם כת"ר שיחי' אליו לדעת מהתקדמות עבודתו.

[להעמיד דברים על דיוקם: היה זה לאחר חג השבועות תשל"ח].

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn, N. Y. 11213 493-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש</p>
	<p>770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.</p>
	<p>בי"ה, ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, פי' לאלה תחלק הארץ, טו בתמוז, דקיימא סיהרא דחודש זה באשלמותא. ה'תשמ"ב. ברוקלין, נ. י.</p>
	<p>הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי'</p>
	<p>שלום וברכה!</p>
	<p>המכתב נתקבל זעוד ועיקר הס' דמהדורות התניא, ות"ח ת"ח. ודבר בעתו - שבאים אנו מימי הגאולה די"ב-י"ג תמוז, שנזכרים הימים, ובטח, כבקשת בעל הגאולה (ובלשון הכתוב), נזכרים (באופן ד') ונעשים, שהזכרון מביא לידי מעשה, עשיית שליחותו של בעל הגאולה, שביקש את כאו"א ישראל לעשותה - כמפורש ומפורט בשליחותו, מכתביו הכלליים וגם במאמרי דא"ח שלו. מתחיל במכתבו המפורסם מיום ט"ו (קיימא סיהרא באשלמותא דחודש השלישי, הוא -) סיון שנת תפרי"ח, אלא, כיון שנצטוונו בתורתנו אוריין תליתי, להעלות בקודש - להוסיף בכל שנה על הנעשה בשנה שלפני, אף שבטח (כיון שכל ישראל בחזקת כשרות הם) עשה אז במילוי השליחות בתכלית השלימות האפשרית לפי יכולתו ומצבו אז, ובשנים מסוימות וזכאין - ה"מעלין" הוא ביתר שאת וביתר עז, ובשנה זו, <u>נה</u> שנים (ועליות) מימי הגאולה בפעם הראשונה בשנת פרז"ת, ועי"פ תורת הבעש"ט אשר יכל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם", הרי אמחז"ל ברמז הן - הן יראת ה' היא חכמה, פי' הן אחת - יראת שמים דאין לו להקב"ה בעולמו אלא ירי"ש בלבד, ושואלה (ומבקשה, כביכול) מ"ישראל, הן עם לבדד ישכון, ליראה.. ולאבה אותו ולעבוד את ה"א (אעי"פ אשר) הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה. ויה"ר שיעשה כאו"א בכהני"ל כדבעי, ויתרה מזו - כבקשת הקב"ה: שמע עמי גוי' הרחב פיך (בד"ת, כמבוקש - עיי' לעשות (מצוה)) - ומבטיח הקב"ה, בחותם הבקשה: ואמלאהו. והרי עשיות האמורות הם ענינים שהזמן - שבוע זה והבע"ל - גרמא, להביא קיום היעוד אשר יהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים ובאופן דאחשינה וארו עם ענני שמיא, ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל, בית לה' להקריב בו הקרבנות וחוגגין אליו כו', מקדש אד' כוננו ידך.</p>
	<p>ברכה להצלחה בכל האמור</p>
	<p>מצו"ב קונטרס הכולל מכתב הנ"ל והמאמר עשרה שיושבין כו' עדת א-ל.</p>
	<p>נ.ב. ז"ע נתקבל התדפיס "על התיקון הכללי כו"י". ועכ"פ הערה א' בתחלתו: ראה ה' תי"ת לאדה"ז פ"ב סוסי"י, רשי"ב.</p>

למכתב היה מצורף "קונטרס חג הגאולה יב-יג תמוז, תרפ"ח", מהדורת ברוקלין תשמ"ב.

ועוד הוסיף הרבי וכתב:

נ.ב. ז"ע נתקבל התדפיס "על התיקון הכללי כו'". ועכ"פ הערה א' בתחלתו: ראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ב סוסי"י, וש"נ.

התדפיס הוא ממאמרי שנתפרסם בכתה"ע לחקר תולדות ישראל "ציון" (שנה מז' חו' ב) שבתחילתו טענתי, שגישתו של הרה"ק
ר"נ מברסלב ל"שיכחה" אינה שונה מגישתה המסורתית של התרבות היהודית (ודלא כדבריו של אחד החוקרים).

על כך ציין הרבי להלכות תלמוד-תורה של אדמו"ר הזקן, ששם נאמר "כי השכחה באה מצד הקליפה" וכו' (ובהערות שם נסמנו
מקורות בספרות הקבלה, המדרש, הזוהר וחסידות חב"ד).

ביום טוב: ראה קידושין מ,א. פיה"מ להרמב"ם פ"א מ"א. אור התורה בראשית (לג, א ואילך). שם משפטים (א'קנז. א'קסא ואילך). מכתב כ"ק אדני"ע (בסי המאמרים שטי"ט ע' יח). ועיין פרש"י לבראשית (ז,א) בסופו - דגם העבר נעשה טוב. לאלה תחלק הארץ: פרשתנו פי' פינחס שיעור חומש דיום זה. ראה שמ"ר פמ"ח, ס"ב: אלה שמות בני"י כו'. לקו"ת פקודי ד,ג. תו"ח פקודי תרסא,ב. ד"ה אך בגורל, תרכ"ו. ועוד. תחלק הארץ: ע"פ הגורל וע"פ אורים ותומים (ב"ב קכב,א. קיד, ב) ובאה בירושה. ולהעיר מלקוטי לר"י"צ (לזח"א קעז,א). בתמוז: החודש בו תוקף השמש - שמש ומגן הוי' אלקים (ראה שבת נג,א. סוד"ה כי שמש ומגן הוי' אלקים, תרצ"ב - בסה"מ-קונטרסים כרך א' ר"א,א). דק"מא. באשלמותא: זח"ב פה, א. וראה שמו"ר פט"ו,כו. ובלשון הכתוב: אסתר ט,י. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. וידועה הרא"י ממשנה גיטין ספ"ג: ובהוצאת סמדר כו'. אוריין תליתאי: שבת פח,א. להעלות בקודש: ברכות (כח,א). ושי"ב וראה זח"ג קסב,ב. - בברכות שם "גמירי מעלין כו"י, במנחות (צט,א) "ומנלך דמעלין כו' דאמר קרא כו"י, אבל בירוש' בכורים פ"ג ה"ג שמעתי שמעלין כו'. - וראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"ד. וראה שד"ח כללים מ"ם ס"ק קצד, מאסף לכל המחנות או"ח סכ"ה סק"י"ב - הדיעות בכמה פרטים בזה, וכן אם הוא מה"ת או מדרבנן. שכל ישראל בחזקת כשרות הם: ראה רמב"ם ה"ל קדה"ח פ"ב, ה"ב. פרז"ת: להעיר מאוה"ת נ"ך עה"פ צדקת פרזונו (שופטים ה,יא) ושם (ע' טז): דאיהו מפזר והא ע"ד ו'וסף הוא המשביר כו'. וראה ד"ה א"ר אושעיא כו' צדקת פרזונו, תרפ"ט (סה"מ-קונטרסים כרך א' לב,ב). תורת הבעש"ט: היום יום ע' נב. כתר ש"ט (הוצאת קה"ת) בהוספות סי' קכז. וראה לק"א להה"מ סי' ר"ג. הן: ראה קהלת יעקב בערכו בתחלתו. הן..בלבד: איוב כח, כח. שבת לא, ב. ובחד"א שם. ושואלה..ליראה..אשר בה: עקב י,יב, יד. שבת שם. ולהעיר ממדרש תהלים (עה"פ כח, ד) אחת שאלתי. ובלקו"ת ס"פ מסעי (ומהה"מ שם). כדבעי: כתובות סז, רע"א. שמע..ואמלאה: תהלים פא, ט-יא. בד"ת: ברכות נ,א. וראה ירוש' תענית פ"ג ה"ו. קוני "מכתבים כללים להג הפסח, ה'תשמ"ב ע' 14 בהערות שם. יהפכו לששון..טובים: זכרי' ח, יט (רמב"ם ה"ל תעניות בחותמו. ובחומם הסליחה די"ז בתמוז ד"ה אמר (לשמחה ולששון)! ובפיוט ד"ה אתאנו: לששון ולשמחה כו' לשמחה ולששון כו' ליום ישועה ונחמה. וראה סוכה מח,ב. שערי אורה צט,א). דאחישנה..שמיא: סנה' צח,א. ויבנה..ישראל: רמב"ם ה"ל מלכים ספ"א. ויקבץ נדחי ישראל: להעיר מפ"י האריז"ל ב"מקבץ נדחי עמו ישראלי" (בסידורו ועוד). בית.אליו: רמב"ם ה"ל ביה"ב"ח בתחלתו. וידועה דעת הרמב"ן בזה (ר"פ תרומה. עקב י,א). וחוגגין אליו: ברמב"ם שם ממשין: שלש פעמים בשנה. וראה פט"ר פ"י שור"ח: כשיגיע הקץ כו' כל חודש וחודש ובכל שבת כו' (הובא בסי' המאמרים תרע"ח ע' קעג). וביל"ש (ישעי' בסופו): בכל חדש וחדש. עשרה..עדת א-ל: להעיר דעשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בד"ת שכינתא שריא עלייהו - השראה כזו שמלאך מתבטל ממציאותו לגמרי (אגה"ק סכ"ג - קלו, ב).

בתחילתו של מכתב הברכה לקראת השנה החדשה הוסיף הרבי: מאשר הנני קבלת ד' הפ"נ וכן הס' שבחי הבעש"ט - כת"י" ות"ח ת"ח [ה'ת"ח' השני ניתוסף בכ"י].

ובסופו, אחר התיבה "בברכה" הוסיף הרבי בכ"י: להצלחה - וחתי"ק

מאותה שעה שאיר הרבי את ס' "שבחי הבעש"ט" בארון שבחדרו, ושם נמצא עד עצם היום הזה.

למכתב היה מצורף קונטרס "לקוטי שיחות - מכתבים כלליים לר"ה ה'תשמ"ג". וכן קבלה מ"מחנה ישראל".

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn, N. Y. 11213 493-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.</p>
<p>ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשמ"ב ברוקלין, נ.י.</p>	
<p>הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יהושע שי</p>	
<p>שלום וברכה! מאשר הנני קבלת ד' הפ"נ וכן הס' שבחי הבעש"ט-כת"י ות"ח לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות ובו וחניות.</p>	
<p>ברכה</p>	

תורת חב"ד – ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן

שנת תשד"מ הוקדשה – ברובה – לעריכת הס' "תורת חב"ד – ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן";

תלאות הכתיבה, העריכה, הסידור לדפוס, ההגהה, העימוד וההדפסה עצמו מספר; הרבי דחק וזירז ללא הרף, והעבודה נעשתה בו-זמנית בכמה מקומות: איסוף החומר (לכתיבת גוף הספר וה'מבוא' הגדול) נעשה בעיקר בספריה הלאומית בירושלים, אבל גם בספריות אחרות ברחבי הארץ ואצל אספנים פרטיים (רובם בארץ, אבל גם ספריות ואספנים שבחו"ל, באמצעות התכתבות). הכתיבה נעשתה בביתי בירושלים, סידור גוף הספר בכפר-חב"ד וסידור ה'מבוא' בירושלים.

בגמר כתיבתו של כל פרק הבאתיו לסידור הדפוס וקבלתי הגהות של הפרק הקודם. וכך הוטל עלי לעסוק באיסוף, בכתיבה ובהגהה – תוך כדי דילוגים בין ירושלים לכפר-חב"ד.

בטכניקה שנהגה באותם ימים לא היה אפשר לתקן בדפוס אחד את מה שהקלידו בדפוס האחר, ואחר שמסרתי חומר בירושלים ונטלתי את ההגהות, נאלצתי לנסוע לכפר-חב"ד למסירת התיקונים השייכים אליהם. אך שם עבד המסדר-המתקן רק עד שעות הצהריים, וכשהגעתי לשם בשעות הבוקר המאוחרות, נדחו התיקונים ליום המחרת...

ידידי הרה"ח ר' שלום דובער לויין שי' עמד אתי – בהוראתו המפורשת של הרבי – בקשר רצוף, ומדי יום (יותר לנכון: בשעות הקטנות של הלילה) הייתי צריך לדווח בפירוט מה נעשה במשך היום, היכן אנו עומדים ומתי נסיים.

כשהלחץ גבר, נשארתי ללון בכפר-חב"ד במשך כל ימות השבוע וחזרתי לירושלים רק לקראת יום הש"ק.

כשהסתיימה מלאכת הספר עד תומה והספר הגיע לידי הרבי, התבשרתי שהרבי נראה נוטל את הספר עמו לביתו.

הרבי קרא את ה'מבוא' במדוקדק, ואף העיר אחר-כך מדוע לא נזכר בו כתב-יד מסויים שהתפרסם לפני יותר מעשור...

ימים ספורים לפני כן שהה הרה"ח ר"ח ליברמן ע"ה בחדרו של הרבי במשך כשעתיים – לרגל יום הולדתו – והרבי התעניין אצלו אם קיבל ממני את הספר ואם כבר קרא את ה'מבוא' הגדול אשר בו.

בספרו "עבודת הקודש אצל הרבי מליובאוויטש" הקדיש הרב לויין פרק שלם לתיאור מאורעות תקופה זו, כפי שהם השתקפו מהצד שלו, בהוראות שנתן לו הרבי בקשר לזירוז הדפסת הספר ובהערות שרשם על הדיווחים שנתקבלו ממני.

לפנינו פרק מאלף זה, בתוספת תצלומי התשובות בכ"ק של הרבי, שקיבלנו באדיבותו של הרב לויין במיוחד עבור ה'תשורה' הנוכחית. תשואות חן חן לו.

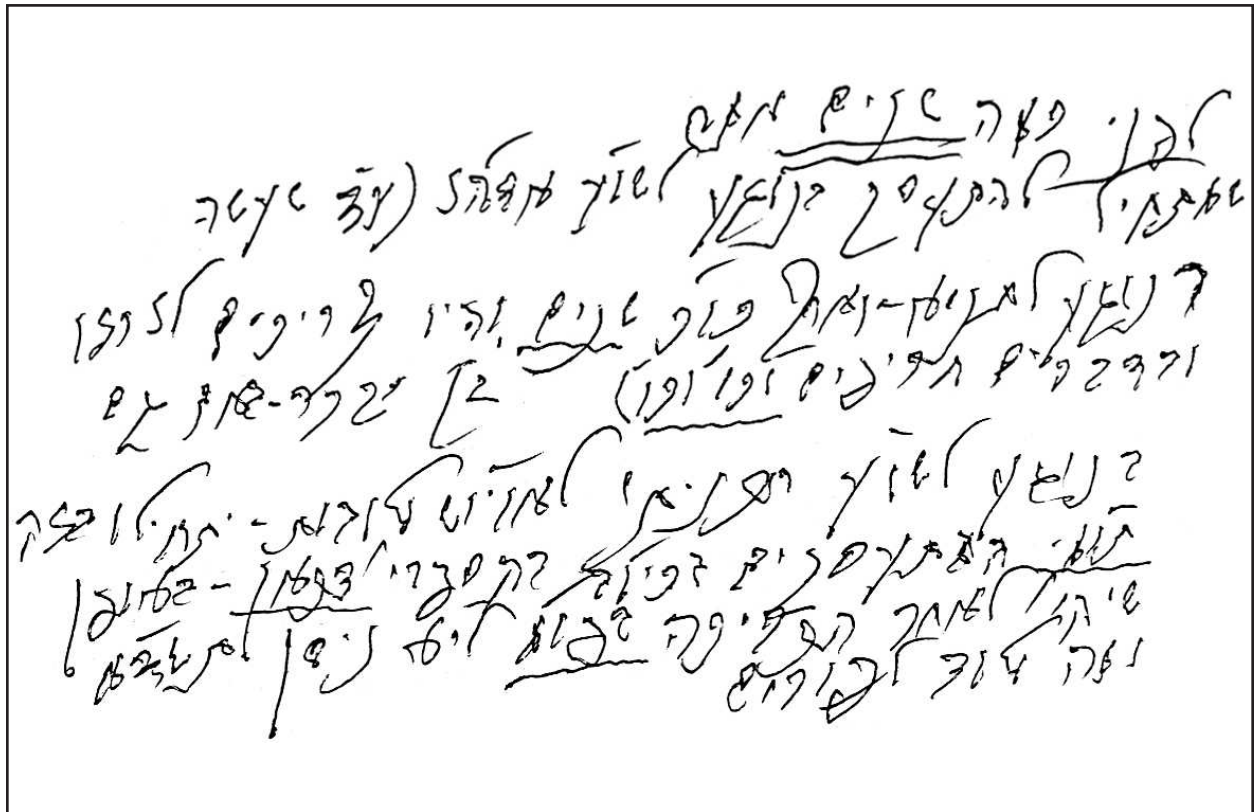

ספרי ההלכה של אדמו"ר הזקן

לספר זה הראה הרבי התענינות יוצאת מן הכלל, וזירז את ההו"ל בצורה בלתי רגילה. בפתקה שכתבתי לרבי בתשרי תשד"מ הזכרתי את ידידי הר"י שי' מונדשיין, בנושא אחר. הרבי לא התייחס לתוכן כתיבתי, רק כתב:

לפני כמה שנים אמר שמתחיל להתעסק בנוגע לשו"ע אדה"ז (ע"ד שעשה בנוגע לתניא – וארך כו"כ שנים, והיו צריכים לזרז ובדברים חריפים וכו' וכו')

(2) יברר – באם גם בנוגע לשו"ע תכניתו לאויו"ש טובות – יתחילו בזה תומ" המתעסקים בכיו"ב בהספרי' דכאן – באופן שיחי' לאחר הכריכה בפומ"מ לי"א ניסן תשד"מ, ומה טוב לפורים.

"בנוגע לתניא" הוא הספר "תורת חב"ד – ביבליוגרפיות – תניא" שערך הנ"ל ויצא לאור בשנת תשמ"ב. אחרי שנדפסה הביבליוגרפיה לתניא התחיל לערוך את הביבליוגרפיות לספרי ההלכה של רבנו הזקן, והרבי הכ"מ רצה שיצא לאור הדפוס לקראת י"א ניסן תשד"מ.

כתבתי על כך למונדשיין, שהשיב לי: א) את רישום דפוס השו"ע וכו' סיימתי לפני זמן רב, עבור מפעל הביבליוגרפיה, ולא לחצתי עליהם לזרז הבדיקה. ב) רישום זה היה רק עד הוצאת תש"כ. ג) הרשימה היא בהשמטת פרטים ודקדוקים שדורשים עוד עבודה. ד) תקוותי להשי"ת שיסייעני להשלים העבודה כרצון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כשקבלתי מכתבו הכנסתי, והרבי השיב עפ"י הסעיפים הנזכרים:

- (1) ה"ז הדבר שעורתי ע"ז.
 - (2) לאח"ז היו בטח רק הוצ' צילום (או בהוספות ברורות) ולכן כדאי להשלים ע"ע, כיון שלא תדרש חקו"ד רבות.
 - (3) בהשמטה אפ"ל רק חסרון (כשמה) וכל חסרון – ה"ז חסרון.
 - (4) לפענ"ד הסיוע ודאי, אבל הבחירה – בידו.
- לשלימות הענין – כדאי שתתוסף בסופו ושימה (קצרה, כדי שלא לעכב ההו"ל) דס' דשקו"ט בשו"ע אדה"ז, ועאכו"כ – דעיקרם בזה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בקשר לרשימת דפוס שו"ע אדה"ז, כתבתי לר"י
שי' מונרשיין את דברי כ"ק אד"ש, וקבלתי היום את
השובחו המצו"ב

שלום דובער לוין

① ה"ז הדבר שעורתי ע"ז
② אה"ז היו דשתיק טעם צילום
(או דהאמצע דרוכא) זאבן פסאי אה"ז ע"ע, עיון אלא
מגדע חנוך קדמ
③ דהאמצע א"כ יב חסרון (טאה)
④ חסרון ה"ז חסרון. ע"ע דשיוע ופ"א, אה"ז הדמיה-דיב
אליאמי הענין כפ"א אה"ז רטובו ראש (קלמה, כש"ט אלא
א"כ דה"ז) ר"ס דה"ז דש"א אה"ז, וקאפ"ב-דעק"א דעה.

ג

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בקשר לדפוס שו"ע אדה"ז כותב לי הר"י
שי' מונרשיין בכתב
מיום א' "מסרתי
היום בשעטומו"צ כ-
70 דפים לסידור
בכפר חב"ד".

הרבי כתב ע"ז:
מתוך ... דפים.
השבת:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בער"ח שבט כתבתי:
בקשר לדפוס שו"ע
אדה"ז כותב לי הר"י
שי' מונרשיין בכתב
מיום א' "מסרתי
היום בשעטומו"צ כ-
70 דפים לסידור
בכפר חב"ד".
הרבי כתב ע"ז:
מתוך ... דפים.
השבת:

70 עמודים אלו, בצירוף הצילומים השייכים להם, הם קרוב ל-200 עמודים, שהוא כחצי מכל הספר.

למחרת הפורים כתב אלי הרבי הכ"מ:
מהיר. המזרז כדרוש ע"ד הס' דשו"ע אדה"ז,
וכבר למחר ל' יום דלפני החג כו'.

ב"ה
כ"ק אדמו"ר שליט"א
מצו"ב עלי ההגהה של ההערות לאגרות-קודש
חלק השיעי.
חלק שמיני כבר מוכן לדפוס, ועדיין לא נחקבל
האישור.
כיון שאיני יודע הטעם לזה, האם להמשיך
בעריכת ח"ט וח"י כרגיל?
שלום דובער לוינ

האגרות
אדה"ז
וכבר למחר ל' יום דלפני החג כו'

דברתי עם מונדשיין, שאמר, שעוסק עתה
במבוא, ועם הסידור בדפוס מתרחבת
היריעה בהוספות והערות. דיווחתי, והרבי
השיב:
מהיר.

פשוט שכתבי ש(חשש) כן יהי לפני כו"כ
חדשים, לא הייתה כדי "להגיד העת"ל",
כ"א בשביל לעשות - שלא יהי' כן לעת"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א
מצו"ב עלי ההגהה של ההערות לאגרות-קודש
חלק השיעי.
חלק שמיני כבר מוכן לדפוס, ועדיין לא נחקבל
האישור.
כיון שאיני יודע הטעם לזה, האם להמשיך
בעריכת ח"ט וח"י כרגיל?
שלום דובער לוינ

האגרות
אדה"ז
וכבר למחר ל' יום דלפני החג כו'

מונדשיין הציע א"כ, שאולי כדאי להדפיס
לקראת י"א ניסן בלי המבוא, ואח"כ
להשלים. דיווחתי, והרבי השיב:
תלוי ב"גדרו" של קהת, האם חל על
קה"ת מחז"ל דחבר אינו מוציא מתח"י
דבר שאינו מתוקן.

האגרות
אדה"ז
וכבר למחר ל' יום דלפני החג כו'

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מלפנתי עתה לר"י שי' מונרשיין ואמרתיו לו, שיהי' מה צריך להיות הספר כרוך לפני י"א ניסן, ובאם אי אפשרי הדבר, אזי נאלץ לקחת אחת מהרשימות הקיימות כבר - בהוספות לשו"ע אדה"ז, ס' הק"ן וס' התולדות אדה"ז (אף שרשימות אלו משבשות ובלתי מושלמות), להוסיף עליהן צילומי השערים ולהדפיסן בקונ"ב בפ"ע.

וע"ז השיב, שהאפשרות היחידה שיהי' הס' כרוך לפני י"א ניסן הוא; א) שלא יכנס בו מבוא, שעדיין לא סיים. ב) לא יכנסו בו המקרים בקשר לשינויי הצנזור, שעדיין לא סיים. ג) לא יכנסו בו המקרים בקשר למחברי המ"מ שעה"ג, שעדיין לא סיים. ד) שיקח חופש לשבוע מעבודתו בספריה (שיקבל תשלום מקה"ח) ויסיים עריכת הסופית וההנהגה. וישאר שבוע להדפסה וכריכה - לאחר שיצא לגמרי מידיו.

שלום דובער לויך

כאמ כ"ק
 קאמא ניסן
 יהי' פנים
 קאמא
 ד"ר קרוניץ
 אהסיני (א) האמריקא

ועל דיווח נוסף השיב:

מהיר. באם עכ"פ בחודש ניסן יהי' כהנ"ל בשלימות - בלית ברירה להסכים על ההארכה הזו.

משיב

ב"ה ערב י"א ניסן
 כ"ק אדמו"ר שליט"א

מצו"ב נוסח השער וה"פתח דבר" ששולח הר"י שי' מונרשיין, ושואל אם לתח התאריך י"א ניסן - תמצא טעם ידעתי.

הספר כולו כבר מוכן על לוחות ההדפסה ואולי יגיע לכאן צילום במשך היום.

כ"ק תנן הגליון הראשון, שיכלול את המבוא, ותקוחו לסיים במשך חודש ניסן, על פי ההארכה שניתנה לו.

ליתר פרטים, אעתיק בזה קטע ממכתבו מח' ניסן:

בעוד שעות ספורות יוגמר אי"ה העימוד של הספר (162 עמ') דהיינו בלי המבוא. זה לי כמעט כשבוע שאני עובד בבית הדפס יומם ולילה ממש, אני לך בפפר חב"ד, ונסעתי ירושלימה רק ליום ששי-שבת.

שלום דובער לויך

בערב י"א ניסן קיבלתי ממונרשיין את נוסח השער והפתח דבר, ובקשני לשאול אם תאריך הפתח דבר יהי' י"א ניסן. ובקשר למבוא, תקותו לסיים במשך חודש ניסן, על פי ההארכה שניתנה לו. דיווחתי, והרבי השיב:

מצו"ב השתתפות בהוצאות הזירוז - \$100

(לתת התאריך י"א ניסן) - בתקוה שזה יבטיח (לסיים במשך חודש ניסן, על פי הארכה שניתנה לו, [שאז יודפס] הגליון הראשון, שיכלול את המבוא).

אזכיר עה"צ.

המלים המוסגרות הודגשו בכתי"ק מתוך מכתבי. ולמענה היה מצורף שטר של \$100.

ב"ה.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך השי"ע מסדרת
אגרות-ישיבה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"י, הכולל האגרות שנכתבו במשך השנים
הש"ס-ת"ח.

בראש הספר באים:

(א) מבוא.
(ב) צילום כתיב של כמה מהאגרות.
(ג) מפתח האגרות.
ובסופו:
(ד) מפתח ענינים.
(ה) מפתח שמות אנשים ומקומות.
כו נוספו, ציונים הערות בשוה"ג.
כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת, אוצר החסידים*

החברים: נדפסו, נ"י.

אגרות-ישיבה כ"ק אדמו"ר הוקם, כ"ק אדמו"ר התפעלו וכן אדמו"ר הגב"ה ד"ק, נדפסו (בכ"ד
אחר) בשנת תשמ"ג. אגרות-ישיבה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"י, ומלווים לכתב הנ"ל – בשנת תשמ"ג.
אגרות-ישיבה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"י (בשני כרכים) בשנת תשמ"ג. אגרות-ישיבה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
נ"י, כרכים אה – בשנת תשמ"ג. כרכים א-א בשנת ה'.
– ר"ת חלק הנ"ל ה"י ב"ש, ובשנת תשמ"ג נ"י, ובשנת תשמ"ג לכל אלה שיש המ"י אגרות
ובשנת תשמ"ג שילוחו לו צילום ע"י לרש"מ ח"ת הריב"ם ח"ת נ"י.

בער"ח אייר כתב אלי הרבי:

מהיר. הצעתי "לזרז את הר"י שי' מונדשיין מתחיל מהתחלת ניסן, עתה ער"ח אייר ולא הודיעני מאומה עד"ז?!
מאז ואילך התחיל הרבי לזרזו – על ידי, בצורה יוצאת מהרגיל. הרבי ציוה עלי לצלצל לו כל יום ולשאול על ההתקדמות
ולדווח; כך עד שהספר נדפס בפועל ממש.

בנראה חלה כאן איזו אי הבנה, והריני לפרט:

(א) פנים הספר סודר ונדפס בכפר חב"ד, ויצא מידי הר"י שי' מונדשיין
בה' אלול. ביום א' זה הוא נסע שוב לכפ"ח, ע"מ להגיה הסבלאות לפני שעלה
על הפרעס, וסידר לוח התיקון, שידפס בלליון האחרון (שכולל 8 עמודים),
ולכן עדיין לא נדפס גליון האחרון.

(ב) מח' ניסן ואילך הוא יושב בבית וכותב המבוא (לא הלך לעבודה בספריה).
כדי שלא לעכב ההדפסה ע"י נסיעה לכפ"ח, הוא מסר להדפיס המבוא בירושלים,
כל פרק מסר לדפוס מיד שגמר לכתוב.

אחמול אמר שנשארו לו עוד עמודים אחדים לכתוב, והוא יושב וכותב.
היום טלפנתי, וענתה אשתו תי' שהוא נמצא בבית הדפוס להגיה וכו'.

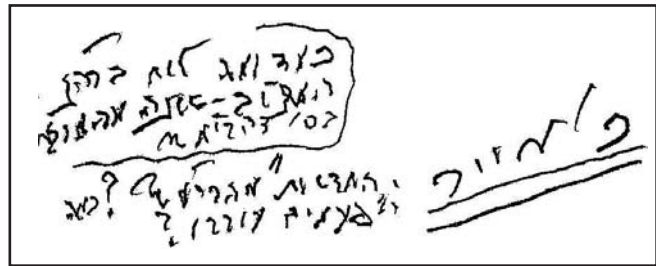
שלום דובער לוי

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בס"ב תשס"ח

בכ' אייר מסר הרבי הוצאה של לוח ברכות הנהנין וכתב לי:

כ' אייר. "החדשות" מהרי"מ שי' כמה פעמים עוררו?

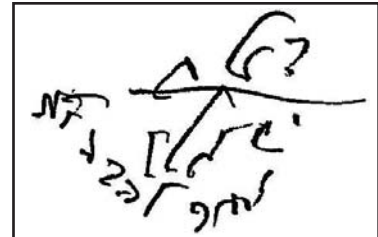
כמדומה לוח ברה"נ המצו"ב – שונה מהמובא בס' דהרי"מ שי'

השבתי: הר"מ שי' וואלף דיבר עם המדפיס, שהבטיח לסיים היום התיקונים ולמסור לר"י שי' מונרשיין לבדיקה אחרונה. אך עדיין לא סיים. כנראה מחר יסתיים.

והרבי השיב:

בטח ישאל מחר להבפו"מ.

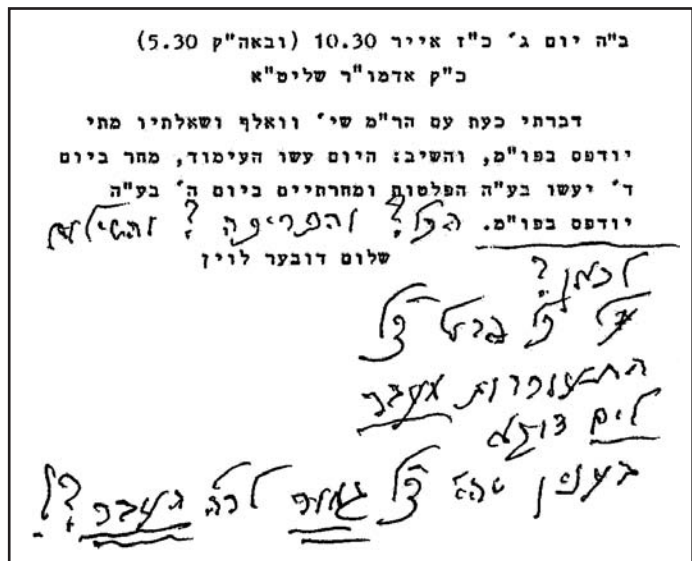
בכ"ז אייר דיווחתי:

דברתי כעת עם הר"מ שי' וואלף ושאלתי מתי יודפס בפו"מ, והשיב: היום עשו העימוד, מחר ביום ד' יעשו בע"ה הפלטות ומחרתיים ביום ה' בע"ה יודפס בפו"מ.

והרבי השיב:

הכל? והכריכה? והשילוח לכאן?

על כל פרט צ"ל התעוררות מעבר לים דוקא, בענין שהי' צ"ל גמור לר"ה העבר!?

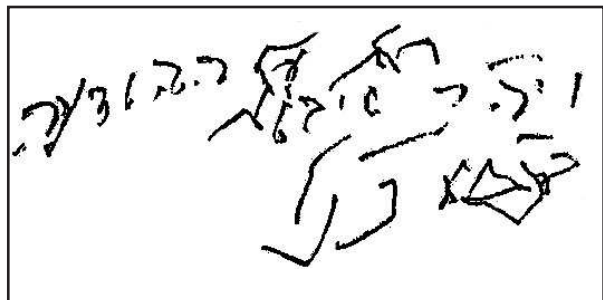

באותה שעה ביקר הר"י שי' וילהלם באה"ק, ובקשתיו לעזור בזירוז ההגהה וההדפסה. ביום ועש"ק דיווחתי:

דברתי כעת עם הר"י שי' וילהלם, שחזר עתה לביתו מהדפוס. הושע עדיין בדפוס, שם עובדים על הספר עד הש"ק, ובמוצש"ק ישתדלו לסיים. לדברי הר"י וילהלם נראה שהוא יוכל להספיק להביאו אתו לכאן, נדפס, ביום ג' הבע"ל.

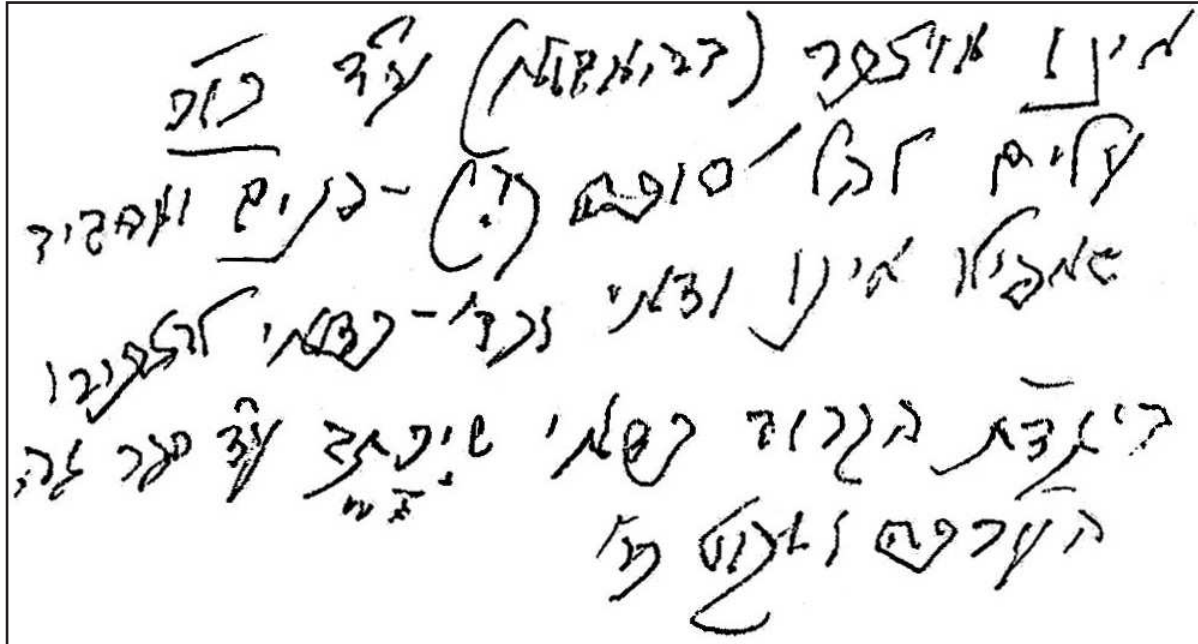
והרבי השיב:

ת"ח על ההודעה. ויה"ר שיבוא בפו"מ כנ"ל.

כשהספר הגיע לידי הרבי ועיין בו, כתב אלי:

אינו מוזכר (בהמבוא) ע"ד כו"כ עלים להל' סוכה(?) - פנים ומסביב שאפילו אינו ודאי וכו' - כדאי להזכירו.
ביגד"ת הקרוב כדאי שיכתב ע"ד ספר זה הערכה ושקו"ט כו'.

הי"ן אולדס (דבילאטא) ע"ה כ"כ
עלם זהו סופם (ד) - כנים ולחסידי
שאפילו אינו ודאי - כ"כ - כ"כ ארבע
דיגרת הנדוס כ"כ - ש"כ ע"ה ע"ה
הערכה ולחסידי

כוונת הדברים, שבמבוא דן אודות ההשלמות שנכתבו לשלחן ערוך רבנו הזקן. וע"ז העיר שכדאי להזכיר גם את ההשלמות להל' סוכה, שנדפסו בהוספות לפס"ד ועוד.

ובאשר להערכה ושקו"ט, מסרתי הדבר להרה"ת ר' דוד שי' אולידורט, שכתב דברי הערכה ושקו"ט בדבריו, ונדפסו בקובץ יגדיל תורה חוברת סא סימן קה. וגם הר"י שי' מונדשיין בעצמו כתב כמה השלמות, ונדפסו שם סימן קו.

ההתעניינות והזירוז היו גם באמצעות הר"ר אפרים וולף ע"ה; וכך מדווח הוא לרב חדקוב ע"ה בתאריך ב' אייר תשד"מ: בהמשך לשיחת הטלפון מאתמול, דברתי עם הר"י שי' מונדשיין ע"ד המבוא לספרו, ואמר לי שטרם גמר לכתוב כל המבוא, עד עתה ישנם כבר כמה עשרות עמודים שסודרו לדפוס, וחסרים גם כמה קונטרסים באמצע שהרי"מ צריך להשגיח על העימוד שלהם. מסדרים זאת במסדרה של ר' עדין שי' שטיינזלץ בירושלים.

בגמר ההדפסה (בא' סיון תשד"מ) כתב הרב וולף לרב חדקוב:

ספרו של הר"י שי' מונדשיין כבר מוכן, ס"ה הוצאות הספר עולה כ-7,000\$, כולל הוצאות הכותב.

מספרים אלו הדפיסו כ-420 ספרים בלבד, כי מספרו הקודם ביבליוגרפיה על התניא כמעט שהספר אינו נמכר.

*

כך גרמו לס' זה להיות "יקר המציאות", וכבר שנים רבות שהוא ב"בל יראה ובל ימצא" לדורשיו.

ואני תמה, האם לשם כך עורר הרבי וזירז את הכתיבה וההדפסה באופן כל-כך בלתי רגיל!?

המאמר ד"ה "ויספו ענוים"

לך יום ולעך ב' תולדות תשמ"ג
לך אדמו"ר אלא
מצד אחד אקדמי היום
מצד א' מונרשיין.
לאוס דודור ליון

ב"ה, כ"ג מרחשון, תשמ"ה.

כבוד ידי"ע הרה"ת רש"ב שי' לויין,
שלום וברכה!

לפני כמה שנים קבלתי אישור להו"ל שני מאמרים מכ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע,
ובמשך כמה זמן ערכתי את ד"ה ויספו ענוים עפ"י כו"כ כתי ומסרתיו לסידור
בדפוס. התחלתי גם להכין הערות ומ"מ וכו' אלא שנותרו לי כו"כ עניינים
לבירור ועיון, הנחתים לכשאפנה – ולא נפנית. נטרדתי בעניינים אחרים,
וענין ההו"ל נזנח בעוה"ר.
אשתקד הבאתי הכל לידי גמר בעז"ה, גם ההערות סודרו בדפוס וצורפו ל"פנים"
שהי' מסודר מזה שנים, הקונטרס כולו הוכן להו"ל, ולא הי' חסר אלא מעשה
הצילום וכו'.
אז נשלחה דוגמא לכ"ק אד"ש, והפעם לא נתקבל האישור להו"ל. ואין אני
יודע האם מחמת שהייתי באותם ימים מצווה ועומד להו"ל הביבליוגרפי' של
שו"ע אדמו"ר, או שמא מחמת שעבר זמנו כליל.
לפיכך שואל אני ממך אם תוכל לברר הענין הנ"ל, שמא חודש כסלו הבעל"ט
הוא שעת הפוסק להו"ל, או שמא ניטל עלי למשון ידי מההו"ל של מאמר זה.

מנאי ידידך דושו"ט תכה"י

יהושע מונרשיין

על מכתבי מכ"ג מרחשון תשמ"ה סימן הרבי בכי"ק את המלים "שעת הכושר להו"ל" – בחודש כסלו – את המאמר ד"ה "ויספו ענוים בה' שמחה" לכ"ק אדמו"ר האמצעי.

ובעז"ה נדפס המאמר בחודש כסלו שלאותה שנה.

כרם חב"ד

ביום ג' ב' אדר תשמ"ז הורה הרבי למזכיר למסור בטלפון ולא לשלוח בכתב (כנראה כדי לוודא שאכן יגיע המענה לידיעתו):

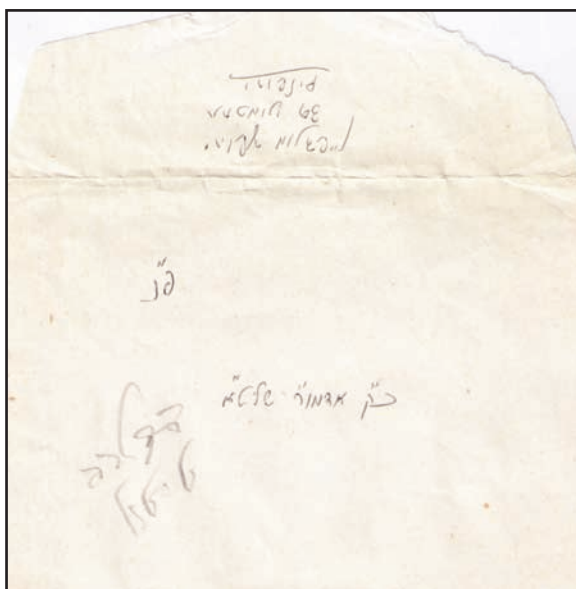
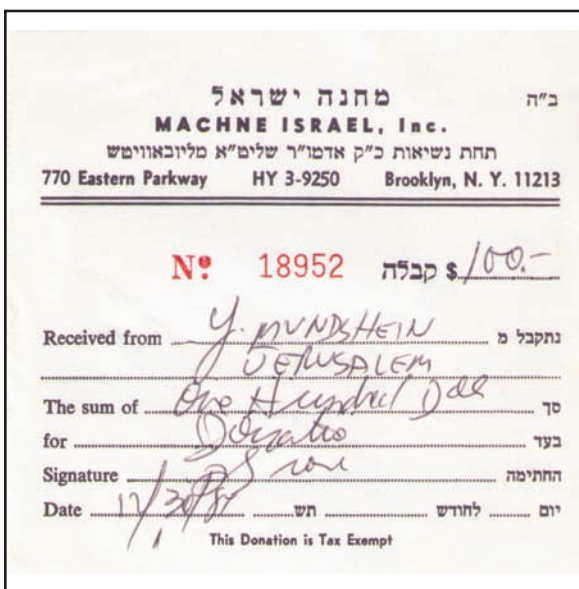
מכתביו ופנ"נ [=ופ"נ נתקבלו] ויקראו ב"נ עה"צ

המצו"ב נת' בעתו ות"ח ת"ח

וכדאי ביותר שיו"ל עד"ז בקשר לניסן

(ב' או יג) ולא לכללם ביחד

כלומר, להקדיש את הגליון הבא לב' ניסן (הוא יאצ"ט אדמו"ר הרש"ב) או ל"ג בו (הוא יאצ"ט אדמו"ר הצ"צ) אבל לא לכללם יחד באותו גליון.

לקראת ראש-השנה תשמ"ט שלחתי מעטפה ובה פ"נ ודמי-פ"נ.

על המעטפה רשמתי פ"נ, כפי שנהגו אז, כדי שידעו להוציא את המעות קודם יו"ט.

הרבי רשם על המעטפה בכי"ק: **בדלרה טיטול**

כלומר: לאשר במכתב (הכללי) של ראש-השנה (בדלראש-השנה) ולכתוב בו את ה'טיטול' (תואר) המתאים.

מכתב זה לא נשלח אלי מעולם, ואחרי ג' תמוז נמצאה המעטפה ובתוכה הקבלה.

בח"י אייר תשנ"א (יאצ"ט המאה ואחת שנה למוהר"ר א"ד לאוואוט נ"ע) כתבתי לרבי:

בס' "קב נקי" כלל ל"ו (ס"ק כ-כב) מביא מ'תשובת אדמו"ר מהרמ"מ מליבאוויטש נבג"מ ממה שהשיב לי על שאלתי – והיא הנדפסת בשו"ת הצ"צ אה"ע סי' ר (והמצוטט ממנה ב"קב נקי" הוא שם באות ב' ו-י"א). וגם נרמז בלשון השואל "פה ק' ראמאנאוקא". וע"פ הנ"ל הי' הרב השואל באותה שעה כבן ל"ד שנה.

על כך השיב הרבי בכת"י ק:

ות"ח, ומאחז"ל בגודל הענין דאזניים לתורה. אזכיר עה"צ.

ביאורי תניא שהגיה הרבי בני"ק - ראה לעיל עמ' 22

- צ"ב הנ"ה -

פ"א. תניא: הא דנקט להגי' תניא ולא כהגירסא המקובלת דרש ר' שמלאי, ידוע
הטעם שכא לבטל ולהכריח הקלי' הנק' תניא. והענין דאי' כסה"ק (ראה פ"ח כוונת
ספיה"ע, כהאריז"ל כי' האידרא) דקלי' תניא שהיא קשה ביותר, נמצאת כרוכ כלב לופדי
החורה, וע"י לימוד פנימיות החורה נכרתה ומחכטלה. ולכן האד"ר שהיא החלום פני'
החורה שנחכרה ע"י רשכ"י מקור פנימיות החורה - פתיחה ג"כ "תניא", וכן טש"כ -
תושב"כ של חסידות - החלום ומקור הכיאר ל כל עניני החסידות, פותח כתניא להכריח
קלי' הנ"ל. (משיחת ש"פ וישב תשי"ד).

פ"ב. ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש: לכאו' מהו הלשון "נפש השנית"
דמשמע שאמא שענינה קשור לנה"כ, הול"ל "ועוד נפש" וכה"ב,
והכיארור הוא שענין נה"א הוא שהיא שנית לנה"כ, דדוקא מצד זה שיש נה"כ
ויצה"ר, לכן יש גם נה"א, כי לולא נה"כ ה"א הנה"א מושרש כעצמות כמו קודם ירידתה,
ולא היתה יורדת לבוף גשמי, כי לעצמה אי"צ תיקון (דאף כשעת החטא הנה נה"א אינה
שייכת לזה כלל וכלל) ודוקא מפני שיש נה"כ לכן הנה יש גם נה"א - נפש שנית, שע"י
יכרר אה נה"כ, שענין הגשמי לא יתפוס אצלו מקום כלל (כמכואר כשיחה כארוכה).
ולפעמים מכואר שנה"א נק' נפש השנית, היות ונה"כ קדום בזמן, דנה"א כניסתה
אחר נה"כ, אולם אאפ"ל דמפני קדימה בזמן כלכד ללא קדימה כהוכן וענין יחשב ראשון,
ואם נה"א קדומה ובעלים בענינה, לא תקרא שנית לנה"כ. אלא כנ"ל שגם כהכנה הרי
נה"א היא שנית לנה"כ, דדוקא מפני שיש נה"כ ויצה"ר לכן יש נה"א לכררם, ולכן
אע"פ שנה"כ הוא נכרא ולא אלקות, ונה"א היא חלק אלקה ממעל ממש, פ"מ מחמת שכאח
מחמת נה"כ נקראת "נפש השנית".

(משיחת ש"פ מקץ תשכ"ו).

פ"ו. קיום וחיות כל מאכלות וכו': הא דאין דומם כגקה"ט, משום דדומם הוא ממל',
וכה לא הי' משכירה איהו כדקאמר כזה"ק | ארעא אתכטלה.
(מהמשפיע רש"ח קסלמאן ששמע מהרה"ח
הרה"ב רלוי"צ נ"ע - אכי כ"ק אד"ש)

(115)

פ"כ. שכולן מתאימות ואכ"א לכולנה: כולן מהאימות הוא למע' מכחי' אכ"א כו',
שענין מהאימות הוא שהן עצם א', שהעצם כמו שהוא מחלק לכמה חלקים.
(משיחת ליל שמח"ת תשי"ח).

פ"ה. כשאדם יודע ומשיג כו' הרי"ז משיג כו': מעלת ההתאחדות שבלמוד התורה על שאר החכ', לבדי' זאת שבתורה הרי המושכל הוא חכ' ורצונו של הקב"ה במילא היחוד שבוה הוא יחוד עם אלקות, אלא גם שאופן היחוד הוא אחר, היות ובשאר החכ' אין אחדות אמיתית – שהיא רק בתורה – ולכן גם אופן ההתאחדות שהאדם מתאחד עם המושכל ג"כ חסר בזה, היות שהגם שמתאחד עם המושכל, אולם השכל מלוּבש בענין, והתאחדות ~~המשכל~~ ~~אצ"ל~~ וכח המשכיל היא רק בשכל שבהענין ולא בענין עצמו, וכמו בחכ' התכונה כשלומד מהלך השמש הירח והגלגלים, הריהו מתיחד רק בשכל שבמהלכם ולא במהלך עצמו. ונמצא שבשאר מושכלות ישנו ענין ~~שניות~~ ~~דפירוד~~, משא"כ בחכ' התורה, היות ואסתכל באורייתא וברא עלמא, הרי כח השכל מתקשר לא רק בהבנה שבהענין אלא גם בענין עצמו, היות והענין עצמו מתהווה מחכ' ורצונו של הקב"ה, במילא בשעה שמתאחד בחכ' ורצונו של הקב"ה, הריהו מתאחד עם הענין עצמו. (משיחת ליל ה' דחנוכה תשי"ז).

פ"ז. וכמו שעשה רבא לתלמידיו שאמר לפנייהם מילתא דבדיחותא: הגי' בש"ס ובע"י היא רבה, זלכאו', הגם שנמצאת הגי' רבא ביל"ש מלכים ובר"ח מס' פסחים, אולם הכלל הוא בנוגע להלכה לנקוט כהש"ס ולא כהמדרש, וכן יש לילך אחר רוב הנוסחאות, ומדוע בחר בהגירסא רבא.

וי"ל מדאלו ואלו דא"ח הרי שגם רבא וגם רבה נהגו כן, ומזה שהגמ' אינה מסתפקת בפסק ההלכה – שאין בו כל מחלוקת – שד"ת צ"ל מתוך שמחה, ומביאה גם המעשה רב, הרי שהמעשה בא לפשוט ספק בהלכה, והוא שלכאורה מי שאין תורתו אומנתו יקדים לתלמידים מילתא דבדיחותא כיון דפסיק מלמודו בלא"כ, אולם מנין שגם ~~ל~~ מי שתורתו אומנתו יש ~~ל~~ להפסיק, וזה מביאה הגמ' מרבה דלא פסיק פומי' מגירסא (כמ"ש לעיל פ"א) ואף הוא פפסיק מלמודו לומר מילתא דבדיחותא קודם הלימוד לתלמידיו,

וספק נוסף יכול להיות אם יש צורך בהקדמת מילתא דבדיחובא ללימוד שהוא עצמו מביא לידי שמחה, ~~אצ"ל~~ ~~אצ"ל~~ ~~אצ"ל~~ וזהו הלימוד מהגי' רבא, שאופן לימודו הי' כפי שאמרו (ב"ב) "צד"ג גרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בשרא שמינא בי רבא", שהי' לימודו באופן דבישרא שמינא המפקח את הלב.

ולכן בש"ס – שהוא לכללות ישראל מתחילת הדורות עד סופם, וכולל גם אלו שאופן לימודם באופן דלא פסיק פומי' מגירסא – מובאת הגי' רבה, משא"כ בס"ב, שמידת הבינוני היא מידת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך, א אין שייך כ"כ הפס"ד בהנוגע למי שאין תורתו אומנתו, כמ"ש בפוסקי' שהיום אין, או כמעט אין כלל ענין תורתו אומנתו, והנוגע לעבודתינו הו"ע שבאיזה לימוד שיהי' צ"ל ענין הקדמת השמחה אפי' ע"י אמצעי של ק"נ. (משיחת י' שבט תשכ"ד)

פכ"ה לפה צוה מרע"ה כו' לדור שנכנסו לארץ: דענין ק"ש המכואר לעי' שייד' - א"ל י. ל. א.
 דוקא לדור שנכנסו לארץ שלא היו ככחי' ראי', משא"כ דור המדבר הי' כחם כחי' ראי'.
 (משיחה יום כ' דחב"ש השי"ג).

ויחוד זה למעלה הוא נצחי לע"ן: ואף שעכירה מככה מצוה, הרי"ז רק לגבי שכר המצוה, ולגבי פעולתה כנפש, אולם עצם המצוה - מציאותה והמאחדותה עם נפש האדם הרי"ז נצחי לע"ן. (משיחה ליל שמח"מ השי"ה).

ויחוד זה למעלה הוא נצחי לע"ן וכו' וכו' גלוי רצונו שכדכורו שהוא חסודה הוא נצחי: חסודם והוא עפ"י דכר ה' וכזה מקיים רצונו - שהוא למעלה מהזמן ולמעלה מהמקום, הרי אז אפי' אם הצווי הוא לזמן וענין מוגבל - אין נובע, מכיון שענינו כזה הוא כהלמעלה מהזמן וכהלמעלה מהמקום. (וכעד"ז כנגלה דמורה, ~~בהענינים הדורשים שיטתו אשר אם זהו דבר מצוה~~ מצוים' אחשכ' ~~במאכלו יש בו שיטתו נכחי~~).
 (עפ"י מכתב כ"ק אד"ש).

Handwritten notes:
 (צ"ל) (א"ל י. ל. א.)
 (שי"ג) (שי"ה)

פכ"ה לפה צוה מרע"ה כו' לדור שנכנסו לארץ: דענין ק"ש המכואר לעי' שייד' - א"ל י. ל. א.
 דוקא לדור שנכנסו לארץ שלא היו ככחי' ראי', משא"כ דור המדבר הי' כחם כחי' ראי'.
 (משיחה יום כ' דחב"ש השי"ג).

ויחוד זה למעלה הוא נצחי לע"ן: ואף שעכירה מככה מצוה, הרי"ז רק לגבי שכר המצוה, ולגבי פעולתה כנפש, אולם עצם המצוה - מציאותה והמאחדותה עם נפש האדם הרי"ז נצחי לע"ן. (משיחה ליל שמח"מ השי"ה).

ויחוד זה למעלה הוא נצחי לע"ן וכו' וכו' גלוי רצונו שכדכורו שהוא חסודה הוא נצחי: חסודם והוא עפ"י דכר ה' וכזה מקיים רצונו - שהוא למעלה מהזמן ולמעלה מהמקום, הרי אז אפי' אם הצווי הוא לזמן וענין מוגבל - אין נובע, מכיון שענינו כזה הוא כהלמעלה מהזמן וכהלמעלה מהמקום. (וכעד"ז כנגלה דמורה, ~~בהענינים הדורשים שיטתו אשר אם זהו דבר מצוה~~ מצוים' אחשכ' ~~במאכלו יש בו שיטתו נכחי~~).
 (עפ"י מכתב כ"ק אד"ש).

Handwritten notes:
 (צ"ל) (א"ל י. ל. א.)
 (שי"ג) (שי"ה)

פל"ד. העסק כח"ח כפי הפנאי כו' כפי מסה ידו אשר הרחיב ה' לו: ואם ירחיב ה' לו עוד כו'. ומחשבה טובה כו' וגם שאר היום כולו שעוסק כמ"פ יהי' מכון כו' ע"י כתיבת הצדקה: הגם שיוצא י"ח והגייה גו' ע"י פ"א שחריה כו', אולם מצוה ת"ח נשאר מחויב כה כמשך כל היום, ולכן מחפש אדה"ז עצה לעשותו מכון לשכתו יח' כמשך כל היום.

אלא שצ"ל דלכאו' הי' צ"ל ענין ואם ירחיב ה' כו' יוסיף אומץ ומחשבה טובה כו' קודם להפסק השתי נקודות המורות כתיבא על הפסק גדול ביותר, שהרי ענין זה שייך לענין ת"ח, ולא לענין הצדקה שאח"כ, אצ"ל ויובן בביאור ענין מה שלא סיים המא' מחשבה טובה ורומז כאמרו "כו" ולא מסיים "מצרפה למעשה", והנה מא' זה דמח' טובה כו' מוכא בעוד שני מקומות כתיבא (פס"ז, פמ"ד) ושם מדייק מדלא כתיב מח' טובה מעלה עליו הקב"ה כאילו עשאה, אלא הל' הוא מצרפה למע', משמע מזה שצ"ל להמעשה, וענין צירוף המח' למע' הוא מפני ^{המח' המעלה} (למעלה היא) הרכה מכלי המעשה, ומצ"ע חמ"ע הוא ענין כפ"ע והמח' היא ענין כפ"ע, ולולא הצירוף הי' זה מעשה ללא כוונה, והקב"ה כחסדו ממשיך ומצרך הכוונה להמעשה, אע"פ שהכוונה שהכונה מטורחה כ"כ כהעלומות לכו ומוחו שאין לה שום שייכות וחיבור עם המעשה כפועל.

אולם כשמביא אדה"ז כאן לענין מח' טובה כו' הרי"ז ²¹⁴ ~~הרי"ז~~ ענין "ואם ירחיב ה' לו עוד אזי טהור ידים יוסיף אומץ", וע"ז מביא ומח' טובה כו' וכאן אאפ"ל שכונתו למח' טובה הכאה לאחר שירחיב ויוסיף אומץ, היות ואז הלימוד הוא כמשעש ולא כמחשבה. אלא עכצ"ל שכונת אדה"ז היא שאם יש לו כמח' שלכשירחיב ה' אזי יוסיף אומץ, הרי מחשבה טובה זו נחשבה לו כעשיית מכון לשכתו יח'. ולכן אינו יכול להכיא סיום המא' מצרפה למעשה, שאז הפי' הוא כנ"ל שמצרף המח' למעשה שכבר נעשה כפועל, משא"כ כאן רוצה כהענין הכ' שכזה, דנחשבה המח' כמעשה. וכן מוכח כסוגיא בקדושין שמעלה מח' דקדושה על מח' דלעו"ז היא גם בכך שעל מח' דקדושה קבליים שכר אע"פ שלא באה לידי מעשה, אלא שזהו ענין הספול בענין מח' טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שיש כו שני ענינים הא' שישנו להמעשה ואז מצרף הקב"ה את תמח' למעשה שיחי' מצוה עם כוונה שאז הוא שכר גדול ביותר, וענין ת"ח הוא שעל ענין המח' כלכד מעלה עליו כאילו עשאה, שמקבל שכר על המח' עצמה, אולם לא כהשכר על מצוה כשלימותה מעשה ומח' יחדיו אלא רק מעלה עליו כאילו עשאה - ככ"ף הדמיון, משא"כ כשיש גם מעשה הרי"ז מצטרף לדבר שלם, מעשה אמת וכוונה. והיות שהמח' היא על ~~המח' המעלה~~ לו ה' כו' ואינו מוגבל כמחשבתו ויכול לחשוב שירחיב לו ה' כהכלייה עד שיחי' פסוד לגמרי מסרדוה הפרנסה ויזכל ללפסוד כל היום כולו, הרי שמצד מחשבתו הטובה נעשה מכון לשכתו יח' כל היום, וכזה משתוות עם ענין הצדקה שג"כ נחשב מכון לשכתו כמשך כל היום שעוכד אגל לפרנסתו, ולא רק כתיבת החומש לצדקה אלא בעבודתו על הד' ידות, וכך גם כח"ח שלא רק שהוא מכון לשכתו יח' כשעה לימודו פ"א שחריה כו', אלא אף כמשך כל היום כולו כמחשבה טובה הנ"ל. ולזאת מכדיל אדה"ז ענין הנ"ל כשפי נקודות מענין הקודם ומצרפו עם ענין הצדקה שהיא מכון לשכתו יח' כמשך כל היום כולו.

אלא שיש להכין מדוע מקדים ככלל לענין המכון לשכתו כשעה לימוד חפ"א שחריה כו' הרי הי' יכול לכאו' לומר מיד שע"י מח' טובה כנ"ל יכול להיות מכון לשכתו גם אם הוא עסוק בפרנסתו עפ"י שו"ע, וגם יש להכין מדוע מוסיף שע"י החורה וההפלה עולים הד' ידות לאחר שכבר הקדים ואמר שחומש מעלה עמו כל הד' ידות,

אלא שבפנין מכוון לשכחו יח' ישנם כמה חילוקים, כשם שישנו לחילוק הכללי בענין השראה השכינה, דכתיב אה השמים ואה הארץ אני מלא וליה אהר פנוי מיני' וככ"ז אופרים ושכנתה כהוך כנ"י, שאין דומה כלל ההשראה במשכן וכמקדש להשראה דאה השמים ואה הארץ אני מלא שזה גם במקום ע"ז, אע"פ שאוהם ענינים עצמם פכריזים אני ואפסי עוד, לי יאורי ואני עשיחני, אעפ"כ, כמש"כ אדה"ז בשעהו"א, אי"ז ח"ו צמצום כפשוטו – דחרי ליה אהר פנוי מיני', ואי"ז שהוא ~~הוא~~ בענין מלך היושב כהיכלו ומביט במקום האשפה – שחרי הוא והשגחתו חד, ואעפ"כ חרי אין תכלית הכוונה שיהי' ענין אה השואה"א אני מלא – אפי' במקום האשפה, אלא שיהי' ושכנתי כהוכם כפי שהי' בקדה"ק, דעשרה נסים נעשו בכיהמ"ק בכלל, וכיחוד במקום ארון שאינו מן המדה,

חרי שבקדושה גופא ישנם חילוקי מדרי' בענין מכוון לשכחו יח', וכמ"ש במא' כיאו לכוש מלכוח שישנם דכרים הגשמיים הראויים שיקיימו כהם המצות, והם עומדים בעילוי לגבי אוהם הדכרים שא"א לקיים כהם מצות, וע"י קיום המצוה כפועל מעלים אוהם בעיולצ גדול עוד יוחר,

וכל' יוכן גם כאן שיש כמה דרגות כעשיה המכוון לו יח', דכשעה שלומד תורה כפועל, פ"א שחריה אפ' עו' חרי אז דכר' ה' יושא מפיו, והקב"ה קורא ושונה כנגדו, ודכרי אשר שמתי כפיך וכו' ובשעה מעשה חרי מה להלן כאימה וכיראה וברחת וכזיעה כך בשעה שלומד ואז הדכרים מאירים ושמחים כנתינפם מסיני וכאימה וכיראה וברחת וכזיעה,

אולם בשעה שישנו ענין מח' טובה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, חרי אי"ז אלא מח' כלבד, וא"א להיות ענין הקב"ה קורא ושונה כנגדו שחרי. אין יודע כלל כאיזה הלכה ילמד, והרי"ז רק כללוח הענין דמ"ח שהי' עליונים ירדו למטה ותחתונים עלו למעלה, שכפי שהוא במח' כך נעשה כפועל, והקב"ה מוסיף שיהי' כאילו עשאה – בכ"ף הדמיון,

ולכן כהורה גופא חרי"ז שלא כערך המכוון לשכחו לו יח' כשלומד כפ"מ פ"א שחריה כו' להמכוון לשכחו בשעה שמחליט כחוקף הדרוש ש"אם ירחיב ה' לו אזי יוסיף אומץ' עד שיגיע למדרי' תורתו אומנותו, וזהו הטעם שמחלקים בין שני הענפים, מפני שזה כאי"ע בין הענין של מ"ח מחדש – הקב"ה יושב חקורא ושונה כנגדו, וכאימה וכיראה וברחת וכזיעה, שלכן הוא הנוסח נותן ההורה – לשון הורה, לכין הענין של מח' טובה שצריך שיעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

ועד"ז הוא החילוק בין שני הענינים שכצדקה, דהן אמם שישנו ענין שע"י החומש שנוהן לצדקה ח"ה מעלה עמו שאר הד' ידות, אולם אופן העלי' כזה הוא כפי שמכאר מיד שזה ע"ד שכל חחי עולה ע"י הקרבה כהמה אחת, שאז מין חחי נשאר בק"נ, שכל הענינים שישנם בק"נ נשארו גם אחר ההקרבה, וההקרבה פעלה רק המשרה – וכלשון חרלכ"ג עלוליה – שיחי' מוכן יוחר שיוכלו לקיים בו מצוה, ואף להדעה שהזמנה לאו מילתא היא, אעפ"כ פעולת כ"ש ודאי שפועלת ההזמנה, וכך כפעולת ההקרבה נעשה עילוי ככל מין חחי, לא שיוצאים מק"נ, אלא שנפעלה כהם אצמגא חכשרה הזמנה וקירוב יוחר שיוכלו לצאת מק"נ ולהכלל בקדושה.

ויוכן יוחר עפ"י המכואר כהא דאסור אכו"ש קודם התפילה, שהפילות במקום תמידים חקנום, מפני שאז הנשמה כאפו כלכד ולא ככל גופו, וכדרז"ל חורשים זאת מחסוק חדלו לכס מן האדם אשר נשמה כאפו, וע"י התפילה מהפשטה הנשמה מהאף ככל חגוף כולו, ולכן אח"כ כשאוכל ושותה יכול הוא להעלות להכהמה, העוף והצומח שאוכלם למדריגת

ה

פל"ז מעשינו ~~ועבודתנו~~ תכלית השלימות של ימוה"מ ותחה"מ כו'. פי' תכלית הוא מטרה וגם סוף. דימוה"מ ש הם המטרה והסוף של שית אלפי שנין דהוי עלמא, זמן הבירורים. ואי"ז רק המטרה ותכלית העילוי באיכות, אלא גם בכמות הרי"ז בא בסוף אלפיים שנה של עבודת הבירורים. (והגם דאם זכו - אחישנה, מ"מ הרי אז הוא סיום הב' אלפי שנין) ובימה"מ גופא הוי תחה"מ שהוא התכלית של ימוה"מ באיכות, וג"כ בא בסוף ימוה"מ (כמ"ש בזהר ח"א שבסוף מ' שנה של עניני המשיח יהי תחה"מ). ועז"א בתניא שתכלית השלימות של ימוה"מ ותחה"מ תלוי במעשינו ועבודתנו במשך זה"ג. ומבאר אמור"ר (בהגותיו על התניא) מהו כפל הלשון "מעשינו ועבודתנו", ומציין שיובן עפ"י מ"ש באגה"ק ד"ה והי' מעשה הצדקה שלים ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם. שישנם ב' ענינים: מעשה הצדקה ועבודת הצדקה. והחילוק, שלשון מעשה מתאים על דבר שכבר נעשה, היינו דבכ"א מישראל הרי בטבע נשמתו הנקראת - בת כהן, שכהן איש החפד, וממילא יש גם בהנשמה טבע החסד והטוב. (ואי"ז סתירה למ"ש בת"א שהמידות הן כפולות ומצד זה ישנו גם לענין הגבורות, מ"מ זהו מצד נה"מ, משא"כ מצד נה"א עצמה הרי נמשכת לחסד וטוב) וזהו ענין מעשה הצדקה שהוא דבר שכבר נעשה - בלא עבודה, וזהו והו' מעשה הצדקה שלום פועל שלום בפמשמ"ע כמ"ש עושה שלום במרומיו וכן בפמשמ"ט. ועוד ישנו ענין עבודת הצדקה שזהו עד עולם היינו שלא רק שפועל שלום כו' שזה יכול להיות שיהי' רק לזמן מה, אלא שאינו נפסק לעולם. וזהו ענין כפל הלשון "מעשינו ועבודתנו". וב' ענינים אלו הם כנגד ב' הענינים של ימוה"מ ותחה"מ, שמצד מעשינו - טבע פועלים ענין ימוה"מ שהו"ע טבע המוכרח להיות כמ"ש קץ שם לחשך אפי' לא זכו. משא"כ ע"י עבודתנו פועל שיהי' זכו, ואף אם לא זכו שאז ימוה"מ הם עניני תחה"מ, מ"מ יהי' ענין תחה"מ שהוא למעלה מהטבע, והוא תכלית השלימות של ימוה"מ. (ממא' ד"ה והי' עקב השכ"ז).

פל"ב: להגבי' הנפש על הגוף: אף שלשם אהבת ישראל במילואה יש לבטל אף את האני של הנשמה (כפי שנתבאר בשיחה) בהכרח לפרש כוונתו שגם הנפש שבגוף בכלל"גוף" הוא לענין שא' זה, (דהיינו שנפש זו יש ג"כ לבטלה) אצ"ו "נפש" (דשם הכוונה גם) להנפש כמו שהיא אצאלא בשרשה (וכתבו סם: והנפש והרוח פי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים), שרק מצד בחי' זו אפשר להיות אהבה ואחזה אמיתית. (משא"כ כשהוא בציור מציאותו, גם מציאות דנשמה.) (עפ"י לקו"ש ע' 1059).

שעה"י פ"ו. והנה מהתכללות המדות זו כזו נראה לעין דאיהו וחיותי תד:ואף דגם כאדם נמצא התכללות המדות זכ"ז חו"ג וכו', אולם בהתכללותם אינן כחפזן, משא"כ למעלה ההתכללות היא כשהחסד כחפזו והגבורה כחפזה. (כשם כ"ק אד"ש).

אבה"ק סי' ל"כ. כמבואר באריכות כמכתב דאשתקד כו' וכעת עת לקצר וכל טוב מהם לא יבצר:כחניא ישן נכתב עה"ג ככה"י שכמכתב דאשתקד כוונתו לאבה"ק פרק טו"כ, ויש להכין, דאף ששם מדבר אודות סוכ"ע, אולם מהי האריכות כ"כ, דהוא רק ככמה שורות יותר, ומדוע לא יכתבם כאן, ומדוע דוקא כאן עת לקצר, ומ"מ כותב וכל טוב מהם לא יבצר, וע"ד המבואר בענין לעולם ישנה אדם להלמידו דרך קצרה ומ"מ ישנו כזה כל העומק, וכמ"ש הדמב"ם כפיה"מ שהמשנה היא כלשון קצרה ויש בה כל האריכות כו' וכדקאמר אילפא מאן דשאל לי מהמגאמאג ולא פשטינא לי' ממתנייהן, ועד"ז כאן,

דהנה כאן מבאר חידוש גדול, דככ"מ מבואר שמהמשנה חנעשית ע"י המצוות נמשך האור כאצי' ולא למטה, והוא כמונח בקופסא, והמפתח בידו אלא שאינו יכול לפתוח, משא"כ דזהו"ע שהמשנה כאצי' ואינו יכול להמשיך למטה כי שכר מצוה כחאי עלמא ליכא, והוא אור הסוכ"ע. משא"כ כאן מבאר שכל צדקה וחסד שעושים כעוה"ז הן חיות וקיימות בעוה"ז הגשמי, ומדקדק כזה לומר הגשמי ולא כמ"ש מקודם כל צדקה וחסד שעושים כעוה"ז, שאז אפשר לומר הכוונה כעוה"ז הרוחני ולא הגשמי, ולזה מדגיש עוה"ז הגשמי שנמשך ממש כאן למטה.

(דלכאורה נראה)

ואומר הן חיות וקיימות דלכאורה איך שייך לומר כהן ענין של חיים, וידוכן עפ"י תורת הה"פ, ומבואר מהצ"צ, כענין אשר יעשה אותם האשם וחי בהם, שכעושה מצוה בחיות ה"ה ממשיך חיות כהמצוה גופא (וכזה מפרץ הצ"צ קו' הפרי - הארץ כהמבואר שמשם רצה ליכנס לארץ "ככדי שתקיימו המצוות על ידי", דלכאור' הי' צ"ל "כדי שאקיים המצוות", אלא כנ"ל שפועל חיות כהמצוה), ואומר שכעת עת לקצר, כי הקרן קיימת לעוה"כ ופירותיהן אוכל כעוה"ז, שגם עכשיו ישנן ההמשכות - פירותיהן כעוה"ז - אלא שהוא כהעלם, וזהו כעת עת לקצר, כעת כזה"ג שאי"ז בגילוי, משא"כ לע"ל יהי' בגילוי, וזהו פ"ש כאבה"ק טו"כ באריכות, ששם מבאר אודות הסוכ"ע, הקרן הקיימת לעוה"כ איך שהוא בגילוי ולא כעכשיו כהעלם, ולזה הנה שם הוא באריכות - לע"ל. ומ"מ כל טוב מהם לא יבצר, שאין הפירוש שלע"ל יהי' ענין חדש של גילויים, אלא גם עכשיו מהם לא יבצר, רק שהוא כהעלם.

(משיחת ש"פ חיי שרה תשכ"ו)

שעה"י פ"ד. מדה חסד כו' ונקראת גדולה כי באה מגדולתו של הקב"ה:ידוע שמקובלים קראו בשם גדולה גבורה ת"ת, והאריז"ל קראם חסד גבורה ת"ת, וידוע כזה שכתב' חסד דאריך נק' בשם גדולה ~~המשפחה שבה היא מצד גדול כלל~~, וכתיב' חסד דז"א נק' בשם חסד ולא בשם גדולה. ואדה"ז כאן מדבר מענין מדות דז"א, וככ"ז קורא בשם גדולה, ומבאר שענין הגדולה הוא התפשטות אין עד קץ, מפני שיש בה ג"כ ענין הכל"ג (וקפוט א' כה) אמיתוה ענין הכל"ג יותר מכ"א (כמבואר כמא' בארוכה). (וראה ד"ה קטנתי תשכ"ח כתי' מה שגם מדה החסד דאצי' נק' בשם גדולה). (מד"ה קטנתי תשכ"ג).

שעה"ה"א פ"ב. כי כאשר יצא לצורף כלי הו"ע גשמי השייך לחוש המישוש, שהוא חוש היותר פחות (ראה לקמן פ"ט ד"ה כאומר), ואע"פ שאף אורות נק' לפעמים כלים, וכ"ש שכלים (רוחניים) נק' כלים, בכ"ז מביא אדה"ז משל מכלים גשמיים השייכים לחוש המישוש – כלים בדרגא הפחותה, ומחדש שאף בהם נצב דבר ה' בפועל (כמבואר בהשיתה בארוכה ענין החידוש של אדה"ז בכך). וזהו הדילק בהביאו לשון זה – אעפ"י שאצא שהוא פסוק אולם נמצאים הרי כו"כ פסוקים נדפסים, ונקט דוקא פסוק זה – להדגיש שאף בהם נצב דבר ה', ולא רק ביכולת אצא ובכח אלא למטה ובגלוי.

(שיחת ח"י אלול תשכ"ז).

שם פ"ט. כאומר על איזו חכ' כו' שא"א למששה בידיים כו': היות וחוש המישוש הוא חוש פחות ביותר עד שאין שום נתינת מקום שיוכלו לשללו משכל, דהן אמת שא"א למששה אולם זה עצמו ג"כ א"א לומר. וכמבואר במו"נ שחוש המישוש הוא השפל מכל החושים, שלכן אף שמוצאים כו"ב שמיים שמצד דברה גורה כלשון בנ"א נאמר על הקב"ה וירא ה' וישמע ה' וידע ה' וירח ה' וכו' אולם ענין המישוש לא נתייחס להקב"ה בשום ענין, היות והוא הפחות שבחושים, ולכן אין משתמשים בו אפי' כדי לשבר את האוזן מהיותו הנמוך אף וקשור בגשמי ולכן נוקט הל' 'למששה' כי בכך נראה יותר האי"ע מבשאר הכחות.

(משיחת ח"י אלול תשכ"ז).

אנה"ק קטנתי. קטנתי כו' כי במקלי וגו': לכאור' עיקר החסד הוא בהמשך הפסוק ועתה הייתי לשני מחנות, ומדמביא רק ענין כי במקלי משמע שבזה כבר מרומז הענין עליו מבוסס תוכן האצרת הקדש.

ומביא הצ"צ (אוה"ת בראשית רלג א) עפ"ז מהשל"ה ש"כי במקלי" הוא ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו, לישועתך קויתי ה'. ומבאר הצ"צ עפ"י ביאור ענין משפט וצדקה, שמשפט הוא שמגיע עפ"י דין ומשפט, וצדקה ענינה שלא עפ"י חיוב הדין וא"א לתבעה, וע"ז אומר הפסוק משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, ששניהם יכולים להיות אצל יעקב, ובאותו עולם גופא, שיכול לתבוע עפ"י משפט שהרי ה' מובטח ליעקב מכבר, אלא מצד הבטול שבו ירא שמה יגרום החסא ולא התחשב בכבר עברו רוב שנותיו וכו', ובשעה שאפשר לתבוע בתורת משפט ובכ"ז תובעים בתורת צדקה, הרי כשם שהוא נמצא למע' ממדידת והגבלת הטבע, כך נמשכת הצדקה מלמע' ללא מדידה והגבלה.

וזהו"ע לישועתך קויתי ה' שהו"ע שאינו יכול לתבוע ורק מצפה לצדקה, אולם ברוך כבוד ה' ממקומו, היות ונמשך מאמיתית ענין המקום של כבוד ה', הרי"ז נמשך עד למטה מטה, וללא כל הגבלות ומניעות (עד ששייך לכ"א ויכולים לתבוע).

וזהו שמביא התיבות "כי במקלי" שאצל יעקב היו ב' הענינים דמשפט וצדקה, והי' בתנועה של "קטנתי" וזה הי' הכלי ל"הצילני נא", "ואתה אמרת" עד ל"ופרצת" ו"זרעך".

(משיחת י"ט כסלו תשכ"ו).

אגה"ק קטנתי. קטנתי מכל החסדים ומכל וגו':¹ הא דמבוא רק ענין חסדים ולא מביא הסיום "האמת", הוא עפ"י פירש"י עפ"ז שחסדים הם הטובות שעשה הקב"ה אף שלא הבטיח עליהם, ואמת הם החסדים שהבטיחם. ולכן כשאדה"ז מביא לענין הגאולה והחסדים של י"ט כסלו, שלא הי' ע"ז הבטחות, במילא מתאים לזה ענין "החסדים" ואין מסיים "האמת".

והא דכותב "ומכל וגו'" הוא היות ובאמת קיימת הבטחה לכל בן ישראל ההולך בדרך התומ"צ ובפרט בנשמה כללית העוסקת בשביל הזולת ותחא כל פני' לעצמו, הבטחת "אם בחקותי תלכו וגו'" שזה יביא הברכות מהקב"ה, אלא שאין זו הבטחה גלויה הכתובה בתורם לפלוני בן פלוני אלא נכללת בכלל "בחקותי תלכו" ושאר כל אהבטחות השכר על קיום התומ"צ, ולכן גם באגה"ק הביא ענין "ומכל וגו'" שהו"ע ההבטחה לכל יהודי כנ"ל, אלא שהיות שאצלו זה ג"כ בעולם של העלם אינו נפאט כאצל יעקב במיוחד על פרט זה, ולכן כותב ענין "האמת" רק ברמז ע"י התחלת הענין "ומכל וגו'".

(פשיחת י"ט כסלו תשכ"ז).

סס. בכל חסד וחסד כו' צ"ל שפל רוח כו' וזו בחי' ימין שבקדושה וחסד לאברהם כו' משא"כ בזלעז"ו הוא ישמעאל חסד דקלי' כל שהסחד גדול הוא הולך אל וגדל בגובה וגסה"ר ורוחב לברזאשך הסבה לזה היא, כיון שבקדושה סיבת המשכת החסד היא מצד הביטול והשפלות, שמצד השפלות והביטול הוא בבחי' עולם ושייך אל המקבלים, והמקבל תופס מקום ונוגעת עבודתו, וכמו בפידת בנ"א שמי שאינו בתקיפות הריהו מתפעל מצד זולתו וגומ"ה עמו, וכ"ה ההמשכה מחסד דז"א, חסד דמ"ה, היא מצד השפלות והביטול וכ"ה מציאות חסד דז"א עצמו היא ג"כ מצד השפלות, דהתהוות העולמות הוא ע"י הצמצום שסילק אורו הגדול על הצד, שזהו"ע ביטול הרצון, שזו הנתינת מקום לעמידת העולמות, הרי שהתהוותו היא ע"י הביטול, ומהותו הוא הביטול, ולכן כשנמשך פועל במקבל ענין השפלות והביטול. משא"כ חסד דישמעאל המשכתו מעולם התהו שהו"ע התקיפות, ולכן כשנמשך פועל ענין התקיפות וגסה"ר.

(ד"ה פדה בשלום וד"ה אלה תולדות תשכ"ח).

סס. קטנתי מכל החסדים כו' שבכל חסד וחסד כו': ה"ל חסדים ל' רבים, וכך ה"ל חסד וחסד, שהם שני ענינים שונים וכפי שכשמבאר הענינים למע' ~~מבוא~~ ענין חסד דרועא ימינא וענין וימינא תחבקני שהם ענינים שונים, שחסד דרועא ימינא הוא בי"ט דאצי' שהם במדידה והגבלה, אורות בכלים עד להמשכה באופן פנימי, שענין האבר הוא שהכח מלובש בו ופועל פעולתו בגילוי, (דרועא ימינא הוא אבר מהגוף משא"כ וימינא תחבקני ~~הוא חלק מהגוף~~ ~~מדידתו~~ למע' מהשתלשלות הנמשכת רק באופן מקיף. וכך בענין החסדים שאי"ז רק שני חסדים או ריבוי חסדים, אלא שני ענינים שונים ובסוגים שבאי"ע.

וכן ענין הכפילות באומרו וכל הקרוב כו' למע' מע' צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה, אאצאאא

והנה אי' בזהר אית חסד ואית חסד, שזהו"ע חסד מלבר וחסד מלגאו, חסד מלבר הוא חסד השייך לעולמות וחסד מלגאו הוא עיקר החסד כמו שהוא לעצמו דקאי על בחי' החסד דא"א, חסד דע"י, ועד לחסד שבע"ס הגנוזות ולמעלה מזה. וההשפעה מחסד דלבר היא השפעה בטבע.

קו"א דוד זמירות. אך מה שהי' משתבח במעלת התורה כו' ואמר זמירות היו לי כו' נענש ע"ז: גלא שטעה ולא הכיר ח"ו במעלה האמיתית של התורה, אלא שד"ת עשירים במ"א, ובתו"א אומר שדוד אמר לענין זמירות לחוד, דאמר מה שהי' אצלו "בבית מגורי" שהי' זה בבחי' זמירות ולא הזכיר שאר מעלות התורה וכמו שמבאר שם שצ"ל השכס והערב עליהם להמתיק את שרשם ואז כשבטל העיקר בטלים הם מאליהם. וכשאצה דוד להנצל מכף אויביו נתקשר בשרשם ומקורם, שכל דבר שרשו ומקורו הוא בתורה כדרשות רז"ל על המן, מרדכי ואסתר מן התורה מנין, ולכן כשהי' עסוק בענין זה שבתורה לא הזכיר ממעלת ענינים אחרים שבתורה.

אלא אחר שנעשה זה חלק מהתורה השייכת לכאו"א בכל מצב שיהי' ולא להזקוק להנצל כו' ואף שמצד האחור שבתורה ענין ההצלה שבתורה הוא ענין אחר משאר עניני' ולכן אמר להמעלה שהי' בה באותו פרק, אולם מצד בחי' הפנים שבתורה א"א לחלק בין חלקי', ואף שלדוד הי' זה ענין של זמירות אולם כשהפך לחלק מהתורה א"א להסתפק במעלה זו של התורה, שמה יכול להגרם שלומד התורה ישכח על ענין "נעלמה מעין כל חי" שבתורה. ולכן המסבב, דוד, נענש בשכחה שאף בה לא הוא עצמו נכשל, אלא רק הי' המסבב להמכשול. ותוספת ביאור בזה הוא מהמבואר במאמרי ההילולא מכ"ק מו"ח אדמו"ר שמבואר שם שבחי' נצח ישראל אינו סובל שינויים ולמעלה מהם, שהוא מאתרא דלא אשתני. וכ"ה במידת הנצחון אין בזה שינויים ויכול לעשות דברים שהם למעלה מהשכל לגמרי, וביותר ניכר זה אצל מי שכל ענינו הוא התנשאות, המלך, שאצלו רואים שלצורך ניצוח המלחמה מבזבז כל האוצרות, וכ"ה בכל מלך ובפרט במלך דוד אצא שעליו אצא אמר שמואל הנביא כי נצח ישראל לא ישקר, וא"כ אויבי דוד פגעו במידת הנצחון, באתרא דלא אשתני, ולכן הוצרך דוד להלחם בהם מצד למעלה מסדר השתל', אתרא דלא אשתני, וא"כ מהי הטענה לדוד שלא דיבר במעלת התורה שלמע' מסדר ההשתל' הרי אתרא דלא אשתני הוא ג"כ למע' מסדר ההשתל', אעפ"כ היות והביט על התורה כבאה להגן על נפח ישראל נענש, כי הי' לו לראות בה כנעלמה מעין כל חי.

(משיחת שבועות תשכ"ה).

קו"א ד"ה הוכח חוכיח. כי זה לעומת זה כו': להכין מהי הכוונה/כתיבות אלו, וגם ~~כע~~ מסיים כזה התניא שלכאו' הוא ענין שאינו טוב, וגם מדוע אינו מסיים להתיבה שאח"ז "עשה", דכשלמא הא דאינו מסיים היתה "אלקים" דאפ"ל משום שהוא שם של צמצום וגבורה, ^{וי}הגם שהוא משמות הקדושים, אבל מ"מ אנו מכששים שיחי' אלקים ברכי חסדך - שיומתק בחסדים, אבל היתה עשה הי' לכאו' צריך להתיא וכפרט שמדביש תחילה שמים וארץ בשמיים.]וג"ז צ"ל מהי ההדגשה "בשמיים", אולם אם מדביש, הי' שייך כזה גם ענין "עשה".

וגם צ"ל הא דכענין פנימיות השכה (בענין זכור) אומר הכוונה לתפילות השכה ולה"ת, דמשמע דה"ת ככלל, גם הנלמד כחול הוא ענין פנימית השכה, וצ"ל התייכות דה"ת לפנימיות השכה, ומדוע דוקא ה"ת ולא מצוה ככלל.

ולהכין כ"ז צריך להקדים, שכמו כל הענינים (שקדושה) יש להם מקור, ~~דמציא~~ ~~מציא~~ שזהו "ע שם" דאצי' נק' כשמות הפירות ודומם וכו' מפני שכל הענינים כלולים שם, כמו"כ כ' הענינים דשכה וחול שהו"ע קדש וחול נמצאים שניהם בשרשם בקדש גופא, שהו"ע חול שכדש וקדש שכדש, שזהו החילוק בין תורה למצוה, דמצוה נתלכשו בדברים בשמיים ציפה כצמר בשמי והפלין כקלף בשמי, שתחילה היו תחת ממשלה ק"נ היפך הקדושה, והיו עלולים לירד למטה יותר, וע"י עשיה חמצוה מבררם ומעלים לקדושה, וע"כ מצד ההתלכשות כק"נ נק' חול שכדש, ולכן צריך זהירות שלא יפול, ע"ד שכע"ת צריך לזהירות יותר מהצדיק.

משא"כ בתורה נאמר הלא כה דברי כאש, מה אש אינה מקבלת טומאה אף ד"ת כו', ואף שכשלומד באופן שלא זכה, שנעשיה לו אז היפך מסם החיים, זהו/רק כהנוגע אליו, אבל התורה עצמה אינה מקבלת טומאה. ולכן פוסק אדה"ז כהל' ת"ת, וכקו"א, שככל אופן שלומד תורה תמאור שכה מחזירו למוטב, שמכ"ז מוכן שענין חול וקדש שכדש הוא ענין תורה ומצוה.

וחנה ענין המצוה, להיות שנתלכשו בדברים בשמיים צריכים להחעלות, ועלייהם היא כשכה, כמו שככלל כל הענינים הגשמיים מתעלים כשכה, שלכן שכה מצוה לענגו באכו"ש אף שכחול נקרא זולל וסוכא, וכמו"כ המצוה שעשה כימות החול פועלים כשכה. וכידוע כפי' ויכולו שהוא מל' כליון והענוג, וכמ"ש ולכבודי כראחיו יצרתיו אף עשיתיו, שגם דברים שנכראו כאף יתעלו כלכבודי, ואדרכה הענינים של ימות החול שמחעלים כשכה הם ~~לשם ענין~~ פנימיות השכה. וע"ד הידוע שורה הוסיפה על המאורות, ולעמיד יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו, שענינו צחוק עשה לי האלקים - שהו"ע הכירור דשם אלקים דוקא.

ועליית המצוה אינו ע"י השכה עצמו אלא ע"י הכוונה כתפילות השכה, ואופן עלייהם הוא שמזדככים מגשמיותם, שזהו מ"ש ששכה מעשיית שמים וארץ בשמיים, ואז שנסחלק הגשמיות יכולים להחעלות כהשכה, ולכזאת לא כתב להל' "עשה", לפי שכחעלי' כשאר רק הרוחניות. ולכן גם קאמר כה"ת שענינו ככלל-הו"ע השכה.

ודוגמה מעלת הכירורים דחול על מעלה שכה עצמו, כך היא מעלה צאצא כע"ת - אתכפיא, על צדיקים - אתחפא, וכמכואר כפכ"ז כענין ועשה לי מפעמים.

וכידוע שכמ"ת נא' פ"א אנכי, ובקי"ס, שהו"ע ההכנה למ"ת, נא' פ"א זה א-לי, ולע"ל, שהגילוי דלעמיד יהי' ע"י תשובה, נא' כ"פ אנכי, אנכי אנכי הוא מנחמכם, וכ"פ זה, הנה אלקינו זה זה גו'. וזהו שמסיים התניא "זה לעומת זה" דקאי על הכירורים דימות החול, ומרמז כזה עבודה הכע"ת ועבודה הצדיקים, דזה הראשון הוא ענין הכע"ת שהוא לעומת זה - עבודה הצדיקים, שעפי"ז ככע"ת יש כ"פ זה (עפ"י שיחה שכה ח"י כסלו תשכ"ג)

אגה"ל הוכח הוכיח. וחיצונית מהשכת הוא שכיתה מעשי' בשמית כמה ששכת ה' מעשיה' שמים וארץ גשמיים כו' וכחי' שמור כפנימיות היא השכיחה מדבורים גשמיים כמו ששכת ה' מיו"ד מאמרות שנכראו כהם שמים וארץ גשמיים: מה שמוסיף התיכה "גשמיים" כין בשכיחה מעשי' וכין בשכיחה מדבור ואומר "שמים וארץ גשמיים", יוכן כהקדם חקושי' הידועה שהרי טעם השכיחה הוא פי ששה ימים וגו' והרי כע"מ נכה"ע, והי' צ"ל שמדאורייתא יהי' אסור הדבור, ולפועל מדאורייתא אסור רק מעשה, ודבור למדים מדברי קבלה ממ"ש ממצא הפצך ודבר דבר, וכאיסור דרכנו שה גופא, כאם מהענג כדבורו - מותר, וכמעשה אין כל נ"מ אם נחנה א"ל, והנה א' הגדרים כהא דאר"י דעקימה שפחיו חוי מעשה, הוא דצריך שהדבור יביא למעשה (כלאו דחסימה שע"י דבורו גורם להחסימה) ודוקא אז לוקה, או גם אם הלאו ככללות הוא לאו שיש בו מעשה והוא עכר עליו כדבור כלכד, ג"כ חייב (כמו כלאו דלא תמכרו ממכרה עכד דכד"כ הוא ע"י מעשה, שמוכרו על אכן חטוען כו' ואם מכרו כדבור כלכד ג"כ חייב) היות ונגרר אחר שאר האופנים שיש בהם מעשה. וכזה יוכן ההפרש בין דבור אמת למעלה לדבור למטה, שלמעלה הדבור מביא למעשה וכמ"ש כי הוא אמר ויחי וכע"מ נכה"ע, ולכן פרי"ז כמעשה גמור. וגם אם הדבור אינו מביא למעשה, וכמו הקכ"ה גוזר וצדיק מכלל, פ"מ נגרר אחר שאר האופנים ונחשב מעשה. ולכן היתה השכיחה גם מדבור, משא"כ דבורו של האדם אינו מביא למעשה, והוא דבור כעלמא ומותר כשכת.

וכ"ז הוא מדאורייתא, אמנם בדרך ידוע המאמר עאכים עלי ד"ס יומר מיינה של חורה, וכמכואר ככ"מ שע"י הגדרים וסייגים דאכנן נהוסף כחכיותם של ישראל להקכ"ה, און דאם טוט אויף א טיפרען פארכונד צווישען אידן מיטן אויבערשטען, וע"י התקשרות זאה גם דבור האיש הישראלי מביא למעשה, דצדיקים דומים לכוראם, ולכן ע"י החומרות דרכנן מהגלה ככ"א כחי' הצדיק שכו. דזה דועמך כולם צדיקים הוא מצד הנשמה כלכד, משא"כ ע"י הגדרים וסייגים דרכנן מהגלה כחי' צדיק לא רק מצד הנשמה כ"א גם מצד מחשבותיו דבוריו ומעשיו, ולכן מדרבנן הדבור אסור. וזה הטעם כהפרש איסור הדבור בין אנשים פשוטים לבין אנשי חכמה פרנס על הצבור, דהפרנס הנה רוב מלאכתו הוא ע"י הדבור (וכפרט מלך שאסור כעשיה מלאכה וחכל נעשה כדבורו, כמא' אמת מלאך נק' מורה, הנה המלך אסור לדבר בשבת מענינג חול מיום ואצלו הרי"ז דבור המביא למעשה, היה"ד שיהי' נכ"ל למאן מלכי רבנן, הרי"ז ע"י הדינים דהושבע"פ נעשים כל ישראל כמלכים, שדכחם חשיב מעשה מצד דביקותם להקכ"ה, כנ"ל.

וז'הו פ"ש ~~שמו"ש~~ שאסור הדבור כשכת הוא ממ"ש שכת לה' - הפסוק ממנו מביא כאן בענין הזכירה דשכת - מה הוא שכת מצאצא ממאמר אף אהה שכות מדבור, והיינו דע"י הגדרים וסייגים הרי הוא מחקשר כה' כנ"ל, ולכן צ"ל שכת לה', מה הוא כו' אף אהה כו'.

והא דמחשבה מותרת אף שהי' השכיחה גם ממחשבה שממנה התחווה עלמין סהיפין, הוא מפני שדבור שהוא מעשה זוטא ה"ה מצטרף למעשה הכא ממנו, משא"כ מה' אף אם כא ע"י למעשה אי"ז כלום, ~~(כמו השמחה המין כעשה שאין לנבלה כד רק ע"י פה' עובר מלאו, וכן כלאו דכל עקיף התיקף עשור כאם לא מייע כמעשה) כי הדבור ענינו קרופ להמעשה ולכן מצטרף, משא"כ המה' היא רוחנית ודקה ה"ה רחוקה בענינה צ"ל פשוטה, גם מעשה האדם עצמו וכ"ש מעשה זולתו, שהרי יש כזה הפסק גדול ואינה מצטרפה.~~

ולכן למעלה המח' כמעשה היות ואין שום הפסק ח"ו דאין לך דבר שחוץ ממנו, ולכן היתה השכיחה גם ממח', משא"כ למטה מופסקה המח' מהמע' ומהורה. וכזה יובן מה דאיתא בגמ' שהחסיד צריך לזוהר גם ממחשבה כשבת, דענין החסיד הוא כמ"ש רבנו כפ"י דהוא המתחסד עם קונו, שאינו מציאות לעצמו כלל, וכל ענינו ליחדא קוב"ה ושכינתה'. וכשהוא כביסול כזה אין שייך ענין הפסק דחוץ ממנו, ווארום עם איז ניטא קיין ער וואס מ'זאל זאגן אז ס'איז גפרד פון איס, דכל מציאותו הוא מציאות האדון.

נמצא שיש כאן ג' מדריגות (א) עסק התומ"צ כהיצוניות נפשו, דכיקות היצוני כהקב"ה ואז אסור רק כמעשה ממש, (ב) עסק התומ"צ כפנימיות נפשו, שמחדר ומחפיר ככמה גדדים וסייגים, ובטל להקב"ה כעכדא קמי' פרי', וכמארז"ל עבד מלך - מלך שדכורו מביא למעשה ע"ד צדיק גוזר והקב"ה מקיים) וכחלאו דהסימה שפועל בדכורו על מעשה הכהמה, וכך דכורו פועל על נפשו הכהמית (ג) כחי' חסיד, כיטול כמציאות לגמרי, וכל מציאותו היא מציאות האדון.

וזהו הנרמז כתיבה שמים וארץ בשמיים, שמכואר כזה טעם האיטור על הפעשה וחכור ולא על המחשבה, דממחשבה נחתור עלמין סתימין, ומהדכור נחתור עלמין

האנגליין, וזהו הדיוק בשמיים, כלומר עלמין דאנגליין שנתהו מהדכוב, כזה שחה האדם (הקב"ה), אכל כענין עולמות הרוחניים - עלמין סתימין דהתהוותם מהמחשבה, כזה אינו דומה למטה לכמו שהוא למעלה, לפי שמחשבת האדם נפסקה מהמעשה, כנ"ל. וכחי' החסיד שאסור כמח', הרי"ז מיעוט - ראיחי בני עלי' והם מועטים,

ותורה על הרום הדבר.

(ותא דכשכועה שחיא לאו שאין כו מעשה, מהחייב דוקא אם בא לפועל כמעשה (כנשכע שלא יאכל ואכל) אם ואם לאו פטור (כנשכע שיאכל ולא אכל) ולחנ"ל (שהוא לחשיפה שגם אופן שאין כו מעשה נגרר אחר שאר האופנים) הי' צ"ל חייב בשניהם, י"ל שאין החידוש ממנו שזה דבור הנביא למעשה אלא כהסכרת החינוך כחומר שכועה שקר, שנזדעזע כל העולם, ומצד חומר השכועה הנה כשיש מעשה מצטרפם השכועה שדכור להמעשה, וחייב. *על*

וכחי' הצ"צ בענין משכיעים אותו כו' ששכועה היא מל' שוכע, דכמו"כ הוא בענין השכועה כפשוטו, שכועה רופט ארויס טיפערע כחות, וכמ"ש הצ"צ שם ששכועה מקשרם שביעאה כשביעאה, החקשרות פנימיות הנפש כפנימיות אלקות, דזהו"ע השוכע שמשכיעין אותו ככחות פנימיים ועצמיים, ומטעם זה אפשר להשכיע את הנשמה קודם ירידתה לגוף ונה"כ שלבאו' -ג השכעה על העמיד, אלא דמצד חומר השכועה הנה ככחה להתקשר עם המעשה שאח"כ, והיינו לפי שכועה זו פגעה בכחי' שלמעלה מחזמן, וא"כ אין זה על העמיד כ"א על ההווה, לפי ששם העכר ההווה והעמיד הכל הוא כנקודה אחת).

משיחה י"ט בסלו תשי"ח).

סיפורים, אמרות, משלים ופתגמים

מלוקטים מ'אגרות קודש' לכ"ק אדמו"ר זי"ע

סיפורים, אמרות, משלים ופתגמים

מלוקטים מ'אגרות קודש' לכ"ק אדמו"ר זי"ע

נלקטו, בעיקר, אלו הפחות ידועים ומפורסמים. השתדלנו להביא את אלו שהרבי מוסיף בהם ביאור כדרכו בקודש.

בעל שם טוב

[א]

מלאך מיכאל ומצות ציצית

נתעוררתי בהספר הנ"ל [קצורים והערות לתניא] הנדפס, שמובא מאמר הבעש"ט שאפילו מלאך מיכאל הי' נותן כל עבודתו בעד ציצה אחת מארבע ציציותיו של אחד מישראל. ומהדיוקים: למה תפס מצות ציצית דוקא, מפני מה ציצה אחת ולא חוט אחד.

וי"ל על-פי מ"ש (זח"ג רטז, א) דמלאך מיכאל הוא מהמרכבה, דראשי-תיבות כל המרכבה: גמרא. והנה איתא בתיקוני-זוהר (תיקון יי) דכל הלובש ציצית כאילו אתקין כורסייא. ולכן אומר, דאף שציצית הוא רק כאילו כו', בכל זאת הי' נותן עבודת המרכבה עצמה בעד זה. ולכן אמר בדיוק ציצה אחת מארבע, דכל זה – ורק זה – שייך למיכאל כמובן. ובהערותי בנדפס בא גם על-דרך הנגלה.

(ב, שצב)

[ב]

תורה ואהבת ישראל

פתגם תורת בעש"ט הידוע ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, "תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה", "מלאכה" כוונתה התעסקות, "כל תורה שאין עמה מלאכה" – התעסקות באהבת ישראל – יעדער שטיקל תורה שאינה מביאה לאהבת ישראל, "איננה תורה".

והנה לכאורה מאמר רז"ל מפורש הוא, "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לוי" (עיין לקוטי-תורה ראה כג, ג), שצריכה להיות עם גמילות חסדים. אבל מודגשות בתורת הבעש"ט שתי נקודות: א) שצריך להיות הדבר אין יעדער שטיקל תורה, ב) שצריכה להיות התעסקות. וכמבואר במקום אחר בענין עסק, שאין זה שיושב בהיכלו ומחכה עד שיבוא מי אליו וישאלנו האם יש לו סחורה למכור, אלא אדרבה, יוצא ממקומו מתעסק ומשתדל ומחפש איפוא למכור סחורתו ומשדל את הקונה בכל מיני אופנים וכו'. והנמשל מובן.

(יז, ר'שיג)

[ג]

שבת בראשית

ואחתום בפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

איך וועל זאָגן אַ וואָרט פון די רביים בשם הוד כ"ק רבנו הזקן, וואָס ער האָט געהערט פון זיין רבין דעם מגיד בשם רבו הבעש"ט נ"ע: "בראשית ברא", ראשית איז חכמה, "ראשית חכמה יראת ה'", דער אור וחיות פון חכמה

וואָס איז מאיר אין שבת בראשית ווערט נמשך על כללות השנה, וואָס אַלע טעג פון כל השנה זיינען מקבל פון שבת בראשית!

(ג, תקלז)

המגיד ממעזריטש

[ד]

שינה בערב שבת

וידוע ג"כ המובא מהרב המגיד ממעזריטש שהי' ישן ערב שבת לפני קבלת שבת. (ח, ביתרי. ושי"נ לס' השיחות תורת-שלום עמ' יז ובהע' שם. לקוטי-דיבורים, חגה"פ היתש"ג, אות נב)

אדמו"ר הזקן נ"ע

[ה]

השגחה פרטית

שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר שני אברכים בליאדי – בזמן אדמו"ר הזקן – היו מהלכים ומדברים בדא"ח. בחזרתם שאלם אדמו"ר האמצעי – שהוא הי' המצביא של האברכים היושבים ור' אהרן מסטראשעלי של החסידים הישנים – במה דברתם? וענוהו: במה שאמר הבעש"ט, דגם עלה נובלת המתגלגלת על-פני חוץ הוא בהשגחה פרטית, בדין ובמשפט על הזמן והמקום שעלי' להתגלגל. כעבור איזה ימים סיפר להם אדמו"ר האמצעי, אשר סיפר כל הנ"ל לפני אדמו"ר הזקן, וענהו: דלא מבעי שההשגחה-פרטית היא על העלה המתגלגלת, כי אם גם על אופני סיבת גלגולה, אם על-ידי אדם או על-ידי נשיבת רוח וכדומה.

(ה, אר"פ)

[ו]

הצעת עצה

תקותי גם-כן אשר לא יקפיד על עברי על הפתגם שאומרים בשם רבינו הזקן, אז מיט דריי זאכן דארפן מען זיך ניט אַנשלאַגן, והם עצה, שידוך וגמ"ח; והוא על דרך ששמעתי מהמלמד שלמד אתי גמרא, כאשר מצאתיו לומד בתשעה-באב סוגיא גמרא, ועל תמיהתי הלא איתא בשו"ע שתשעה-באב אסור בתלמוד-תורה, ענה לי, אשר לפי השערותו וועט מען סיי ווי סיי שמייסן בעולם-האמת, טוא זאָל כאָטש זיין פאַר לערנען אום תשעה-באב.

(ה, איתו. ד, תתקיב. ובחלק יב, ג' תתקכז: ובכל הזמנות הייתי כופל ושונה בהצעתי זו, ולפעמים מבלי להתחשב בהוראה הנושנה אז מיט אַן עצה שלאָגט מען זיך ניט אָן).

[ז]

מהו חסיד

וכידוע פתגם רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, במענה על השאלה "מה חידשה החסידות", ומענתו, לעשות טובה להזולת על-חשבון טובת עצמו. ושאלוהו, שזקוקים לראי' על-פי נגלה דתורה שכן הוא, וענה שזה מפורש בש"ס: שורפן חסיד (נדה יז, א עיי"ש בתוס').

(יג, ד"ת"א)

[ח]

לימוד מגנב

וכבר ידוע הפתגם החסידותי מדברי רבנו הזקן, מה שלומדים בדרכי עבודת השם מהנהגת גנב, וכמאמר המשנה "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שאף שבפעם הראשונה אינו מצליח בכל-זאת מנסה עוד פעם ועוד פעם.

(יג, ד"ת"ו. ובחלק ה, א'שכ"ט: מאמר הרה"צ ר' זוסיא מאגניפאלי זצ"ל, אשר מכל אדם יש ללמוד ענינים בעבודת השי"ת ואפילו מאלו שאינם מתנהגים כדבעי. והוא לומד מהנהגת גנב כמה דברים, ומהם, שכאשר מנסה בפעם הראשונה ואינו מצליח, בכל זאת מנסה גם-כן פעם שני' ושלישית עד שסוף סוף עולה בידו הדבר. ומרובה מזה טובה וכו')

[ט]

השלמת החסרון

כדרכי לחפש בכל ענין הוראה בספרים או מאורעות שבעבר, מצאתי גם בזה דברי רבינו הזקן בעל התניא והשלחן-ערוך, שכשמתעכבת הגשמת איזה ענין למשך זמן, מהנכון להשלים החסרון על ידי משנה פעולות ובקצב משנה.

(כ, ז"ת"ו. לקו"ש יג, 291)

[י]

אחיזת המופת בטבע

וכמו ששמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שלאדמו"ר הזקן בא אליו חולה גדול ל"ע פעם אחת, וריפא אותו בחתיכת מצה שמורה און האלבע גלאָז וואַסער. הרי שעכ"פ איזה אחיזה בטבע צריך להיות.

(ד, א'ע"א)

[יא]

חברה-קדישא

על-דבר עבודתו בקודש בחברה-קדישא והיחס מאיזה אנשים לזה... כבכל ענייני אנ"ש – גם בזה יש ללמוד ברור מדברי רבותינו נשיאינו בסיפורם, אשר אדמו"ר הזקן רשמו אביו (עוד בילדותו) לשמש בחברה-קדישא. ואמר אדמו"ר הזקן – שמחזיק טובה לאביו על זה. – שככל סיפורי רבותינו בודאי גם בזה הוראה לנו ולבנינו. וק"ל.

(כב, ח"ר"ב)

[יב]

רוחניות מגשמיות

ההודעה המפורסמת של רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, אז הקב"ה גיט אידן גשמיות, און זיי מאכען פון גשמיות רוחניות.

פירוש, שמשמשים בהפרנסה לעניני תורה ומצותי, והחלק של פרנסת עצמו ובני-ביתו גם-כן על-פי הוראת השו"ע, שאז גם זה קדושה היא, וכמ"ש "בכל דרכיך דעהו", וכמבואר בארוכה בשו"ע אורח-חיים ס"י רל"א. ומהנכון היי שנהג בהפרשת מעשר מהריוח לצדקה, וכבר נאמר על זה "ובחנוני נא בזאת" וגו'.

(יג, ד"תרב)

[יג]

המצוה הראשונה

איך האב געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, אז דער אלטער רבי האָט אַמאָל געזאָגט: תורה איז ג-טליך און רוחניות, און די ערשטע מצוה צו געשריבן ווערן אין דער תורה איז מצות פרי' ורבי? נאָר וואָס דען! די תורה איז "דרכיה" – און דער סדר אין איר – "דרכי נועם", די מצוה ראשונה איז: אַ איד דאַרף וועלן עס זאָל זיין נאָך אַ איד. עכ"ל.

(א, עז. ובכרך יח, ויתרסא: וידועה תורת חסידים הראשונים – ויש אומרים זה בשם רבנו הזקן – אשר "הסדר חתורה גם-כן תורה, ומצוה ראשונה היא פרו ורבו, אַ איד דאַרף מאַכען נאָך אַ אידן")

[יד]

חיות בתורה במצרים

כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו מיום יד סיון היתשי"א (והעתקתי ב"היום יום" ע' יב), אשר בהיות הצמח צדק ילד ולמד את הכתוב "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", תירגם לו מורו – על-פי פירוש בעל-הטורים – יעקב אבינו האָט געלעבט די זיבעצען בעסטע יאָהרן אין מצרים. כשבא הביתה מהחדר שאל את זקנו אדמו"ר הזקן, היתכן שיעקב אבינו – בחיר האבות – יהיו מבחר שנות חייו שבע-עשרה שנה שגר בארץ מצרים ערות הארץ?!

ויענהו אדמו"ר הזקן: כתיב "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה", ואיתא במדרש – מובא ברש"י – אמר ר' נחמי, להתקין לו בית תלמוד. שתהא שם תורה ושיהיו השבטים הוגים בתורה, "להורות לפניו גשנה", אז מען לערנט תורה ווערט מען נעהנטער צום אויבערשטען ב"ה, און אויך אין מצרים איז געווען "ויחי", געלעבט. עכ"ל.

ויש להוסיף דיוק בזה, אשר דוקא את יודא שלח. ויש להבין הענין, כי עדיין אינו מובן פירוש אדמו"ר הזקן אליב"י דבעל-הטורים "גושנה" – נעהנטער צום אויבערשטען ב"ה – נעשה ע"י לימוד התורה. ופשיטא אשר גם בהיותם בארץ-ישראל היי יעקב "זקן ויושב בישיבה" וכמו שאר האבות (אלא שהכתוב משמיענו שאפילו במצרים היי כן, ראה יומא כח, ב), ולמה נחשבים שני חייו במצרים דוקא למבחר שנותיו.

ואי משום הריבוי הניצוצות שהיו דוקא במצרים (תורה-אור וארא ד"ה ויאמר גוי ויבלע מטה. וראה פי' בא סוף ד"ה בעצם), הרי לא נתבררו אלא זמן רב אחר-כך, אחרי ש"וימת כל הדור ההוא". ועוד, שמלשון אדמו"ר הזקן מוכח שתלוי בלמוד התורה ולא בבירור הניצוצות (ואי משום שכך היא דרכה של תורה, חיי צער תחי' – ואז – אשריך וטוב לך כו', הרי זהו בנוגע לתענוגים, וכמ"ש פת במלח כו', ובזה הרי אדרבה, במצרים דוקא אכלו את חלב הארץ, ולא מצינו זאת בהיותם בארץ כנען) – אבל לולא זאת הרי מצרים היא ערות הארץ, וארץ-ישראל שיצאו משם אוירה מחכים בלמוד התורה (בבא-בתרא קנח, ב. ודוחק קצת לומר שאוירה מחכים רק משנכנסו ישראל לארץ, ועל-דרך מאמר רז"ל במגילה יד, א).

ולכן שלח לפניו את יודא דוקא, קבלת-עול דעבד פשוט, אשר גם תענוג יש לו בעבודתו בקבלת-עול, כי תענוג האדון הוא תענוג שלו (ראה קונטרס עץ-החיים סוף פי"ט, ד"ה אחרי ד' אלקיכם תלכו תרסי' ועוד). ותענוג האדון בזה עמוק הוא ביותר דוקא בלמוד התורה בארץ מצרים, כי בענין עבודת הבירורים יש מקום **בשכל** שצריכה להיות הירידה למצרים וכנ"ל, משא"כ תלמוד-תורה שלכאורה הוא היפך השכל – גם שכל דנפש האלקית – אלא שהוא מעצה עמוקה של האדון, גילוי העצמות (אור-תורה ד"ה ידוע תדע). ועיי' מדת יהודא גם להעבד תענוג עמוק ועצמי בזה, ולכן על-ידי תלמוד-תורה במצרים דוקא הוא מבחר שני חיינו.

(ג, רנ"ט)

[טו]

הצלחת החסידים

וידועה הבטחת אדמו"ר הזקן, אז וואָס חסידים וועלען טאָן וועלען זיי מצליח זיין.

(ג, תמ"ה)

אדמו"ר האמצעי

[טז]

ידיעת התחתונים מהעליונים

ובמ"ש אודות הסיפור בהנוגע לעניני רפואה ומבנה הגולגולת. כנראה הכוונה למה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

אביו, כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ני"ע, פנה אליו אחד מבני הבית בהתפעלות גדולה, אשר זה עתה קרא על-דבר תגלית חדשה על-דבר מהלך העצבים (ניערווין) בראש. וענהו כ"ק אדמו"ר, שנמצא הענין בכתבי חסידות של אדמו"ר האמצעי (בנו של כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע), והוציא את הביכל כתבים והראה לו בפנים. וסיים, שידע אדמו"ר האמצעי בזה לא מפני מומחיותו בעניני הרפואות, אלא שידע הענינים כמו שהם באדם העליון, שאדם התחתון הוא בדמותו ובצלמו.

וחייב אדם לומר בלשון רבו, שהוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהאמירה מבין הבית הזו היתה בעת שנגב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) את ידיו לנטילת ידים, ובכלל לא היתה דעתו נוחה שיפנו אליו אז בדברים, ולכן בשעת האמירה רק הביט על האומר, ולאחרי ברכת המוציא ענה כנ"ל.

תשורה מהניגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל' תשמ"ח

ומילתא אגב אורחא קמ"ל, שיש כוונה לא רק בעת אמירת ברכת הנטילה אלא גם בעת הנגיבה, ובמילא דבור זולתו מבלבל.

(יב, ג'תתק"ח. וראה ס' המאמרים תש"י ע' 140. וראה רשימת היומן עמ' רצא (ט"ו"ד כסלו תרצ"ג). שיחת ש"פ מט"ו תשי"ב ס"ד. לקו"ש, ב, ע' 364. תורת-מנחם, ו, ע' 95. שיחת ב' אייר תשל"ו)

[יז]

חזרת דא"ח

עס ווערט דערציילט, אז אין דער צייט פון מיטעלן רבין, איז געווען אַ אַנזאָג צו אַלע חסידים וואָס זיינען געקומען אין ליובאַוויטש, אַז פאַרענדיק צוריק – אַדער ריכטיגער גייענדיק צוריק – זאָלן זיי חזרין חסידות אין אַלע ערטער וואו זיי גייען דורך, און אפילו אין גאָר קליינע שטעטלעך, וואו זייער וועג צוריק איז. הגם דער תכלית פון זייער פאַרן אַדער גיין אין ליובאַוויטש, איז געווען צו זיין אין ליובאַוויטש און קומען צוריק אַהיים, און די אַלע ערטער וואו זיי זיינען דורכגעגאַנגען איז באַ זיי ניט געווען מקום המפסיק, נאָר דבר המחבר.

(ד, א'ע"ט)

אדמו"ר ה'צמח צדק'

[יח]

האמונה קיימת

שמעתי סיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שפעם התאונן חסיד לפני כ"ק אדמו"ר הצמח צדק על שנפלים לו ספיקות באמונה, ושאל אותו הצמח צדק: ומה איכפת לך? וענה החסיד בהתרגשות הכי גדולה: וכי מה זו שאלה מה איכפת לי, הרי כו' וכו'. ואז אמר לו הצמח צדק: הרי זה גופא הוכחה על מצבך שמאמין אתה וכו'. וככל סיפורי צדיקים, גם מסיפור זה יש ללמוד כמה דברים. ובהנוגע לנידון דידן, הדאגה על חוסר אמונה כנה, הרי זה גופא הוכחה שישנה בפנימיות הנפש, אלא שמשוהו מכסה עלי, או – בסגנון לשון החסידות – מפסיק בין הפנימיות והחיצוניות. וכשיודעים שזהו המצב, הרי ידיעה והכרה זו מכוונת את העבודה להסרת ההפסק וביטולו.

(יז, ר'תנה)

[יט]

פועלי דיממא

אנן פועלי דיממא אנן, וכמאמר הצמח צדק, להאיר. וכמ"ש "ויקרא אלקים לאור יום". וכדרך הפועל, שכאשר בעל-הבית מעמידו על מלאכתו, בודאי ראוי הוא למלאכה זו. וגם אין מענינו של הפועל לחקור ולדרוש מפני מה לא בחר בעל-הבית בפועל אחר וכו'. והנמשל מובן.

(טז, ר'קיב)

[כ]

שמש המאיר

האט איר זיכער געהערט דעם וואָרט, וואָס מיינן שווער כ"ק אדמו"ר האָט איבערגעגעבן אין נאָמען פון כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, וואָס ער האָט איינעם געזאָגט "קרא לשמש ויזרח אור", קרא לשמש ויזרח אור. וואָס די זאך פון אַ שמש איז, וואָס ער דאַרף זעהן באַלייכטען די שוהל, דורך דעם וואָס די שוהל זאָל זיין אָפּען מערערע שעות אין טאָג און אַז עס זאָל דאַרט אַיינגעפירט ווערן לערנען שיעורי תורה ברבים און אויך זאָגען תהלים בציבור.

(ז, ב'תטו)

ויזכה לפתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק שאמר לאחד "קרא לשמש ויזרח אור", קרא לשמש ויזרח אור. ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, להאיר את בית-הכנסת ובית-המדרש, על-ידי חיות והוספה בכלל, הן בהתפלה והן בהשיעורים הנלמדים.

(כא, ז'צו)

[כא]

דפוס – לדורי דורות

כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א כותב באחד ממכתביו: "הצמח צדק אמר – מלה הבאה בדבור הוא ברבים. שבכתב – לפני העולם, שבדפוס – לדורי דורות".

- ואולי אפשר לומר בדיוק הלשון "דורי דורות", דהיינו לכל הפחות ארבעה דורות: "דורי" שנים, "דורות" שנים (על-דרך מה שאמרו רז"ל סנהדרין צט, א על הפס' "דור דורים").

על-פי מה שכתב הצמח צדק בפירושו לתהלים (קמה ד') "דור לדור הם כל סדר ההשתלשלות כו' כי כל עולם נק' דור", וא"כ ארבעה דורות הם ארבעה עולמות אבי"ע. וכמו שארבעה עולמות אבי"ע כוללים כל העולמות, כמו כן בהביטוי "דורי דורות" נכללו כל הדורות. ועיין גם-כן לקוטי-תורה ד"ה ביאור ענין מוצאיהם.

(ב, רעט)

[כב]

שאיבה מתורת רבוה"ק

כבר ידוע אשר צדיקים דומים לבוראם, וכמו הקב"ה בכתיבתו בתורתו "אנכי" – אנא נפשי כתבית יהבית – כן הוא בהנוגע לנשיאינו נשיאי חב"ד, שהכתיבו עצמם במאמרים ושיחות הק'. ומהם יש לשאוב, וכפתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, געשעפט געשעפט עד ביאת המשיח.

(יא, ג'תשל"ז)

[כג]

ידוע הסיפור מה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שפעם, בליל ניטל, נכנס אחד לכ"ק הצמח צדק ומצאו לומד,

תשורה מהגנית הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל"ו תשמ"ח

ושאלו: רבינו, הלא ניטל היום! וענהו הצ"צ: פתח! ווער האָט דיר געהייסן זאָגען! אבל בכל זאת הנה סגר הצ"צ את הספר ופסק מלימודו.

ז, ב'כג – ולעיל מיניה: ובמה ששואל חוות-דעתי בענין החקירה אודות אתרוגי קאלאבריא, הנה באמת אין דעתי נוחה ממה שעוררו אצלו ספיקות בזה, אבל כיון שכבר נעשה הדבר, הרי נכונה הצעתו שיטע לשם כדי לברר המצב על אתר.)

[כד]

למי שמתאימים הדיבורים – אליו הם נאמרו

וכידוע הסיפור בשם הצמח צדק – (אלא שלא שמעתיו מכ"ק מו"ח אדמו"ר ובמילא אינני בטוח אם כן הוא) – ובכל אופן, התוכן מתאים ונכון, והוא: שאמר פעם בהתועדות לאחרי דברי כבושים, שעניינו בזה הוא כמו עושה כובעים (קירשנער) שעושה כובעים בעלי מדות מסוימות, ואין כתוב על הכובע למי שייך, אלא אחר-כך – כשבא אחד ומודד כובעים שונים – הנה אפשר שימצא הכובע במדה המתאמת לו, ואז לובשו ונעשה שלו. וסיים: און עם מיין איך טאקע. וה"ה בנדון דידן...

(ג, ג'ש)

[כה]

תנחומים בתורה

שמעתי חסידים מספרים: כאשר נפטרה הרבנית, זוגתו של אדמו"ר הצמח צדק, הי' במרירות גדולה. כמה פעמים הביא בדבורו מאמר הזהר הק' (ח"ג ה, א) מלכא בלא מטרוניתא כו' וכיו"ב. עד שאחד מבניו אמר לו: בעצמי שמעתי ממך מאמר רז"ל (קדושין ל, ב) וראה חיים עם אשה זו תורה, ויענה הצ"צ: נחמתני בני נחמתני.

(ה, א'תסג)

[כו]

שמירת החוק ודרכי רבותינו

והרי כבר ידוע בין חסידי חב"ד הזהירות בענינים כאלו, עד שכ"ק אדמו"ר הצמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, כשהי' מוסר מכתב על ידי נוסע או מהלך ממקום אחד לחבירו, הי' בבת אחת עם זה מכניס למשרד המתאים שוה של הוצאת הבי-דואר שבימיו של מכתב כזה. והרי ידוע עד כמה מדקדקים ללכת בדרכים שהורו להם רבותינו נשיאינו הק'.

(יא, ג'תקכד)

אדמו"ר מהר"ש נ"ע

[כז]

תענית בדיבור ומחשבה

ידועה הוראת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, שאפשר להתענות כמה תעניות על-ידי איחור הדיבור, מחשבה וכו' (ועיין בס' יתולדות מוהר"ש ע' עב).

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל"ו תשמ"ח

ורואים במוחש אשר א) קשה יותר לפעול תעניות אלו מאשר תענית כפשוטו. ב) אין מזה שביעת רצון מהנהגת עצמו כמו שלפעמים ישנה שביעת רצון מעצמו בתענית כפשוטו.

(יג, ד'תרי"ד)

[כח]

אותיות היחידה שבנפש

וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, אז אותיות גיט יחידה שבנפש.

(ה, א' שס"א)

[כט]

איבוד זכות ההטבה

והנה כבר ידוע פירוש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, על הכתוב "ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" בין כך ובין כך, אלא ש"את ובית אביך תאבדו" הזכות דמצוה זו.

(ט, ב'תתס)

והרי ידוע גם פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, דאָס וועט זיין "ממקום אחר", אָבער איר וועט אָנווערען דעם זכות. וסיים בנו כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב), פון זוכה זיין, צו זיין אַ שליח מהקב"ה טאָן אַ אידן אַ טובה.

(יז, ר'תז)

[ל]

הטוב והמשובח ממנו

"כרמי שלי"

יקויים בו פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, צי דען אז גוט איז גוט איז בעסער ניט בעסער?! וכבר הגיע הזמן שהחסידיים, ואפילו נשי ובנות חב"ד, זאָלען זיך פארגינען לדרוש זאת מעצמן וכן מהסביבה.

(י, ג'ר"ט)

בנועם קראתי מפעולותיו, אבל מתאים לפתגם רבותינו נשיאינו – שגם פתגמיהם תורה היא – גוט איז גוט און בעסער איז בעסער.

ומעתיק הנני לשון הכתוב "שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי", זאת אומרת, שאף שגם התורה אומרת שְׁפָרָם הוא, וצריך לשמור אותו, אין זה בערך לנטירת כרמי שלי.

וכמבואר כמה פעמים איך שהכל נרמז גם בנגלה דתורה ועד להלכה למעשה, הרי גם בזה כן הוא – שמובן גודל החילוק בהנ"ל – מפסק הדין דאפילו כל חפצי שמים, זאת אומרת, מצות, לא ישוו בה לדבר אחד מדברי תורה, אבל במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים (כרמי שלי), לא רק ישוו בה (מו"ק ט' סוף ע"א), אלא שגם מבטלין תלמוד-תורה ועוסק במצוה (עיי"ש ברש"י ותוספות).

ופשיטא שכוונתי בזה לתורת החסידות, עניני הדרכותי והנהגותי. וכיון שנצטוינו על הנ"ל, בודאי שישנה אפשריות מלאה, שהרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

(כ, ז'תקפ"ב)

אדמו"ר הרש"ב נ"ע

[לא]

אור התורה מושך

כבר כתב כ"ק מו"ח אד"ש במכתביו (בשם אדני"ע): כשמעמידים פנס מתקבצים החפצים באור – ליכטיקייט – ציט צו. עכ"ל.

וי"ל הדיוק "החפצים באור", אשר חפץ מורה על פנימיות הרצון, משא"כ רוצה (ראה לקו"ת פ' שלח סדי"ה טובה הארץ). ופנימיות רצון כל בני-ישראל שלם הוא את ד' ותורתו תורה אור, וכידוע הראי מהא דגט מעושה כשר, ועל-פי מ"ש ברמב"ם הלי גירושין ספ"ב.

(ב, של)

[לב]

צרכי ציבור מקופת הציבור

..און ווי עס איז באוואוסט אין דעם דער סיפור פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז ווען זיין פאָטער כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, האָט געשיקט הגביר האדיר מוה"ר שמואל ע"ה גורארי מיט אַ שליחות אין פעטערסבורג, האָט ער עם געגעבען פון זיין קאַסע וויפיל מען דאַרף אויף הוצאות. און הגם עס איז דאָך זעלבסט פאַרשטענדליך ווי צופרידען עס איז געווען החסיד הגביר האדיר מוה"ר שמואל ע"ה פון דער שליחות, און דאָך האָט דער רבי געוואָלט אַז די הוצאות זאָל גיין דוקא פון זיין קאַסע. און ווי דאָס ווערט ערקלערט אין אַנדערע ערטער דער טעם פון דעם.

(יא, ג'תרט)

בטח שמע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שהוזכר איזה פעמים במשך ההתועדות, שהעוסק בצרכי-ציבור טוב ונכון – גם בשביל הצרכי-ציבור – שהקופה תשא בעול ההוצאות הקשורות עם עסק זה.

(יד, ה'קסט. ראה גם: ט, ב'תתפס. יד, ו'קסג)

[לג]

סמכותם של המנהלים

מ"ש אודות המאורע שקרה לו, ששינה איזה ענינים בהשיבה מבלי להיעץ כדבעי עם המנהל... הנני מעתיק כאן סיפור ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והוא:

ידוע אשר בשיבת תומכי-תמימים בכלל, ובהנהגת התלמידים בפרט, הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר המנהל-פועל. והנה פעם קרה אשר אחד התלמידים קנסוהו בקנס חמור, וכיון שנגע ללבו, הרי באופן יוצא מהכלל השתדל התי' הזה לפגוש את כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ני"ע ובכה לפניו בדמעות שלישי. וכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע אמר להנהלה, אשר יבטלו את הקנס או עכ"פ יקילו בו.

כשבא כ"ק מו"ח אדמו"ר ונודע לו הדבר, נכנס לכ"ק אביו אדמו"ר ואמר לו, אשר מובן מעצמו שאין הוא חס-

תשורה מחנינת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל' תשמ"ח

ושלום מהרהר על גוף הענין, אבל כיון שעשוהו למנהל-פועל ובמילא מוטלת עליו האחריות במדה ידועה של המוסד, והמשמעת בזה הוא עיקר ויסוד, במילא אינו יכול לשאת עליו אחריות בהנהגה כמו זו אשר מבטלים החלטת המנהל-פועל וכו', ובמילא מתפטר הוא ממשרה זו. וסוף דבר הי', אשר כ"ק אביו אדמו"ר שינה את כל הענין. איני יודע בפרטיות באיזה אופן, אבל התנהל הענין רק על-ידי המנהל-פועל וההנהלה.

(ז, ב'תרוז)

וכבר כתבתי לו פעם, שבשעה שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מנהל-פועל בתומכי-תמימים דליובאָוויטש בליובאָוויטש, הנה אפילו כ"ק אביו אדמו"ר נייע לא הי' מתערב בעניני הישיבה אלא על ידו. וקרה פעם שהי' – מאיזה סיבה – חילוקי דיעות ביניהם, וכ"ק אדמו"ר נייע אמר שיעשו על-פי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

(יא, ג'תקמ"א)

[לד]

כיסוי הגבורות בחסדים

אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א היום בוקר [ערב יום-הכיפורים תשי"ח], כשנכנס אליו השוי"ב עם מצות כיסוי הדם:

דער טאַטע האָט געזאָגט (כנראה בעת כיסוי הדם דערב יום-הכיפורים): די עבודה פון ערב יום-הכיפורים, אויב מען דאַרף אָנרירען גבורות, דאַרף מען עס צודעקען מיט חסד. צודעקען מיט עפר תיחוח, ביטול. און מען דערהערט דעם "כי ביום הזה יכפר".

(ב, רצ"ט)

[לה]

התקשרות באמצעות התורה

ומכבר כתבתי בארוכה במקום אחר, אשר ידוע שהנשמה כללית הנה על ידה צריכות להיות כל ההמשכות, ולא רק אלו שברוחניות בלבד. ואמר כ"ק אדמו"ר [מוהרש"ב] נייע: לערן מיינע חסידות וועסטו ווערן מיינן חסיד. שזהו הוראה לכל דור ודור באופן ההתקשרות, שצריך להיות על-ידי תורה, ובפרט אצל חסידי חב"ד – ואכמ"ל.

(ג, תקנ"ה)

[לו]

יוקר הגוף

כמה פעמים שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, מה שאמר אביו כ"ק אדמו"ר נייע: ווי טייער אַ אידישער גוף איז, אַז צוליב אים האָט מען געגאַסן אַזוי פיל – וכידוע שדוקא לנשמות בגופים ניתנה התורה והמצוות ולא למלאכים – ואם הבורא ית' מייקר כל כך את הגוף, במילא מובן הזהירות שצריכה להיות אצל האדם בשמירת פקדון זה שניתן לו מלמעלה.

(ג, תר"ה)

[לז]

נרות להאיר

ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אז תמימים זיינען נרות להאיר. ומשמע מסתימת דברים אלו, שזהו מהותם. ומזה למדנו כמה דברים, ושנים מהם: א) המדליק נר מנר אינו חסר על-ידי זה כלום בנר שממנו הדליקו. ב) כיון שתפקיד נר זה הוא להאיר וממלא תפקידו שמאיר, הרי זה עילוי היותר גדול שיכול להיות בנברא שממלא מצות הבורא, אשר על-ידי זה מתחבר אתו, שזהו פירוש מצוה – צוותא וחיבור, וכמבואר בדא"ח בכמה מקומות.

(ג, תשט)

[לח]

"טובות" עם כל הפירושים

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי לאריכות ימים ושנים, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) "טובות" עם כל הפירושים.

(ז, ב"ז)

[לט]

בוקר חג השבועות

שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר לפעמים כ"ק אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בבוקר אחרי ליל אי שבועות ישן איזה משך זמן ואחר-כך התפלל. אם הי' מנהגו תמיד או רק לפעמים, לא שמעתי.

(ט, ב'תתסא)

[מ]

שיר השירים

כ"ק אדמו"ר [מוהרש"ב] נ"ע הי' אומר בזמנים ידועים שיר-השירים בערב ש"ק, וכנראה לא ניתן להגלות איזה זמנים.

(כא, ז'תתכו. וראה ז'שימת היומן, עמ' קפז)

[מא]

לימוד הנ"ך

סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הי' לו שיעור קבוע בלימוד הנ"ך.

(כ, ז'תצב)

[מב]

הוראות לבנין מקוה

הוראות בעניני המקוה מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, הם על-פי רשימת הרב מוה"ר יעקב ש"י לנדא – שהיו

לעיני כ"ק מו"ח אדמו"ר כאן, ואישרם אשר נכונים המה. ולכן אין פלא שאינו מפורסם לעת-עתה בתוככי אני"ש, כיון שרק כשש שנים שנתפרסמו בארצות-הברית.

(יא, ג'זרלט)

אדמו"ר הריי"ץ נ"ע

[מג]

"ארץ חפץ"

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, במה שבני ישראל נקראים "מעין גנים באר מים חיים", כי אומר הקב"ה "כי תהיו אתם ארץ חפץ", כידוע אשר בכל מקום בארץ נמצאים מים חיים, אלא שישנם מקומות והן מפעפעים על-פני הארץ מעצמם, ויש מקומות שנמצאים מתחת לארץ אבל לא בעומק, ובקל לגלותם ולהעלותם מן ההעלם אל הגילוי, וישנם מקומות שנמצאים בעומק וצריך להסיר אבנים ועפר וכו' בכדי שיתגלו על-פני הארץ.

(י, ג'קחז. ושם ג'קצו: די אָנווייזונג און תורה פון בעל שם טוב און רבנו הזקן איז אָבער, אַז יעדער איד איז אַ "ארץ חפץ" ד.ה. ארץ וואָס מען גלויבט צו איר ווייל זי ענטהאַלט אין זיך אונשאַצבאַרע אוצרות. [נראה לוח 'היום יום' יז אייר. ב' אלול])

[מד]

תפקידו של השוחט

ובוודאי שמעו פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א (אשר אמר כמה פעמים בשיחותיו הקי'), אַ שוחט איז ניט אַ סקאַטאַבאָיעץ, איש ומאכלת בידו כו'.

(ב, שצה. יז, ר'תחג)

אלא תפקידו להשפיע על העיר שבה נמצא, למשכה מעניני הגוף ונפש הבהמית ולקרבה להשי"ת על-ידי אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל, וכמאמר רז"ל "אין 'ושחט' אלא ומשך".

(ד, תתעו)

וכבר נאמר כמה פעמים בעת התועדות, שענין השחיטה הוא כמאמר רז"ל תנא דבי ר' ישמעאל "אין ושחט אלא ומשך" – להמשיך את הבהמה ולעשותה אדם, את הנפש הבהמית במדריגת אדם התחתון, ואדם התחתון – אשר עליו נאמר "בהמות הייתי עמך" – כאדם העליון. וק"ל.

(יג, ד'תחב)

[מה]

גר"ף

צום אָבשלוס פון אייער רעדען נעכטען האָט כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אייך געוואונשען איר "זאָלט זיין אַ גַרף ראשי-תיבות: גוט רייך פרום".

(גרף אין אידיש ברוסלאַנד – איז אַן עהרען טיטול וואָס מיינט לערך earl אין ענגליש).

אולי אפשר לבאר הסדר בהברכה:

גוט – עבודת הצדקה, וזהו הקדמה והכנה להברכה...

רייך – וכמאמר רז"ל (תענית ט, א) "עשר תעשר", עשר בשביל שתתעשר. והן בגשמיות עשיר כפשוטו, והן בפנימיות דאין עשיר אלא בדעת וכמאמר רז"ל (נדרים מא, א) דדא (דעת) ב"י כולא ב"י. וזהו הקדמה והכנה להברכה...

פרום – דעל ידי העשירות בדעת מתבונן כדבעי ובא לאהבה את ה' וליראה אותו, וכמו שמבאר בתניא באריכות, ואז הוא רוצה וחפץ לילך בדרכי השי"ת שביארו רז"ל (רמב"ם הלכות דעות פ"א, הלכה ה-ו): "והלכת בדרכיו", כך למדו בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה הי' חנון כו'. ועל ידי העשירות כפשוטו, הוא גם יכול לקיים בפועל חפצו ורצונו זה.

(ג, תנט)

[מו]

צדקה בלילה

סיפרתי פעם לכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פב"פ ראה אותי מפריש לצדקה – מפני סיבה – בלילה, והביע תמיהתו הכי גדולה על עשותי כך, כיון שבכתבי האריז"ל כתוב אחרת. ויענני כ"ק מו"ח אדמו"ר – שבטח אותו שתמה תמיהה גדולה כל-כך, איננו נותן לצדקה גם ביום.

(יג, ד'תקז)

[מז]

המבטיח לצדקה

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר איש הישראלי מבטיח לצדקה ביד נדיבה – זאת אומרת שנדמה לו שהוא למעלה מיכולתו – הרי אם גם באמת כן הוא, הנה באותה שעה פותחים מלמעלה צנור הפרנסה בכדי שיוכל למלאות הבטחתו זו.

ויש להוסיף על דברי הרב, אשר כיון שאומר נותן התורה ומצוה המצוה "עבדו את ה' בשמחה", ובפרט בעניני המצות, הרי ברור שלא לבד שפותחים צנורות סתם, אלא גם שתתרבה הפרנסה באופן של שמחה.

(טו, רצא)

[מח]

מקרבו לתורה

על-פי מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ: וויפעל אַ שיעור טראָגען די קאָריטע [=שוקת] (עניני תומ"צ) צום פערד, שוין צייט דער פערד זאָל גייט צו דער קאָריטע.

(ג, תרמא. ובשיחת ש"פ נצבים תש"י: כשהדפיסו את ה"תורת שמואל" באו כמה בטענה, מדוע מדפיסים זאת באותיות הכתב ולא באותיות דפוס מרובעות (שהרי באמריקה מורגלים לאותיות מרובעות). מכיון שאני הייתי הימדפיס, הופנו הטענות אלי. אמרתי למו"ח שאנשים מתלוננים, אשר לא זו בלבד שצריכים להתייגע על תוכן ענייני המאמר, צריכים להתייגע גם על הכתב! השיב הרבי: עס איז שוין גענוג שלעפען די קאָריטע צום פערד, מי'דאָרף שוין שלעפען דעם פערד צום קאָריטע)

[מט]

עידית וזיבורית

הנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ "אונזערע זיבורית איז בעסער ווי זייערע עידית", ועל אחת כמה וכמה שעידית שלנו טובה מעידית שבעידית שלהם.

(ג, תרעג)

[נ]

מחשבה לטוב

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בשם כמה מנשיאי חב"ד: טראכט גוט וועט זיין גוט. ועייגי"כ] הוריות (יב, א): ולא מילתא היא כו'.

(ג, תרסה. תרעה)

[נא]

יום המחור

מתאים לדרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ תמיד: מאַרגען דאַרפן זיין גאַר אַנדערש.

(ג, תריח)

ויהי רצון, שעל-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ששמע בשם זקני החסידים, אַז מען דאַרף אויפשטיין גאַר אַ אַנדערער, הנה גם בזה ישתנו הדברים מן הקצה אל הקצה.

(יא, ג'תסו)

וכידוע פתגם אחד מזקני החסידים, משכיל ועובד, שלאחרי התבוננות בקריאת שמע שעל המטה בארוכה ובעיון וביגיעת נפש ויגיעת בשר, הי' מסיים: למחרת צריך להיות אחר לגמרי – מאַרגען דאַרפמען אויפשטיין גאַר אַ אַנדערער.

ונרמז זה במה שהאדם נקרא "מהלך", וכמ"ש "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", שזהו תכלית ירידת הנשמה בגוף, עיין ג"כ תורה אור ס"פ וישב ד"ה כה אמר, ובכ"מ. וכיון שדורשים את זה מכל אחד מאתנו, בודאי שניתנו מראש הכחות על זה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

(יג, ד'תרכ)

[נב]

לשון-הרע על עצמו

נזכרתי, בקראי מכתבו, במה שאמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בנוגע לספור אחד: מיטאַר ניט רעדען לשון-הרע אַף אַ אידן, אויף זיך אויך ניט.

(ג, תשנג)

[נג]

לידע מעלותיו

כמה פעמים שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, שכמו שאין צריך לטעות בחסרונות עצמו, כך צריך כל אחד לדעת מעלות עצמו. ונסיון הורה, שלפעמים המיעוט בערך עצמו הוא מתחבולות היצר, להחליש או לבלבל מעשית איזה דבר בפועל-ממש. וידע אינש בנפשי.

(א, מ)

[נד]

איסוף לשם זריעה

הנה כפי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, לא יתעסקו באסיפת כספים גרידא, אלא, כפתגמו, "נעמען גשמיות און זייען רוחניות". וראינו במוחש, אשר הצלחתו של חלק הראשון מעבודה זו תלוי בהצלחת החלק השני.

(ה, א'קלד)

[נה]

חינוך אינו ניתן לדחיה

למותר לעורר בזה את מר, כי אם להזכיר פתגם שהי' שגור בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבנוגע געלט וכדומה קען מען ממלא זיין, שאפשר לפרוע חוב למחר ומחרתיים. אבל בנוגע לקלוט עוד תלמיד ועוד תלמיד, הרי ראשית, כל יום עולם מלא הוא בענין לימוד תורה וחינוך על פי תורה, שאי אפשר להוציא חובת יום אתמול, שכל יום ויום עביד עבידתי, ודיו להשביע את עצמו למלא מסת העבודה שצריכה להיעשות ביום זה; ועוד, ובפרט בתקופתנו זו, הרי מובן שצריך לקלוט תיכף ומיד את כל המביע רצון להיכנס למוסד חינוך כשר, כי כעבור שעת רצון זו מי יודע וכו' וד"ל.

(כז, י'כג)

[נו]

"אייגענע" ו"אונזערע"

...בברכת הצלחה ופרישת-שלום צו אַלע "אייגענע אידן, דאָס הייסט, אידן מיט אַ שייכות צו אַ שול, תורה ומצוות" כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ומי הוא זה שאינו שייך לזה, וכידוע דברי הרמב"ם הלי' גירושין ספ"ב.

(ה, א'קמ. ושם, תתקכב: וכפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר "אונזערע אידן הייסן, אידן וואָס זיינען שייך צו תורה און מצוות" (ומי הוא זה מבני אברהם יצחק ויעקב שאינו שייך לתומ"צ))

[נז]

למד ונמצא למד

וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע: לא רק שהוא למד תורה, אלא שהתורה לימדה אותו.

(ה, א'ר"ד)

[נח]

שכר המתעסקים בחינוך

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, על יסוד מאמר רז"ל שמדותיו של הקב"ה הם מדה כנגד מדה, שכל אלו המתעסקים בחנוך הכשר הרי הקב"ה משלם להם מדה כנגד מדה, שיגדלו הם את ילידיהם שי ב"נר מצוה ותורה אור ודרך חיים" וגו'.

(ה, א'קמג)

[נט]

שיתוף העוזרים בעבודה

הנה שמענו בזה כמה פעמים בהוראה לעסקנות ציבורית, "אז מען וויל אז יענער זאל ארבעטען, צריכים לתת לו מקום לצמיחה וגידול".

זאת אומרת, אשר לכל העוזרים בדבר צריך לתת להם אפשריות לחוות דיעה גם-כן בנוגע למהלך העבודה ולהראות היוזמה – אינציאטיוו – שלהם, שלא יהיו רק כמו ממלאים פקודות אחרים וכו' וכו'.

(ה, א'תקיח)

[ס]

כלי מלא אינו מחזיק

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בשם כמה מנשיאינו, אשר כשהתאונו לפניהם על עניני מחשבות זרות, ענו: "אין א פוסטקע קריכט".

ובמילא כשהמוח ממולא מאותיות התורה והתפלה, וכאשר יודעים אותם בעל-פה, הרי גם בזה הזמן שאין חוזרים עליהם בפועל-ממש הרי הם חקוקים במוחו (וכדאיתא בלקוטי-תורה ד"ה והדרת פני זקן), ובמילא כשאין זה פוסטקע (מקום ריקן) קריכט מען ווייניקער, ואם לפעמים גם הן, הרי בנקל לגרשם.

(ה, א'שע"ד)

[סב]

כשרות לנכנס אל הראש

וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנים הראשונות לבואו לכאן, "עס איז דא השגחה אויף וואָס מען לייגט אין די טעפלאַך, פאָרוואָס איז ניטאָ קיין השגחה וואָס לייגט מען אין די קעפלאַך"?

(ה, תתקנח)

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בס"ב תשס"ח

וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר בארצות-הברית, הנה על מה שנותנים בראש הרי זה הפקר וכל הרוצה ליטול נוטל לעצמו השם מלמד, ירא-שמים, מחנך, פדגוג וכו'. – (להעיר כמה גדולה שיחת תלמידי-חכמים, אשר גם בשי"ס הרי הראש נקי קדירה. ולכאורה יש לקשר זה ג"כ עם ענין ותורתך בתוך מעי, וכמ"ש בתניא פ"ה).

(ה, א'ת"ד)

[סג]

אמת

כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, "פאָר אמת ווערן אַלע בטל".

(ה, א'תקמ"ד)

[סד]

ההפסק שבין אמת לאמת

...אלא, שכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, צריך להסיר ענינים המפסיקים בין האמת שבהענין, ובין האמת שבנפש כל אלו שזכו לעבוד במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר, שגם השותפים שלו בכלל זה כמובן.

(י, ג'קפ"ד)

[סה]

היום לעשותם

ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר פלעגט זאָגען: אַ חסיד איז אַ קלוגער, ער לייגט ניט אָפּ אויף מאָרגען, וואָס ער קען אויפֿטאָן היינט.

(ה, א'תרפ"א. ובחלק כב, ד'תקי"ג: שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז אַ חסיד איז אַ קלוגער און לעגט ניט אָפּ אויף מאָרגען וואָס ער קען אָפּטאָן היינט).

ועל-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז חסידים זיינען קלוגע, און לייגען ניט אָפּ אויף מאָרגען (מחר – לקבל שכרם) דאָס וואָס מען קען טאָן היינט (היום – לעשותם).

(ז, א'תתקצ"ג. א'תתפ"ב)

[סז]

המעשה הוא העיקר

מכל ענין צריך להיות "בכ"ן... למרות ההכרזה ש"רחמנא לבא בעי" – מוכרח להיות המעשה בפועל. ולא עוד, אלא שהמעשה והפועל הם ההוכחה על נכונות הלב ותמימותו.

וכידוע ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר על הפתגם "אין חכם כבעל הנסיון"... שהנסיון והמעשה הם ההוכחה שחכם הוא.

(טז, ר"ט)

[זז]

העדר הפועל

ובטח ידוע לו הסיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, "ראבאטא ניע ווידנע" – שמדברים וכותבים ומעוררים, והענינים אינם זים ממקומם.

(כא, חיצג. וראה תו"מ ה'ש"ת ע' 74 וש"נ)

[חח]

התלהבות רגעית

וכנראה שהנהגתו הוא על-דרך מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לארצות-הברית, שמתלהבים ומתלהטים לפתע פתאום, ולאחר זמן קט מתעסקים כבר בענין אחר.

(יד, ד'תשנז)

[טט]

פעולות ולא לימוד זכות

..ואף שנהניתי מהלימוד זכות שלו... הנה עדיין אין הפעולות החסרות מתמלאות על-ידי זה... וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז דאס איז עיקר ענין מלאך מיכאל ומלאך מט"ט, שהם הכותבים זכיותיהם של ישראל. ואנן פועלי דיממא אנן – כפתגם הצמח צדק – פועלים אויף צומאכן ליכטיק. וצריכים הפעולות בפועל ממש.

(ז, בירלה. איתתקי. וראה לעיל אות יט – פועלי דימוא).

[ע]

לימוד זכות – עד היכן?

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ידוע פסק המשנה שכל אחד ואחד צריך לדונו לכף זכות, אבל יש להזהר שלא יחריבו ע"י זה ענינים דקדושה.

(ט, ב'תרוסז)

[עא]

התורה מבטלת תקפו של עולם

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וואָס דאַרפן מיר מישען אין בעלבתישקייט, עלינו להתחזק בעניני תורה ומצוות ובדרך ממילא יתוקנו הענינים פון וועלט בעלבתישקייט.

וידוע גם-כן מאמר רז"ל (גיטין ז' ע"א) השכם והערב עליהם לבית המדרש כו' (ביאור ע"ד החסידות בתו"א לב, א).

(ז, ב'סה)

[עב]

לחימה מתוך שמחה

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז א סאלדאט גייט אין מלחמה דארף ער גיין מיט א מארש און א פרייליכען.

(ז, ב'רעח)

[עג]

סיפוק המביא לידי פעילות

כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שסיפוק רוחני זה אינו מהסוג המביא לידי "פאטשעוואט נא לאווראח", אלא אדרבה, מעורר הרצון והתיאבון לפעולות נוספות ביתר אומץ ומרץ, בלימוד קל-וחומר: "מה-דאך" ביגיעה שעד עתה – שהיתה קשורה עם התחלה, וידוע אשר כל התחלות קשות – אף על פי כן ת"ל הצלחת, על אחת כמה וכמה שאם אוסיף בהשתדלות הרי אין צריך לומר שאצליח בהצלחה מופלגה כמה פעמים ככה.

(ט, ב'תשצה)

[עד]

צפיפות והרווחה

ולמרות פתגמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר (שנאמר בשעת חגיגה כזו שהיתה בה צפיפות גדולה ביותר וחששו לבריאותו) "א איד קוועטשט מיר ניט" – הנני מסכים עם כבי על-דבר הצורך לסדר מקום מרווח בכפר חב"ד מתאים לקלוט הקהל הרב – כן-ירבו – הבאים להשתתף בחגיגות.

(טז, ר'חז)

[עה]

נטייה מדרך המלך ואחריתה

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר כשמוצאים איש מעיר-הבירה תועה ביער עבות מלא חיות טורפות ושודדי אדם, הנה לא בא למצב זה לפתע פתאום, כי אי-אפשר שהנמצא בבירת-מלך ימצא עצמו בשעה אחת אחרי-זה בתוך יער רחוק.

וה"סדר" הוא שתחילה יצא מן העיר, אחר-כך נטה מדרך המלך – דרך הכבושה – כשערה, וכיון שהתחיל בנטיי והלך בכיוון זה, הרי, גם מבלי שירגיש בדבר, מתחיל לנטות יותר ויותר ולתעות מן הדרך אל השביל ומן השביל לנתיב, עד שסוף סוף מוצא את עצמו הרחק ממושב – ואפילו מהליכות – בני אדם, ורואה שמסובב הוא חיות טורפות וצפוי לסכנה על כל צעד ושעל. והנמשל מובן.

(י, ג'טפ)

[עו]

ירידה מקדש-הקדשים ואחריתה

..ועוד נקודה בזה על פי סיפור ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שיש השתלשלות מסוימת במבנה חברת בני אדם, ואם בשלב מיוחד מתחילה ירידה בדרגא אחת, עלול זה לגרום לירידה מדרגא לדרגא בכל השלבים שלאחרי זה. ולכן, אפילו אם הירידה בשלב הראשון היתה מקדש-הקדשים לקדש, הרי באופן אוטומאטי תגרום ירידה בשלבים שלאחרי זה מקדש לחול ולמטה יותר – מהיתר לאיסור. וכ"ק מו"ח אדמו"ר הסביר בהאמור, איך שכל אחד במעמדו ומצבו צריך להעלות בקדש, ופשיטא שלא להוריד אפילו אם גם לאחרי הירידה עדיין יהי מורם מכל סביבתו.

(כ, זיתקצנ. ובס' השיחות תרפ"ד עמ' 57, שהוא סיפור שסיפר הגר"ח מבריסק)

[עז]

תועלתה של פגישה

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כששנים מישראל נפגשים יחד, הרי – נוסף על התועלת שלכל אחד מהנפגשים – יש להשתדל שתצמח מזה טובה גם לשלישי, ומה טוב – לרבים.

(י, ג'קנט. כז, י'קב וש"נ)

[עח]

היחיד ופעולתו

כל ישראל ערבים זה בזה, ופעולת האחד משפיעה על כל שאר בני ישראל. ועל-דרך הצחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאיש המתעטש בנקודת ציר הצפוני הרי זה נוגע לכל יושבי תבל.

(טז, הזתקסב)

[עט]

לא "להבדיל"

שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר – שבין יהודי ליהודי – איך שיהי ריחוק הערך ביניהם – אין לומר "להבדיל".

(י, ג'רכט)

[פ]

קביעות הארעי

כבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר הקמת המשכן היי בכל הפרטים והדיוקים, אפילו באותם התחנות והמסעות שלא היו שם אלא יום ולילה.

(והוא מובן ופשוט על-פי מ"ש בתניא סוף פרק כ"ה "ויחוד זה למעלה הוא נצחיי". עיי"ש).

(י, ג'שיד)

[פא]

חפץ במתחרים

ובענינים כמו אלה נזכר הנני בפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (שאמר בבואו לארצות-הברית בפעם השניי), אף שמנהג העולם שאין רוצים בהתחרות און נאכמאכען, הנה שיטת ליובאוויטש בכלל ושיטתי בפרט, שהלואי ויתרבו מספר הרוצים לעבוד בשטחי עבודתו הוא ובאופנו.

(יב, ד'קמז)

[פב]

יחיד כרבים

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, א יחיד איז א רבים. וכנראה במוחש, אשר לפעמים על ידי יחיד מתקנים את הרבים הבא לאחר זמן תחת השפעת יחיד זה.

(יג, ד'תקנז)

[פג]

תלמידי התלמידים

ועל-דרך פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הידוע, שהשלימות הוא בלדת הנכד. שמה מובן, שעל-דרך זה הוא ב"לבניך – אלו התלמידים", ששלימות המשפיע הוא כשיש תלמיד לתלמידו. ולהעיר מהתוספתא עדיות בסופה (הובא באגרת דרב שרירא גאון, נעתקה בערוך מעי אביי. סי' יוחסין), דכשיש תלמיד לתלמידו קורין לו רבן.

(יג, ד'תפג. ד'תקמז)

[פד]

חרישה וזריעה

מאשר הנני קבלת הדו"ח מהפעולות...ובצדק יש לומר על זה, שזהו – בסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר – גאָר אַ פיינע חרישה און גאָר אַ פיינע זריעה.

(יז, ו'רסה)

[פה]

חרישה קודמת לברכה

ידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לברכה, שהלשון הרגיל בקשר עם זה הוא "גשמי ברכה". זאת אומרת, שברכה בכלל היא בדוגמת הגשם היורד על הארץ להולידה ולהצמיחה, אבל קודם צריכה להיות חרישה וזריעה, ולאחר הגשם גם-כן צריכה טיפול וכו', שכל זה הוא כלי לפעולת הגשם והברכה התלוי בו, ועד כדי – כמה פעמים ככה. והנמשל מובן.

(כו, ט'תתקמחט)

[פו]

יגיעה ולא בדרך ממילא

וי"ל הענין בעבודה בקיצור על-פי המבואר בתורת החסידות, שפשוט שצריך להיות ענין דסור מרע, היינו שלא להיות ערל, וצריך להיות גם-כן הענין שלהיות נמול, היינו הענין דועשה טוב. והעולה על כולנה על-פי מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בשם נשיאנו הק' ז"ע, אז א' חסיד האלט ניט פון בדרך ממילא, וכל דבר צריך להיות ביגיעה ועל ידי עבודה. וזהו שצריכה להיות גם-כן פעולת המילה.

(ו, איתתפח)

[פז]

פניני-מרק ופניני-ענק

וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, ינצלום ניט אויף פערל-גרופען אין זופ, נאָר אוף שנירלעך פערל (מרגליות) אויפן האַלז.

(י"ט, זרעט)

און ווי באַוואוסט דאָס וואָס עס שטייט אין מדרש, אז עס זיינען פראַן מראות קטנות און מראות גדולות, איז חאָטש ס'איז דער זעלבער מענש און דער זעלבער ענין שפיגעלט זיך אָפּ אין זיי, מיט אַלע זיינע איינצעלייטען, איז דאָך אָבער אַ חילוק מן הקצה אל הקצה; און ווי באַוואוסט דער משל-אויסשפראַך פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, אז צווייען בעטען אויף פערל וואָס פעלט זיי און השי"ת ממלא זייער בקשה, נאָר דער האָט געבעטען אויף פערל-גרופען-קאָשע זאָל ווערען געדיכטער, און דער צווייטער האָט געבעטען אַ שנירעל פערל אויפן האַלז זאָל ווערען געדיכטער. וק"ל.

(י"ח, רזתקעה)

[פח]

הנחות בעלי-בתים

...ומזכירני זה פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שסיפר, שבעת התחילו בעניני מסחר ביקש – בתור פ"ג – מכ"ק אביו אדמו"ר, "ער זאָל ניט האָבען די בעלי בתעשע הנחות". והוסיף בסיפורו לי, בע"ב-הנחות מזוהמות הן. כמובן בדקות, שהרי הדברים אמורים בבע"ב שומרי תורה ומצוה **במילואם**, אלא – שכביאור החסידות – נמצאים במצרים, מצרים וגבולים, כל משך חייהם. דכל משך חייהם היום הוא כהאמתמול, והמחר – כהיום, ואפילו המחר שלאחר זמן. ולא עוד, אלא ששאיפה לשינוי – הרי זה ענינו של משוגע בעיניהם, זאת אומרת, חוץ למסגרת שכל הבריא.

וכמה מאירים דברי רבנו הזקן בספר התניא שלו [פרק מ"ו], שבלשון המשנה "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", הוסיף רבנו הזקן המלות "ובכל יום ויום".

(כ, זיתקלו)

[פט]

ארץ-ישראל וארץ-הקדושה

בטח ידוע לו פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אז מ'דארף מאכן פון ארץ-ישראל ארץ-הקדושה.

(כא, ז'תתסא. ג, תשיא. תשלד)

[צ]

שפיץ חב"ד

בכלל מנהגי דשפיץ חב"ד, ידוע בזה פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שצריכים להיות בנוגע לעצמו ולא בנוגע לזולתו.

(כא, ז'תתס. והשוורה להלן אות קיא)

[צא]

העבר והעתיד

והרי ידוע פתגם שהי רגיל בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהעבר מלמד העתיד.

(יז, ו'קמטס. טז, ה'תתיא. ובחלק ט, ב'תרפג: "פתגם החכם".)

ובמה שכתב שאין כסף, לפלא כתיבה זו, שהרי כיון שהקב"ה אומר "לי הכסף ולי הזהב", בודאי שלא יחסר חס-ושלום ממון לכל המצטרך לו ולבני-ביתו שיחיו בענינים הכללים ובענינים הפרטים. וההוכחה על זה היא – כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר – שהעבר מלמד את העתיד. וכמו שראה חסדי השי"ת בעבר, בודאי תקוים הבטחת חז"ל שכל שמטיבין לו הוא לאורך ימים ושנים. ובודאי גם מצדם יחזיקו ויחזקו הצנורות פתוחים ועוד ירחיבום ויגדילום. ופשוט שכוונתי לעניני תורה ומצות.

(טז, ה'תתיא)

[צב]

קבלה על העתיד ולא על העבר

ועל-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: מען זאָל זוכה זיין צו זיין די וואָס הקב"ה נותן להם על ההוצאה ביום הראשון בשבוע על כל השבוע, ולא חס-ושלום מאלו שנותנים להם בערב ש"ק ההוצאה של שבוע העבר.

(ו, א'תרכה)

[צג]

הגבלת ההוצאות

וכבר אמרתי לו בהיותו כאן, שראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר אז ער האט ניט געהאלטען פון דער שיטה "דזיענגי נייע פאָטשאַס" [=כסף זה לא בעיה] אפילו בהנהגת עשירים בכסף וזהב גשמים. על אחת כמה וכמה שלא היתה דעתו נוחה מהנהגה כזו של איש ציבורי, היינו אדם שמביטים עליו בשבע עינים, וכשמוציא שקל אחד אומרים שהוציא עשרה.

(יג, ד'שכא)

[צד]

ההוצאה בערך ההכנסה

ובמכל-שכן מהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאף שמרגלא בפומי לאמר איך בין אלע מאל געווען א בעל-חוב (כוונתו להוצאות בעסקנות הצבורית), אבל בכל-זאת, הנה גם אצלו היתה הגבלה בכמה להגדיל ההוצאה על ההכנסה.

(ה, איתרחצ)

[צה]

עת לחשב

וכבר ידועה שיטת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, אשר אין לסוחר לעשות באלאנס בכל שבוע ושבוע כי-אם מזמן לזמן. כי כמו שבכלל בצד הקדושה צריך להיות בחשבון, הרי לאידך גיסא צריך להיות זה רק בזמנים המסוגלים.

(ז, ביתקטז)

[צו]

התשובה מעין השאלה

וידוע מאמר ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ווי מען פרעגט אזוי ענטפערט מען.

(כא, זיתתקמב, ז, ב"ב. ושם, בי"ב: וכידוע מאמר השגור בפי החסידים: ווי מען פרעגט - אזוי ענטפערט מען)

[צז]

תשובה שמעצמה ומעין המקבל

וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, אז אותיות גיט יחידה שבנפש. ופתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז אמאל ענטפערט מען וואס עס ענטפערט זיך אליין. ופתגם החסידים, אשר המענה המתקבל לאיש פלוני, פירושו תלוי במדה ידועה ווי אזוי דער מקבל איז דאס מפרש. ובפרט אם המקבל הוא בעל צורה ועומד על דעתו, על-דרך דאיתא במשנה (ריש הוריות) זה הכלל התולה בעצמו כו'.

(ה, א' שסא)

[צח]

לימוד ברבים

במ"ש בהענין שלא זכה חס-ושלום, אם שייך זה בלומד תורה ברבים כו'. הרי ידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע (נדפס גם בקונטרס), שממנו מובן שגם בלימוד ברבים שייך זה (ועיין חגיגה טו, ב. הלכות תלמוד-תורה לאדמו"ר הזקן פ"ד סי"ז). אבל מזה גופא שסיפור זה לא נתפרסם אלא פעם אחת, ועד אז לא נודע אודותו וגם אחרי זה, מובן שברובא דרובא החשש הנ"ל הוא עצת

תשורה מחנינת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסל' תשמ"ח

היצר ותחבולותיו לבטל את האדם מהשתתפותו בתורה בלימוד ברבים, שזכות הרבים מסייעתו, שכשרואה שאין לו עצה אחרת בא בערמומיות שעל-פי יראת שמים אין כדאי הענין וכו', ואזלינן בתר רובא.

(יא, ג' תצ"ז)

[צט]

"שויתי"

ובידעי חביבותי לדברי הרב, אזכיר מה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר אצל כמה מהנשיאים (כמדומה קרוב לודאי, שפרט בשם כ"ק אדמו"ר מהר"ש) היתה מונחת על שולחנו פתקא ועלי כתוב: "שויתי הוי' לנגדי תמיד". ובטח שם כת"ר שי' לבו לזה, שעל שלחן הכתיבה והלימוד של כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה מונחת מזוזה.

(ד, תתק)

[ק]

בהמות הייתי עמך

וידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חסיד כדבעי צריך להיות חדור (דורכגעדרונגען) בהרעיון שהוא בהמתו של הקב"ה (להעיר מתניא ס"פ מ"ו ושם פ"ח), אשר במילא עליו למלאות את ענינו – והוא "נתינת חלב" וכיו"ב, ומזונותיו וכל צרכיו הרי הם על בעל-הבית שלו הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה.

(ה, א' תתקע"ז)

[קא]

תורה מגן-עדן

ואסיים במילתא מרגניתא ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א – מוצאי ש"ק פ' נח רצ"א – בהמשך למאמר דא"ח שאמר אז – שבת פ' נח – צהר תעשה לתבה. והואיל לאמר: אַזוי לערנט מען אין גן-עדן התחתון, דאָס איז אַ פשט פון גן-עדן. "צהר תעשה לתבה" זוהר תעשה לתבה, "ואל אמה" – און דעמאָלסט וועט זיין אלקינו מלך העולם. "תכלינה מלמעלה" – שגם הכלים יעשו מלמעלה. און דער רבי (אדמו"ר הזקן) האָט געגעבן איינעם דערמיט חיים בשריים בפועל ממש. עכ"ל.

(א, כח. וראה רשימת היומן, עמ' קע"ז)

[קב]

ח"י – חיות – אלול

אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בהתועדות דיום ח"י אלול [תש"ז], אשר "ח"י אלול" פירשו החסידים הראשונים, חי אלול גיט אַ חיות אין עבודה פון "אני לדודי ודודי לי" (ראשי-תיבות אלול). ויש לפרש: החי ומי שאינו חי, בשניהם ישנם כל הרמ"ח איברים. נוסף בחי שיש בו נשמה, ועל ידי זה הגוף צומח מקטנות לגדלות ומתנוועע ממקומו למקום אחר. ארז"ל (תניא פרק ל"ח), כוננת המצוות לדבקה בו ית' היא כנשמה לגוף המצוות, והוא על-ידי שמוליד או מגלה

תשורה מחניגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בס"ב תשס"ח

בעצמו אהבת ה' ויראתו, אשר לזה בא על-ידי לימוד פנימיות התורה בכלל ותורת החסידות בפרט, וכמבואר בכמה מקומות.

והנה על-ידי הכוונה לדבקה בו ית' היא הצמיחה היותר גדולה והתנועה היותר אפשרית, שהיא רק היא התנועה האמתית – וכידוע בענין מהלכים ועומדים – והוא כאשר הנברא בעל-גבול מתדבק בהבורא הבלתי בעל-גבול, וכמשי"נ "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים" גו'.

וזהו פירוש הפתגם אשר חי אלול – יום הולדת והתגלות הבעש"ט ותורתו והולדת אדמו"ר הזקן – נותן חיות בהעבודה דאני לדודי ודודי לי, שהנבראים מתדבקים בבורא.

ובעומק יותר יש לומר: גם באבר שאינו חי יש בשר גידין ועצמות. ובמעלות העבודה הרי זה עבודת המוח (עצמות), עבודת הלב (בשר) וחיבורם (גידין), וכמו שנתבאר בלקוטי-תורה פנחס ד"ה צו גו' קרבני לחמי השני. ובכל זה אין זה בפני עצמו חיות אמתית, שהוא בא רק על-ידי הקדמת העבודה דקבלת-עול, ובפרט הקבלת-עול דראש-השנה. וראה במאמר ראש-השנה דהאי שתא בענין חיות פרטי, כללי, להחיות, וחי בעצם.

(ב, רצא)

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א (שיחת ח"י אלול היש"ת), אשר הבעש"ט ואדמו"ר הזקן – שניהם המשיכו בכל אחד ואחד מישראל, חי, חיות פנימית בהעבודה דאלו"ל – "אני לדודי ודודי ליי".

ובדרך אפשר יש לומר, שבעבודה זו גופא פעל הבעש"ט, בעיקר, מלמעלה למטה – מופתים, יסודי תורת הדא"ח, הליכותיו ונסיעותיו אל המקבל. ואדמו"ר הזקן בעיקר בדרך מלמטה למעלה.

(ג, תקכ)

[קג]

חומרי המקום

ובטח ידועה לכם שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א "נותנים עליו חומרי המקום שהלך לשם", אז ער דארף מברר זיין די חומריות פון דעם אָרט וואוהין ער קומט.

(ג, תצא)

[קד]

גשמיות רוחנית

בטח ידועים לו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, כי "אידישע גשמיות איז רוחניות". וכ"ק אדמו"ר הזקן כותב (ביאור אגרת-הקודש כ"ז), כי המשכת כל רוחניות אינה אלא על-ידי אהבה רבה. נקוה איפוא, כי על ידי זה שנעמוד כולנו בהתקרבות ואהבה רבה אמתית, נמשיך אלינו כח להוציא לפועל כל אותם הענינים אשר רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיצאו לפועל טוב על ידינו.

(ג, תקסד)

[קה]

לומד תורתו

שבע רצון הנני שאוכל לבשרו שהקונטרס לייט כסלו שהדפיס לזכר נשמת אמו ע"ה נדפס, והביאו אתמול מבית הכורך עקזעמפי הראשונים עוד קודם הפארבריינגן. ותיכף הכנסתי עקזי אחדים לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ונהנה במאד, ואמר לי: מ'דארף אליין לערנען דעם מאמר.

ונזכרתי (אף שאינו דומה לגמרי) במה ששמעתי ממנו זה מכבר, שפעם מצא אחד מהחסידים את אדמו"ר הזקן לומד בס' התניא, וישאלהו: איר לערנט אויך תניא?! ויענה אדמו"ר הזקן: איך געפינן (זע?) דאָ מער נייעס ווי אין מעזריטש. וסיים על זה אדמו"ר [מוהרש"ב] נ"ע: וואָס איז דער וואונדער אויף אַ נשמה חדשה.

(ג, תכב)

[קו]

שריפת הביאורים

במ"ש ע"ד הסיפור מענין שע"ה פרקים בהסוגיא דרצון ותענוג מי מכריח את מי, שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר לעצמו בהיותו צעיר, ואחר-כך שרפם ואחר-כך התחרט על זה עכ"ל (והוא מסיפור אחד מזקני אני"ש הרה"ח מיכאל דווארקין ע"ה), ושואל פירוש הדבר.

והנה איני יודע למה צריך פירוש – אם על המיספר או על הענין, ובהנוגע להמיספר, הנה ימצא בשולי הגליון מראי-מקומות, משם מובן שייכות שע"ה לרצון ותענוג (לקו"ת ויקרא ט, ג. שם שיר-השירים לה, ד. לח, ג) שהם כתר, עתיק ואריך, באדם התחתון, ובמילא גם באדם העליון. כן מצוין בהמשך תרס"ו ששם מדובר בענין רצון ותענוג (ד"ה לך לך ואילך).

ובהנוגע למה ששרפם ואחר-כך התחרט, הנה יש לומר בדרך אפשר, שכיון שהמדובר בפנימיות התורה לא רצה לאמר דבר שלא שמע מרבו (ולהעיר מזח"ב רכ"א ב'). ואחר-כך הצטער על זה, כיון שהמדובר הוא – בהבנת ענין שקבלו מהרב.

(יא, ג'תנור)

[קז]

יוקר זמן הגלות

וכידוע פתגם נשיאנו אשר "הנה זה עומד אחר כתלנו", ועוד רגע ויבואו ימים – ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר – אַז מיוועט זיך כאפען פארן קאַפּ, וואָס מ'האַט דורכגעלאָזען אַזאַ זמן יקר וואָס מ'האַט געקאַנט אַזויפיל אויפטאָן. וק"ל.

(טז, ה'תתיח)

כ"ק אדמו"ר זי"ע

[קח]

גבאי – בחוזק ובחסד

כפי שאמרתי פעם, הנה גבא"י ראשי תיבות: **אנא בכח גדולת ימינך**. זאת אומרת, מי אשר בהשגחת הבורא ית' נבחר להיות גבאי בבית-הכנסת, צריך שיהי' לו כח בחסד (ימינך), ובלשון של בקשה (אנא), היינו, שהשפעתו תהי' חזקה, אבל עם זה שישמש בה במידת החסד, לעשות את בית-הכנסת שיהי' אַ חסידישע שול ולהאיר ולהחם את כל הסביבה.

(ד, תתפ)

[קט]

עונה לכל קוראיו

והנה בכלל מנהגי – על-פי מה שראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – לענות לכל השואלים, ובפרט לבני תורה, ובפרט כשיש להבטיח (באַוואַרענען) על-ידי זה טעות הרבים, ואולי גם מקום לאיזה תיקון.

(י, ג'קד)

[קי]

היזק המרה-שחורה

הדאגה מקלקלת... בכלל, כדאי הי' לפרסם בין אנ"ש מאמר הזוהר הק' על-דבר היזק המרה-שחורה, והוא בפי תצוה (רפ"ד ע"ב): תא חזי, עלמא תתאה וכו' עיי"ש, דנוסף על הבלבול על-ידי זה בעבודה, בתלמוד-תורה, בבריאות גופא וכו', הנה זה מקלקל ח"ו בענין זה גופא שהוא במרה-שחורה אודותיו. וק"ל... והעיקר – האַדְיֶע מרה-שחורה וכנ"ל.

(ד, תתסד)

צדיקים, חסידים ואמרי אינשי דעלמא

[קיא]

הידור – לא על-חשבון הזולת

וידוע אודות אחד מנשיאנו הק', שהי' עונה לשואליו במכתב גם בחול-המועד, וכפתגמו: "איך קען ניט איבער מיינעם אַ הידור פאַרבוגיען אויף יענעמס אַ עיקר".

(ז, ב'רסג. והשווה לעיל אות צ - שפיץ חב"ד)

[קיב]

להיות עם הרבים

ונפלאים דברי רז"ל – אשר הוראה הם להלכה למעשה בחיים היום יומיים – אשר כל דבר שבקדושה הוא דוקא בי עשרה, לא רק רבים סתם אלא רבים בשלימות. וידוע גם-כן פתגם החסידות, הנאמר בשם כמה מגדולי תורת החסידות, אשר גרוע יותר להיות יחידי בגן-עדן מאשר להיות וכו' מיט נאָך אידן צוזאַמען.

(יח, ז"ח)

[קיג]

"מחבואים"

כידוע בפירוש הכתוב "בן חכם ישמח אב", אשר האב מתחבא מהבן בכדי שיחפשנו. וידוע גם-כן המסופר ע"ד אחד מגדולי ישראל, שראה איך שנכדו משחק עם ילדים בני גילו במחבואות, וכשנכדו התחבא והילד השני הלך לעסקו, התחיל הנכד לבכות שהתחבא הוא ואין מחפש אותו. וככה – להבדיל הבדלות אין קץ – בנמשל, כמובן.

(זח, ב'תיא)

[קיד]

ה"שרף"

ולסיים במה ששמעתי אומרים למה נקרא שמו של אביו זקנו [האדמו"ר הרב אורי, ה"שרף" מסטרעליסק] "שרף" (כמדומה לי שאמר לי מר שהוא אביו זקנו) – כי הי' נשרף בתפילתו. והרי בכל זה בא לתפלה שלאחריה, ועוד הפעם באותה ההתלהבות כמו בתפלה שלפני זו, ואולי עוד יותר.

(כו, ט'זתקענט)

[קטו]

מנהיג שאינו משפיע

שמעתי מספרים, אשר פעם אמר בעל חידושי הרי"ם לחסידיו: אם לא אפעול **בכם** כל שהוא יהדות, כמה גדולה תהי' הרחמנות **עלי**, וכמו שנאמר "וירע למשה בעבורם".

(ג, תרכו)

[קטז]

ויגבה לבו בזרכי ה'

סיפור ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אודות חסידו של רבנו הזקן – ר' מרדכי ליפלער – שהי' מנצח את היצר בטענה, שאיך אפשרי שישמע לפיתויו והכל יודעים שהוא עשיר ויש לו מהלכים בבית המלכים, בבית המלוכה אדירה כרוסיה בימים ההם, ולכל לראש – שהנהו חסידו של רבנו הזקן.

(כ, זיחרט*)

[קיז]

סך-הכל של כל החשבונות

אביא עכ"פ הערה אחת פרטית, ואם תמצי לומר – כללי הוא; והוא בהמדור "מפי חסידים" (בספרו ילקוט, עמ' ש'), מעשה בחסיד חב"די סוחר גדול שעשה את המאזן השנתי שלו, ומתחת לשורה התחתונה כתב: סך הכל אין עוד מלבדו (דרך אגב, מסורה בפי החסידים שהמדובר הוא בחסידו של רבנו הזקן, ר' בנימין מקלצק). והנקודה בדבר, כפי המודגש בפי חסידים, שלאחרי שכתב פרטי החשבון, הנה מבלי חשבון וחושבן כשהגיע להשורה סך הכל, כתב "אין עוד מלבדו". זאת אומרת, לא על-ידי שהתבונן וכו' וכו', כי אם בפשיטות, אשר הסך הכל של איזה ענין שיהי' הוא – ה"ואין עוד מלבדו".

וכהמשך לזה מסופר אודותיו, אשר פעם שאלוהו איך זה קובעת תורת החסידות שיהי' "בכל דרכיך" – גם בעניני **ובשעת** אכילה ושתיה ומסחר – "דעהו", וכביאור ענין הדעת בתורת החסידות, שהיא הבנה עמוקה עד כדי הכרה והרגשה חודרת כל האדם. וענה, שהרי רואים במוחש אשר בעת התפלה – אפילו בהנקודה התיכונית שלה תחילת העמידה – נופלות מחשבות על-דבר יריד בלייפציג, ומה זה פלא אם בעת היריד בלייפציג יפלו מחשבות על-דבר "אין עוד מלבדו".

(טז, ר'קכד)

[קיח]

וידוי בשמחה

מנצל הנני מכתב זה, הנכתב ביום הראשון לאמירת "תחנון" לאחרי כמה שבועות, לרשימת מה שנזכרתי בסיפור חסידים, אשר הרה"ח הרה"ג והרה"צ כו' ר' הלל מפאריטש ז"ל לא הי' אומר "על נהרות בבל" שלפני ברכת-המזון גם ביום הנ"ל, באמרו ש"תחנון" עצמו אורח הוא, ולכבוד האורח יש לומר "שיר המעלות בשוב". אשר ככל סיפור חסידותי גם הוא בו מוסר השכל, והוא, אשר אפילו אמירת "תחנון" – זאת אומרת וידוי "אשמנו" וכו' – מביא לשמחה בעובד ה', בהתבוננו בגודל חסד השי"ת הנותן יכולת לאדם לתקן את העבר. ולא רק בהנוגע להנהגתו להבא, אלא גם שעוקר את הדברים בעבר מעיקרם. עד שמגיעים לדרגא – בלשון רז"ל הידוע – דודנות נעשים לו כזכיות.

(יד, ד'תשצט. ובתו"מ, תשי"א ח"ב עמ' 158: מספרים על הרה"ח ר' הלל מפאריטש שהי' משתמש מזומר "על נהרות בבל" בברכת-המזון, והשתדל תמיד למצוא אמתלא – יומא דפגרא או אורח חשוב – כדי לומר "שיר המעלות". וכשאיננו מצא שום אמתלא, לא יומא דפגרא וגם לא אורח, הי' אומר: היום יש אורח חשוב – "על נהרות בבל", ולכבודו של אורח זה צריכים לומר "שיר המעלות"!).

[ק"ט]

כל מעשיו למען החסידות

וכידוע מאמר הרה"צ הרה"ג הרה"ח ר' הלל ז"ל מפאריטש, שכל מה שעושה הוא כדי שיוקלט אצלו בטוב ענין חסידותי. ועל-דרך זה בדורנו עקבתא דמשיחא שביאתו תלוי בהפצת המעינות, הרי זה צו השעה לנצל כל הזדמנות וכל ענין לתועלת ההפצה האמורה, ובפרט הנמצא במקום שאין שם איש עוסק בזה.

(יג, ד"תפז)

הנקודה היא, שצריך להפיץ המעינות חוצה... ובלבד שיבוא הדבר לפועל. והוא על-דרך פתגם הידוע של הרה"ג הרה"ח הרה"צ ר' הלל מפאריטש, אז אלץ וואָס ער טוט איז כדי עס זאָל זיך אָפלייגען בעסער אַ וואָרט חסידות.

(יב, ד"עט)

תלמיד ישיבת "תומכי תמימים", אשר רבותינו הנשיאים נתנו להם שם התואר "תמימים", שבמשך הזמן צריך להעשות גם שם העצם שלהם, שעליו להתבונן במוסר השכל מסיפור זקני החסידים אודות הרה"ג הרה"ח הרה"צ ר' הלל מפאריטש, שביאר סיבת החומרות שלו והזהירות שלו ביותר וביותר במצות, שכוונתו בכל זה הוא כדי עס זאָל זיך בעסער אָפלייגין אַ וואָרט חסידות.

ובהנוגע לכל אחד ואחד מהתמימים הוא, שכל עניניהם צריכים להיות בכדי צו ווערן נאָך נעהנטער צו חסידות, ושיצדיק באורח חייו – אפילו היום יומיים – יותר ויותר את שם "תמימים" הנקרא עליו. וגם בזה צודק הפתגם "אין לך דבר העומד בפני הרצון".

(יב, ג'תתקנג)

לפני איזה זמן סיפרו לי, אשר בשנים בס גר [הרב איסר זלמן מלצר ע"ה] בירושלים עיה"ק עסק בלימוד הקבלה. ולא עוד – אלא שהי' זה בחברותא... חבל שלא הזכיר על-דבר זה במאמרו, כי אף שבאופן ישר אין זה מענין ספרו "אישים ושיטות", אבל הרי ידוע פתגם הרה"צ הרה"ח הרה"ג כו' הרי הלל מפאריטש, כששאלוהו מה שנהרז כל-כך במצות, ומענתו, אז ער טוט אלץ בכדי באַ עס זאָל זיך אָפלייגין אַ וואָרט חסידות. וק"ל.

(יז, ר'תסו)

[ק"כ]

צומות הנדחים

שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאמרו כשנולד, וכן בשנת הבר-מצוה, שבשניהם הי' צום הרביעי וצום החמישי – הן שבעה עשר בתמוז והן תשעה באב – נדחים. יהי רצון כיון דאדחי אדחי – לגמרי, על ידי גאולה האמתית, שיהפכו לששון ולשמחה.

(כה, ס'תקכד)

[קכ"א]

חלוקת התפילה

והנה שמענו איזה פעמים סיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, דמנהג חסידים הראשונים שהיו מחלקים התפלה לכמה חלקים, זאת אומרת, שבכל פעם ופעם היו כמובן מתפללים כל התפלה, אלא

תשורה מחנינת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין – טו"ב בסלו תשמ"ח

שההתבוננות בעניינים ובכוונת פירוש המלות – או ההסבר בהם – היו מחלקים לכמה ימים, באופן שבמשך כשבוע ושבוועים היו גומרים פירוש המלות פעם אחת, ואחר כן חוזר חלילה.

(יח, ו'תרכח)

[קכב]

הניצוץ החסידי

וכפתגם החסידים הישנים: אַ חסידישער פונק ווערט ניט פאַרפאַלען. והפירוש – ניט נאָר ווערט ער ניט פאַרפאַלען, לא רק שבוקע בענין של צדקה וגמ"ח, אלא שסוף-סוף בוקע בענין חסידות.

(ה, א'תקמז)

[קכג]

יכול כמוני

בין חסידי חב"ד מסופר על דרך זה בשם הרשב"ץ שעפטעל ז"ל (משפיע בישיבת תומכי-תמימים בליובאוויטש), שהיי אומר בהתועדות ומדייק גם-כן: "יכול כמוני" – בניחותא – שיש היכולת להיות "כמוני". "כי קדוש אני", קדושה למעלה (באה) מקדושתכם.

(ה, א'תקטא)

[קכד]

הפועל והמעשה הוא העיקר

יהי רצון שבקרוב ממש אזכה להתבשר.. על עניינים של פועל, וכמאמר המשנה "לא המדרש עיקר אלא המעשה". וידוע פתגם הרשב"ץ – ששמענוהו איזה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לציור של חסיד משכיל ואינו עובד (וכמובן היתה הכוונה "משכיל" כדבעי, ו"אינו עובד" לא חס-ושלום כפשוטו, אלא שלא בערך ההשכלה) – ומרגלא בפומי דרשב"ץ על זה, "נשיאים ורוח וגשם אין".

ואין זקוקים לביאור, שהכוונה הוא בצמיחת התבואה והפירות התלויים בגשם דוקא. וק"ל.

(יג, ד'תכ)

[קכה]

כלשון הרב ר' יעקב מרדכי מפאָלטאווע – אַזוי אַזוי איז דער ענין.

(ה, א'שטא)

[קכו]

'משקה' בראייה בעלמא

ידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבי"מ זי"ע ממנהג חסידים הראשונים, שהיו מעמידים הסאָטקע על

השולחן בתחלת ההתועדות ויוצאים בראי" בה. ורק במקרים מיוחדים זקוקים להני"ל, וגם זה בהגבלה לפנים מהגבלה. וק"ל.

(טז, ה'תק)

[קנז]

ההתנצלות והפועל

ולאמר דבר בשם אומרו, הנה מורגל בפי הרה"ח כו' וכו' הר"ש שיי' הלוי לעוויטין, אָז ווען מען געפינט אפילו גוטע תירוצים, איז בפועל וועט פון דעם גאַרניט צוקומען.

(י, ג'נא)

[קכח]

הכנות מרובות לתפילה קצרה

בטח ידוע לו הסיפור (אלא שלא שמעתיו מכ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבגי"מ זי"ע ולכן אינני יודע מקורו, ובכל-אופן, התוכן מתקבל על השכל ונכון הוא), באברך חסידי שהאריך בהכנות לתפלה עד לאחר שעבר זמן קריאת-שמע ותפלה לכל הדיעות, ואחר-כך התחיל וסיים תפלתו במשך זמן קצר ביותר. והסבירו לו, אשר בשלמא אלה המאריכים בתפלה כמה וכמה זמן, יש מקום לשקלא וטריא אם צריכים הם להכין את עצמם איזה שעות אף שיהי' ספק אחר-כך בענין זמן קריאת-שמע ותפלה. אבל בשביל תפלה של איזה רגעים, מה זה ענין ההכנה של איזה שעות ובספיקות הני"ל.

(י, ג'ש')

[קכט]

הזואג רק לעצמו

הנהגה ד"וואני את נפשי הצלתי", ובלשון המורגל בפי אני"ש: "א צדיק אין פעלץ".

(כב, ז'שכד)

[קל]

חתן בחופתו

שגורה היתה אימרה בפי חסידי פולין, אשר חתן בעמדו בחופתו, עת רצון הוא למעלה למלא משאלות לבבו אז. ויש לייסד זה בכמה מאמרי רז"ל, ומהם, אשר ביום החופה מוחלין לו על כל עוונותיו, שחתן דומה למלך. והעיקר, שבעת החופה מדמין אותו ל"יצירך בגן עדן מקדם", שאז הרי הי' קודם חטא עץ הדעת ועולם על מלואו (משא"כ לפי טעמים הראשונים הרי זה לאו דוקא בעת העמידה תחת החופה, וק"ל).

(יח, ו'תקנו)

[קלא]

מוסמך ירא-שמים

וכידוע הנהגת הגאון הרגצובי בנתינת סמיכות, שהי' מדקדק שיהי' ירא-שמים, באמרו, שלמצוא אחד שהוא יהי' שבע רצון מידיעותיו בתורה קשה הדבר, אבל אם יהי' בטוח בהיראת-שמים של הנסמך, הרי זה ערובה שאם לא ידע לא יפסוק הדין, עד שיחקור וידרוש וימצא הפסק.

(ה, ב'קז)

[קלב]

כשהכל כשורה

לפלא קצת שאינו מזכיר במכתבו ממצב בריאות... וכמנהג החסידים הישנים הרי זה סימן שהכל כשורה.

(ה, א'קכט)

וכמדומה שיש גם-כן "אמרי אינשי" בלשון אנגלית, כשאינן חדשות הרי זה גופא ידיעה טובה.

(ה, א'תכח)

מדאיג אותי במקצת, מה שזה זמן רב לא הגיעתני ממנו כל ידיעה... ובטח הכל שלום. וכמו שמספרים על הרז"א נ"ע – להבחל"ח – שהיתה שיטתו שאין צריכים לכתוב מכתבים, ואמר הטעם, שאם הכל שלום, הרי מה יש כאן לכתוב.

(ה, א'תקמג)

[קלג]

עבודת ה'תמימים' כפי הכחות שהושקעו בהם

..האומנם אומרים לנפשם שנשלחו ל.. בכדי לשחוט מספר פלוני של גסות ועופות, או בכדי להתפלל ולומר דרשה דוקא במקום פלוני. וכידועה הדוגמא מעבד שלמדוהו להיות נוקב מרגליות, ומתעסק במכירת לחם ובשר. שאף שלחם ובשר מוכרחים הן, הרי לזה – אין זקוקים להשקעת כחות גלויים ונעלמים שהשקיעו בהם, והרי אפשר דבר זה להעשות על-ידי כמה וכמה שרבותינו נשיאינו לא מסרו נפשם על חינוכם דוקא בכותלי תומכי-תמימים ובהמשכת ריבוי אור.

(יז, רצה)

[קלד]

הכחות הניתנים ל'תמימים'

כל אלו שהיו בכותלי ישיבת "תומכי תמימים" נאמר עליהם "א' חסידישע שטיקל ברויט – לחם – גייט ניט פארלארען חס-ושלום". ונותנים להם תוספת התעוררות וגם אי-שביעת רצון מהעדר הפעולות, ומעודדים ומחזקים אותם מזמן לזמן על-ידי רמזים, ולפעמים גם הוראה באצבע.

(יג, ד'תסח)

[קלה]

מחנכים ותלמידיהם

וכידוע הפתגם, שהמחנכים של הישיבות וכו' הם בשביל התלמידים, ולא להיפך. שמה הוראה, שבמקום ספק יש לפסוק הדין באופן שהוא תועלת יותר בשביל התלמידים, מבלי להתחשב כל-כך עם השם טוב של המחנכים והמחוקקים.

(יג, ד'תיא)

[קלו]

אהבת האמת

ובהבאת מאמר החכם (הובא גם-כן במכתב הצ"צ הכתוב למנדלשטם כמדומני), שהאמת אהוב מהכל.

(ט, ב'תנד)

[קלז]

"כל עכבה לטובה"

מזכיר במכתבו פתגם "כל עכבה לטובה". זה מכבר מחפש אני מקור פתגם זה בספרות ישראל, ועדיין לא מצאתי.

(ה, א'רצט)

הרי כבר ידוע מאמר העולם "כל העכבה לטובה". ואף שלעת-עתה לא מצאתי מקורו, כיון שמורגל הוא בפיות בני ישראל, הרי אם אינם נביאים בני נביאים הם.

(י, ג'שז)

[קלח]

מעשה דר' אמנון

במה שמעתיק **מספרים שקדמוהו** שר' אמנון [ממגנצא] פסק דינו במה שיענישוהו, הנה צריך עיון אם אמיתי הוא, כי אסור לחבול בעצמו. וידוע שכמה ענינים בשלשלת-הקבלה מפוקפקים ולא אמיתיים, וכמובא בכמה מקומות.

(ט, ב'תרעה)

[קלט]

החכמים והעשירים

וכבר ידוע סיפור החכם (כמדומה מובא בסי' "מבחר הפנינים" להבדרשי), בביאור הענין מפני מה הולכים החכמים אל העשירים ולא העשירים אל החכמים, שהטעם בזה הוא, שהעשירים כשאינם חכמים אינם יודעים מעלת החכמה ואשר חסרה אצלם. משא"כ החכמים, הנה מוצאים המעלה שיש בעשירות ושיש לנצלה.

(ט, ב'תרנז)

[קמ]

החוש תופס במוחשו

בטח ידוע הסיפור על-דבר שנים מתחום המושב שבקרו בפטרבורג ונשאלו מה ראו שם, והאחד סיפר שהעיר הזאת – רחמנא יצילנו – מלאה מקומות טומאה וכו' על כל צעד ושעל. והשני סיפר בהתפעלות, שגם שם נפגשים על כל צעד עם אחינו בני ישראל, שומעים דבר-תורה וחוטפים "ברכו" וקדושה וכו'. ושניהם דברו אמת, והנפקא מינה הוא במה שמחפש, שזה הוא מוצא.

(טז, ה'תשסז)

[קמא]

הווארט והרחבתו

שמעתי מאחד שבא לקחת אצלי אינטערוויו, ולא יכול להתאפק והודיעני תיכף בגמר שיחתנו, שהמנהג הוא "פון אַ וואָרט מאַכט מען אַ קוואָרט".

והני"ל עשה זה כמובן בלי נטילת רשות. אבל בנוגע למ"ש בהצעתי לבנות ונשי חב"ד [שבארגון נשי ובנות חב"ד אין צריכים לתעודה גמורה שמתפללת דוקא נוסח רבינו הזקן, והבעל מניח גם תפילין דרבינו-תם וכו', אלא שכל אלו שמודים הם אשר צריך לעבוד את השי"ת לא רק בהרגש הלב אלא שגם כלי השכל יהיו ממולאים בדעת את ה', הרי בדרך ממילא נכנסות הם בחב"ד] – הנה הרשות בידו לעשות לעשות פון אַ וואָרט אַ קוואָרט.

(ז, א'תתק"ד)

[קמב]

בשר כשר אינו מזיק לאיש

וכפתגם העממי "קיינעם האָט ניט פאַרשאַט אַ כשר שטיקל פלייש, אפילו דעם וואָס האַלט ניט פון זאַלצן פלייש אַ שעה".

(יב, ד'רכב)

ברית מנחם

קונטרס ה'תשורה' שנערך לרגל ברית-המילה של מנחם מענדל מונרשויין שי',
בסלו תשנ"ה

ברית מנחם

תשורה

לרגל שמחת ברית-המילה
של נכדנו

מנחם מענדל מונרשיין ז"ל

כ"ד בסלו תשנ"ה

בשער של שמחה

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, וזיכנו בלידת נכדנו הראשון, בכור לבנו בכורנו הרה"ת ר' דוד שי' ורעייתו מרת שרה חנה תחי' בת ידידנו הרה"ח הרה"ג ר' שלום דובער חייקין שליט"א.

ולרגל שמחת הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה בעתה ובזמנה ביום כ"ד כסלו, וקריאת שמו בישראל מנחם מענדל ב"ר דוד, הננו מגישים בזה תשורת-מזכרת לבני המשפחה שי'.

נודע בשערים כי כ"ק אדמו"ר הכ"מ – ששמו הק' נקרא עתה על הרך הנימול – קרוי על שמו של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' נבג"מ זי"ע (כמפורש במכתבי אביו אשר ב'לקוטי לוי יצחק'), שיום פטירתו של זה – י"ג בניסן – סמוך ליום הולדתו של זה – בי"א ניסן. וכ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' קיבל את שמו של כ"ק הרה"ק רמ"מ מהורודוקוויטבסק נבג"מ זי"ע, שמשקעה שמשו של זה – בראש-חודש אייר תקמ"ח – זרחה שמשו של זה – בערב ראש-השנה תקמ"ט.

דעת שפתיהם ברור מללו בשפע דברי אלקים חיים, ואנו לקטנו לכאן רק מעט מהרבה שמצאנו בענייני מילה: [א] מהרה"ק רמ"מ בספרו 'פרי הארץ' (פ' לך לך); [ב] מאמרו של כ"ק רבינו הזקן ב'תורה אור' (פ' לך לך) – שמנהג אנ"ש בזמן האחרון שאבי הבן חוזר את המאמר הזה בשעת סעודת הברית-מילה – עם הגהות וביאורים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ (למאמר ניתוספו כמה שורות מס' המאמרים תקס"ג; הערות אדמו"ר הצ"צ הן מהנדפסות בתו"א שם, בלקוטי-תורה לג' פרשיות ובארה"ת פ' לך); [ג] ביאורים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ למדרשים בענין המילה; [ד] ביאורים בענין ה'פריעה', מכ"ק אדמו"ר הצ"צ ומכ"ק אדמו"ר הכ"מ; [ה] שיחה בענין תפקידו של המוהל – שאותה אמר כ"ק אדמו"ר הכ"מ לראש המשפחה, זקיננו המוהל הוותיק הרה"ח ר' יעקב יוסף ראסקין; [ו] הוראות בענייני מילה שקיבל זקיננו הנ"ל ב'יחידות' אצל כ"ק אדמו"ר הכ"מ (נעתקו מכתב-יידו); [ז] שני מכתבים בענייני מילה שקיבל זקיננו הנ"ל מכ"ק אדמו"ר הכ"מ; [ח] מענה מכ"ק אדמו"ר הכ"מ, אודות לימוד אומנות המילה אצל זקיננו הנ"ל.

שמונה אלה נדפסים כאן בעזרתו ית', לעורר עלינו ועל צאצאינו שי' את זכותם של שלושת אבות העולם הללו, אשר הורנו מדרכיהם ונלכה באורחותיהם נס"ו.

יהי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו, אל יעזבנו ואל יטשנו. וישלח לנו משיחו הולך תמים, בזכות חתן למולות דמים, לבשר בשורות טובות וניחומים.

ביום השלישי למילה, כ"ז כסלו תשנ"ה

(ראה מאמרי תקס"ז עמ' סא. שי' תשי"ג עמ' 163)

יום הכנסתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בבריתו של א"א ע"ה

יהושע בלאאמ"ו מרדכי שמואל שי' מונרשיין

מתורת קדשו של הרה"ק מוחרמ"מ מוויזבנסק זצוקללה"ה

אמרו רז"ל, מילה באותו מקום מנין, שנאמר "המול לכם כל זכר" מקום שהוא זכר וכו' [שבת קח, א]. הענין הוא ע"ד הפסוק "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה", והוא ע"ד אמרם ז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר-כך יתפלל, כי השכינה היא הנקראת תפילה, שהוא הדביקות האמיתי ברצון העליון על-ידי האמונה בלי שום טעם. ודקות הענין יתבאר בהמשך הדברים. כמאמר "כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת". והוא, כי השכינה לית לה מגרמה כלום, כי אם הנמשך אליה דרך המידות שהם שבחו של מקום כידוע. לכן כשהאדם חפץ לדבקה בו ית' אי אפשר כי אם על ידי תפילה שהיא השכינה שהיא היראה, בזאת יבא אל הקדש [ראה זוהר ח"ג רנו, ב]. אבל מדלית לה מגרמה כלום צריך תחילה לסדר שבחו של מקום כנ"ל, בכדי לעורר אליה, והשכינה אומרת חזי במאי ברא אתינא לקמך [זוהר ח"ג יג, א]. וכשמגיע אל הדביקות יבין את זאת באמונתו, כי עדיין לא השיג לא טעם ולא הריח בהשגה שמץ מנהו ואפס קצוהו ולא נכנס בה כלל, וכבודו הוא אמונתו לבד להתדבק בו ית' על-ידי האמונה אחר כל העיונית והשכלים שהשיג, שפל השגותיו אינם יכולים בו ית' שהרי הוא אין-סוף ב"ה. אבל כל השגותיו אינם רק פעולת התחזקות האמונה. וחזק האמונה מגדיל מנהיר ומזהיר סידור שבחו ית' יותר, שהרי לית לה מגרמה כלום. וגדולת סידור שבחו של מקום במופלא ממנו יותר מביאו אל הדביקות ותפילה יתירה, "והארץ לעולם עומדת", שהיא אמונה בלי שום השגה בו ית', "והאמין בה" כנ"ל, וכן הוא לעולם, וזהו לעולם יסדר אדם שבחו של מקום. וזהו "כל הנחלים הולכים אל הים וכו' אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת" כנ"ל.

והנה איתא במדרש [ראה בראשית רבה ל, יא] החילוק שבין נח לאברהם הוא על-פי משל, נח דומה לאוהבו של מלך שיושב באפילה והמלך בא ומאיר לו, ואברהם דומה לאוהב שבא להאיר למלך ואמר המלך עד שאתה מאיר באפילה תלך ותאיר במקום אור, עיי"ש הלשון צח, וזהו שאמר "לך לך". והענין הוא, כי נח היה צדיק באמונתו בלי שום השגה עיונית, והיה תמים במעשיו, והשי"ת האיר לו. אבל אברהם בן שלוש שנים הכיר את בוראו על-פי עיון והתבוננות, והיה הולך וגדל בדעה בינה והשכל, ואחר כל זה היה תמים במעשיו שהיא האמונה לבד, כמאמר "התהלך לפני" שהוא למעלה מן המדות, "והיה תמים" אחר-כך. כי ההשגה בו ית' הוא אין סוף, וההתקשרות והדביקות האמתי בו ית' הוא על-ידי אמונה זו לבד. על-דרך משל, התקשרות כל העולמות זה בזה המה גם-כן על-ידי אמונה, ואפילו בעולם השפל דרך משל, אדם יש לו נחת רוח כשבנו הקטן מכיר שהוא אביו בטרם

ברית מנחם

שידע הנער שום שכל, אעפ"כ יש לו נחת. וכן ער"ז היתה בריאת העולמות כולם, כמאמר "בראשית ברא" – בשביל ישראל שנקראו "ראשית" [ראה ויקרא רבה לו, ד], שידעו לפאר ליצורם וקראו לפניו אבינו מלכנו. וזהו כל שעשועיו ית', כמאמר "יותר ממה שהעגל רצה לינק פרה רצה להניק" [פסחים קיב, א]. וזהו ההתקשרות שבין כל עולם לעולם, שכל הגדול מחבירו רצה להשפיע לשתחתיו, ובהשפעתו מקבל תענוג יותר מהתחתון בקבלתו.

אבל אין המשל דומה לנמשל כלל, שהרי כל אלה נבראו באופן וסדר זה, וטבע הבריאה היא התקשרות זה. משא"כ הוא ית' עילת כל העילות אין-סוף ב"ה הבורא את הכל – וגם טבע הבריאה הנ"ל – אין שייך בו שום תענוג והתקשרות הנ"ל כלל, שהרי הוא ברא הטבע ומקיים אותה בכל רגע, כי בלתי חפץ קיומה בכל רגע ברצונו ית' כאילו לא היתה וממילא בטילה, אם-כן מה הוא ההתקשרות מאתו ית' להשפיע, זה אינו כי אם חפץ ורצון פשוט, כמאמר [רא"ה ס' עץ-חיים בתחילתו] "כשעלה ברצונו ית'" המוזכר, ברצונו ברא תחילה וברצונו מקיים ומשפיע תמיד ומתענג, אבל אין שום השגה יכולה ההתקשרות זה.

וחנה הרמב"ם ז"ל כתב [במורה נבוכים ג, מט] טעם למצוה מילה, להתיש כח המתאווה. והאמת כי הוא ז"ל הוציא מפיו קדוש דברים אמיתים העומדים ברומו של עולם, אע"פ שלא כיוון בהם. וכמו שהכוונה והטעם בחיתוך ערלת המילה, כן הוא בכרם, ערלה תחילה ומצות ביכורים. והענין כמאמר "קִבְּפוּנָה בטרם קיץ" וכו', כי הראשית והתחלה הוא דבר חביב, והחביבות הוא רק מפני היותו ראשית לבד, שכן דרך לכל ראשית להיותו חביב ואהוב מאוד. שהוא התענוג וההתקשרות שבין עולם לעולם, מן הראשית אל שלאחריו וממנו אל שלאחריו, נקרא הוא ראשית וכן לעולם. אבל עיקר העבודה וההתקשרות בו ית' להשיג הדביקות האמיתי שאחר כל השגות, שאין ההתקשרות השגה בו ית', שהרי הוא ית' חוץ מכל הנבראים וחוץ מכל החביבות והאהבות וחוץ מטבע ההתקשרות הנ"ל, שהרי הוא הבורא את הכל. אבל הדביקות בו הוא באמונה לבד בלי שום טעם אהבה חיבה ותאווה.

וזהו שכתב [הרמב"ם] "להתיש כח המתאווה", כי מצות מילה שאנו חתומים בה באבר המוליד ומוציא נשמות שהוא הדביקות צריכה להיות להתיש כח המתאווה, כי אם ע"י האמונה לבד. ובמצות מילה שהתיש כח המתאווה, חותמו אמת ואמונה בו ית' לדבקה בו בלי שום השגת טעם, כדרך ההתקשרות כל העולמות מעילה לעלול מחמת טבע תענוג ההשפעה כנ"ל, שהרי אין-סוף הוא ית' אדון הטבע ולא שייך בו טבע תענוג הנ"ל. אבל הדביקות וההתקשרות השפעתו ית' מאתו אינו כי אם האמונה ברצונו הפשוט להשפיע בלי שום טעם. וזהו החילוק שבינו ית' לכל הנבראים המשפיעים, שהרי כל המשפיעים מקבלים בהשפעתם התענוג היותם משפיעים כטבע הבריאה, משא"כ הוא ית' אדון הטבע אינו מקבל כלל רק משפיע.

ה

ברית מנחם

וזהו שאמרו "המול לכם כל זכר" – ממקום שהוא זכר, רק משפיע ואינו מקבל כלל, בהתיש כח המתאוה ותענוג ההשפעה כלל בלי שום טעם כלל. וזוה הוא מתקשר בחכמה עליונה שהיא יו"ד, וכמאמר "החכמה מאין תמצא", שהוא מאין ואפס בלי שום טעם. ומילת זכרים כזה הם חותמו אמת ואמונה.

וזהו שאמר "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה, שפל האמונה שהשיג אחר כל העיונים והשכלים לא חשב לשום השגה, כי אם למדריגה התחתונה שהוא אמונה צדקה, שהרי כל ההשגות בטלים הם כנגדו ית'. ומה שהשיג אחר־כך הוא שאמר "ואנכי עפר ואפר", שהוא התקשרות בחכמה עליונה שהוא השפלות כאפס ואין, כמאמר "והחכמה מאין תמצא". והשגת אמונה גדולה כזו, שאחר כל השכלים והעיונית והשגות הדביקות שמשיג יאמין באמת ואמונה, מחמת שפלות עצמו, להיותו בעיניו עפר ואפר בודאי כל השגותיו אין בו לא טעם ולא ריח ולא שום דביקות כלל, ובאמונתו יחיה לדבקה בו ית', אמונה זו היא הנקראת "אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי", כי אמונה זו אינה נשפעת כי אם מאתו ית' בעצמו, בלי שום עולמות אמצעים שמקבלים תענוג בהשפעתם כמאמר "יותר ממה שהעגל רוצה" כנ"ל, והמבין יבין. ולכן באמונה זו הוא הדביקות בו ית'. ולכן מזכרים בתורה המדריגות כסדר, תחילה פסוק "ויחשבה לו צדקה" ואחר־כך "אנכי עפר ואפר" ואחר־כך פסוק "וגם אמנה אחותי בת אבי היא" עיי"ש.

מתורת קדשו של כ"ק רבינו הזקן וצוקללה"ה

עם הנהות וביאורים מכ"ק אדמו"ר מוהרמ"מ בעל הצמח צדק' וצוקללה"ה

בעצם היום הזה נמול אברהם וגו'.* להבין הקושיא שנזכר בספרים, מפני מה לא מל אברהם את עצמו קודם, מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ואפילו עירובי תבשילין.

ולחבין זה צריך להבין תחילה ענין המילה. דהנה כתיב "לא בשמים היא לאמר מ'י יעלה לנו ה'שמימה" — ראשי-תיבות 'מילה' וסופי-תיבות 'הוי"ה'.² והענין, דהנה תחילה כתיב "ומלתם את ערלת לבבכם", וכתיב "ומל ה' אלקיך את לבבך". ופי' שיש שתי בחינות מילה, האחת היא מלמטה למעלה, שצריכים אנו למול את ערלת הלב, והוא ענין התשובה, כמ"ש "ושבת עד הוי"ה אלקיך" בקיום התורה ומצות. ואמרו רז"ל "אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין".³ ואחר קיבוץ גלויות כתיב "והביאך אל הארץ והטיבך" כו', והוא המילה שמלמעלה למטה, "ומל ה' את לבבך".⁴ והיינו שבחינת מילה ראשונה שמלמטה למעלה היא אתערותא-דלתתא, והאתערותא-דלעילא הוא הגילוי בחינת "ומל ה' את לבבך" כו'.⁵

הנהות וביאורים מכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק'

- א. והוא דרוש בתקס"ג. ולא שמעתיו, כ"אם מפי כתיבי.
- ב. וכן "מ'אשר יושיט ל'ו ה'מלך" ראשי-תיבות 'מילה'. מוכח דמילה יש לה שייכות לבחינת שרביט הזהב. ועיין מענין שרביט הזהב בתורה-אור סוף ד"ה ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב. ועיין במאורי-אור אות ש' סעיף סט. ועיין בספר-שלי-בינונים [סוף פ' מד ופ' ג] מענין כמעלת הזהב על הכסף. ובתורה-אור בד"ה ועשית ציץ זהב, ובפע"ח שער חגי-המצות פרק ו גבי ולא בכסף תגאלו.
- ג. ומלתם.. נגאלין: עיין באגרת-הקודש סי' ד.
- ד. והו' "והטיבך מאכותיך", בחינת "מה רב טובך אשר צפנת" כו', כי במשה שנולד מהול כתיב "ותרא אותו כי טוב הוא" כו'.
- ה. ואפשר לומר, על מילה זו נאמר "למנצח על השמינית", שהרי למנצח על השמינית נאמר גם-כן על כינור של שמונה נימין שיהיה לימות-המשיח [ערכין יג, ב], ואם-כן מה שגם מילה עכשיו היא בשמיני, היינו לפי שהיא אתערותא-דלתתא לבחינת מילה דלעתיד-לבוא. מעין מ"ש לקמן (סעיף ב) שבזכות המילה נכנס כהן-גדול לפנים מן הפרוכת המבדלת בין הקדש ובין קדשי-הקדשים.

ברית מנחם

ז

והנה על מילה שניה הזאת שיהיה לאחר קיבוץ גליות ולאחר קיום התורה כולה, כתיב "מי יעלה לנו השמימה" ראשית־יבות 'מילה', שהיא למעלה מבחינת התורה, כי על התורה נאמר "לא בשמים היא", שהיא נשפלת למטה דוקא, וכנזכר בגמרא שאמר ר' יהושע "אין משגיחין בבת־קול", מפני שאין התורה בשמים כראם למטה הימנה. ונקראת 'תורת הוי"ה', כי שם הוי"ה יו"ד צמצום, ה' התפשטות, ו' המשכה כו', שע"י זה נמשכה למטה. אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי"ה, עד שהיא בראשית־יבות ושם הוי"ה הוא בסופית־יבות. ועל־כן היא מבחינת ומדרגת 'השמימה', ולמעלה מבחינת התורה שנשפלה למטה מבחינת 'שמים' אלו.

ועל זה אמרו רז"ל "גדולה מילה שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות", פירוש "גדולה מילה", היא בחינת המילה הגדולה שמלמעלה למטה, שימול ה' את לבבך, ולכן נכרתה ביי"ג בריתות. פירוש, כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת, על־דרך שני אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זה עם זה, דהיינו שיוכרח להיות אוהבו, אף אם לא היה נמשך אצלו אהבה זו אליו אחר־כך מצד השכל והדעת, מכל־מקום מכריח את עצמו לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת. וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחינת מילה הגדולה הנ"ל, הוא על־ידי יי"ג מידות הרחמים שהן למעלה מהחכמה והשכל, ולכך היא למעלה מבחינת שם הוי"ה ולמעלה מבחינת תורה.^ז

הגהות וכיאוורים מכ"ק אדמו"ר היצמח־צדק'

- ז. עיין במקדש־מלך על הזוהר חלק ג דף רלג ע"ב, ובלקוטי־תורה [להאריז"ל] פרשת קדושים בטעמי־מצות מענין גדולה מילה.
- ז. שהוא בחינת "מה רב טובך" כו'.
- ח. י"ל כי התורה היא המשכה מאצילות בג' עולמות ביי"ע, כמ"ש בתורה־אור פ' בראשית בכיאוור כי כאשר השמים החדשים, על־כן נכרתו עליה שלושה בריתות, שיומשך האצילות בג' עולמות ביי"ע. אבל המילה הגדולה "מי יעלה לנו השמימה" זהו המשכה מבחינה שלמעלה מהאצילות, היינו מבחינת כתר, אנת הוא חד ולא בחושבן. ולכן נכרתו עליה יי"ג בריתות, להמשיך בעשר ספירות דאצילות ובג' עולמות ביי"ע. שזהו גס־כן ענין יי"ג מידות הרחמים לפי הכרייתא דשמעון הצדיק שהביא הפרדס שער הראשון פרק ז'.
- ט. כמו שיי"ג מידות הרחמים הן בחינה שלמעלה מהתורה, ולכן שם הוא סליחת עון.

ברית מנחם

ח

ועל זה נאמר "עד יעבור עמך הוי"ה", פירוש עד יעבור בבחינה שלמעלה משם הוי"ה.¹

והנה בזה יוכן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ולא קיים מצות מילה, מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה, ולכך קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה, ואחריכך זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה.

וזו שכתוב "נמול אברהם" ולא כתיב וימל את עצמו כמו שכתוב תחילה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב "וימל" כו' — שהיא המילה שמלמטה כדכתיב "ומלתם את ערלת לבבכם". אבל אברהם זכה לגילוי בחינת "ומל ה' את לבבך", על־כן נאמר "נמול אברהם" כו'.

וזהו "בעצם היום הזה נמול", פירוש בעצמות של 'היום הזה', ו'יום הזה' הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב כו'. והעצמות של 'היום הזה' היינו אותו הגילוי הגדול שיהיה לעתיד לבוא, גילוי בחינת "רב טובך", וזהו 'שכולו טוב'. וכשנתגלה לו בחינת העצם של 'היום הזה' אז "נמול אברהם" כו'.²

[וזהו "בעצם היום הזה נמול אברהם", שאברהם זכה לאותה מילה שימול ה', שהוא התגלות יסוד דעתיק שיהיה לעתיד לבוא, לזה זכה אברהם. ולכך כתיב "בעצם היום הזה", ופירוש 'יום הזה' הוא ז"א, ו'עצם היום הזה' הוא ארדי־אנפין, העצמות של 'היום הזה' (כי ז"א הוא אדמה לעליון א"א כמשי"ת). וכמשנ"ז ביוכ"פ "בעצם היום הזה", שאז מתגלים גם־כן ה"ג תיקוני־דיקנא, ולכך באברהם כתיב גם־כן 'בעצם' וד"ל. וזהו "וכרות עמו הברית" כו', שכרת עם אברהם הברית עליון של יסוד דעתיק־יומין כנ"ל, וזהו 'נמול' מלמעלה, שהוא מילה ובירור עליון של יסוד דעתיק כנ"ל וד"ל].³

הגהות וביאורים מכ"ק אדמו"ר היצמח־צדק

1. וגם ב"ג מידות הרחמים כתיב "ויעבור" כו'.

יא. ועיין במדרש רבה פרשת וירא פ' מ"ט בפירוש וכות עמו הברית. וגם "בעצם היום הזה" י"ל על־דרך "השביע בצחצחות נפשך" ואזי "ועצמותיך יחליץ", וכמ"ש במקו"א ע"פ הוזהר תולדות דף קמ"א א' ועל פסוק ונחך ה' תמיד ועל פסוק דודי צח ואדום.

יב. והיינו מה שאמרו רז"ל בפרקי דר' אליעזר פ' כ"ט איתא 'עצם' 'עצם' מיום הכיפורים כו', שביהכ"פ נימול אברהם. והיינו כי ביהכ"פ נאמר "לפני ה' תטהרו", 'תטהרו'

זאת בהתאמה תפסו ביש ומינבס היוז אש ט גבר " ואזר קום הסייל וסון נקר עלמ -
 סה עט האלה " ע"י ש באוצ"ה ברוח האונאה ובעטע. סלח פ' זר
 אר, יצאנו טרם שיתפסט החסדים בול' בנ"א או אלה שהא ליכט טעה חופפ ונאמנ
 ביסוס של סביב ומה אקנה סביב בו ובהיות עליה זו חופפת על היסוד אין התפסד יורדי/ קל ינוס
 התנאה שהוא חמה בנא ואטה ושארי אעלה ברעה סאן נכפול ובהי' העלה וסמלית סאס
 ליכט טעה הנ' ואן יורדי/ התפסד הנ' ומתפסט/ קל' טאט. ג"מ וע"ה בנא ופ' חסב ג"ה
 ה"י כנ' והס' על אורות מסמית העולה "לא רשט" וצ"ו התפסד/ סמלית קס אסר בטאס העלון
 ג"מ בנא ויורדי/ ביסוס ג"א בו ע"ש ופ' ג"ה ג"כ עטן האונאה ב"א סנשוית ע"ה פ' כהר ע"ש :
 והר"י הבקרים האלה אשר ברה האור האלוק האל"ה אשה הוא ה' דברי בו הם פכר החמק
 סאנפ' פשוט. כיון וקרוב הדבר אז השל' אהבן כי פ' עטן זה הוא בעבודת ה'
 כתיב עליו אוקומ וג' בעליונים וקבמננס ע"י. סאא עם סגולת וע"ה טכט הרב גל החי"ק
 סת"ס ה"ה אקבוצ בעס אשר התפסד להיות נקל על סטו אור נקבוצ בעפס להבדיל סאס
 העיסם התפסד אקפס כיון סה"ו סובדלים סהס בתפסד נכ"סאס אשה סולקס וסלגס אינ'
 שוב ונקבוצ התפסד קעולת הובה בו ע"ש י ועס כי נכט בתי"ס אלה ע"ה פשוט אכל באית
 אור"י"א סטטס ולי"א וקס הת"א הוא. כפ' הספ"א. כתיב אקב' ויש כיה פניס אפניס
 אין ל' ועל"ה ופ"ס ה"ל אכור סלה. כו"ה"י ל' ועל"ה " והנר העלה הנאט ופ"ה"ק בתי"א
 אב' חניס הא' באור עטן הערים העלה. ה' ביאוס עטן העלויס ה"ה סנשטס א"ה"ב "
 ואהבן העלה עטן טטס מת"ה העלה הע' ליכט טעה סה"ו יס אקבוס מת"ה עטן כתי' ההסל"אוס
 סרומע"ב אקסיו"ב כי סובצט ג"א סאח"י אין אק עסב סאין לו ונל סתפ"ב באזר או ית"ל וכן העולה
 הנב"עיס ביקע ~~הפני"ק בע"ה"ה~~ וביחוב לל"ה הסס ול"ה חר"ה ופ"ה סמ"ה

תצלום מנוף בתי"ק אדמו"ר ה'צמח צדק'

גימטריא 'כתר', שהוא ארך-אפים, ונקרא 'לפני הוי"ה' למעלה משם הוי"ו יו"ד חכמה
 כו'. ועד"ז הוא ענין 'נמול אברהם' בבחינת מילה שכראשי-תיבות "מי יעלה לנו
 השמימה", שהוא בבחינת ראשי-תיבות, ושם הוי"ה הוא בסוף תיבות, על-דרך
 שכיוהכ"פ נאמר "לפני הוי" תטהרו" כנ"ל. ועוד י"ל בפירוש "בעצם היום הזה",
 על-דרך שאמרו רז"ל במדרש רבה פרשת בשלח סוף פ' כ"ג, בעולט-הזה אמרתם
 לפני פעם אחד "זה אלי", אבל לעתיד-לבוא אתם אומרים אותו דבר פעמיים, שנאמר
 "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו". ובחינה זו
 דלעתיד-לבוא נקראת "בעצם היום הזה", שהוא העצמיות והפנימיות של בחינת 'היום
 הזה'. ועיין מ"ש מזה בהגהות לד"ה ענין הברכות, ושם פ"ח (ולפי מ"ש י"ל שגב
 במילה דעכשיו נכרתו עליה י"ג בריתות, שהם י"ג מידות הרחמים, שהם עשר ספירות
 דאצילות וג' עולמות ביי"ע, שגם על-ידי מילה דעכשיו נמשך הגילוי מאור-אין-סוף
 באצילות ובבי"ע, אלא שזהו מחיצוניות עתיק וכנ"ל סעיף ג', ולעתיד-לבוא יומשך
 ה"ג בריתות מפנימיות עתיק, וזהו שיתגלה נשמות חדשות ממש).

ברית מנחם

ביאורים מכ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק' למדרשים בענין המילה

במדרש רבה פרשת לך לך (פ' מו): ויהי אברהם בן תשעים ותשע שנים. כענבים במדבר מצאתי ישראל כְּבַפְּזָה בתאינה בראשיתה ראיתי אבותיכם וגו' (הושע ט).. כך בתחילה אחד היה אברהם וירש את הארץ.. ואחר כך ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד.. התאנה הזו אין לה פסולת אלא עוקצה בלבד.. כך אמר הקב"ה לאברהם אין בך פסולת אלא הערלה, העבר אותה ובטל המום, התהלך לפני והיה תמים וכו'.

כְּבַפְּזָה בתאינה: והיינו כמ"ש ברבות בראשית (פ' א) שהאבות וישראל עלו במחשבה תחילה קודם שנברא העולם, ועל-כן נק' כבכורה כו'. וכמ"ש "בעבר הנהר ישבו אבותיכם", למעלה מבחינת "נהר היוצא מעדן", כי שרשם מכתר כו'. ועיין מ"ש מזה בפ' תבוא ר"פ. ולפי מ"ש אדמו"ר נ"ע בזה בד"ה למנצח על השמינית, שנמשך בהם מבחינת א"ק אתי שפיר טפי שנק' ביכורים, כי כן הביכורים הם קדמונים, והיינו הגילוי מבחינת א"ק רעוא דכל רעוין כו'.

אחד היה אברהם כו' ואחר כך ובני ישראל פרו: זהו כענין כלל ופרט, וכמו ראש-השנה חיות כללי לכל השנה ואחר-כך מתחלק ליי"ב ראשי-חדשים שהם נגד י"ב שבטים, ואחר-כך לימים ושעות כו', כמו-כן יובן בנפש כו'.

אין בך פסולת כו' והיה תמים: היינו כי פסולת זו זהו קליפת-נוגה, וכיאר אדמו"ר נ"ע שבחינת אצילות יוכל להתלבש אף בעשיה שיש שם קליפת-נוגה, אבל כדי להיות הגילוי מא"ק אי-אפשר אלא א"כ יעבור הערלה, שכל זמן שקליפת-נוגה מסתיר אי-אפשר להיות כי אם על-ידי "ואת רוח הטומאה אעביר". משא"כ הגילוי מבחינת ממלא כל עלמין יוכל להיות, כנשמה הממלאה את הגוף, אע"פ שיש במעיים צואה ופסולת אין זה מניעה. עיין מזה בד"ה למנצח הנ"ל. ולפי זה צריך לפרש כי אומר ית' "והיה תמים" היינו השלימות על-דרך "תמתי" שהוא גילוי הכתר היינו בחינת א"ק, ולגבי בחינה זו ההכרח להעביר הפסולת. ולכן הקדים המדרש ענין "כבכורה בתאינה", היינו ששרשו מבחינת א"ק, ועל-כן כדי שיהיה בך גילוי מבחינה זו מההעלם אל הגילוי צריך לכרות הפסולת כו'.

במדרש (שם): אמר [אברהם], אם חביבה היא המילה מפני מה לא ניתנה לאדם הראשון. אמר לו הקדוש-ברוך-הוא לאברהם, דייך אני ואתה בעולם. ואם אין את מקבל עלך לימול, דיו לעולמי עד כאן, ודייה לערלה עד כאן וכו' (יד-משה: ר"ל אם היית נותן לאדם הראשון היו מולין אותם כל האומות בני אדם הראשון. והשיב לו הקב"ה, דייך אני ואתה בעולם, כלומר, אין לי חפץ בשאר האומות אם ימולו את עצמם אם לא, אלא אתה חביב לי ודי לשנינו בעולם. ודרש זה מלשון שדי).

דייך אני ואתה – היינו כמו שלא יתכן השאלה באילן למה יש בו עלים

יא

ברית מנחם

וקליפות מוטב היה שיהיה הכל פרי, וכן באדם אי־אפשר שיהיה כל הגוף מוח ולב, על דרך זה אין צריך שכל העולם ימולו את עצמם. כי המילה היא שע"י זה יומשך נשמות פנימיות מבחינת שער החצר הפנימית הפונה קדים, ולא כל העולם צריך שיהיה בבחינה זו.

וכתב הידי־משה שהמדרש דורש זה מלשון "אני אל שדי", דלשון 'שדי' הוא מלשון דייך אני ואתה, וכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, שאמרת לעולמי ולשמים די. אם־כן הוא שורש להיות גבול ומקור לבחינה זו מהצמצום הראשון להיות נמשך רק קו, ולהיות פרסא בין אצילות לבריאה. ולפי זה זהו טעם על מ"ש לעיל "דייה לערלה עד כאן".

אבל מה שאמר ר' אליעזר בן יעקב [במדרש שם] אני הוא שאין העולם ומלואו כדאי לאלהותי, היינו ע"ד כי עמך מקור חיים, שבחינת 'מקור חיים', מקור חיות כל העולמות, זהו מבחינת ('שמך') ['עמך']. ולא אמר 'אתה' דמשמע עצמותו, כי אם 'עמך' – מה שטפל ובטל לך, היינו בחינת הארה בעלמא, בחינת מלכות, ונקרא מפתחות החיצוניות. ואם־כן 'שדי' הוא שאין העולם ומלואו כדאי, זהו מפתחות הפנימיות.

וכה"ג פירשו ברבות [משפטים ס"פ ל] על פס' ומעולם לא שמעו כו' עין לא ראתה כו', דקאי על שכר המצות שאין העולם יכול להכיל. ונתבאר מזה בד"ה מנורת זהב שהוא ענין גילוי פנימיות עתיק כו'. ואף ש"אל שדי" הוא ביסוד, ו"שמי הוי" בחינה גבוה יותר, עכ"ז עכ"פ הוא מפתחות הפנימיות.

"והיה תמים", יש לפרש תוכו וברו וברו כתוכו, כמ"ש על פסוק תמים תהיה, והיינו "עץ פרי" שיהיה עצו כפריו שוה. כי האדם עץ השדה, ושיהיה הגוף כמו הנשמה, כמו לעתיד־לבוא העולם־הבא אין בו אכילה. וזהו בחינת "יצחק", הצחוק ותענוג דלעתיד־לבוא. וזהו נמשך על־ידי המילה, שעל־ידי כריתת הערלה יהיה גילוי ההשפעה הפנימית, שיהיה בחינת "עץ פרי" שהוא יסוד, אם־כן ע"י זה דוקא "והיה תמים" (אור־התורה פ' לך, עמ' תשי).

(במדרש שם) וזהו אני אל שדי, ר"ל די לעולם אני ואתה כו'. הענין, כי הנה מילה בשמיני כדי שיעבור עליו שבת אחד, היינו שהיא למעלה מבחינת שבת, כי אם ע"ד הבינה שהיא תמינאה, נק' "ממחרת השבת" או "שבת שבתון". ולכן אמרו רז"ל (במדרש רבה תצוה פ' לח) שבזכות המילה דוקא היה נכנס אהרן לבית קדש הקדשים, שזה היה ביוהכ"פ שבת שבתון, וכן אברהם נימול ביוהכ"פ כמו שאמרו רז"ל על הפס' בעצם היום הזה נימול. והיינו שבזכות העברת הערלה, מסך המבדיל דקליפת־נוגה, ע"י זה זוכה ליכנס לפנים מן הפרוכת המבדיל בין קדש ובין קדש הקדשים (וכמו שנתבאר כל זה בארוכה על הפס' וכל אדם לא יהיה באוהל מועד, וכהגהות לר"ה ועשית בגדי קדש). והנה כמו שאי־אפשר להיות שבת א"כ יהיה תחילה ששה ימי החול, ומי שטרח בערב שבת כו', וכן ע"ד זה אי־אפשר להיות

יב

ברית מנחם

שבת שבתון וקדש הקדשים א"כ יהיה תחילה חול ושבת כו'. כך לענין המילה, אי-אפשר שכולם יהיו בבחינה זו, ועל-כן אם ניתנה מילה לאדם הראשון אז היו גם עובדי כוכבים ועמלקים נימולים, ואי-אפשר שיהיה כן. וזהו התירוץ שלא ניתנה מילה לאדם הראשון, אלא דיו לעולם כו'. וכמו בהעץ צריך להיות ענפים ועלין וקליפת הפרי ופרי כו'.

ועיין בסידור כד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם, בענין אשר ברא אלקים לעשות, דהפירוש לתקן, כמ"ש במדרש רבה פ' בראשית (פ' יא) אפילו אדם צריך תיקון, ור"ל להמשיך תוספת אור, שביאר בהקדמת ספר פע"ח שזה סוד היחוד והזיווג. וזהו גם-כן ענין המילה, לכן נאמר על זה "סוד הוי' ליראיו ובריתו להודיעם" שזה היה סוד עשרים דור מאדם הראשון עד אברהם, והיינו המשכת תוספת אור, שאמרו רז"ל במדרש רבה פ' חיי (פ' סא) שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר, דפירוש 'עיקר' מה שבא בסוד שורש, והוא גם-כן יחוד חיצוני דאו"א להחיות העולמות, אבל ה'תוספת' זהו יחוד הפנימי, ובחינה זו ניתנה לאברהם דוקא. וזהו "אפילו אדם צריך תיקון", אף שחביב אדם שנברא בצלם אלקים, מכל מקום צריך תיקון להעביר מסך דקליפת נוגה, ואז יאיר בבחינת אדם העליון מבחינת "כי לא אדם הוא". לכן נשתהה עשרים דור, עשרים גימטריא 'כתר', וגם אות כ"ף שהוא עשרים מורה על כתר כו' (אורי-התורה פ' לך, עמ' תתשפא).

במדרש רבה פרשת בשלח (פ' כה, ה): מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו (משל' כ), בתומו זה אברהם שנאמר בו "התהלך לפני ה' והיה תמים", אשרי בניו אחריו.. כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי השרת בעצמו, עשה הקדוש ברוך הוא לבניו במדבר וכו'.

וי"ל כיון שבמילה נאמר "והיה תמים", והוא אבר ההולדה, לכן "אשרי בניו אחריו". ועיין מ"ש אאזמו"ר נ"ע על פס' אני הנה בריתי אתך, בפירוש "לנו ולבנינו". ועיין עוד מענין מתהלך בתומו ברכות משפטים פ' ל (דף קמו ע"ב) ובכחיי ריש פרשת נח (אורי-התורה פ' לך, עמ' תשיא).

במדרש רבה פרשת קדושים (פ' כה, ו): התהלך לפני ה' והיה תמים וכו' מהיכן ימול ויהיה תמים, הוי אומר זו ערלת הגוף.

ובפרשת נשא (פ' יב, ח): צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, במלך שהוא חפץ בשלמים, כמה רחימא התהלך לפני ה' והיה תמים, שהערלה מום הוא בגוף.

הנה במאורי-אור (אות מ ס"י סז) מילה במלכות ופריעה ביסוד, להעביר ס"ם ונוקביה כו' עכ"ל. ושם (סעיף יז) מום גימטריא אלקים, זה יניקת החיצונים משם עכ"ל. ועיין בסידור גבי מילה בדרוש חרבות צורים, איך יניקת הערלה קליפת-נוגה משם אלקים, ולכן צריך לכרות המום שלא יינקו משם אלקים, ואזי יהיה תמים להיות יחוד הוי' ואלקים. ועיין מ"ש בענין מום, בביאור מאמר הזוהר ח"א וישב

יג

ברית מנחם

(דף קפא) על פס' אך אל הפרוכת לא יגש כו'. והיאיר-נתיב העיר ממ"ש בלקוטי-תורה [להאריז"ל] פ' חוקת על פס' תמימה אשר אין בה מום כו' (אורי-תורה, שס).

במדרש רבה פרשת נשא (פ' יב, ח): צאינה וראינה בנות ציון וגו' מצויינים לו במילה, שאלולי שהיו מהולים לא היו יכולין להביט בשכינה אלא נופלים היו, כשם שנפל אברהם שנאמר ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלקים, וכן בבלעם אומר נופל וגלוי עינים.

ועיין רש"י בפרשת לך [יז, ג] על פס' ויפול אברם, שהביא כן בשם ברייתא דרבי אליעזר, והלא מדרש מפורש הוא. והנה "ציון" הוא יסוד, ועל-ידי שהם מצויינים במילה מבחינת "צדיק יסוד" ע"י זה יכולים להביט בשכינה, שזהו ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. עיין זוהר ח"א ריש פ' נח (נט ע"ב) ובפרשת בהר (דף קי ע"ב) על פסוק "ועשה טוב", אזי דוקא "שכן ארץ". משא"כ כשהוא ערל ואין נגלה בחינת יסוד, רק קליפת-נוגה חופה על אבר ההשפעה, לא יוכלו להביט בשכינה כו' (אורי-תורה פ' בלק, עמ' א"לא).

במדרש תהלים (ו, א): למנצח על השמינית. זה שאמר הכתוב שבע ביום הללתיך כו' היה ר' מאיר אומר, תביבה המילה שנשבע הקדוש-ברוך-הוא לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנם כו'.

היינו כי שכירת-הכלים רק בז' תחתונות, ומזה נמשך הגיהנם. אבל בינה שהיא שמינית נקראת עלמא דחירו, דרור, והמילה נתנה בשמינית, על-כן מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנם כו'. או כי מילה יסוד, וממתיק הדינים כו' ונמתקים הגבורות כו'. ועיין במדרש רבה פ' אמור (סו"פ לא) על פס' מחוץ לפרכת יערוך, אמר ר' אלעזר בן שמוע בזכות "יערוך" תנצלו מן "כי ערוך מאתמול" (בישעי' סי' למ"ד ל"ג) דקאי על גיהנם. ואמרו רז"ל פרק שני דעירובין (דף יט ע"א) אמר ר' יהושע בן לוי שבעה שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואברון וכו'. ומהרש"א שם כתב שזהו ענין ויספתי ליסרה אתכם שבע על כל חטאיכם, והיינו שבעה מדורות שיש לגיהנם. וזהו שעל-ידי "יערוך את הנרות" שהן שבעה הנרות, שבעה מידות עליונות שממשיך בהם השמן והאור בחינת חכמה – ובחינת "שמן" זהו מעין למנצח על ה"שמינית" – לכן ע"י זה ינצלו משבעה מדורות גיהנם כו'. ועיין בתורה-אור פרשת וישב בד"ה בכ"ה בכסלו, ובפרשת תצוה בד"ה ואתה תצוה את בני ישראל, ובלקוטי-תורה פרשת בהעלותך בד"ה בהעלתך ובד"ה מגורת זהב כולה (יהל-אור לתהלים, עמ' יח).

הנה בזוהר ריש פרשת נח על פס' ועמך כולם צדיקים, דכל מאן דנטיר ברית אקרי צדיק. ובפרשת לך (דף צג ע"א) שעל-ידי המילה נקרא צדיק, כי צדיק הוא יסוד עולם, ועל זה מורה המילה. והנה 'גיהנם' פירש במאורי-אור (אות ג סעיף כ)

יד

ברית מנחם

יסוד דנוקבא כו' שוחה עמוקה פי זרות. ואס־כן אתי שפיר, כיון על־ידי המילה זוכה לבחינת צדיק יסוד דדכורא דקדושה, זהו היפך הגיהנם שהוא ביסוד דנוקבא דקליפה, כ־אם זוכה ל"גן־עדן" דפירש במאורי־אור (שם סעיף כא) שהוא יסוד דנוקבא דקדושה. ופירוש יסוד דנוקבא, ר"ל הכלי לקבל אור ההשגה אלקית המאיר בגן־עדן. ועיין מ"ש מזה בדרוש הנותן לשכוי בינה, ובסידור שער התפילה [בביאור ע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו, בענין וכו תדבקון] שהזכרתי לעיל על פס' אספרה אל חק סעיף ב (שם, עמ' ט).

בזוהר בראשית (דף יא סוף ע"ב) דפירש "והיה תמים" שלים ברחימותא, הוא בחינת אהבה רבה, וזהו "ויהי אור". וכיאר שם כי אהבה רבה זהו כשכלולה מחסד וגבורה, כמאמר "אפילו נוטל את נפשך". ועל דרך זה ענין המילה שכורת מהאבר, על דרך מה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגא. ועל־ידי זה מתגלה מלמעלה אהבה רבה שהוא ענין יחוד עליון שעל־ידי היסוד, להיות "ארץ חפץ".

בזוהר ריש פרשת נח (דף נח סוף ע"ב) על פס' צדיק תמים היה, "תמים היה" דאתיליד מהול, כר"א "התהלך לפני והיה תמים". ועיין פירש"י פרשת נח (ז, א) על פס' כי אותך ראיתי צדיק לפני, ופירש"י ולא נאמר "צדיק תמים", מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו. הרי 'תמים' גבוה מ'צדיק'. וי"ל, יסוד מצד עצמו נקרא 'צדיק', וכשמקבל ההשפעה מלמעלה נקרא 'תמים', דתרגומו 'שלים' ענין שלימות. והיינו כשמשפיע למלכות שעל־ידי זה נותנים לו שלימות מלמעלה, כמ"ש "במלך שלמה", במלך שהשלום שלו כו' ביום חתונתו. משא"כ בגלות נקרא "הצדיק אבר", עיין במאורי־אור (אות א סי' ג). וזהו "צדיק כתמר יפרח" כתמר דסליק זכר ונוקבא, אזי הוא שלים עיין זוהר ח"א ל"ל דצ"ב ויקרא דט"ז ע"א. וזהו דוקא על־ידי המילה. פ' לך דף צה א"ב. ופ"י "והיה תמים" שעל־ידי המילה שנתגלה העטרה שהוא יו"ד נשלם באדם שם שדי, ועל־ידי זה מאיר בו מלכות דאצילות שממנו רותתים ומודעזעים כל כתרין תתאין (אורי־התורה פ' לך, עמ' תשיא).

בענין ה'פריעה'

מכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק בס' דרך-מצותך (מצות מילה):

וענין הפריעה שאמרו רז"ל מל ולא פרע כו' כאילו לא מל (שבת קלז, א), ואברהם מל ופרע (תוס' יבמות דף עא, ב ד"ה לא ניתנה וד"ה מאי), ובמדבר לא פרעו, עד שלדור באי הארץ אמר ה' אל יהושע כו' מול את בני ישראל שנית כו' (יהושע ה, ב) והיינו לפרוע, כדאיתא בפרק הערל ביבמות (עא, ב). והענין כי הנה באופן התגלות דאור א"ק יש כמה מדריגות, ואם הגילוי בא ממקום גבוה ומדריגה נעלית ביותר אזי צריך להסיר גם בחינת הערלה הדקה היא עור הפריעה שהיא עור של העטרה תחת הערלה הגסה, כי גם היא מונעת לגילוי אור זה, כי לגבי אור זה גם היא להסתיר והעלם יחשב (ועל דרך הנ"ל בענין ההפרש בין האצילות לא"ק עיי"ש).

להבינך זה נוכל לומר על-דרך אמרם ז"ל (בבא-קמא נ) וסביביו נשערה מאד, שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, וכמו ענין תאוות היתר שלבאי סוד ה' צריכים להתרחק גם מהם, ונודרים סייג לפרישות, כי כל מי שיטהר מחשבותיו להשרות עליו קדושה עליונה צריך להתרחק ביותר משמץ הרע וכמ"ש בכל ספרי המוסר, ועיין בהקדמה לעץ-חיים באזהרת הרח"ו למי שרוצה לטייל בפרדס.

אבל כשאין הגילוי בא שם ממקום ומדריגה הגבוה כל-כך, אזי אין צריכים להסיר [אלא] רק בחינת הערלה הגסה בלבד, אבל בחינת הערלה הדקה אינה מזקת כל-כך. ובהיות בני ישראל במצרים עדיין לא האיר מבחינת פנימית דא"ק זה, על-כן לא נצטוו עדיין על מצות פריעה, אלא על המילה בלבד. עד בבואם לארץ, ארץ אשר ה' דורש אותה ועיני ה' בה, נצטוו גם על הפריעה (שם, עמ' 20).

אמר הכותב [הוא אדמו"ר הצמח-צדק].. ומ"ש [לעיל] בטעם שבמצרים לא היה פריעה לפי שלא היה הגילוי מהארה גבוה כל-כך, זהו על-פי מ"ש בתורה דלמנצח על השמינית [בסידור עם דא"ח, דף קמ, ג-ד]. אמנם בתורה דחרבות צורים [שם, דף קמד, א-ב] נאמר בענין אחר, לפי שדור המדבר היו נשמותיהן גבוהות יותר, על-כן לא נצרכו להעביר עור הפריעה, כי יכולים לעמוד נגדה, משא"כ נשמות הנמוכות מהם. וכענין עמ"הארץ אסור לאכול בשר (פסחים מט, ב) ותלמיד-חכם מותר, ואדרבה רב נחמן אמר עד לא אכילנא בשרא דתורא לא צלילא דעתאי (עיין בבא-קמא עב, א. ועיין עירובין סד, א), לפי שיכול להעלותו.

ומי שרוצה לעמוד על זה בביאור יעיין שם, ולא יהיו כשני כתובים המכחישים זה את זה, כי שניהם אמת ושניהם עולים בקנה אחד. כי הנשמות היו של דור המדבר גבוהות יותר, אבל הגילוי אלקות בנשמות היה בביאתם לארץ יתרו. שזה סוד אחות ארץ כנען כו', וכמבואר עניינה בדרוש ברכת-המזון [בסידור עם דא"ח

נהורין כו', אס־כן היה אפשר לומר כדברי הפרדס ערך 'מילה' דהמילה על־ידי יסוד, וממילא הפריעה במלכות, על־דרך שנקרא 'פרעה' משום דתמן אתפריעו כל נהורין. ואפשר לשמוע כן מהזוהר בראשית הנ"ל.

ולפי מ"ש בסידור בדרוש חרבות צורים משמע כהפרדס, דהא אומר אשר אברהם לפי שהיה גבוה יותר במדרגה לא היה צריך לפריעה, כי עור הפריעה אינו מסתיר לו, אס־כן זה כנ"ל שמצד היסוד בא מצות מילה, ומצד המלכות שלמטה מיסוד צריך להיות גס־כן פריעה. ועיין כהאי גוונא בלקוטי־תורה פ' מטות בד"ה ושמע אביה את נדרה. אמנם לפי מ"ש בד"ה למנצח על השמינית מבואר כדברי המאורי־אור ד'מילה' במלכות ו'פריעה' ביסוד, דכתב כשאין הגילוי ממקום גבוה כל־כך אין צריך להסיר [אלא] רק הערלה, והיינו כשהגילוי מהמלכות. אבל כשהגילוי נמשך מבחינה גבוה יותר, אזי צריך להסיר גם עור הפריעה על־ידי הפריעה וכו' יעו"ש.

מכ"ק אדמו"ר הכ"מ באגרות־קודש (א, עמ' מה"מו):

..ההתחלה להוריד השכינה למטה היתה על־ידי אברהם שהתחיל להאיר בעולם, ולכן ניתנה לו מצוות מילה כדי שע"י זה יהיו ההמשכות שעל־ידי תורה ומצות למטה בגשמיות (עיין לקוטי־תורה לג' פרשיות פ' לך לך ד"ה להבין בתוספת ביאור). אבל בכל זה פריעה לא ניתנה לו (יבמות עא, ב), כי בההתחלה אין עדיין מקום להמשכה כזו שעור הדק דפריעה יעכבנה (ד"ה למנצח על השמינית, וקצת ביאור הענין סוף ד"ה ואתם תהיו תר"ס). אבל אחר־כך ניתנה גם מצות פריעה, כדי שיוכל להיות גם גילוי אור הנעלה, על־ידי העבודה במשך כל הדורות, שצריך להיות לזה הסרת קליפה הדקה גס־כן וזיכוך הגשמיות..

ובעבודה הענין דמילה ופריעה – גילוי דחיצוניות ופנימיות הלב, "ומלתם" "ומל ה' אלקיך" (אגרת־הקודש סי' ד. ביום השמיני עצרת עת"ר), אשר עתה הוא רק "ומלתם", אבל "ומל ה' אלקיך" בכללות העולם יהיה בימות־המשיח (אף שאברהם – ובכלל בניצוח פרטי אפשר זה גם עכשיו – הגיע לזה (עיין תורה־אור ולקוטי־תורה לג' פרשיות ד"ה בעצם היום הזה וביאורו נדרפס גם באור־התורה פ' לך, עמ' תשכה ואילך)..

בענין מילה ופריעה, והא דאברהם ודור המדבר לא נצטוו בפריעה יש ב' שיטות (עיין לקוטי־תורה לג' פרשיות ד"ה בעצם היום הזה פ"ה בהגהה [באור־התורה שם, עמ' תשכט] ושי"נ). ועל־פי מ"ש בס' המצוות [הוא דרך־מצותיך לאדמו"ר הצמח־צדק] סוף מצוות מילה ד"ה אמר הכותב, יש לומר דאברהם מצד עצמו לא הוצרך להעביר עור הפריעה, ואדרבה, אבל מצד עבודתו והמשכתו בעולם הטעם הוא – גם לשיטה הב' – שעדיין לא היה הגילוי מהארה גבוה כל־כך, וכנ"ל.

תפקידו של המוהל ב"סור מרע" וב"עשה טוב"

משיחה (בלתי מוגהת) של כ"ק אדמו"ר הכ"מ ביום שמחת-תורה תשט"ז

אמר לר' יעקב יוסף ראסקין:

איתא בלקוטי-תורה שהסרת הערלה הוא ענין "סור מרע", ועל-כן מוכן שאין די בכך, וצריכה להיות גם העבודה ב"ועשה טוב".

לפיכך, מוהל שבא בבתי ישראל כדי להסיר את הערלה, אין לו להסתפק רק בזה, ועליו לעשות גם ב"ועשה טוב". ומחמת שהתורה היא בבחינת איך-סוף, לכן גם פעולה זו אין לתת בה שיעור, וכמה שיהיה האדם "טוב", הרי לא ימלט שלא יהיה בו ענין מסויים שניתן להוסיף בו עוד.

לכן, אחר פעולת הסרת הערלה – שזהו "סור מרע" – יש לחקור ולדרוש אחר הנהגותיהם של הורי הרוך הנימול, צריכים לראות שכל העניינים הטעונים תיקון אכן יתקנו, ולשם כך יש לומר להם את האופן והדרך כיצד עליהם לתקן. ואין די בתיקון הדברים שאינם טובים, אלא יש לפעול גם תוספת אור, לבקש ולמצוא ענין מסויים שבאמצעותו יתוסף האור.

וגם אם הוא עצמו עדיין אינו עומד באותה מדריגה, אך הזולת אינו חייב לסבול מכך, ועליו להורות לו מהו וכיצד צריך הוא להיות האדם השלם. וכמו שפירש השל"ה ש"אדם" הוא מלשון "אדמה לעליון", ומאחר והקב"ה – ה"עליון" – הוא איך-סוף, הרי שגם האדם צריך תמיד להוסיף עוד ועוד.

ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, שהרי מאחר והקב"ה עשה אותו למוהל ושוחט – שגם על-פי נגלה דתורה אומרת הגמרא "אין ושחט אלא ומשך", משיכה מרשות לרשות, מרשות-הרבים לרשות-היחיד "יחידו של עולם" – לפיכך אין הדבר תלוי אלא ברצונו, שאם רק ירצה באמת יוכל לפעול בכל אלו שיש לו אתם קשרים, וככל שיהיו הם "טובים" – יתעלו במעלה אחת למעלה יותר.

ועל-ידי אותה התעלות בדרגה נוספת מוסיפים אור אלקי למטה, ונשלמת הכוונה של "דירה בתחתונים". ובזה שמוסיפים תוספת כלשהי בהכנה לדירה המתאימה לו ית', ממהירים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו.

והכוונה בכל הנ"ל אינה לשם "א' גוט וואָרט" גרידא או פירוש למאמר רז"ל בעלמא, אלא המטרה היא להביא את הדברים בפועל ממש, שפלוני-בן-פלוגי חייב לחקור ולדרוש אצל הורי הרוך הנימול לכל הנעשה אצלם בקשר לקיום התורה ומצוותיה. וכשהיו "מונחים" בענין זה ימצאו את ה"אותיות" המתאימות כיצד לרכוש את לבו של הזולת. וכשירצו בכך באמת, יצליחו לפעול עליהם ועל הנהגתם

יב

ברית מנחם

המעשית בפועל ממש, שיתוסף האור בביתם, ועל-ידי זה תושפע גם תוספת ברכה בגשמיות וברוחניות בכל המצטרך להם.

והיות שהוא השליח שבאמצעותו תבוא מאת הקב"ה אל ביתם הברכה וההצלחה, ו"אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה", הרי שיתוסף ברכה גם לו עצמו ולבני ביתו – וחתנו גם הוא בכלל זה – שלשנה הבאה יצליחו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ובדבר זה אי-אפשר לצאת ידי-חובה בכך ששומעים "אָ גוט וואָרט" מפלוני-בן-פלוני ומסכימים עמו, ואחר-כך הולכים לישון... אלא שהחוב מוטל לעסוק בכך מתוך עמל ויגיעה, ובשעה שמתייגעים הרי – כפסק הגמרא – "יגעת ומצאת", שההצלחה שורה בעניינים הכלליים, ובדרך ממילא גם בעניינים הפרטיים.

ברית מנחם

ב

הוראות מכ"ק אדמו"ר הכ"מ בעניני מילה

(דברים שנאמרו ביחידות' לוקינעו הרה"ח ר' יעקב יוסף ראסקין ע"ה)

'יחידות' אור ליום ג' א' מר"ח תשמ"ז.

שאלתי, שמעתי שיש הוראה להניח תמונת כ"ק אדמו"ר בשעת הברית-מילה למראשותיו של הילד.

והשיב כ"ק, נראה שכבר נפלו שיבושים בדבר זה. ההוראה אינה להניח למראשותיו של התינוק – שזה עלול להפריע את המוהל במלאכתו, אלא להניחה על ברכי הסנדק.

וכל עיקרו של מנהג זה הוא רק אצל אלו החסידים ואנ"ש, שאילו היה באפשרותם לכבד את הרבי בסנדקאות היה רצונם עז לזה. ורק עבורם היא ההוראה הנ"ל.

שאלתי, כדבר מציצה בשפופרת, שבבתי-הרפואה אי-אפשר לעשות באופן אחר. אך אצל אנ"ש המציצה תמיד בפה.

ומתחילה לא רצה כ"ק לומר דבר ברור, והיה נראה שאינו רוצה לעשות חדשות וכו'. הוצאתי את השפופרת מכיסי והראיתי כיצד נעשית פעולת המציצה, ואמר שכבר ראה פעם שעשו כך. ואמר עוד שאין לו איסור על זה, אך מכל-מקום שלא לעשות כן אצל אנ"ש.

שאלתי, כדבר השיטה החדשה (ה"מגן") של המוהל ברונשטיין.

והשיב כ"ק שהוא מתנגד לזה בתוקף גדול, והורה לי להשפיע עליו אם באפשר שגם הוא יחזור בו מדרכו ולא יפרוץ פרץ לעשות המילה והפריעה יחדיו. כי המילה ניתנה לאברהם, ואת הפריעה קיבלנו ממש רבינו בהר-סיני. ועל-כן בפירוש צריכה להיות המילה קודם הפריעה, ולא שתיהן יחדיו.

סיפרתי כי אירע לי כמה פעמים שהערלה נחתכה יחד עם עור הפריעה, והיתה לי מזה עגמת-נפש גדולה. ואמר כ"ק שאם הדבר נעשה בדרך-אגב אין בכך מאומה, אבל לא לעשות כן לכתחילה ולפרוץ את גדר המילה והפריעה.

[וראה להלן מכתב מכ"ק אדמו"ר הכ"מ בענין זה].

'יחידות' אור ליום ו' כ"ה סיון תשכ"ה.

שאלתי, כדבר שהעירו לי על שאינו לובש טלית בשעת עריכת הברית-מילה, ואשר השבתי להם ששמעתי מעדי ראיה שהיו בעת הברית-מילה של נכד כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שהמוהל היה ר' מאיר לאבאק מרוסמוב, והיה לובש רק בחלוק

כא

ברית מנחם

לכן ללא טלית, ומל את הילד על ברכיו של הסנדק כ"ק אדמו"ר הנ"ל. וגם חתני הר"ר דוד בראומן ע"ה היה באותו מעמד, וסיפר לי כמה פעמים שזוכר שהמוהל היה ללא טלית. ובשבילי זה פסקדין של מנהגי אנ"ש, כי אילו היה בהכרח ללבוש טלית, בטח היה כ"ק אדמו"ר מעורר על כך. כך השבתי להם, אך העירוני שיש לשאול את חוות דעתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

והשיב כ"ק שהוא זוכר שפעם נסע כ"ק מו"ח אדמו"ר לברית-מילה, ולקח עמו את הטלית שלו. וכשלבשה בשעת הברית-מילה לא עשה ברכה. ואמר והדגיש שהוא אינו מברך מפני שכשכירך בבוקר על הטלית התכוין להוציא בברכתו את לבישת הטלית בשעת הברית-מילה.* ומובן מזה, שאם הסנדק לובש טלית, בטח שצריך גם המוהל ללבוש טלית.

ומה שכתבתי שבשבילי זה פסקדין מאחר שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא ערער על זאת, ומשום כך פסקתי שזהו מנהג ליובאוויטש – זה אינו נכון. כי דרכם של הרביים שלא להתערב אפילו בענייני בית-הכנסת, כל זמן שלא שואלים אותם. ולדוגמא, פעם הסתמכו על החזן יצחק גרשון שנהג איזה מנהגים בתפילה, והרבי לא הגיב אז על כך, ורצו ללמוד מזה, שמאחר והרבי לא ערער עליו אם-כן זהו מנהג ליובאוויטש. אבל האמת לא כן, והרביים נוהגים שאין הם מתערבים וגם לא מערערים כל זמן שאין הם נשאלים על כך. ורק כששואלים אותם הם מחווים את דעתם.

וכך גם בברית-מילה של הנכד ברוסטוב, שאולי המוהל ר' מאיר לאַבָּק עשה כן על דעת עצמו, ולפיכך אין להסיק מכך שזהו מנהג חב"ד. אשר על כן, במקום שיש "בליטה" אין כדאי להתווכח על כך, ויש ללבוש טלית. אבל אין זאת שהוא פוסק שצריכים ללבוש טלית, אלא שיש לנהוג כמנהג המקום. והעיקר הוא שהדבר לא ייעשה ב"בליטות", ולא לומר שזהו מנהג ליובאוויטש, "א חב"ד"סקער מנהג".

* הנהגה שלי מודעת: להוציא ממה שנתקבל אצל אנ"ש שלא צריך לברך על הטלית בשעת הברית מפני שכך עשה כ"ק אדמו"ר נ"ע. אבל לפי שאמר לי עכשיו כ"ק אד"ש, שמו"ח אדמו"ר אמר אז שלא עשה את הברכה רק מפני שנתכוין על כך מהבוקר וכו'.

כב

ברית מנחם

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ביה"ד, ניסן חסי"ה
ברוקלין

התי"ח אי"א נוי"נ קוסק בצי"צ
סוה' יעקב יוסף שי' שוי"ב

שלום וברכה

לאחרי הפסק-נתקבל מכתבו מבי"ח ארר עם הפי"נ שיקרא בעה רצון
על הציון הק' של כ"ק מו"ח ארסו"ר וצוקלה"ה נבגים זי"ע, כן יזכירו על
הציון הק' כל אלה שכותב אודותם, כאו"א להמסטרך לו מהאים לחוכן לחבנו.

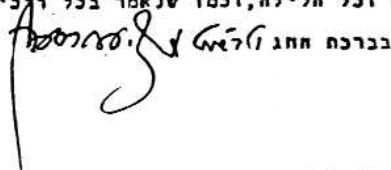
במי"ש אודות המוהל ברונשטיין שי' מברוקלין והמגן שהמציא.
מוכן שברעתי מאז אני עומד, ולא עוד אלא שהני"ל קודם נסעו לפולין ביקר
אצלי ואמרתי לו עוה"מ דעתי בזה, וענני בפשיטות, אשר בודאי לא עלה ברעתי
להשתמש בהמגן בפולין, ולא בשום מקום אשר אין יראה קרובה (לדעתו) אשר
רוצי"מלמסור החינוך לרופא למולו, ואף לפעמים הוא קודם שמונה ימים, וגם
לרופא אינו יתודי וכו' - שגם לדעתו רק במקום דחק כזה בא הני"ל בחשבון,
וע"ז עניתי, שלכל אחד יש לו תפקידו, מהאים לענינו, ואיך שהקהל מביט עליו.
ועד מרז"ל אנא לשבילנא בשרא מטבחה, אף שבתנוגע לאחרים אין זה ענין של
הת"ש כלל, ולכן אפילו אם היתה איזה מכוונה שאין בה חשש כלל, לא על איש שהוא
נמנה על אגודת ישראל להתעסק בתיחרים כאלו המסנים מנהג ישראל מדור דור.
ובפרט אם מצד הדין יש מקום וכו'.

ולתודעתו מיום החולדה שלו, בודאי ינהג במנהג אי"ש ביום החולדה,
יחי רצון שחיי' שנה הצלחה אצלו ובשמי"ח וברוחניות.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לסובח(ות)
הנני בזה להבי"ע ברכתי לתג כשר ושסח ולחירות אסחיה, חירות מדאגות בגשם
ומדאגות ברוח, מכל דבר המעכב עבודה ה' בשמחה ובטוב לבב,

ולתסידך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה,

ובפרט שעבודה השם, כמצוה עלינו בתורהנו חורח חיים, חרי היא
בכל עניני האדם ובספך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעתו.

בברכה חתג ור"מ

(1 יומא פו, א.)

מכתב כ"ק אדמו"ר הב"מ לשלילת השימוש ב"מגן" בשעת הברית

העתקת המכתב (בשינויים קלים):

במי"ש אודות המוהל ברונשטיין שי' מברוקלין והמגן שהמציא. מוכן שברעתי מאז אני עומד. ולא עוד
אלא שהני"ל קודם נסעו לפולין ביקר אצלי, ואמרתי לו עוד הפעם דעתי בזה. וענני בפשיטות, אשר
בודאי לא עלה ברעתי להשתמש בהמגן בפולין, ולא בשום מקום אשר אין יראה קרובה [=חשש]
(לדעתו) אשר רוצים למסור התינוק לרופא למולו, ואף לפעמים הוא קודם שמונה ימים, וגם לרופא
אינר-יהודי וכו' - שגם לדעתו רק במקום דחק כזה בא הני"ל בחשבון. ועל זה עניתי, שלכל אחד
יש לו תפקידו מהאים לענינו, ואיך שהקהל מביט עליו. ועל-דרך מאמר ח"ל (יומא פו, א) אנא אי
שקילנא בשרא מטבחה כו', אף שבתנוגע לאחרים אין זה ענין של חילול-השם כלל. ולכן אפילו אם
היתה איזה מכוונה שאין בה חשש כלל, לא על איש שהוא נמנה על אגודת-ישראל להתעסק
בתיחרים כאלו המשנים מנהג ישראל מדור דור. ובפרט אם גם מצד הדין יש מקום וכו'.

תשורה מחגיגת הבר מצוה של התמים מנחם מענדל שיחי' מונרשיין - מו"ב בס"ב תשמ"ח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

בי"ח, י"ז' מנ"א חשכ"א
ברוקלין

השתחא אי"א נוי"נ וכו'
מוה' יעקב יוסף שי' ז"ל

שלום וברכה

לאחרי הפסק הכי ארוך, נחקבל מכתבו מי"ב מנ"א
עם הקצורף אליו, וסצוי"פ מכתבי מענה להחייח אי"א נוי"נ בעל
מדוחטצבי הירש שי', מחאים להצעתו שהוא ימציאו אליו.

ומזבן וגם פשוט, שבעת רצון יזכירוהו על הציון
הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגים זי"ע, לבשו"ט בסוב
הנראה והנגלה, בהנוגע לעצמו ולכאו"א מבי"ב שי'.

והרי ט"ו באב דאזלינן מני" - עפ"י דברי חז"ל,
לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכו', ודברי חז"ל קיימים
לעד.

ברכה לבשו"ט בכל האמור

מכ' מה' אייר עם המצו"ב נחקבל מכתב. ובסת רצון גזכר
על הציון הק' (בקשר עם יום הולדתו) לשנת הצלחה בגו"ר.
מוחזר ומצו"ב השו"ת ע"ד שהחינו בברית מילה. ואין הזמ"ג
לעיון כדבעי. בכ"ז, מפני החביבות והכבוד, אעיר עכ"פ בחפזה:
לענין דברכה שהחינו רשות כו' - עיין פס"ד להצ"צ בסופו
בלקוסיס, וש"נ.

כנוגע להשחינו בפורים ביום - מצינו ג"כ פלוגתת המחבר
והרמ"א, אבל להיפך מדעתו במילה (שו"ע או"ח ח"ט חרצ"ב. יו"ד
סרס"ה ס"ז) - שמה הוכחה דלא מטעם שברכת שהחינו שונה משאר
ברכות נגעו בצה.

זה שהספרדים דלונדון ואמסטרדם מברכין שהחינו במילה -
מוכח שחילוק הנוהג בפועל הוא - לא בין א"י וחז"ל, כ"א בין
ספרדים ואשכנזים.

לכאורה לא זו הדרך להכריע פס"ד שנחלקו בו ראשונים
ואחרונים - ע"י ראיות מש"ס, ששני המד"א בודאי לא אשתמוט להו.
ואת"ל - ה"ז שהש"ס לא אישתמיט בשום מקום להצ"ח שהחינו
במילש-מוכיח כמנהג האשכנזים שאין לברך. וראה בזה/כתר ש"ס
(טעמי מנהגים) להרב גאגין ח"א דף תקסג. - נוסף על הטעם שלא
לברך מפני צערא דינוקא ודשמא נפל הוא (נזכרו בשו"ת המצו"ב).
הובאו בס' טעמי מנהגים עוד ב' טעמים: משום דרמ"א מבי דינא
(שבה"ל), טוב' שמלכתחילה לא תהי' ערלה (הרה"צ מרוזין). ועייג"כ
מצות מילה בסה"צ לאדמו"ר הצ"צ.

מכתב כ"ק אדמו"ר הכ"מ בניאור אי"אמירת ברכת "שהחינו" בשעת הברית

ברית מנחם

כד

Tel. HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליו באוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, ז' אדר ה'חשל"ג
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' דניאל אלי' שי'

שלום וברכה!

על מכתבו מיום ג'ד' אדר, הואיל
כ"ק אדמו"ר שליט"א לענוח: (בנוגע לימוד מלאכה
המילה וכו').

" יפנה אל הרי"י שי' רסקין
(בראשל"צ) ויאמר שעושה זה
ע"פ הצעתי."

בברכת כס"ס
בנימין קליין